

VAHİY VE NAKİL

Dinimizde naklin önemi; ictihad ve mezhepler (Basılmadı)

İSLAMİYET NAKİL DİNİDİR

İslam düşmanlarının yeni stratejisi

Son yıllarda, İslamiyete inansın inanmasın, saygısı olsun olmasın Ramazanlarda, tefsir, meal kitapları vermek adet oldu. Neden başka kitap değil de mesela, fıkıh kitabı, ilmihal kitabı değil de illa meal, tefsir bunu hiç düşündünüz mü?

Belki çokları bunun farkında değil, tiraj almak için yapıyor ama bu yapılanlar Batının, Hıristiyan dünyasının yönlendirmesidir. Nasıl mı şimdi onu izah etmeye çalışalım:

Batı devletleri, özellikle de İngilizler, kaba kuvvetle, İslamiyeti yok etme savaşında bir yere varamayacaklarını anladılar. Bunun için, 18. Asrın başından itibaren takdik değiştirerek İslamiyeti içeriden yıkmaya karar verdiler. İçeriden yıkabilmeleri için birlik beraberliğin bozulması, parçalanma olması gerekiyordu. Bunun için de İslamiyeti asli unsunlarından uzaklaştırıp, yorumaya açarak tartışmaya açtılar.

Yıllar süren araştırmalarda gördüler ki, İslamiyetteki birlik beraberliği sağlayan en başta peygamber sevgisi; Müslümanların Muhammed aleyhisselamı malından, canından herşeyinden daha çok sevmesi. İkincisi ise, İslamiyeti ayakta tutan, nesilden nesile bozmadan ulaştıran İslam alimleri ve mezheplerdir.

Bu tespitten sonra, Peygamber efendimizi ve onun varisi olan İslam alimlerinin gözden düşürmeye çalıştılar. "uydurma" "Kur'ana aykırı" gibi iftiralarla hadis-i şeriflere olan güveni sarstılar. Peygamber efendimizi "Postacı" olarak gördüler, tanıttılar. Kur'an-ı kerimi getirdikten sonra O'nun işi bitti dediler. Özellikle de İslam alimleri ve mezhepler konusuna ağırlık verdiler. Çünkü Peygamber sevgisini veren alimlerdi. Alimler bertaraf olunca Peygamber sevgisi de olmayacaktı. Biliyorlardı ki, Ehli sünnet alimleri ve mezhepler ortadan kalkınca İslamı koruyan kale yıkılmış olacaktı.

Bu yeni strateji uygulamak için önce, Hempher, Lawrenc gibi, müslüman kılığına soktukları ajanları kullandılar. Mesela, Hempher, Hatıratında, 1700'lü yıllarda bu vazife ile beş bin İngiliz ajanın islam ülkelerinde faaliyet gösterdiği yazmaktadır. Şimdi ise, bu ülkelerde satın aldıkları veyahut da yönlendirdikleri kimselerle bu faaliyeti sürdürmektedirler.

İşte son yıllarda ısrarla dininizi buradan öğrenin diye milletin önüne koydukları, tefsir ve meal kampanyası, Peygamber Efendimizi, alimleri ve mezhepleri saf dışı etme gayretleri bu yeni stratejinin bir parçasıdır. Alimler ve mezhepler saf dışı olunca, Kur'an-ı kerimi istedikleri gibi yorumlayıp, müslümanları parçalamak daha kolay olacaktı. Nitekim öyle oldu.

Asırlardır yapılan bu tahribatı bir nebze de olsa tamir etmek gayesiyle, bir süre Peygamberimizden ve O'nun varisi olan Ehli Sünnet Alimlerinden, mezheplerden, bunların öneminden bahsetmek istiyoruz.

İyiliklerin kaynağı Resulullah Efendimizdir

Bütün nimetlerin, iyiliklerin, huzurun kaynağı, Resulullah efendimizdir. Allahü teâlânın merhameti, ihsânı, nîmetleri, o kadar çoktur ki, sonsuzdur. Kullarına çok acıdığı için, onların dünyada rahat, huzur içinde, kardeşçe yaşamaları, âhirette de, sonsuz Saadete, bitmez, tükenmez nîmetlere kavuşmaları için, yapılması lâzım olan iyilikleri ve sakınılması lâzım olan kötülükleri, Peygamberi Muhammed aleyhisselama bildirmiştir. Onu vasa yapmıştır.

Dinli olsun, dinsiz olsun, inansın inanmasın, herhangi bir kimse, bilerek veya bilmeyerek, bildirilen bu emir ve yasaklara uyduğu kadar, dünyada rahat ve huzur içinde yaşar. Bu, faydalı bir ilâcı kullanan herkesin, derdden, sıkıntidan kurtulması gibidir.

Şimdi, dinle ilgisi olmayan bazı milletlerin birçok işlerinde, muvaffak olmaları, rahat, huzur içinde yaşamaları, inanmadıkları, bilmedikleri hâlde, İslamiyete uygun olarak çalıştıkları içindir. Müslüman olduklarını söyleyen, âdet olarak ibâdetleri yapan, çok kimselerin ise, sefâlet, sıkıntılar içinde yaşamalarının sebebi de, Peygamberimizin gösterdiği ahkâma ve güzel ahlâka uymadıkları içindir. Sadece dünyada değil ahirette de sonsuz saadete kavuşabilmek için , önce iman etmek, inanmak ve bilerek, niyet ederek uymak lâzımdır.

İslâm dînini bilmedikleri için, ona karşı olanlar, asırlar boyunca yaptıkları kanlı ve acı tecrübelerle anladılar ki, îmanını yıkmadıkça, müslüman milleti yıkmaya, imkân yoktur. Bunun için genç nesilleri, bilgisiz, dinsiz bırakarak, onları mânevi cebheden vurmağı hedef edindiler.

Osmanlıların son zamanlarında, kötülükleri hüner şeklinde, îmansızlığı moda şeklinde gösterdiler. Dîni, îmanı olanlara softa, gerici denildi. Kendilerinde bulunan ahlâksızlıkları müslümanlara, islâm büyüklerine atıf ve isnâd ederek, o temiz insanları kötülemeğe, evlatları babalarından soğutmaya uğraştılar.

Tarihimize de dil uzatıp, parlak ve şerefli sayfalarını karartmaya, temiz yazılarını lekelemeye, olayları ve vesikaları değiştirmeye kalkıştılar. Böylece, gençleri dinden, îmandan ayırmaya, islâmiyeti ve müslümanları yok etmeye çalıştılar.

Ecdadımızın sevgisini genç kalblere yerleştiren mukaddes bağları çözmek, gençliği dedelerinin kemâlâtından, ululuğundan mahrum ve habersiz bırakmak için, kalblere, ruhlara ve vicdânlara hücum ettiler. İslâmiyetten uzaklaştıkça, Resûlullahın yolundan ayrıldıkça, ahlâk bozuldu. Ecdadımızın başarılarını gösteremez olduk. Başarısızlıklar, gerilemeye, gerilemeler de Osmanlıyı yıkıma götürdü.

Allahü teâlâyı seviyorsanız bana tâbi olunuz!

Cenâb-ı Hak, Resulü Muhammed aleyhisselama tâbi olunmasını, Ona uyulmasını çok sever. Ona uymanın ufak bir zerresi, bütün dünya lezzetlerinden ve bütün âhiret nîmetlerinden daha üstündür. Hakîkî üstünlük, Onun sünnet-i seniyyesine tâbi olmaktır ve insanlık şerefi ve meziyyeti, Onun dinine uymaktır.

Ona tâbi olmak, yâni Ona uymak, Onun gittiği yolda yürümektir. Onun yolu, Kur'an-ı kerimin gösterdiği yoldur. Bu yola "Dîn-i islâm" denir. Ona uymak için, önce îman etmek, sonra müslümanlığı iyice öğrenmek, sonra farzları edâ edip haramlardan kaçınmak, daha sonra, sünnetleri yapıp mekruhlardan kaçınmak lâzımdır. Bunlardan sonra, mubâhlarda da Ona uymaya çalışmalıdır.

İman etmek, Ona tâbi olmaya başlamak ve saadet kapısından içeri girmek demektir. Allahü teâlâ Onu, dünyadaki bütün insanları saadete dâvet için gönderdi ve Sebe' sûresi, yirmisekizinci âyetinde meâlen, "**Ey sevgili Peygamberim ! Seni, dünyadaki bütün insanlara ebedî saadeti müjdelemek ve bu saadet yolunu göstermek için, beşeriyete gönderiyorum**" buyurdu.

Böyle olduğunu kitabının çok yerinde bildirmiştir. İmrân sûresi, otuzbirinci âyetinde meâlen, "**Ey sevgili Peygamberim ! Onlara de ki, eğer Allahü teâlâyı seviyorsanız ve Allahü teâlânın da, sizi sevmesini istiyorsanız, bana tâbi olunuz! Allahü teâlâ bana tâbi olanları sever**" buyuruldu.

Cenâb-ı Hak, Kur'an-ı kerimde, Nisâ sûresi, sekseninci âyetinde, Muhammed aleyhisselâma itaat etmenin, kendisine itaat etmek olduğunu bildiriyor. O hâlde, Onun Resûlüne itaat edilmedikçe, Ona itaat edilmiş olmaz. Bunun pek kat'î ve kuvvetli olduğunu bildirmek için, âyet-i kerimde "**Elbette muhakkak böyledir**" buyurdu ve bazı doğru düşünmeyenlerin, bu iki itaati birbirinden ayrı görmelerine meydan bırakmadı. Allahü teâlâ, yine Nisâ sûresinin yüzellinci ve yüzellibirinci âyet-i kerimelerinde meâlen, "**Kâfirler, Allahü teâlânın emirleri ile Peygamberlerinin emirlerini birbirinden ayırmak istiyorlar. Bir kısmına inanınız; bir kısmına inanmayız diyorlar. İman ile küfür arasında bir yol açmak istiyorlar. Onların hepsi kâfirdir. Kâfirlerin hepsine Cehennem azâbını, çok acı azâbları hazırladık**" buyurmaktadır.

Dünyalık için dinlerini verenleri hali

Bütün insanlara önce lâzım olan şey, kendi anladığı veya sapık kimselerin anladığı gibi değil "**Ehl-i sünnet**" âlimlerinin kitaplarında bildirdikleri gibi, bir îman etmektir. Çünkü, Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın yolunu bildiren, Kur'an-ı kerimden murâd-ı ilâhîyi anlatan, hadis-i şeriflerden murâd-ı peygamberîyi çıkaran bu büyük âlimlerdir. Kiyâmette kurtuluş yolu, bunların gösterdiği yoldur. Allahü teâlânın Peygamberinin ve Onun Eshâbının yolunu kitaplara geçiren, değiştirilmekten ve bozulmaktan koruyan, "Ehl-i sünnet" âlimleridir.

Dört mezhepte ictihâd derecesine yükselmiş olan âlimlere ve bunların yetiştirmiş oldukları büyük âlimlere "Ehl-i sünnet" âlimleri denir. Ehl-i sünnetin reîsi ve kurucusu, **İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe Nu'mân bin Sâbit**,tir.

Evliyanın büyüklerinden olan **Sehl bin Abdüllaħ Tüsterî** diyor ki, "Eğer Mûsâ ve İsâ aleyhisselâmın ümmetlerinde, imam-ı a'zam Ebû Hanîfe gibi bir zat bulunsaydı, bunlar yahudiliğe ve hıristiyanlığa dönmezdi".

Her bid'at sahibi, dört mezhebi bırakıp Kur'an-ı kerimde ve hadis-i şeriflerde mânaları açık olmayan İtikat bilgilerinde, yanlış tevîl yaparak, yanlış mâna çıkardığı için, hak yoldan ayrılmıştır. Hâlbuki, Peygamberimiz buyurdu ki, "**Kur'an-ı kerimden kendi aklı ile, kendi düşüncesi ve bilgisi ile mâna çıkaran kâfirdir**". Bunun için, namazdan, İmandan haberi olmıyanların, para kazanmak için, piyasaya sürdükleri, uydurma tefsîrlerinin, yaldızlı reklâmlarına aldanmamalı, bunları almamalı, okumamalıdır.

Dinlerini bu şekilde dünyaya satanlar hakkında, Bekara sûresinde meâli, "**Câhiller, ahmaklar, dünyadaki zevk ve lezzetlere kavuşmak için, dinlerini, İmanlarını verdi. Âhiretlerini satıp, dünyayı, şehvetlerinin istediklerini aldılar. Kurtuluş yolunu bırakıp, helâke koştular. Bu alış verişlerinde birşey kazanmadılar. Bunlar, ticâret ve kazanç yolunu bilmedi. Çok ziyân etti**" olan onaltıncı âyet-i kerimesi gönderildi.

Kur'an-ı kerimden ve hadis-i şeriflerden çıkarılan ilimler içinde, kıymetli ve doğru olan, yalnız "Ehl-i sünnet" âlimlerinin anlادıkları ve bildirdikleridir. Ehl-i sünnet âlimleri, bu ilimleri, Eshâb-ı kirâmdan öğrendi. Bunlar da, Resûlullahdan öğrendiler. Her mühlid, her bid'at sahibi ve her câhil, tuttuğu yolun, Kur'an-ı kerime ve hadis-i şeriflere uygun olduğunu sanır ve iddiâ eder. Bunun için Kur'an-ı kerimden ve hadis-i şeriflerden çıkarılan her mâna, makbûl ve müteber değildir. Sadece Ehli sünnet alimlerinin bildirdikleri doğrudur.

Resulullah efendimizin yolunda olmlak için

Resulullah efendimizin yolunda olmlak için, Ehl-i sünnet âlimlerine tabii olmak lazımdır. O büyük ve dindâr insanların bildirdikleri İtikattan, İmandan kıl kadar ayrılanların, kıyâmette azâbdan kurtulmaları imkânsızdır.

Böyle olduğu akıl ile, Kur'an-ı kerim ile ve hadis-i şerifler ile ve din büyüklerinin kalb gözleri ile görmeleri ile anlaşılmaktadır. Yanlışlık ihtimali yoktur. Bu büyüklerin kitaplarında bildirdikleri doğru yoldan kıl kadar ayrılanların sözleri ve kitapları, zehirdir. Hele dünyalık toplamak için, dîni âlet edenlerin ve kendilerine din adamı ismini verip, her akıllarına geleni yazanların, söyleyenlerin hepsi, din hırsızdır.

Bu kitapları okuyanların İmanlarını çalarlar. Bunlara aldananlar, kendilerini müslüman sanıp namaz kılar. Hâlbuki, İmanları çalınmış, gitmiş olduğundan namazları ve hiçbir ibâdetleri ve iyilikleri kabûl olmaz ve âhirette işe yaramaz.

Bu tür sapık kimselerin peşinde gidenler, nefisine düşkün, nasipsiz kimselerdir. Ehl-i sünnet alimlerinin bildirdikleri nefislerine ağır gelir. Nasipli temiz kimseler de Ehli sünnet alimlerinin kitaplarından, lezzet, tad alırlar. Herkesin, cilliyetinde, aslında ne varsa o ortaya çıkar.

Nitekim güneş, hem çamaşır yıkayan adama, hem de çamaşırlara, aynı şekilde, parlamakta iken, adamın yüzünü yakıp karartır, çamaşırlarını ise beyazlatır.

Bunun gibi, elmaya ve bibere aynı şekilde parladığı hâlde, elmayı kızartınca tatlılaştırır. Biberi kızartınca acılaştırır. Tatlılık ve acılık hep güneşin ışıkları ile ise de, aralarındaki fark, güneşten değil, kendilerindedir.

Allahü teâlâ, bütün insanlara çok acıdığı için ve bir ananın yavrusuna olan merhametinden daha çok acıdığı için, dünyanın her tarafındaki, her insanın, her âilenin, her cemiyetin ve milletin her zamanda ve her işlerinde nasıl hareket etmeleri lâzım geleceğini, dünyada ve âhirette rahat etmeleri ve saadet-i ebediyyeye kavuşmaları için, işlerini ne yolda yürütmeleri ve nelerden kaçınmaları lâzım geldiğini peygamberi Muhammed aleyhisselâma bildirdi.

Ehl-i sünnet âlimleri, bunların hepsini, keskin görüşleri ile bulup, milyonlarca kitap yazarak, bütün dünyaya bildirdi. Demek ki, Allahü teâlâ, insanları işlerinde başı boş bırakmamış, islâmiyetin girmediği bir yer kalmamıştır.

Âhirette azâblardan kurtulmak için

Âhirette azâblardan kurtulmak, ancak Muhammed aleyhisselâma tâbi olmaya bağlıdır. Onun gösterdiği yolda giden, Allahü teâlânın sevgisine kavuşur. Ona tâbi olan, Allahü teâlâyâ sâdik kul olmak saadetine erer. Dünyaya gelmiş olan yüzymidörtbinden ziyâde Peygamberin en büyükleri, Ona tâbi olmayı istemiştir. Mûsâ aleyhisselâm Onun zamanında bulunsaydı, O büyüklüğü ile berâber, Ona tâbi olmayı severdi. İsâ aleyhisselâmın gökten inip, Onun yolunda

yürüyeceğini herkes bilir. Onun ümmeti olan müslümanlar, Ona tâbi oldukları için, bütün insanların hayırlısı ve en iyileri oldu. Cennete gireceklerin çoğu bunlar oldu ve Cennete herkesten önce gireceklerdir.

Muhammed aleyhisselâma tâm ve kusursuz tâbi olabilmek için, Onu tâm ve kusursuz sevmek lâzımdır. Bunun alâmeti de, Onun düşmanlarını düşman bilmek, Onu beğenmeyenleri sevmemektir. Muhabbete müdâhene, yâni gevşeklik sığmaz. Âşıklar, sevgililerinin dîvânesi olup, onlara aykırı birşey yapamaz. Aykırı gidenlerle uyuşamaz. İki zıd şeyin muhabbeti bir kalbde, bir arada yerleşemez. İki zıddan birini sevmek, diğerine düşmanlığı îcap eder.

Bu dünya nîmetleri geçicidir ve aldaticıdır. Bugün senin ise, yarın başkasınındır. Âhrette ele girecekler ise sonsuzdur ve dünyada iken kazanılır. Bu birkaç günlük hayat, eğer dünya ve âhretin en kıymetli insanı olan, Muhammed aleyhisselâma tâbi olarak geçirilirse, saadet-i ebediyye, sonsuz necât, kurtuluş umulur. Yoksa Ona tâbi olmadıkça, herşey, hiçtir. Ona uymadıkça, her yapılan hayır, iyilik, burada kalır, âhrette ele birşey geçmez.

Kur'an-ı kerimdeki emirlerini ve islâmiyetin hükümlerinin hepsini akla uydurmaya, akla beğendirmeye kalkışan, Peygamberlik makamının derecesini anlamamış ve inanmamış olur. Böyle, islâmiyeti akıl ile, felsefe ile îzâha ve inandırmaya çalışan kitapları okumamalıdır.

Allahü teâlânın feyzleri, nîmetleri, ihsânları, yâni iyilikleri, her an, insanların iyisine, kötüsüne, herkese gelmektedir. Herkese mal, evlat, rızık, hidâyet, irşâd ve selâmet ve daha her iyiliği fark gözetmeksizin göndermektedir.

Fark, bunları kabûlde, alabilmekte ve bazılarını da almamak sûretiyle, insanlardadır. Nahl sûresinin otuzüçüncü âyetinde meâlen: **“Allahü teâlâ, kullarına zulmetmez, haksızlık etmez. Onlar, kendilerini azâba, acılara sürükleyen bozuk düşünceleri, çirkin işleri ile kendilerine zulüm ve işkence ediyolar”** buyurulmuştur.

Nakil bilgileri akıl ile anlaşamaz

Bozuk fırkaların, bozuk mezheplerin ortaya çıkmalarının esas sebebi “Peygamberliği” anlıyamamalarıdır. Peygamberlik makamını nakil yolu ile değil akıl ile anlamaya çalışmalarıdır.

Halbuki, akıl ile anlaşılacak şeyler, his uzuvları ile anlaşılacakların üstünde olduğu ve bunların yanlısını çıkardığı gibi, yâni his uzuvlarımız, akıl ile anlaşılacak şeyleri anlıyamıyacağı gibi, akıl da, Peygamberlik makamında anlaşılacak şeyleri kavramaktan âcizdir. İnanmaktan başka çâresi yoktur. Akıl, anlıyamadığı şeyleri nasıl ölçebilir. Bunların doğru ve yanlış olduğuna nasıl karar verebilir?

Nakil yolu ile anlaşılacak, yâni Peygamberlerin söyledikleri şeyleri, akıl ile araştırmaya uğraşmak, düz yolda güç giden, yüklü bir arabayı, yokuşa çıkarmak için zorlamaya benzer. Yokuşa doğru at, kamçılanırsa, çabalaya çabalaya, yâ yıkılıp canı çıkar. Yâhut, alışmış olduğu düz yola kavuşmak için sağa, sola ve geriye kıvrılarak arabayı yıkar ve eşyalar harap olur.

Akıl da, yürüyemediği, anlayamadığı âhret bilgilerini çözmeye zorlanırsa, yâ yıkılıp, insan aklını kaçıtır veya bunları alışmış olduğu, dünya işlerine benzetmeye kalkışarak, yanılır, aldanır ve herkesi aldatır.

Akıl, his kuvveti ile anlaşılabilen veya hissedilenlere benzeyen ve onlara bağlılıkları bulunan şeyleri birbirleri ile ölçerek, iyilerini kötülerinden ayırmaya yarayan, bir mi'yârdır, bir âlettir.

Böyle şeylere bağlılıkları olmayan varlıklara eremeyeceğinden, şaşırıp kalır. O hâlde, Peygamberlerin bildirdikleri şeylere, akla danışmaksızın inanmaktan başka çâre yoktur. Görülüyor ki, Peygamberlere tâbi olmak, aklın gösterdiği bir lüzûmdur ve aklın istediği ve beğendiği bir yoldur.

Peygamberlerin, aklın dışında ve üstünde bulunan sözlerini, akla danışmaya kalkışmak, akla aykırı bir iş olur. Gecenin koyu karanlığında bilinmiyen yerlerde, pervâsızca yürümeye ve engin denizde, acemi kaptanın, pusulasız yol almasına benzer ki, her ân uçuruma, girdâba düşebilirler.

Dîn-i islâmda aklın ermediği şeyler çoktur. Fakat, akla uymayan birşey yoktur.

Akıl yetseydi peygamberlere lüzum kalmazdı

Ahret hallerini akıl ile anlamak mümkün değildir. Âhret bilgileri ve Allahü teâlânın beğenip beğenmediği şeyler ve Ona ibâdet şekilleri, eğer aklın çerçevesi içinde olsalardı ve akıl ile doğru olarak, bilinebilselerdi, binlerce Peygamberin gönderilmesine lüzum kalmazdı.

İnsanlar, dünya ve âhiret saadetini kendileri görebilir, bulabilirdi ve Allahü teâlâ, hâşâ Peygamberleri boş yere ve lüzûmsuz göndermiş olurdu. Hiçbir akıl, âhiret bilgilerini bulamayacağı, çözemeyeceği içindir ki, Allahü teâlâ, her asırda, dünyanın her tarafına, Peygamber göndermiş ve en son ve kıyâmete kadar değiştirmemek üzere ve bütün dünyaya, Peygamber olarak, Muhammed aleyhisselâmı göndermiştir.

Bütün Peygamberler, akıl ile bulunacak dünya işlerine dokunmayıp, yalnız bunları araştırmak, bulup faydalanmak için çalışmış emir ve teşvîk buyurmuş, kendileri dünya işlerinden her birinin, insanları ebedî saadete ve felakete nasıl sürükleyebileceklerini anlatmış ve Allahü teâlânın beğendiği ve beğenmediği şeyleri açık olarak bildirmişlerdir.

Allahü teâlânın sonsuz kudretinin inceliklerini meydana çıkaran, bugünkü teknik bilgilerden ve tecrübelerden haberi olmayan ve islâm büyüklerinin kitaplarını okuyup anlamak şöyle dursun, bunların isimlerini bile işitmemiş olduğu, sözlerinden anlaşılan, bir câhilin, filozof un , tâm olmayan akli ile, ortaya attığı bir düşünce, nasıl olur da, Allahın Peygamberinin sözlerinden üstün tutulur?

Peygamberimizin kitaplarımızda yazılı ilim, sıhhat, fen, ahlâk, hak, adalet ve bütün saadet kollarını kavrayan ve bindörtü yüz seneden beri dünyanın her tarafında gelmiş, ilim, tecrübe ve akıl sahiplerini hurmet ve hayranlıkta bırakan ve hiç birisinde kimse tarafından bir kusur ve hata bulunmamış olan, emirleri ve sözleri, bir câhil sözü ile nasıl lekelenebilir?

Bundan daha büyük bedbahtlık ve zavallılık olabilir mi? Tâam akıl, şaşmıyan, yanılmayan akıldır. Etrâfa düşünceler savuran bu câhil, değil aklın erişemeyeceği şeylerde, belki kendi günlük işlerinde, hiç yanılmadığını iddiâ edebilir mi? Böyle bir iddiâyâ, kimse inanır mı?

Değil sıradan bir insan, bugün Avrupa'da en akıllı tanınan kimselerin, kendi aralarında, en akıllıları olarak, seçtikleri millet vekilleri, bütün akılları ile, bütün ilimleri ile, başbaşa vererek, yaptıkları kanûnları, az zaman sonra, yine kendileri beğenmeyip değiştiriyor.

Yeryüzünde hiç bozulmıyan ve değiştirilemeyecek birşey vardır ki, o da Allahü teâlânın Kur'an-ı kerimi ve Resûlullahın hadis-i şerifleri, yâni mübârek sözleridir.

Resule itaat, Allaha itaat

Allahü teâlâ, kullarına çok acımakta, onların dünyada rahat ve huzur içinde yaşamalarını, ahirette de sonsuz saadete kavuşmalarını istemektedir. Bunun için, insanlar arasından seçtiği en üstün, en iyi kimseleri peygamber yapmış, bunlara kitaplar göndererek huzur, saadet yolunu göstermiştir. Saadete kavuşmak için, önce kendisine ve peygamberlerine inanmak lazım olduğunu bildirmiş, sonra kitaplarındaki tekliflere uymayı emretmiştir.

Allahü teâlâ kullarının dinlerini, Muhammed aleyhisselâmı göndermekle tamamladı. İslâm dininde olanlardan razı olacağını bildirdi. Muhammed aleyhisselâmdan sonra hiç peygamber gelmeyeceğini Kur'an-ı kerimde bildirdi.

Kör olanın yol gösterenlere teslim olması gibi ve çaresizlikten şaşırılmış olan hastanın merhametli tabiplere kendini teslim etmesi gibi, insanların da, aklın eremeyeceği faydalara kavuşabilmeleri ve felaketlerden kurtulabilmeleri için, Allahü teâlâ da gönderdiği peygamberi Muhammed aleyhisselâma tâbi olmalarını diledi.

Muhammed aleyhisselâmı, peygamberlerinin en üstünü, en merhametlisi yaptı. Onun milletini, en adil ümmet eyledi. Onun dinini, hepsinden olgun eyledi. Onun hâlinde aşırılık ve noksanlık olmadığını ve derecesinin üstünlüğünü ve bütün mahlukların peygamberi olduğunu kitabında ayetlerle bildirdi.

Birliğini ve hiçbir şeye benzemediğini anlatmak için ve kullarının bilgilerinin ve işlerinin düzenlenmesi ve hasta kalblerinin tedavisi için, Onu, kullarına son peygamber olarak gönderdi. Allahü teâlâ, insanları olgunlaştırmak ve kalblerindeki hastalıklarını tedavi etmek için, ezelde merhamet ederek, peygamberler göndermeyi dilemiştir.

Peygamberlerin, bu vazifelerini yapabilmeleri için, itaat etmeyenleri korkutmaları, itaat edenlere müjde bildirmeleri lazımdır. Ahirette, birinciler için azap, ikinciler için sevap bulunduğunu haber vermeleri lazımdır. Çünkü insan, kendine tatlı gelen şeylere kavuşmak ister. Bunlara kavuşabilmek için, doğru yoldan sapar, günah işler. Başkalarına kötülük yapar. İnsanları kötülük yapmaktan korumak, dünyada ve ahirette rahat ve huzur içinde yaşamalarını sağlamak için, peygamberlerin gönderilmesi lazımdır.

Gemi pusulasız yol alabilir mi?

İlâhi kitapla beraber peygamber gönderilmeseydi, mesela, Muhammed aleyhisselâm gönderilmeseydi, Kur'an-ı kerimi anlamamız, emir ve yasaklarını tatbik etmemiz mümkün olmazdı. Peygamberimizin İlâhi kitabı açıklama görevi de vardı. Bunun için sadece, onu postacı

gibi görmek Ona hakaret olur, ayrıca ayet-i kerimelere de ters olur. Çünkü pek çok ayet-i kerimede, Peygamber efendimize Kur'an-ı kerimi açıklamaları emredilmektedir.

Peygamberlerin, İlahî kitapları insanlara açıklamadıkça, dinin emrini tam olarak anlamak, yapmak mümkün değildir. Allahü teâlâ peygamberine, kitabını açıklama görevi vermiştir. Şu ayet-i kerimeler bunu açıkça göstermektedir:

“İndirdiğimiz hükümleri onlara iyice açıklasın diye, biz, her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik.”

“Sana da Kur'anı indirdik ki, kendilerine indirileni insanlara açıklayasın; ta ki, düşünüp anlasınlar.”

Mesela namaz vakitleri ve rekat adetleri, namazda neyin nasıl okunacağı, zekât verilmesi gerekli olan ve olmayan mallar, zekâta ait nisap miktarı gibi birçok mesele hadis-i şeriflerle bildirilmiştir. Çünkü Kur'an-ı kerimdeki, “Namazı kılın”, “Zekâtı verin” şeklinde kapalı olarak yer alan ayetlerden maksadın ne olduğunu anlamak mümkün değildir. Ancak Peygamberimizin açıklamalarıyla anlamak mümkün olur. Hz. Peygamberi devre dışı bırakıp, sadece Kur'an-ı kerimi esas almak dini yıkmakla eş anlamlıdır.

Çünkü, Resule itaat, Hak teâlâyâ itaat demektir. Ona uymamak, Allahü teâlâyâ isyandır. Allahü teâlâyâ itaatin, Resulüne itaatten başka olduğunu sananlar için nâzil olan, Nisâ suresinin, **“Allahü teâlânın yolu ile, Resulünün yolunu birbirinden ayırmak istiyorlar. Senin söylediklerinin bazısına inanırız, bazısına inanmayız diyorlar. İki arasında ayrı bir yol açmak istiyorlar. Bunlar, elbette kâfirdir”** mealindeki yüzkırkdokuzuncu ayeti, bu ayrımı yapanların müslümanlıkla ilgilerinin olmadığını açıkça bildiriyor.

Peygamberimizin, aklın dışında ve üstünde bulunan sözlerini, akla danışmaya kalkışmak, akla aykırı bir iş olur. Gecenin koyu karanlığında bilinmeyen yerlerde, pervasızca yürümeye ve engin denizde, acemi kaptanın, pusulasız yol almasına benzer ki, her an uçuruma, girdaba düşebilirler.

“De ki, Allahı seviyorsanız bana uyun!”

Muhammed aleyhisselamın bütün sözleri ve bütün hareketleri, insanların olgunlaşmalarına rehberlik etmekte, imanlarının ve işlerinin doğru ve faydalı olmalarını sağlamakta ve kalblerindeki hastalıkların tedavisine ve kötü ahlâklarının giderilmesine ışık tutmaktadır. Peygamberlik de, bu demektir. Peygamberleri sadece semavî kitabı tebliğ eden, getiren sıradan bir insan olduğunu zannetmek, peygamberlik makamının ne olduğunu bilmemektir veya dini yıkmak için sinsi bir oyundur.

Kur'an-ı kerimi, insanların anlaması için, peygamberimizin açıklamakla görevlendirildiğini bildiren birçok ayet-i kerime vardır. Çünkü, herşey Kur'an-ı kerimde açıkça bildirilmemiştir. Bütün hükümleri, herkesin anlayabileceği tarzda açık-seçik olsaydı, Hz. Peygamber tarafından insanlara açıklanması emri abesle iştigal olurdu. Allahın Kitabı böylesi olumsuz özelliklerden beridir. Ayetler herkesin anlayabileceği şekilde açık olsaydı, hâşâ Allahü teâlânın, açıkla emri lüzumsuz olurdu.

Peygamberimiz bu görevini yaparken, Kur'an-ı kerimin dışında gelen vahiylerle göre de yapıyordu. Böyle olmasaydı, Kur'an-ı kerimi açıklamak gibi bir görevi bulunan Hz. Peygamber, Kur'an-ı kerime ilişkin, Kur'an dışında ve fakat yine Kur'an tarafından verilen bir yetkiye dayanarak bir kısım şeyler söyleyip, açıklamalar yapmadan bu emri nasıl yerine getirecekti?

Kur'anın Kur'anla açıklanması, onun anlaşılması için yeterli olsaydı, ayrıca Hz. Peygambere, onu “açıklama” emrinin verilmesine ne gerek vardı? Hz. Peygamberin açıklamalarına ihtiyaç duymaksızın, herkes Kur'anı rahatça okuyup anlayabilirdi.

Hz. Peygamberin bildirdiklerine itaat ve Onun söylediklerinin bağlayıcı kabul edilmesi, bizzat yüce Allahın emridir. **“Kim Resule itaat ederse, Allaha itaat etmiş olur”**, **“De ki: Allahı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın”** ayetleri, bunu açık olarak bildirmektedir.

Peygamberimizin açıklamalarını, hadis-i şerifleri dikkate almayıp, Kur'an-ı kerimdeki bilgilerin hepsini akla, mantığa uydurmaya, akla beğendirmeye kalkışan, peygamberlik makamına inanmamış olur. Böyle, İslâmiyeti akıl ile, felsefe ile, demagoji ile izaha ve inandırmaya çalışılan kitaplardan, şahıslardan uzak durmalıdır.

Arapça bilen anlayabilseydi...

Peygamberlerin görevi kendisine gönderilen İlahî kitabı ümmetine, açıklamak, izah etmektir. Burada muhatap Peygamberlerdir. Bunun için Kur'an-ı kerimin muhatabı, Peygamber efendimizdir. Onun muhataplığını kabul etmemek, İslâm dinini kabul etmemekle eş anlamlıdır.

Allahü teâlâ, insanların dünyada ve ahirette rahat ve huzur içinde olmaları için, yalnız kitap göndermekle kalmayıp, peygamberler de gönderdi. İnsanların, kendi akılları ile, mantıkları ile dünya ve ahiret huzurunu bulmaları mümkün değildir.

İnsanlar, dünya ve ahiret saadetini kendileri görebilselerdi, bulabiliselerdi, Allahü teâlâ, hâşâ, peygamberleri boş yere ve lüzumsuz göndermiş olurdu. Hiçbir akıl, ahiret bilgilerini bulamayacağı, çözemeyeceği içindir ki, Allahü teâlâ, her asırda, dünyanın her tarafına, peygamber göndermiş ve en son ve kıyamete kadar değiştirmemek üzere ve bütün dünyaya, peygamber olarak, Muhammed aleyhisselamı göndermiştir.

Muhammed aleyhisselam olmasaydı, bizim Kur'an-ı kerimi okuyup, dünya ve ahiret saadetini buradan çıkarmamız mümkün olmazdı. Çünkü, Kur'an-ı kerimin muhatabı, Peygamber efendimizdir. Onun muhatablığını kabul etmemek, İslâm dinini kabul etmemekle eş anlamlıdır.

Gönderdiği kitabı açıklamak için, eğer peygambere lüzum olmasaydı, Allahü teâlâ, Kur'an-ı kerimi gönderir, "İndirdiğim kitapta, hayatınızı benim rızama ve irademe uygun bir şekilde yönlendirmek için, ihtiyaç duyduğunuz bütün hükümler ayrıntılı olarak belirtilmiştir. O kitabı alın ve onunla amel edin" buyururdu. Bu durumda, insanlar arasında birtakım kulları elçi olarak seçip, onları, indirdiği vahyi insanlara açıklamakla görevli kılmasına gerek kalmazdı.

Allahü teâlâ böyle yapmayıp da, Kitabını, peygamber vasıtasıyla insanlara ilettiğine göre, Onu başka bir kısım meziyetlerle donatması, Kur'anın dışında, diğer insanlara vermediği bazı bilgileri de Ona vermiş olması da gerekir. Aksi hâlde rahatça anlaşılacak mufassal bir kitabı, anlayıp, içindeki hükümlerle gereği gibi amel edebilmek için, insanlar neden bir elçiye ihtiyaç duysunlar?

Bütün peygamberler, akıl ile bulunacak dünya işlerine dokunmayıp, yalnız bunları araştırmak, bulup faydalanmak için çalışmayı emir ve teşvik buyurmuş, kendileri dünya işlerinden her birinin, insanları ebedî saadete ve felakete nasıl sürükleyebileceklerini anlatmış ve Allahü teâlânın beğendiği ve beğenmediği şeyleri açık olarak bildirmişlerdir.

Peygambersiz anlamak mümkün değil

İslâmiyette aklın ermediği şeyler çoktur. Fakat, akla uymayan birşey yoktur. Ahiret bilgileri ve Allahü teâlânın beğenip beğenmediği şeyler ve Ona ibadet şekilleri, eğer aklın çerçevesi içinde olsalardı ve akıl ile doğru olarak, bilinebilselerdi, binlerce peygamberin gönderilmesine lüzum kalmazdı.

Tam akıl, şaşmayan, yanılmayan akıldır. Değil aklın erişemeyeceği şeylerde, kendi günlük işlerinde bile, hiç yanılmadığını kim iddia edebilir? Böyle bir iddiaya, kimse inanır mı? Yeryüzünde hiç bozulmayan ve değiştirilemeyecek birşey vardır ki, o da Allahü teâlânın Kur'an-ı kerimi ve Resulullahın hadis-i şerifleri, yani mübarek sözleridir.

Hadis-i şerifler, rastgele insan sözü değildir ve vahiy ile bildirilmiş sözlerdir. Kur'an-ı kerimin açıklamasıdır. Bu açıklamalar olmasaydı, bizim Kur'an-ı kerimi tam olarak anlamamız mümkün olmazdı. Çünkü, arapça bilmekle Kur'an-ı kerim anlaşılabilir. Anlaşılabilseydi, açıklamaya, peygambere lüzum kalmazdı. Bununla ilgili örnekler çoktur.

Mesela, cuma ile ilgili ayette, sadece, "**Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrı yapıldığında, Allahı anmaya koşun...**" buyurulmaktadır. Eğer Peygamber efendimiz bildirmeseydi, bu ayette zikredilen "Namaz"ın, "Cuma namazı" olduğunu nereden bilecektik?

Hangi Kur'an ayetine dayanılarak, bu namazın beş vakit namazdan herhangi biri değil de, "Cuma namazı" olduğunu ve farzının da iki rekat olduğunu bilecektik? Yine Kur'an-ı kerimin herhangi bir yerinde "hutbe"den kesinlikle söz edilmediğine göre, farz olan hutbenin okunacağını nasıl bilecektik?

Peygamberin rehberliği şarttır. Peygambersiz de dini yaşamının mümkün olduğunu sanmak, peygamberi devre dışı bırakmak, en büyük cehalettir. Cehalet değilse hıyanettir.

Ahirette azaplardan kurtulmak, sonsuz saadete kavuşmak, ancak Muhammed aleyhisselama tâbi olmaya bağlıdır. Onun gösterdiği yolda giden, Allahü teâlânın sevgisine kavuşur. Ona tâbi olan, Allahü teâlâyâ sadık kul olmak saadetine erer. Dünyaya gelmiş olan yüzyirmidörtbinden fazla peygamberin en büyükleri, Ona tâbi olmayı istemiştir. Hz. Musa, Onun zamanında bulunsaydı, o büyüklüğü ile beraber, Ona tâbi olmayı severdi. Hz. İsa'nın gökten inip, Onun yolunda yürüyeceğini herkes bilir. Onun ümmeti olan müslümanlar, Ona tâbi oldukları için, bütün insanların hayırlısı ve en iyileri oldu.

Kurtuluş Peygamberlere tabi olmakta

Her ümmet, peygamberine tâbi olmakla kurtuldular. Allahü teâlâ, insanlara dünyada ve ahirette faydalı olan şeyleri, zararlılarından, peygamberleri aracılığı ile ayırt etti. Eğer bu şerefli

peygamberler gönderilmeseydi, insan akılı, Allahü teâlânın var olduğunu anlayamazdı. Allahü teâlânın büyüklüğünü kavramaya ulaşamazdı.

Peygamberlerin haber verdikleri; Allahü teâlânın üstün sıfatlarının var olduğu, peygamber gönderdiği, meleklerin günahsız olduğu, öldükten sonra dirilmek olduğu, cennette sonsuz nimetler, iyilikler ve cehennemde azaplar bulunduğu ve İslâmiyetin bildirdiği daha nice şeyler, akıl ile anlaşılabilir. Bunlar, peygamberlerden işitilmedikçe, insanların kısa akılları ile bulunamaz.

Yunan felsefecileri ve diğer felsefeciler, "Akıl hiç şaşmaz, herşeyin doğrusunu anlar" dediler. Aklın herşeye ereceğini, sınırsız olduğunu sandılar. Aklın eremediği şeyleri de, akıl ile çözmeye kalkıştılar. Hâlbuki akıl, dünya bilgilerinde bile yanılıyor. Ahiret bilgilerini nasıl doğru olarak anlansın. Akıl kuvvetlerinin varamadığı şeyler, peygamberlerin bildirmeleri ile öğrenilir.

Allahü teâlânın nimetlerine nasıl şükredileceğini bilmek için de, yine peygamberler lazımdır. Ona karşı saygısızlık olan birşeyi, şükretmek ve saygı sanabilir. Şükredeyim derken, saygısızlık yapabilir. Bunlar İlahî kitaplardan da tam olarak öğrenilemez. Öğrenilen bilgiler eksik kalır. Mesela, Peygamber efendimiz bildirmeseydi, açıklamasaydı, Kur'an-ı kerimi okuyup, Allahü teâlânın emrettiği şekilde ibadet etmemiz mümkün olmazdı.

Kur'an-ı kerimde, **"Birinize ölüm geldiği zaman, eğer bir hayır (mal) bırakacaksa, anaya, babaya, yakınlarına münasip şekilde vasiyette bulunmak, Allahtan korkanlar üzerine bir borçtur"** buyurulmaktadır. Bu ayette ana, baba ve yakınlarına vasiyet şart kılındığı hâlde, yüce Allah, Hz. Peygamber vasıtasıyla böyle bir vasiyeti neshetmiştir. Bu konudaki hadis-i şerif şudur: **"Bilin ki, Allah, her hak sahibine hakkını vermiştir. Artık mirasçı lehine vasiyet yoktur."**

Keza Kur'an-ı kerimde, **"Ey iman edenler! Namaza kalktığınız zaman..."** buyurularak, namaza kalkıldığı zaman, abdest alınması emir buyurulmuş. Eğer Hz. Peygamber açıklamasaydı, buradan her namaz için ayrı abdest almanın lazım olduğu anlaşılırdı. Ancak Hz. Peygamber vasıtasıyla bir tek abdest ile birkaç namazın kılınabileceği gösterilmiştir. Hatta Hz. Peygamberin bir tek abdest ile beş vakit namazı kıldığı sabittir.

"Hadisi bırak, Kur'andan söyle" derler

Zamanımızda "Bize Kur'an yeter. Peygamberin sözleri, mezheplere, fıkıh kitaplarına ihtiyaç yok." diyenler çoğalmaya başladı. Bunlar Kur'ana da inanmıyorlar aslında. Böyle bozuk görüşlü kimselerin çıkacağını Peygamber efendimiz, bir mucize olarak bildiriyor. Buyuruyor ki: "Resulün haram kılması, Allahın haram kılması gibidir." (Tirmizi)

"Yakında "Kur'anın dışında uyulacak bir şey tanımam" diyenler çıkacaktır." (Ebu Dâvud). **"Bir zaman gelir, beni yalanlayan çıkar. Şöyle ki, bir hadis söylenince "Resulullah böyle şey söylemez. Hadisi bırak, Kur'andan söyle" der."** (Ebu Yala)

Kur'an-ı kerimde, Peygamber efendimizin âlemlere rahmet olarak gönderildiği ve Allahın büyük lütfu olduğu bildirilmekte, ona iman ve itaat gerektiği defalarca tekrar edilmektedir. Kur'an-ı kerime uyanın, Onun Resulüne de uyması gerekir. Resulüne uymazsa, Kur'an-ı kerime de uymamış olur. Nitekim Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

"Resulüm, biz seni ancak âlemlere rahmet olarak gönderdik."

"Andolsun ki içlerinden, kendilerine Allahın ayetlerini okuyan, (kötülüklerden ve inkardan) kendilerini temizliyen, kendilerine Kitap ve hikmeti öğreten bir Peygamber göndermekle Allah, müminlere büyük bir lütufta bulundu. Hâlbuki daha önce onlar apaçık bir sapıklık içinde idi."

"Andolsun içinizden size öyle bir Peygamber gelmiştir ki, sizin sıkıntıya uğramanız ona çok ağır gelir. O, size çok düşkün, müminlere karşı çok şefkatli, merhametlidir."

"Ey Resulüm, Rabbin sana (Ahirette çeşitli nimetler ve şefaahat izni) verecek, sen de hoşnut, razı olacaksın" mealindeki Duha suresi 5. ayet-i kerimesi inince, Resulullah efendimiz, "Ümmetimden bir kişi Cehennemde kalsa razı olmam" buyurdu.

Her müslümanın, bu büyük nimet olan Resulullahın kıymetini bilip onun yolundan gitmesi, onun yolunda malını, canını feda etmesi gerekir. Çünkü ayet-i kerimde, "Peygamber, müminlere kendi canlarından üstündür." (Ahzab 6)

Resulullahı iman farzdır Allahü teâlâ, iman edilmesinde de, kendisine itaatte de, Resulünün adını kendisiyle birlikte bildirmiştir. Resulünün adı kelime-i şehadetle Allahın adı ile birlikte yer almıştır. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

"Allaha ve ümmi Peygamber olan Resulüne iman edin!" "Allaha ve Resulüne itaat edin!"

“Bildirdikleri vahiyden başka bir şey değildir”

Resulullah efendimizin görevi Kur'an-ı kerimi tebliğ etmekle bitmemiştir. Ümmetinin nasıl bir yol takip edeceklerini bizzat göstermiştir. Peygamber efendimizin doğru yolu gösterdiği, onun bildirdiklerine güvenmek gerektiği Kur'an-ı kerimde açıkça beyan edilmektedir:

“Elbette sen onları sırat-ı müstekime (doğru yola) çağırıyorsun.” (Müminun 73)

“Ona itaat ederseniz doğru yolu bulursunuz.” (Nur 54)

“Peygamberin emrettiğine uyun, yasak ettiğiinden sakının!” (Haşr 7)

“Onun bildirdikleri vahiyden başka bir şey değildir.” (Necm 4)

Allahü teâlâ, Peygamber efendimizi, saymamızı, ona salât etmemizi emrediyor:

“Allah ve melekleri, Resule salât ediyor, [onun şerefini gözetiyor ve şanını yüceltiyor ey iman edenler, siz de salât edin!” (Ahzab 56)

“Ey iman edenler, Allah ve Resulünün önüne geçmeyin. Allahtan korkun, seslerinizi, Peygamberin sesini bastırarak şekilde yükseltmeyin, birbirinizle konuştuğunuz gibi onunla yüksek sesle konuşmayın. Yoksa farkında olmadan amelleriniz boşa gider.” (Hucurat 1, 2)

Resulüne iman ve itaat olmadan Allaha iman ve itaat olmaz. Çünkü Allahü teâlâ, kendine itaati, bir çok ayette, Resulü ile birlikte zikretmiştir. Mesela buyuruyor ki:

“Resule itaat eden, Allaha itaat etmiş olur.” (Nisa 80)

“Resul, size ne veriyse onu alın, size neyi yasakladıysa ondan sakının!” (Haşr 7)

“De ki, Eğer Allahı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin!” (A.İmran 31)

“De ki, Allaha ve Peygambere itaat edin! Eğer (Peygambere uymayıp) yüz çevirirlerse, (kâfir olurlar) Elbette Allah kâfirleri sevmez.” (A.İmran 32)

Allahü teâlâ, Peygamber efendimize itaati emrettiği gibi, ona muhalefeti, isyanı da yasaklamıştır:

“Kim Allaha ve Resulüne isyan eder ve hududullahı aşarsa Allah onu, temelli kalacağı Cehenneme sokar.” (Nisa 14) [Hududullah, Allahın emir ve yasakları]

“Doğru yol belli olduktan sonra, Peygambere karşı geleni ve müminlerin yolundan başka bir yola uyanı, o yolda bırakır ve cehenneme sokarız.” (Nisa 115)

“Ey iman edenler, sizi hayat verecek şeylere [dinin emirlerine] davet edince, Allaha ve Resulüne icabet edin!” (Enfal 24)

“Allaha ve Resulüne karşı gelen, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur.” (Ahzab 36)

Gerçek muhatap Resulullahtır

Bir insan sanki Kur'an-ı kerim kendisine inmişcesine okuyup mana veremez. Verdiği mana gerçeği yansıtmaz. Çünkü, Kur'an-ı kerim, Peygamber efendimize inmiştir. Muhatabı odur. Eshab-ı kiram, Peygamber efendimize, Kur'an-ı kerimin açıklamasını suâl ederlerdi. Açıklamayı gerektirmiyen ayetler hariç, her ayetin açıklamasını bilen yalnız odur. Resulullah efendimizin bildirdiğinden başka türlü açıklamak yanlış olmakla kalmaz, Allaha ve Resulüne iftira olur. Hiç bir kimse, Peygamber efendimizden daha iyi bildiğini söyleyemez. Çünkü Allahü teâlâ buyuruyor ki:

“Size kitabı, hikmeti etiren ve bilmedikerinizi öğreten bir Peygamber gönderdik.” (Bekara 151) Demek ki, Peygamber efendimiz, Kitabın [Kur'an-ı kerimin] dışında, bir de hikmet getirmiştir.

Kur'an-ı kerimde her bilgi vardır. Ancak açık değildir. Peygamber efendimiz bunları vahy ile öğrenmiş ve ümmetine bildirmiştir. Bir ayet-i kerime meali: “Onun sözleri vahydir.” (Necm 4)

Hz.Cebrail, Peygamber efendimize gelip 5 vakit namazın her şeyine bizzat tatbiki olarak öğretmiştir. Peygamber efendimiz de “Namazı benim kıldığım gibi kılınız” buyurmuştur. (Buharî)

Allahü teâlâ, Peygamber efendimize, Kur'an-ı kerimi açıklama yetkisi verdiği gibi, Kur'anda açık olmayan hususlarda hüküm koyma yetkisini de vermiştir:

“Hayır, Rabbine andolsun ki, aralarında çıkan anlaşmazlıkta seni hakem yapıp, sonra da verdiğin hükme içlerinde bir burukluk duymadan tam manasıyla kabullenmedikçe, iman etmiş olmazlar.” (Nisa 65)

“Allah ve Resulü, bir işte hüküm verdiği zaman, artık inanmış kadın ve erkeğe, o işi kendi isteğine göre, tercih etme, seçme hakkı yoktur.” (Ahzab 36)

“O Peygamber ki, iyiliği emredip kötülükten meneder; onlara güzel şeyleri helal, çirkin şeyleri haram kılar.” (Araf 157)

“Bir işte anlaşamazsanız, bu işin hükmünü Allahtan [Kur'an-ı kerimden] ve Resulünden [Sünnet-i seniyyeden] anlayın!” (Nisa 59)

Bu "anlayın emri" âlimler içindir. Âlim olmıyan, âlimlerin Kur'an-ı kerim ve hadis-i şeriflerden anladığı hükme uyar. Kur'an-ı kerimde (Bilmiyorsanız âlimlere sorun) buyuruluyor. (Nahl 43)

“Emrettiğini alın yasak ettiğinden kaçının!”

Peygamber Efendimizin emirleri ile Allahü teâlânın emirleri birbirinden ayrılamaz. Çünkü, ayet-i kerimede “ Resule itaat eden, Allaha itaat etmiş olur.” (Nisa 80) buyuruldu. Peygamber efendimiz de aynı mealde buyuruyor ki: “Bana itaat eden, Allaha itaat etmiş olur, bana isyan eden de Allaha isyan etmiş olur.” (Buharî)

Şu hâlde doğru olarak Allahın dinine uymak için Resulüne uymak gerekir. Resulullahın sünneti yani hadis-i şerifler olmasaydı, namazın kaç rekat olduğu, nasıl kılınacağı, zekât nisabı, orucun, haccın farzları, hukuk bilgileri bilinemezdi. Kur’andan kendi anladığımızı değil, Peygamber efendimizin Kur’an-ı kerimden anlayıp bize bildirdiklerine uymamız şarttır. Nitekim Allahü teâlâ mealen buyuruyor ki: “Peygamberin emrettiğini alın, yasak ettiğinden kaçının!” (Haşr 7)

Kur’an-ı kerimi Peygamber efendimizden sonra en iyi anlayanlar, Eshab-ı kiram ve diğer âlimlerdir. Hadis-i şerifte de , “Bana uyan Cennete girer, isyan eden giremez.” (Buharî)

O hâlde, Allahın dinine uymak için, âlimlerin sözbirliği halinde bildirdikleri hükümlere uymak gerekir. Zaten Allahü teâlâ da bilmediklerimizi âlimlere sormamızı emrediyor. (Nahl 43)

Hadis-i şerite buyuruldu ki: “Şunu kesin olarak bilin ki, bana Kur’an ve onun bir misli daha vermiştir. "Yalnız Kur’andaki helal helal, haramı haram kabul edin" diyecek bazı kimseler çıkacaktır. İyi bilin ki, Resulullahın haram kıldığı şeyler de Allahın haram kıldığı gibidir.” (Tirmizî, Darimi)

Mesela, kendiliğinden ölmüş hayvanın etini yemek haramdır. Çünkü Kur’an-ı kerimde (Meyte ve kan size haram kılındı) buyuruldu. (Maide 3). Meyte, dinin emrine uyulmadan öldürülen veya kendi kendine ölen, yani leş olan hayvandır.

Eğer bu ayet-i kerimeyi Peygamber efendimiz açıklamıyorsa, kendi kendine ölen her hayvanı yemek haram olduğu gibi, balığı da yemek haram olarak anlaşırdı. Peygamber efendimiz, “Denizin suyu temizdir, meytesi helaldir” buyurarak deniz meytelerinin helal olduğunu bildirmiştir. Meyte ve kandan istisna olarak yenenleri de Peygamber efendimiz bildirip, “Size iki meyte ve iki kan helal kılındı. İki meyte balıkla çekirgeci, iki kan ise, karaciğerle dalaktır” buyurmuştur. (İbni Mace, Ebu Dâvud)

Resulullah efendimiz bunları açıklamıyorsa bu ve buna benzer kapalı hükümler nasıl bilinecekti?

Resulullahı iman nasıl olacak?

Müslüman olabilmek için Muhammed aleyhisselâmın, Peygamber olarak bildirdiği şeyleri, akla, tecrübeye ve felsefeye danışmaksızın, tasdik ve itikâd etmek, inanmak şarttır.

Böyle inanmayıp ta, Akla uygun olduğu için tasdik ederse, akli tasdik etmiş olur. Resûlü tasdik etmiş olmaz. Veyâhud, Resûlü ve akli birlikte tasdik etmiş olur ki, o zaman Peygambere itimâd tam olmaz. İtimâd tam olmayınca, îmân olmaz. Çünkü, îmân parçalanamaz.

İnanılması lâzım şey için, tecribî ilimlere danışıp, tecrübeye uygun ise, inanır, tecrübe ile ispat edemeyince, inanmaz veya şübheye düşerse, o zaman, tecrübesine inanmış olup, Resûle inanmamış olur ki, böyle îmân, kâmil değil, zâten îmân olmaz. Din bilgileri, felsefe ile ölçülmeğe kalkılırsa, bu sefer felesofa inanılmış olup, Peygambere inanılmış olmaz. Evet, Allahü teâlânın var olduğunu ve Muhammed aleyhisselâmın, Allahın Peygamberi olduğunu anlamakta, aklın, felsefî ve tecribî ilmlerin yardımı büyüktür. Fakat, bunların yardımı ile Peygambere inanıldıktan sonra, Onun bildirdiği şeylerin herbiri için akla, felsefeye ve tecribî ilmlere danışmak doğru olmaz. Çünkü, akıl ile, tecrübe ve felsefe yolu ile elde edilen birçok bilgilerin, zamanla değişmekte, yenileri bulununca, eskilerinin atılmakta olduğunu gösteren misâller, literatürlerde az değildir. O hâlde:

İmân, Resûl-i Ekrem efendimizin, Allahü teâlâ tarafından, Peygamber olarak, bütün insanlara getirdiği ve bildirdiği emirlerin hepsine itimâd ve itikâd etmektir. Bu emirlerin, bilgilerin herhangi birine inanmamak veya şübhe etmek küfürdür. Çünkü, Resûle inanmamak veyâ itimâd etmemek, Resûle yalancı demek olur. Yalancı Peygamber olamaz.

Akıl, göz gibidir, din bilgileri de ışık gibidir. Gözümüz, maddeleri, cisimleri karanlıkta göremiyor. Allahü teâlâ, görme âletimizden faydalanmamamız için, güneşi, ışığı yaratmıştır. Güneş olmasaydı, gözümüz işe yaramazdı. Evet, gözünü açmayan veya gözü bozuk olan, güneşten faydalanamaz. Fakat, bunların güneşe kabâhat bulmağa hakları olmaz.

Aklımız da, yalnız başına maneviyâtı, faydalı, zararlı şeyleri anlayamıyor. Allahü teâlâ, aklımızdan istifade etmemiz için, Peygamberleri, islâmiyet ışığını yarattı. Peygamberler, dünyada ve âhirette râhat etmek yolunu bildirmeseydi, aklımız bulamaz, işe yaramazdı.

Dünyada da, âhirette de râhat ve mesûd yaşayanlar, ancak, Peygamberlere uyanlardır. Rahata, saadete kavuşmak için, müslüman olduğunu söylemek, müslüman görünmek yetişmez. Müslümanlığı iyi öğrenmek ve emirlere, yasaklara uymak lâzımdır.

KURAN-I KERİMİ HERKES ANLAYABİLİR Mİ?

Kur'an-ı kerim

Cenab-ı Hak tarafından gönderilen ilahî kitaplarda bildirilen emir ve yasakların tatbikinde Peygamberlerin izahlarının şart olduğunu, bunda zaruret bulunduğunu açıkladıktan sonra, şimdi de Peygamberimiz Muhammed aleyhisselama gönderilen kitabımız Kur'an-ı kerim üzerinde durmak istiyorum. Kur'an-ı kerim nedir, anlamak mümkün mü, kimler anlayabilir? Bu konuların üzerinde duralım:

Kur'an-ı kerim, nazm-ı ilâhîdir. Nazm, lügatda, incileri ipliğe dizmeğe denir. Kelimeleri de, inci gibi, yanyana dizmeğe nazm denilmiştir. Kur'an-ı kerimin kelimeleri arabîdir. Fakat, bu kelimeleri yanyana dizen, Allahü teâlâdır. Bu kelimeler, insan dizisi değildir.

Cebrâîl aleyhisselâm her sene bir kerre gelip, o âna kadar inmiş olan Kur'an-ı kerimi, Levh-il-mahfûzdaki sırasına göre okur, Peygamber efendimiz dinler ve tekrar ederdi. Âhirete teşrîf edeceği sene, iki kerre gelip, tamamını okudular. Muhammed aleyhisselâm ve Eshâb-ı kirâmdan çoğu, Kur'an-ı kerimi tamâmen ezberlemişti. Bazıları da, bazı kısımları ezberlemiş, birçok kısımlarını yazmışlardı. Muhammed aleyhisselâm, âhirete teşrîf ettiği sene, Hz.Ebû Bekir ezber bilenleri toplayıp ve yazılı olanları getirtip bir heyete, bütün Kur'an-ı kerimi, kâğıd üzerine yazdırdı. Böylece, "Mushaf" denilen bir kitâb meydana geldi.

Kur'an-ı kerim, hiçbir dile, hattâ arapçaya da tercüme edilemez. Herhangi bir şiirin, kendi diline bile, tam tercümesine imkân yoktur. Ancak meâli ve îzâhı olur. Kur'an-ı kerimin ma'nâsını tercümesinden anlamak mümkün değildir. Bir âyetin ma'nâsını anlamak demek, Allahü teâlânın, bu âyette, ne demek istediğini anlamak demektir.

Bu âyetin herhangi bir tercümesini okuyan kimse, murâd-ı ilâhîyi öğrenemez. Tercüme edenin, bilgi derecesine göre yaptığı meâlini öğrenir. Bir câhilin, bir dinsizin yaptığı tercüme okuyan da, Allahü teâlânın dediğini değil, tercüme edenin, anladım sanarak, kendi kafasından anlatmak istediğini öğrenir.

Kur'an-ı kerimin hakîkî manâsını anlamak, öğrenmek isteyen bir kimse, din âlimlerinin kelâm ve fikh ve ahlâk kitâblarını okumalıdır. Bu kitâbların hepsi, Kur'an-ı kerimden ve hadîs-i şerîflerden alınmış ve yazılmıştır. Kur'an tercümesi diye yazılan kitâblar, doğru mana veremez. Okuyanları, bunları yazanların fikirlerine, düşüncelerine ve maksadlarına esîr eder ve dinden ayrılmalarına sebep olur.

Hazret-i Ömer anlayamadı

Kur'an-ı kerim İslamın anayasasıdır. Her şey anayasada bulunmaz. Anayasalarda, temel esaslar, genel prensipler bulunur. Teferruatlar, uygulamalar kanun, yönetmelik gibi diğer kaynaklarda bildirilir. Mesela, anayasamızda, "Herkes mali gücüne göre vergi vermekle yükümlüdür" ifadesi geçer; fakat ne oranda, nasıl alınacağı, kanunla, yönetmelikle belirlenir.

Mesela, köylüye âit bir kanunu, hükûmet, doğruca köylüye göndermez. Çünkü, köylü okuyabilse bile, anlayamaz. Bu kanûn önce, vâîlere gönderilir. Vâîler, iyi anlayıp, îzâhını ekliyerek, kaymakamlara gönderir. Kaymakamlar, bu açıklamalar yardımı ile kanûnu iyi anlayabilir ve muhtârlara anlatır. Muhtâr, yalnız okumakla anlayamaz. Muhtâr da, ancak, köylü dili ile, köylüye söyler.

İşte, Kur'an-ı kerim de, ahkâm-ı ilâhiyedir. Kanûn-ı rabbânîdir. Herkesin anlaması mümkün değildir. Allahü teâlâ, Kur'an-ı kerimde kullarına saadet yolunu göstermiş ve kendi kelâmını insanların en yükseğine göndermiştir. Kur'an-ı kerimin manâsını, yalnız Muhammed aleyhisselâm anlar. Başka kimse, tam anlayamaz. Eshâb-ı kirâm aleyhimürrıdvân, ana dili olarak arabî bildikleri, edîb ve belîğ oldukları hâlde, bazı âyetleri anlayamaz, Resûlullahı sallallahü aleyhi ve sellem sorarlardı.

Meselâ Hz. Ömer , bir yerden geçerken, Resûlullahın, Hz. Ebû Bekir birşey anlattığını gördü. Yanlarına gidip dinledi. Sonra, başkaları da, gördü ise de, gelip dinlemeğe çekindiler. Ertesi gün, Hz. Ömeri görünce, "Yâ Ömer, Resûlullah, dün size bir şey anlatıyordu. Bize de söyle, öğreneyim" dediler. Çünkü, dâimâ, "Benden duyduklarınızı, din kardeşlerinize de anlatınız! Birbirinize duyurunuz!" buyururdu

Hz. Ömer , "Dün Ebû Bekir , Kur'an-ı kerimden anlayamadığı bir âyetin manâsını sormuş, Resûlullah , ona anlatıyordu. Bir saat dinledim, birşey anlayamadım" dedi. Çünkü, Ebû Bekirin yüksek derecesine göre anlatıyordu. Hz. Ömer , o kadar yüksek idi ki, Resûlullah, "Ben,

Peygamberlerin sonuncusuyum. Benden sonra Peygamber gelmiyecektir. Eğer, benden sonra Peygamber gelseydi, Ömer Peygamber olurdu” buyurdu.

Böyle yüksek olduğu halde ve arabîyi çok iyi bildiği hâlde, Kur’ân-ı kerîmin tefsîrini bile anlayamadı. Çünkü, Resûlullah , herkese, derecesine göre anlatıyordu. Ebû Bekirin derecesi, ondan çok dahâ yüksekti. Fakat, bu da, hattâ Cebrâil aleyhisselâm dahî, Kur’ân-ı kerîmin manâsını, esrârını, Resûlullah’a sorardı.

Yanlıı anlamak şüphe hasil eder

Kur’ân-ı kerîmin manâsını yalnız Muhammed aleyhisselâm anlamış ve hadîs-i şerîfleri ile bildirmişdir. Kur’ân-ı kerîmi tefsîr eden Odur. Doğru tefsîr kitâbı da, Onun hadîs-i şerîfleridir. Din âlimlerimiz, uyumiyarak, dinlenmiyerek, istirâhatlarını fedâ ederek, bu hadîs-i şerîfleri toplayıp, tefsîr kitâblarını yazmışlardır. Bu tefsîr kitâblarını da anlayabilmek için, otuz sene durmadan çalışıp, yirmi ana ilmi, iyi öğrenmek lâzımdır. Bu yirmi ana ilmin kolları, seksen ilmdir. Ana ilmlerden biri, “Tefsîr” ilmidir.

Bu ilimlerin ayrı ayrı âlimleri ve çok kitâbları vardır. Bugün kullanılan bazı arabî kelimeler, fıkıh ilminde başka manâya, tefsîr ilminde ise dahâ başka manâya gelmektedir. Hattâ aynı bir kelime, Kur’ân-ı kerîmdeki yerine, aldığı edâtlara göre, başka manâlar bildirmektedir.

Bu geniş ilmleri bilmiyenlerin, bugünkü arapçaya göre, yaptıkları Kur’ân tercümeleri, Kur’ân-ı kerîmin manâsından bambaşka birşey oluyor. Kur’ân-ı kerîmin manâsından, rumûzundan, işâretlerinden, herkes îmânının kuvveti kadar, birşey anlayabilir.

Tefsîr, anlatmakla, yazmakla olmaz. Tefsîr, din büyüklerinin kalblerine doğan bir nûrudur. Tefsîr kitâbları, bu nûrun anahtarlarıdır. Çekmeceyi anahtarla açınca, mücevherler meydana çıktığı gibi, o tefsîrleri okumakla, kalbe bu nûr doğar.

Seksen ilmi iyi bilenler, tefsîrleri anlayıp, bizim gibi din câhillerine bildirmek için, çeşidli derecedeki insanlara göre, binlerle kitâb yazmışlardır. Yeni yazılan Türkçe tefsîrlerin, en kıymetlisi sanılanlarında bile, şahsî düşünceler bulunmakta, okuyanlara zararı, fâidesinden çok olmaktadır. Hele islâm düşmanlarının, bid’at sâhiblerinin, Kur’ân-ı kerîmin manâsını bozmak için yaptıkları tefsîr ve tercüme kitâbları, birer zehirdir. Bunları okuyan genç zihinlerde, bir takım şübheler, itirâzlar hasil oluyor.

Zâten din bilgisi az olanların, islâmiyeti öğrenmek için, tefsîr ve hadîs-i şerîf okuması uygun değildir. Çünkü, Kur’ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfi yanlıı anlamak veya şüphe etmek insanın îmânını giderir.

Yalnız arapça bilmekle, tefsîr ve hadîs anlaşılmaz. Arapça bilenleri, din âlimi sanan, aldanır. Beyrut ve başka yerlerde ana dili arapça olan, arab edebiyâtını iyi bilen, çok papaz var. Fakat, hiçbirinin islâmiyetden haberi yok.

Dinden ayrılmalara sebep oluyorlar

Kur’ân-ı kerîmi okuyup anlamak mümkün olmadığına göre ne yapacağız, dinimizi nasıl nereden öğreneceiz? 1400 yıldır, nereden nasıl öğreniliyorsa yine öyle öğreneceğiz. Kur’ân-ı kerîmin hakîkî manâsını anlamak, öğrenmek isteyen bir kimse, din âlimlerinin kelâm ve fıkıh ve ahlâk kitâblarını okumalıdır.

Bu kitâbların hepsi, Kur’ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden alınmış ve yazılmıştır. Kur’ân tercümesi diye yazılan kitâblar, doğru manâ veremez. Okuyanları, bunları yazanların fikirlerine, düşüncelerine ve maksadlarına esîr eder ve dinden ayrılmalarına sebep olur.

Kur’ân-ı kerîmin, latin harfleri ile yazılmasına da imkân olmuyor. Çünkü bu harflerde, Kur’ân-ı kerîm harflerinin hepsinin karşılığı yoktur. Bunun için, manâ bozuluyor. Okunan, Kur’ân olmaz, manâsız bir ses yığılı olur. Meselâ, ehad yerine ehat derse, namâz fâsid oluyor, bozuluyor.

Bugün, çok kimsenin, böyle bozuk tercümeleri ve latin harfi ile yazılmış, ne olduğu belirsiz kitâbları “Türkçe Kur’ân” diye gençliğin önüne sürdükleri, her tarafta dağıttıkları görülüyor. Dağıtırken de “Arapça Kur’ân, yabancı dildir. Onu okumayın! Öz dilimizle bunu okuyun” diyorlar.

Böyle söyleyenlere dikkat edilirse, çoğunun namaz kılmadığı, oruc tutmadığı, harâmlara, hattâ dinsizliğe dalmış bulunduğu, müslümânlığa, yalnız lâf ile bağlı olduğu anlaşılıyor.

Bu kimseler, televizyonlarda, radyolarda, barlarda Beethovenin 9 senphonisini, Mozartın Figarosunu ve Molyerin şi’rlerini niçin Almanca, İtalyanca, Fransızca söylüyorlar ve dinliyorlar? Bunlar yabancı dildir. Öztürkçe söylemek lâzımdır demiyorlar?

Bu senfonileri, komedileri Türkçeye tercüme etmiyorlar. Çünkü, Türkçeye tam çevrelemeyeceğini biliyorlar. Türkçesinden, nefisleri zevk alamıyor. Türkçelerine Beethovenin, Şopenin eseri denilemiyor. İşte Müslümanlar da, bu kitâblardan Kur’ân-ı kerîmin zevkını alamaz, rûhlarını besleyemez.

Son devir İslam büyüklerinden Seyyid Abdülhakîm Arvâsî hazretleri buyurdu ki, “İstanbulda, Bâyezîd umûmî kütübhânesi, şeyhul-islâm Velîyyüddîn efendi kısmında, binyediüçaltı numaralı kitâbın 224.cü sahîfesinde diyor ki, “Kur’ân tercümesi, Kur’ân değildir. Çünkü Kur’ân, ma’lûm müciz olan nazmdır. Tercüme edilince, bu özelliği kaybolmaktadır. Bir şiir tercüme edilince, şiir olmaktan çıkar”.

Art niyetli olmayanlar gerçeği görüyor

Kur’an-ı kerimin başka dile çevrilemeyeceğini, çevrilse bile gerçek manasını vermeyeceğini az çok ilmi olan, bu konuda art niyetli olmayan herkes söylemekte ve yazmaktadır.

Mesela, Diyânet İşleri Başkanlığı tarafından hâzırlanıp 1961’ de neşredilen, “Kur’ân-ı kerîmin Türkçe meâlî” adındaki tercümenin önsözünde bu husus çok güzel dile getirilmiştir. O zamanın Diyânet İşleri Bbaşkanı H.Hüsnu Erdem imzâsını taşıyan bu önsözde diyor ki:

“Kur’ân-ı kerîm gibi ilâhî belâgat ve îcâzı hâiz bir kitâb, yalnız Türkçeye değil, hiçbir dile hakkıyla çevrilemez. Eski tefsîrlerin ışığı altında verilen ma’nâlara da tercüme değil, meâl demek uygundur. Kur’ânın yalnız ma’nâsını ifâde eden sözleri, Kur’ân hükmünde tutmak, namazda okumak ve aslına hakkıyla vâkif olunmadan ahkâm çıkarmak câiz olmaz. Hiçbir tercüme, aslının yerini tutamaz. Kur’ân-ı kerîmde, muhtelif ma’nâlara gelen lafzlar vardır. Böyle bir lafzı tercüme etmek, çeşitli manâlarını bire indirmek olur ki, verilen tek ma’nânın, murâd-ı ilâhî olduğu bilinemez. Bunun için, Kur’ân tercümesi demeğe cesâret edilemez. Kur’ân-ı kerîmi tercüme etmek başka, tercümeyi Kur’ân yerine koymağa kalkışmak başkadır”.

Önsözden sonra yapılan açıklamalarda da şöyle diyor : “Bu ilâhî, beşer üstü ve müciz kitâbın tam hakkını vererek aynen Türkçeye çevrilmesi mümkün değildir. Bu i’tibârla, en isâbetli yol, âyetleri kelime kelime aynen tercüme etmek yerine, arapça aslından anlaşılmanâ ve meâlî Türkçe ile ifâde yolu olsa gerektir. Kur’ân-ı kerîmin nazm-ı celîlini, aslındaki îcâz ve belâgatini muhâfaza ederek tercüme etmek mümkün değildir. Fakat, meâl olarak tercümesi mümkündür. Bir dilden başka bir dile yapılan tercümelere, her iki dilin husûsiyyetlerini hakkıyla belirtmeğe imkân yoktur.

Bugün, bu dillerin herbirinde otuz kadar tercümeleri vardır. Ancak çeşitli eğilimli kimselerin yaptıkları tercümelere, pek yanlış, hattâ garazkârâne olanlar vardır. Kur’ân-ı kerîmi başka dillere tercüme etmek câizdir. Fakat, tercümeden islâm dîninin ahkâmının hepsi öğrenilemez. Hadîs-i şerîflerle, icmâ’ ve kıyâs yolu ile sâbit olan hükümler de vardır. Bunlar, tafsilâtı ile, fıkıh kitâblarından öğrenilir”

Bundan birkaç sene önce İstanbul’da yapılan bir Kur’an-ı kerim melalleri ve tercümeleri sempozyumunda, Kur’an-ı kerimin 230’dan fazla, Tercüme ve mealinin bulunduğu bunların hepsinin başka başka olduğu, hiçbirinin diğerinin aynısı olmadığı görüldü. Hal böyle olunca, İslamiyetin emir ve yasakları doğru olarak nasıl öğrenilecek?

Maksatları Kur’a-ı kerimden uzaklaştırmak

Allahü teâlânın melek ile indirdiği kelimelerin, harflerin ve manâların toplamı Kur’ândır. Böyle olmanın kitâblara, Kur’ân-ı kerîm denemez. Allahü teâlâ, Kur’ân-ı kerîmde, “Benim kitâbım arabîdir” diyor. “Muhammed aleyhisselâma, bu Kur’ânı arabî dil ile indirdim” buyuruyor. Bunun için tercümelere Kur’ân diyen Müslümanlıktan çıkar. Kâfir olur. Başka dile, hattâ arabîye çevrilirse, Kur’ân açıklaması denir. Manâsı bozulmadan da, bir harfi bile değişince, Kur’ân olmaz. Hattâ hiçbir harfi değişmeden, okunmasında ufak değişiklik yapılırsa, Kur’ân denmez.

Kur’ân-ı kerîmin başka dillere yapılan çevirmelerine Kur’ân denmez. Bunlara, Kur’ân-ı kerîmin meâlî, yanî açıklaması denir. Bunlar, mütehasıs olan ve iyi niyetli, hâlis Müslümanlar tarafından hâzırlanmış ise, Kur’ân-ı kerîmin ma’nâsını anlamak için okunabilir. Buna birşey denmez. Bunlar, Kur’ân diye okunamaz. Bunları, Kur’ân diye okumak, sevâb olmaz. Günâh olur. Müslümanlar, Kur’ân-ı kerîmi, Allahü teâlânın indirdiği gibi okumalıdır. Ma’nâsını bilmeden okumak da sevâbdır. Manâsını anlıyarak okumak, elbette dahâ çok sevâb ve dahâ iyidir.

Kur’ân-ı kerîmi anlamak için, şimdiki arapçayı değil, Kureyş dilini bilmek lâzımdır. Kur’ân-ı kerîmi anlamak için, yıllarca dirsek çürütmek, çalışmak lâzımdır. Biz, böyle çalışıp anlıyan, islâm âlimlerinin yazmış oldukları tefsîrlerden, açıklamalardan okuyup anlamalıyız. Derme çatma tercümeleri okuyan gençler, Kur’ân-ı kerîmi, mitolojik hikâyeler, lüzumsuz, fâidesiz düşünceler, bayağı sözler sanır. Kur’ândan, islâmdan soğuyup, kâfir olur.

Demek ki, gençlerin önüne Kur’ân tercümelerini sürerek, öztürkçe Kur’ân okuyunuz, yabancı dil olan arapça Kur’ânı okumayınız demek, Müslüman yavrularının, şehîd evlâdlarının dinsiz yetişmesini isteyen islâm düşmanlarının yeni bir taktiği, hilesi olsa gerektir.

İbni Hacer-i Mekkî hazretleri, (Fetâvâ-i fıkhiyye) kitabında, “Kur’ân-ı kerîmi arabîden başka harf ile yazmak ve başka dile tercüme edip, Kur’ân-ı kerîm yerine bunu okumak, sözbirliği ile harâmdır. Selmân-ı Fârisî hazretleri Fâtihayı İrânîlulara fârisî harflerle yazmadı. Tercümesini de yazmadı. Fâtîha sûresinin fârisî tefsîrini yazdı. Arabîden başka harf ile yazmak ve böyle yazılmış Kur’ân-ı okumak harâmdır. Kur’ân-ı kerîmi arabî harflerle, okunduğu gibi yazmak sûreti ile değiştirmek bile, sözbirliği ile harâmdır. Kur’ân-ı kerîmi başka harflerle veyâ tercümesini yazmak, okumak, öğrenmesini kolaylaştırır demek doğru değildir. Kolay olsa bile, câiz olmasına sebep olamaz.

Kur’ân-ı kerîmi anlamak mümkün mü?

Kur’ân-ı kerîmi arapça bilen veya tercümesini, mealini okuyan anlayabilir mi? Kur’ân-ı kerîmi, lisanı Arapça olanlar bile anlayamaz. Hattâ Eshâb-ı kirâm efendilerimiz bile, âyetlerin ma’nalarını Resûlullah efendimize sorarlardı. Hadîs-i şerîfte buyuruldu ki: **“Kur’ân, Allahın metin ipidir. Ma’nalarının hepsi anlaşılmaz. Çok okumak ve dinlemekle eskimez.”**

Kur’ân-ı kerîm ilmi, içinde akıllara durgunluk verecek sayısız hâller bulunan engin bir denizdir. Öyle yüksek ve sarp bir dağdır ki, ondaki hakikatleri öğrenmek, her sırrına erişmek imkânsızdır. Bu ilmin sayılamayacak kadar kolu, erişilmeyecek kadar dalı vardır.

Bu konuda Mevdûât-ül-ulûm’da 8 temel ilim ile, 72 yardımcı ilim hakkında bilgi verilmektedir. Bugün çok kimse, bu ilimlerin ismini bile duymamıştır. Bu bakımdan Kur’ân-ı kerîmi anlamak, O’ndan hüküm çıkarmak başlı başına bir ihtisas işidir.

Herkes Kur’ân-ı kerîmi anlasa, O’ndan hüküm çıkarabilseydi, hadîs-i şerîflere lüzûm kalmaz, Cenâb-ı Hak da meâlen, **“Peygamber size ne emrettiyse onu yapın, neyi yasak etmişse, ondan sakının”** buyurmazdı [Haşr 7]

Nahl sûresinin kırkdördüncü âyetinde meâlen, **“İnsanlara indirdiğimi onlara beyân edesin!”** buyuruldu. Beyân etmek, Allahü teâlâdan gelen âyetleri, başka kelimelerle ve başka sûretle anlatmak demektir.

Ümmetin âlimleri de, âyetleri beyân edebilselerdi ve kapalı olanları açıklayabilselerdi Allahü teâlâ Peygamberine, sana vahy olunanları teblîğ et derdi. Beyân etmesini emretmezdi.

Resûlullah, Kur’ân-ı kerîmde kapalı olarak bildirilenleri açıklamasaydı ve mezheb imâmları da bunları bizim anlayacağımız şekle getirmeseydi hiçbirimiz anlayamazdık. Meselâ Peygamber efendimiz, abdesti nasıl alacağımızı hadîs-i şerîfleri ile bize bildirmeseydi, nasıl abdest alacağımızı Kur’ân-ı kerîmden çıkaramazdık.

Namazların kaç rek’at oldukları ve orucun, haccın, zekâtın hükümleri ve kayfiyetleri ve nisâb miktarları ve şartları ve farzları ve sünnetleri, Kur’ân-ı kerîmden çıkarılamazdı.

Kur’ân-ı kerîmde kısa ve kapalı olarak bildirilen hükümlerin hepsi böyledir. Ya’nî, bunlar hadîs-i şerîflerle bildirilmeseydi, hiçbirini anlayamazdık.

Mezheb imâmları da hadîs-i şerîfleri açıklamışlardır. Mezheb imâmları çok büyük âlimdir. Bu âlimler, Resûlullahın vârisleridir. Eğer herkes Kur’ân-ı kerîmi doğru anlasaydı 72 sapık fırka meydana çıkmazdı.

Kur’ân-ı kerîmi yanlış tefsîr etmek

Kur’ân-ı kerîmi tefsîr etmek, çok tehlikeli, riskli bir iştir. Çünkü tefsîr Cenab-ı Hak adına konuşmak, yazmak demektir. Kur’ân-ı kerîmi kendi görüşüne, kendi aklına göre tefsîr eden kâfir olur. Nitekim âyet-i kerîmede meâlen buyuruldu ki: **“Hakkında bilgin bulunmayan şeyin, biliyorum zannıyla ardına düşme!”** [İsra 36]

Hadîs-i şerîfte de buyuruldu ki:

“Kur’ân-ı kerîmden, kendi aklı, kendi düşüncesi ve bilgisi ile, ma’nâ çıkararak kâfirdir.”

Bunun için bir kimse bir âyet-i kerîmeyi tefsîr ederken, açıklarken, daha önceki müfessirlerden işitilmeyen şekilde yalnız kendi aklına göre ma’nâ doğru ise hatâ etmiş olur. Verdiği ma’nâ yanlış ise kâfir olur.

Hz. Ebû Bekr, peygamberler hâriç insanların en üstünü olmasına rağmen, buyurdu ki:

“Kur’ân-ı kerîmi kendi reyimle, kendi görüşümle tefsîre kalkarsam, beni hangi yer taşır, hangi gök gölgeler”

Bu bakımdan tefsîrin nakil yoluyla yapılması lâzımdır.

Bunun için Resûlullah efendimizden, Eshâb-ı kirâmdan gelen haberlere, önceki âlimlerin yapmış oldukları açıklamalara ve tefsîr usûlüne bakmadan, âyet-i kerîmelerin geliş sebeplerini bilmeden, nâsîh ve mensûh âyetleri araştırmadan tefsîr yapmaya kalkanlar sapıtmışlar, ya küfre düşmüşler veya sapıtmışlardır. Ehil olmayan kimselerin İslâm âlimlerinin yazdıkları tefsîrlerden nakletmeleri lâzımdır.

İmâm-ı Bîrgivî buyurdu ki:

“Nasih ve mensuhu, icma bulunan hükümleri ve Ehl-i sünnet itikâdını bilmiyen kimseler, sırf arabi bilgisine göre tefsîr yapanlar hata ederler ve Kur'ân-ı kerîmi kendi görüşüyle tefsîre kalkışmış olurlar.”

Kendi aklı ve görüşleri ile bozuk tefsîr yapanlar beş türüdür.

1- Tefsîr için lâzım olan bilgileri bilmeyen câhiller. 2- Müteşâbih âyetleri tefsîr edenler.

3- Sapık fırkadakilerin ve dinde reformcuların, bozuk düşünce ve isteklerine uygun tefsîr yapanlar. 4- Delîl ve senet ile iyi anlamadan tefsîr yapanlar. 5- Nefse ve şeytana uyarak yanlış tefsîr yapanlar.

Tefsirden, meâlden dîn öğrenilebilir mi?

Kur'ân-ı kerîm, tefsîr, tercüme ve meâllerinden dîn öğrenilmez. Hattâ âyet-i kerîmelerin ma'nâları tam anlaşılmadığı için, bunlar zararlı da olabilir. Kur'ân-ı kerîmin tefsîrinden her müslümanın bilmesi lâzım olanlarını, kelâm, fıkıh âlimleri ve tasavvuf büyükleri bildirmişler, bunları kitaplarına yazmışlardır. Bu sebeple, kelâm, fıkıh ve tasavvuf kitapları da birer tefsîr kitabıdır. Dîn, bunlardan öğrenilir.

Ayrıca fazla teferruata girmeden itikâd, ibâdet ve diğer yapılacak işlere ve ahlâka dâir kitaplar da yazılmıştır ki, bunlara ilmihâl kitapları denir.

Bu kitaplarda, her müslümanın bilmesi lâzım gelen bilgiler anlatılır. Her müslümanın bu bilgileri bilmesi farzdır, lâzımdır.

Ehil olmadan, din bilgilerini doğrudan Kur'ân-ı kerîmden, tefsîr kitaplarından ve meâllerden öğrenmeye çalışmak yanlış olup, insanın dalâlete, bozuk yollara düşmesine, itikâdının ve imânının sarsılmasına sebep olur. Eskiden, tefsir okuyabilmek için yıllarca ilim tahsil edilir, sonra tefsir okuyabilir diye icazet, diplama alınırdı.

İmâm-ı Şa'rânî hazretleri buyuruyor ki: “Hadîs-i şerîfler, Kur'ân-ı kerîmi açıkladı. Mezheb imâmları, hadîs-i şerîfleri açıkladı. Diğer âlimler de, mezheb imâmlarının sözlerini açıkladı. Namazların kaç rek'at olduğunu, rükû' ve secdede okunacak tesbîhleri, bayram ve cenâze namazlarının nasıl kılınacağını, zekât nisâbını, orucun ve haccın farzlarını, hukuk bilgilerini, Peygamber efendimizin açıklaması olmadan Kur'ân-ı kerîmden anlamak mümkün değildir.”

İmrân bin Hasin hazretleri, “Bize yalnız Kur'ân'dan söyle!” diyene, “Ey ahmak, Kur'ân-ı kerîmden her şeyi anlamak mümkün mü? Meselâ namazların kaç rek'at olduğunu bulabilir miyiz?” buyurdu.

Hazret-i Ömer'e de, “Farzlar seferde kaç rek'at kılınır? Kur'ânda bulamadık.” dediler. Cevâben, “Allahü teâlâ bize Muhammed aleyhisselâmı gönderdi. Biz, Kur'ân-ı kerîmde bulamadıklarımızı, Resûlullahtan gördüğümüz gibi yapıyoruz. O, seferde dört rek'atlık farzları, iki rek'at olarak kılardı. Biz de öyle yaparız” buyurdu.

Peygamber efendimiz de, “Âlimlere tâbi' olun” buyuruyor. O hâlde, Allahü teâlânın emrine uyarak, âlimlere tâbi' olmamız, uymamız şarttır. Fıkıhı bilmeden dîne uymak mümkün olmaz. Çünkü dînin temeli fıkıhtır. Âlimlerimiz; **“Fıkıh, kelâm bilgilerini öğrenmeden tefsîr ve hadîs ile uğraşmak iflâs alâmetidir”** buyurmuşlardır.

Kur'ân-ı kerîmin ifade gücü

İfade yönünden, kelime, harf yönünden Kur'ân-ı kerîmin diğer semavî kitaplardan bir farkı vardır. Tevrât, İncil ve bütün kitaplar ve sahîfeler, hepsi birden, bir defada inmişti. Hepsini, insan sözüne benziyordu ve lafzları mu'cize değildi. Onun için çabuk bozuldu, değiştirildi. Kur'ân-ı kerîm ise, Muhammed aleyhisselâmın mu'cizelerinin de en büyüğüdür ve insan sözüne benzemez.

Her şâirin, şiir yazmak, nazım yapmak kâbiliyeti başkadır. Meselâ, Necip Fazıl ve Nâbî'nin şiirlerini iyi bilen usta bir edebiyâtçıya, Necip Fazıl'ın, son yazdığı bir şiirini götürüp, bu, Nâbî'nin şiiridir desek, bu şiiri, hiç işitmemiş olduğu hâlde, okuyunca: “Yanıyorsunuz! Ben Nâbî efendinin ve Necip Fazıl'ın, uslubunu iyi bilirim. Bu şiir Nâbî'nin değil, Necip Fazıl'ın” demez mi? Elbette der.

Kur'ân-ı kerîmin insan sözü olmadığı tecrübe ile de ispat edilmiştir ve her zaman edilebilir. Şöyle ki, bir Arap şairi, bir sahîfede, edebî san'at inceliklerini göstererek, birşey yazmış, bunun arasına birkaç satır hadîs-i şerîf ve başka yerinde de, aynı şeyi anlatan bir âyet-i kerîme koyup, hepsi bir arada, İslâm'dan ve Kur'ândan haberi olmıyan, Arabîsi kuvvetli birisine, bir adamın yazısı diye okutturulmuştur. Okurken, hadîs-i şerîfe gelince, durmuş,” Burası, yukarısına benzemiyor. Buradaki san'at daha yüksek, demiştir. Sıra, âyet-i kerîmeye gelince, şaşkın bir hâlde, “Burası hiçbir söze benzemiyor. Ma'nâ içinde, ma'nâ çıkıyor. Hepsini anlamağa imkân yok,” demiştir. Yâni az çok edebiyat bilgisi olan, Kur'ân-ı kerîmin farkını hemen anlar.

Mana içinde mana çıkan, böyle muazzam bir deryayı herkes anlayabilir mi? Bugün piyasada bilhassa, Avrupa'da Kur'an-ı kerîmin pek çok tercümesi vardır. Halbuki, Kur'an-ı kerîm, hiçbir dile, hattâ Arapçaya tam tercüme edilemez. Sebebi şu: Herhangi bir şiiirin, kendi diline bile, tam tercümesine imkân yoktur. Ancak meâli ve îzâhı olur. Kur'an-ı kerîmin ma'nâsını anlamak için tercümesini okumamalıdır. Bir âyetin ma'nâsını anlamak demek, Allahü teâlânın, bu âyette, ne demek istediğini anlamak demektir. Bu âyetin herhangi bir tercemesini okuyan kimse, murâd-ı İlâhî'yi öğrenemez. Tercüme edenin, bilgi derecesine göre yaptığı meâli öğrenir.

Allahü teâlâ, Kur'an-ı kerîmde kullarına saâdet yolunu göstermiş ve kendi kelâmını insanların en yükseğine göndermiştir. Kur'an-ı kerîmin ma'nâsını, yalnız Muhammed aleyhisselâm anlar. Başka kimse, tâm anlıyamaz. Eshâb-ı kirâm, ana dili olarak Arabî bildikleri, edîp ve belîğ oldukları hâlde, bazı âyetleri anlıyamaz, Resûlullaha sorarlardı. Onların anlayamadığını biz mi anlayacağız?

Tefsir, meal okuma merakı

Zamanımızda, herkes evine bir tefsîr kitabı veya meal almak istiyor. Dinini bu tefsîrleri okuyup buradan öğrenmek istiyor. Bu mümkün mü? Değil, çünkü, tefsîr kitaplarını da anlıyabilmek için, en az otuz sene durmadan çalışıp, yirmi ana ilmi, iyi öğrenmek lâzımdır. Bu yirmi ana ilmin kolları, seksen ilimdir. Ana ilimlerden biri, (Tefsîr) ilmidir.

Bu ilimlerin ayrı ayrı âlimleri ve çok kitapları vardır. Bugün kullanılan bazı Arabî kelimeler, fıkıh ilminde başka ma'nâyâ, tefsîr ilminde ise daha başka ma'nâyâ gelmektedir. Hattâ aynı bir kelime, Kur'an-ı kerîmdeki yerine, aldığı edâtlara göre, başka ma'nâlar bildirmektedir.

Bu geniş ilimleri bilmiyenlerin, bugünkü Arapçaya göre, yaptıkları Kur'an tercümeleri, Kur'an-ı kerîmin ma'nâsından bambaşka birşey oluyor.

Bugün, yeni yazılan Türkçe tefsîrlerin hepsinde şahsî düşünceler bulunmakta, okuyanlara zararı, faydasından çok olmaktadır. Bunun için hiçbir tefsiri tavsiye etmiyoruz. Hele İslâm düşmanlarının, bid'at sahiplerinin, Kur'an-ı kerîmin ma'nâsını bozmak, dini yıkmak için yaptıkları tefsîr ve tercüme kitapları, birer zehirdir.

Bunları okuyan genç zihinlerde, birtakım şüpheler, itirâzlar hâsıl oluyor. Din düşmanları kasıtlı olarak, dini yıkmak için piyasaya meâller sürmektedirler. Zaten ilk meâli neşreden gayri müslim bir yayınevdir. Dini, tefsîrden öğrenmeye kalkışmak, ilkokul çocuğunun eline, yüksek matematik kitabı koyup buradan matematiği öğren demekten daha abestir.

Meselâ, tıp ilmi kıymetlidir. Fakat bir kimse, eline bir tıp kitabı alıp okuyarak tıbbi öğrendim diyerek, göz ameliyatı yapmaya kalkarsa, hastanın gözünü çıkarmış olur. Böyle bir kimseye, tıp kitabı okuyarak doktorluk yapmak uygun değil demek, tıp ilmine karşı çıkmak değildir.

Bunun gibi, bir kimsenin, meâl veya tefsîr okuyarak, dini hükümler çıkarmaya kalkışması çok yanlıştır. Bunu ancak müctehid âlimler yapabilir. Bugün artık böyle müctehid bir âlim de yeryüzünde kalmamıştır. Bugün din ancak, fıkıh kitaplarından, ilmihal'lerden öğrenilir.

Kur'an-ı kerîmin ma'nâsını yalnız Muhammed aleyhisselâm anlamış ve hadîs-i şerîfleri ile bildirmiştir. Kur'an-ı kerîmi tefsîr eden O'dur. Doğru tefsîr kitabı da, O'nun hadîs-i şerîfleridir. Arapça bilen az çok birşeyler anlar, fakat, bu anladığı doğru mu, yanlış mı bu önemli.

Kur'an-ı kerîm bilgileri

Kur'an-ı kerîmde üç kısım bilgi vardır. Allahü teâlâ bunlardan; Birincisini, hiçbir kuluna bildirmemiştir. İkinci kısım bilgileri, yalnız Muhammed aleyhisselâma bildirmiştir. Bu yüce Peygamberden ve O'nun vârisi olan râsih âlimlerden başka kimse bunları anlıyamaz. Müteşâbih âyetler böyledir. Üçüncü kısım bilgileri, Peygamberine bildirmiş ve ümmetine öğretmesini emir buyurmuştur. Bu ilimler de kendi arasında ikiye ayrılır.

Bu ilimlerin birincisi, geçmiş insanların hâllerini bildiren kıssalardır. İkincisi, dünyada ve âhirette yaratmış olduğu ve yaratacağı şeyleri bildiren haberlerdir. Bunlar, ancak Resûlullahın bildirmesi ile anlaşılır. Akıl ile, tecrübe ile anlaşılabilir. Üçüncü kısım bilgilerin ikincileri, akıl, tecrübe ve Arabî ilimler ile anlaşılabilir. Kur'an-ı kerîmden ahkâm çıkarmak ve fen bilgilerini anlamak böyledir.

Bu kısım bilgilerden, mahlûkları inceleyerek, Allahü teâlânın var olduğu ve bir olduğu çıkartılmıştır. Kur'an-ı kerîmin içindeki bilgilerden ancak bir kısmı bu günkü insanlar tarafından bulunabilmiştir. Halbuki, bu ilmî ve fennî esâslar, 1400 sene evvel Kur'an-ı kerîmde bildirilmiştir.

Meselâ, dünyanın nasıl meydana geldiği hakkındaki modern bilgiler, 50-60 sene öncesine kadar bilinmiyordu. Kur'an-ı kerîmde Enbiyâ sûresi 30-33. âyet-i kerîmelerinde meâlen,

"İnkâr edenler, gökler ve yer küresi birbirlerine yapışık iken onları ayırdığımızı bilmezler mi?" Yâsîn sûresinde meâlen, "Geceyi, gündüzü, güneşi ve ayı yaratan O'dur. Bunların her biri bir yörüngede yürür." buyuruldu.

Cenâb-ı Hak, modern bilgilerin ancak 50-60 sene evvel meydana çıkarabildikleri dünyanın kuruluş prensibini bundan tam 1400 sene evvel insanlara bildirmiştir.

Kur'an-ı kerimde, cenâb-ı Hak, Rûm sûresinin 1. ve 4. âyetlerinde meâlen, "Gökleri ve yerleri yaratması, renklerinizin ve dillerinizin ayrı olması, O'nun varlığının delillerindedir. Doğrusu burada bilenler (İlim adamları) için dersler vardır." buyuruyor.

Bu sözler bu gün genetik ile uğraşan ilim adamlarına bir işârettir. Demek oluyor ki, (dil ve renk farklarında) henüz bizim bu gün daha bulamadığımız bazı incelikler vardır. Zamanla meydana çıkmaktadır. Bu kadar, ilmi manalar ifade eden bir eseri her önüne gelen okuyup anlayabilir mi?

Kur'ân-ı kerîm okuma sevâbı

Kur'ân-ı kerîm okunan evin hayrı artar, sâkinlerini sıkmaz, melekler oraya toplanır, şeytanlar oradan uzaklaşır. Kur'ân-ı kerîm okunmayan ev, içindekilere dar gelir, sıkıntı verir, bereketsiz olur.

Kur'ân-ı kerîm okumak ve okutmak çok sevâbdır. Hattâ bunun sevâbı dedelerine, çocuklarına ve torunlarına tesîr eder. İtikâdî düzgün bir kimse, Kur'ân-ı kerîmi okuyup, sâlih Müslümanların yazdığı ilmihâl kitaplarında bildirdiği gibi amel ettiği, ibâdet yaptığı takdirde büyük sevâblara kavuşur. Kur'ân-ı kerîm okumakla alâkalı olarak sevgili Peygamberimiz buyurdu ki: **"Ümmetimin en hayırlısı, Kur'ân-ı kerîmi öğrenen ve öğretendir."**

"Hoca çocuğa Besmele okur, çocuk da söyleyince, Allahü teâlâ çocuğun anasının, babasının ve hocasının Cehenneme girmemesi için senet yazdırır."

"Ümmetimin yaptığı ibâdetlerin en kıymetlisi, Kur'ân-ı kerîmi, Mushafa bakarak okumaktır."

"Kur'ân-ı kerîm okunan evden arşa kadar nûr yükselir."

"Kur'ân-ı kerîm okunan evin hayrı artar, sâkinlerini sıkmaz, melekler oraya toplanır, şeytanlar oradan uzaklaşır. Kur'ân-ı kerîm okunmayan ev, içindekilere dar gelir, sıkıntı verir, bereketsiz olur. Bu evden melekler uzaklaşır, şeytanlar oraya dolar."

"Her gece on âyet okuyan, gâfillerden sayılmaz."

"Kur'ân okuyun! Kıyâmette şefâ'at eder."

İmâm-ı Ahmed bin Hanbel hazretleri buyuruyor ki: "Ma'nâsını anlayarak da, anlamayarak da Kur'ân-ı kerîm okuyan cenâb-ı Hakkın rızâsına kavuşur."

Kur'ân-ı kerîme dokunmak için, abdestli olmak lâzım olduğu gibi, onu okumak için de, temiz kalb lâzımdır. Kur'ân-ı kerîmi okumak, mühim sünnettir.

Dinde reform yapmak, dîni bozmak isteyenler, "Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını bilmeden okumanın faydası olmaz, ma'nâsını bilmeyen meâl okumalı" diyorlar. Ayrıca Kur'ân-ı kerîm okumak için bir şartın olmadığını, abdestli abdestsiz, hattâ cünüp iken bile okunabileceğini söylüyorlar.

Böyle söyleyen kimselerin, ünvânı ne olursa olsun, art niyetli oldukları açıktır. Kur'ân-ı kerîmi sıradan bir kitap hâline getirmek istiyorlar. Kur'ân-ı kerîm orijinal hâli ile Kur'ân-ı kerîmdir. Meâline, Kur'ân-ı kerîm denilemez. Buna Allah kelâmı denilemez. Diyen dinden çıkar.

Okumak için manasını bilmek gerekmez

Müslümanları Kur'an-ı kerimden uzaklaştırmak, onun bereketinden, feyzinden mahrum bırakmak için, "Manasını bilmeyen, boşuna Kur'an-ı kerim okumasın, mealini okusun," deniliyor.

Halbuki, asırlardır, çeşitli dildeki, irttaki Müslümanlar Arapça bilmedikleri, ma'nâsını anlamadıkları hâlde Kur'ân-ı kerîmi okumuşlar, hadîs-i şerîflerde bildirilen faydalara, sevâblara kavuşmuşlardır. Ma'nâsını bilmeden okunmaz diyenlerin maksadı Müslümanları, bu faydalardan, sevâblardan mahrûm bırakmaktır. Hatta, okunmasını bilmeseyse bile, Kur'an-ı kerimi evde bulundurmamak çok faydalıdır.

Kur'ân-ı kerîmin nasıl okunacağını, ne maksatla okunacağını, Eshâb-ı kirâm, İslâm âlimleri, mezhep imâmlarımız asırlar önce bildirmişler ve 14 asırdır bu şekilde yapılmıştır.

Bütün bunları bir tarafa atıp, yeni usûller, yeni hükümler çıkarmaya kalkanların kötü niyetleri ortadadır. Bunları iyi niyetli zannetmek saflık olur. Bilerek veya bilmiyerek böyle bozuk fikirlere inanmak, öncülük etmek, dînin yıkılmasına yardım etmek olur.

Kur'ân-ı kerîmi okuyup Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiklerine uygun îmân eden, hidâyet üzere olur. Doğru yolda bulunur. Allahü teâlâyâ kavuşturan doğru yolu bulur. Cehennem azâbından kurtulur.

Hatta bunun sevâbı dedelerine, çocuklarına ve torunlarına te'sir eder. İtikâdı düzgün bir kimse Kur'ân-ı kerîmi okuyup, sâlih müslümanların yazdığı, ilmihâl kitaplarında bildirdiği üzere amel ettiği, ibâdet yaptığı taktirde büyük sevaplara kavuşur.

Meâl yazılmasının 60-70 yıllık bir geçmişi vardır. Eğer meâl okumak önemli olsaydı, İslâm âlimleri asırlar öncesinden bunu yazarlardı. İslâm âlimleri, meâl okumanın zararlarını bildikleri için, Kur'ân-ı kerîmin ma'nâsını, ya'nî hükümlerini, emirlerini, yasaklarını fıkıh kitaplarında herkesin anlayabileceği şekilde yazmışlar; bereketlenmek, sevâb kazanmak için de Kur'ân-ı kerîmi aslından okumayı tavsiye etmişlerdir. Müslümanlar, dinlerini bu kitaplardan öğrenmişlerdir.

Kur'an-ı kerimin ölüye de diriye de faydası vardır. İmam-ı Ahmed bin Hanbel hazretleri buyurdu ki: "Kabristana girince, Fatiha, Kul-euzûler ve İhlas surelerini okuyunuz! Sevabını ölülere gönderiniz! Sevabı hepsine vasıl olur."

Hadis-i şeriflerde "Yanında Yasin-i şerif okunan hasta, suya doymuş olarak vefat eder ve doymuş olarak vefat eder ve doymuş olarak kabre girer.", "Müslüman bir hasta yanında Yasin-i şerif okunursa, Ridvan ismindeki melek Cennet şerbeti getirir. O kimse, suya doyuş olarak ruhunu teslim eder. Doymuş olarak da kabre girer, suya ihtiyacı olmaz." buyuruldu.

Kur'ân-ı kerîmin tefsîri

Tefsîr, lügatte, "örtülü ve kapalı olan şeyi ortaya çıkarmak, açmak, beyân etmek" demektir. İstilahta tefsîr, insan gücü dâhilinde, Kur'ân-ı kerîm âyetlerindeki Allahü teâlânın murâdını anlamak demektir. Kelâm-ı ilâhî olan Kur'ân-ı kerîmde murâd-ı ilâhîyi anlayıp, bildiren âlimlere müfessîr denir. Te'vîl ise, lugatte, rücû' etmek, dönmek demektir. İstilahta ise, çeşitli ma'nâlar arasından uygun olanı seçmek demektir.

Tefsîr rivâyet ile, te'vîl dirâyet ile yapılır. Kur'ân-ı kerîm, sonsuz bilgiler, hükümler, hikmetler ve fazîletler kaynağıdır. Allahü teâlâ onu insanların en yükseği olan sevgili Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâma indirmiştir. Bu sebeple Kur'ân-ı kerîmi tam olarak yalnız Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem anlamış, kapalı ve anlaşılması zor âyet-i kerîmeleri, Eshâb-ı kirâma tefsîr etmiş, açıklamışlardır.

Cebrâil aleyhisselâm dahî, Kur'ân-ı kerîmin esrârını, gizli ve ince ma'nâlarını Resûlullah'a sorardı. Resûlullah efendimiz Kur'ân-ı kerîmin bildirilmesi icâb eden kısmının tefsîrini eshâbına bildirdi. Böyle olduğunu İmâm-ı Süyûtî bildirmektedir. Onun için Kur'ân-ı kerîmin esas tefsîri bizzat Peygamber efendimizin açıklamaları, ya'nî hadîs-i şerifleridir.

Nitekim âyet-i kerîmede meâlen buyuruldu ki: "İnsanlara indirdiğimi onlara beyân edesin." [Nahl 44] Beyân etmek, Allahü teâlâdan gelen âyetleri, başka kelîmelerle ve başka sûretlerle anlatmak demektir. Ümmetin âlimleri de âyetleri beyân edebilselerdi ve kapalı olanları açıklayabilselerdi, Allahü teâlâ Peygamberine, sana vahy olunanları teblîğ et der, beyân etmesini emretmezdi.

Resûlullahtan bu tefsîrleri öğrenen Eshâb-ı kirâm, müfessîrlerin ilk kuşağını meydana getirir. Başta Hulefa-i râşidîn olmak üzere, İbn-i Mes'ûd, Übey bin Ka'b, Ebû Mûsel Eş'arî, Ebû Hüreyre, Enes bin Mâlik ve Abdullah bin Abbâs Kur'ân-ı kerîmin tefsîri husûsunda önde gelen sahâbilerdendir.

Bilhassa Abdullah bin Abbâs, Eshâb-ı kirâmın en âlimlerinden biri olarak tanınmıştır. Âyet-i kerîmelerle ilgili açıklamalarının pek yüksek olduğunu tefsîr âlimleri bildirmiş, tefsîrlerini bunlarla süslemişlerdir. Ancak ona âit tefsîr kitabı yoktur. Yalnız tefsîr âlimleri onun bu açıklamalarının tefsîrlerinden nakletmişlerdir. Tefsîr ilmindeki yüksekliğinden dolayı kendisine; Tercümân-ül Kur'ân, Hibr-ül-Ümmet, Reîs-ül-Müfessirîn lâkapları verilmiştir.

Fıkıh kitapları Kur'ân-ı kerîmin tefsîridir

Eshâb-ı kirâm, Resûlullahtan öğrendikleri Kur'ân-ı kerîmin tefsîrini, müfessîrlerin ikinci kuşağını teşkil eden tâbiînin büyüklerine öğrettiler. Tabiînin büyükleri de, bu tefsîrleri, tebe-i tâbiîne ulaştırdı. Bunlar da müfessîrlerin üçüncü kuşağını meydana getirir. Bu kuşakta bulunanlar tefsîre dâir rivâyetleri topladılar.

Kur'ân-ı kerîmin tefsîrine dâir Peygamber efendimizden ve sahâbe-i kirâmdan gelen rivâyetler fevkalâde bir tarzda kitaplara geçirildi. Sonra gelen âlimler de yine kendilerine ulaşan bu rivâyetlerle Kur'ân-ı kerîmi tefsîr ettiler. Böyle rivâyetlerle yapılan tefsîre rivâyet, me'sûr ve naklî tefsîr denir.

İmâm-ı Taberî'nin Câmi-ül-beyân'ı, Begavî'nin Meâlim-üt-Tenzîl'i, Kurtubî'nin Câmi-ül Ahkâm'ı rivâyet tefsîrlerinden ba'zılarıdır. İlk asırda irâb, belâgat gibi lisan bilgileri Arablarda meleke hâlinde bulunduğundan, bunları anlatan bir kitaba ihtiyaç yoktu. Fakat zamanla fetihler sebebiyle hudutlar genişledi.

Yabancı milletlerle irtibat netîcesinde, arabî lisânının yanlış kullanılması ve bozulması durumu ortaya çıktı. Diğer taraftan Arap olmayanların arabîyi öğrenebilmeleri için bu lisânın gramerini bilmeleri icbâ ediyordu. Onun için arabî lisânına dâir kitaplar yazıldı. Bunun yanında tefsîr olan Resûlullahtan gelen rivâyetler esas alınarak, Kur'ân-ı kerîmin lisân ve daha başka bilgilerle de açıklamaları yapıldı. Bu îzâhlara, açıklamalara te'vîl denildi. Böyle yapılan tefsîrlere de dirâyet tefsîrleri denildi.

Te'vîllerin doğruluğu, nakle, ya'nî Peygamberimizden gelen tefsîrlere uygunluğu ile anlaşılır. Tefsîr kitaplarını yazan âlimler, tefsîre uygun te'vîlleri de yine tefsîr olarak kabûl etmişlerdir. Te'vîl, nakle ve din bilgilerine uygun olmazsa tefsîr değil, yazanın kendi düşüncesi olur. Nitekim hadîs-i şerîfte; "Kur'ân-ı kerîmi, kendi görüşü ile açıklayan hatâ etmiştir" buyrulmuştur.

Bunun içindir ki, Kur'ân-ı kerîmde ma'nâsı açık olmayan yerlerden, yalnız akla güvenip, yanlış te'vîl yapılarak, yanlış ma'nâlar çıkarılması netîcesinde yetmiş iki bid'at ve dalâlet fırkası ortaya çıktı. Bunlar, sırf akla güvenme, ona göre hareket etme yolu olan felsefenin de te'sîrinde kalarak, âhîret hâllerini dahî kısa akıllarıyla îzaha kalkıştılar. Hâlbuki ehl-i sünnet âlimleri nakli esas alıp, akli onu îzâh etmekte yardımcı saydılar. Kur'ân-ı kerîmi bu esâsa bağlı olarak tefsîr ettiler. Dînî hükümlerin bu çoğunu ictihâd ederek bu yolla elde ettiler. Bu îtibârla kelâm, fıkıh ve ahlâk kitapları da Kur'ân-ı kerîmin tefsîridir.

Dinin emirleri asra göre değişmez

Zamanımızda çağa göre tefsir modası başladı. Halbuki, İslâm âlimlerinin yazdıkları tefsîrleri her asra uygundur ve kâfidir. Kur'ân-ı kerîmin emirleri her asırdaki her insan için aynıdır. Önceki asırlar için başka, sonraki asırlar için başka değildir.

Kur'ân-ı kerîme inanan ve uymak isteyen tefsir okumada icazetli bir müslüman, aradıklarını mevcut tefsîrlerde bulur. Fakat bozuk kimseler kendi bozuk isteklerini, bu tefsîrlerde bulamazlar. Zaten herkesin tefsir okumasına lüzum da yoktur. Lüzumlu bilgiler fıkıh kitaplarında bildirilmiştir.

Herkesin kendi aklına ve asrın isteklerine göre tefsîr yapması câiz değildir. Bu, aslı değiştirip bozmaya kalkışmaktır. Tefsîr âlimleri, ehil olmayan kimselerin çıkıp, Kur'ân-ı kerîm tefsîri diye kendi şahsî düşüncelerini söyleyip, yazmalarına mâni olmak için, müfessirde, yanî tefsîr yapacak kimsede ba'zı şartların bulunması lâzım geldiğini bildirdiler.

Bunlar, sekiz yüksek din bilgisini bütün incelikleriyle bilmek, on iki âlet ilmiyle bunların kolları olan yetmiş iki ilme vâkıf olmaktır. Bu sebeple tefsîr yapacak kimsenin lûgat, metn-i lûgat, bedî, beyân, meânî, belâgat, kırâat, kelâm, fıkıh, nâsih ve mensûh, usûl-i fıkıh, hadîs, usûl-i tefsîr, tasavvuf ve ahlâk ilmi gibi çeşitli ilimleri öğrenmek, sarf, nahiv, mantık gibi âlet ilimlerinde derinleşmek, zamanının fen bilgilerinde söz sahâbi olmak, âyet-i kerîmelerin zâhirî, zımnî, murâdî, iltizâmî ma'nâlarını ve her âyet-i kerîmenin, ne zaman, ne sebeple ve kimler için nâzil olduğunu, âyet-i kerîmelerin hangi hadîs-i şerîflerle ve nasıl açıklandığını hakkıyla bilmek lâzımdır.

Ayrıca Ehl-i sünnet itikâdında olup, kalbde Allah sevgisinden başka bir şeyin sevgisine yer verilmemesi ve ilm-i vehbîye, ya'nî Allah vergisi olan ilme sâhip olması lâzımdır.

Bir de tasavvuf büyüklerinin yazmış oldukları te'vîl kitapları vardır ki, bunlara İşârî tefsîr denilmiştir. Bu te'vîller onların temiz kalblerine gelen ilhâmlar olup, Allahü teâlânın dilediği bilgiler olabilir, denilmiştir.

Bunların sözleri vicdâna bağlı şeylerdir. Bunlara inanmak, vicdân sâhiplerinin vicdânlarına bırakılır, başkalarına senet olmaz. Ya'nî îmân olunacak şeyleri ispat etmezler ve amel ve ibâdetleri göstermezler. Onların hâlini, onları tanıyanlar anlar ve onların yüksek derecelerine erişenler bilir.

Yanlış bir yana doğrusu bile zararlı

Tefsîr yazanın onbeş ilmde mâhir olması lâzım geldiğini bildirmiştik. Bunları bilmiyenlerin hadîs ve tefsîr okumağa kalkışması, mi'de hastasının, kuvvetlenmek için, baklava, börek yimesine benzer. Hâlbuki, bu hastanın, önce perhîz yapması, sonra, kuvvetli yimeğe başlaması lâzımdır.

Ana ilmleri okumayanlar, din öğrenmek için, Kur'ân tercümesi, tefsîr, hadîs okumağa kalkışırsak, bunları kavrayamayız. Yanlış anlıyarak, dînimizi, îmânımızı da kaybederiz.

Ana yuvasından almış olduğu ve senelerce, titizlikle sakladığı kıymetli îmânını gayb eden birkaç ilerici kimse ile karşılaştım. Bunların dinden çıkmalarına sebep olan, zihnlerindeki şübhenin nasıl meydana geldiğini sordum. Tefsîrini okuyunca, Kur'an-ı kerim hakkında

şüphelerin hasıl oldu. Kur'an-ı kerime olan saygımı kaybettim, dedi. Bunun için hiçbir tefsiri tavsiye etmeyiz.

Uydurma, anlamadan yazılan tefsîrleri ve tercümeleri bir yana bırakalım, meşhûr tefsîrler bile, ehinden başkasına zararlı oluyor. Kur'an-ı kerîmin tefsîrini anlayabilmek için, temel bilgileri iyi öğrenmek lâzımdır. Bu ilmleri bilmeden tefsîr, hadîs okumağa kalkışan, îmânını kaybeder.

(Berîka) kitâbının binikiyüzdoksanyedinci sahîfesinde, "Tefsîr kitâblarına tâbi" olmamız emr olunmadı. Fıkh âlimlerine tâbi olmamız emr olundu" buyurmaktadır. (Birgivi vasiyyetnâmesi) şerhinde diyor ki, "Kelâm ve fıkh âlimlerimiz, tefsîrden, hadîsden anladıklarını, bizim gibi din câhillerine, açık, kolay öğretmek için, binlerce (Fıkh) ve (İlm-i hâl) kitâbı yazmışlardır. İslâmiyeti doğru öğrenmek için, o fıkh ve ilm-i hâl kitâblarını okumaktan başka çare yoktur".

Hâce Muhammed Pârisâ hazretleri, (TuHFet-üs-sâlikîn) kitâbında, İmâm-ı Gazâliden alarak buyuruyor ki, "Üç kimse, Kur'an-ı kerîmin ma'nâsını anlayamaz: Birincisi, arabîyi iyi bilmiyen ve tefsîr okumamış olan câhil. İkincisi, büyük bir günâha devâm eden fâsik. Üçüncüsü, i'tikâd bilgilerinden birini yanlış anlayıp, anladığına uymadığı için, hak sözü kabûl etmiyen bid'at sâhibi.

Ehl-i sünnet i'tikâdından ayrılmak büyük günâhdır. Bunun için bid'at sâhibi olan Kur'an-ı kerîmin ma'nâsını anlayamaz. Çünkü bid'atin zulmeti kalbi karartır.

Görülüyor ki, Ehl-i sünnet mezhebinde olmıyan, arabîyi çok bilse de, Kur'an-ı kerîmi doğru anlayamaz. Yanlış anladıklarını yazarak, herkesi felâkete sürükler.

Usul hatası önemlidir

Kur'an-ı kerîmin ma'nâsını anlayabilmek için, ilm-i lügat, ilm-i metn-i lügat, ilm-i bedî', ilm-i beyân, ilm-i me'ânî, ilm-i belâgat, ilm-i üsûl-i tefsîr gibi çeşidli ilmleri iyi öğrenmek, sarf, nahv, mantık gibi âlet olan bilgilerde derinleşmek, âyet-i kerîmelerin ma'nâ-yı zâhirîsi, ma'nâ-yı zımnîsi, ma'nâ-yı murâdîsi, ma'nâ-yı iltizâmîsini ve her âyet-i kerîmenin, ne zaman, ne sebeble ve kimler için nâzil olduğunu, âyet-i kerîmelerin hangi hadîs-i şerîflerle ve nasıl açıklandığını iyi bilmek lâzımdır. Ancak, böyle bir islâm âlimi Kur'an-ı kerîmi tefsîr edebilir. Ya'nî, kelâm-ı ilâhîden murâd-ı ilâhîyi anlayabilir. Bugün bu ilimlerin isimlerini bile sayamayanlar, tefsir meal yazmaya kalkışıyor.

Böyle bilgisi olmıyanların, Kur'an-ı kerîmden ma'nâ çıkarmağa kalkışması, ilk mekteb talebesinin üniversite kitâbı okumasına, kimyâ deneyleri yapmağa kalkışmasına benzer. Böyle nice zevallının, deneylerde kurban gıtdiklerini gazetelerde çok okuyoruz.

Tefsîr okuyabilmek ve anlayabilmek için de, arabîyi ve âlet ilmlerini iyi bilmek lâzımdır. Bu ilmleri hiç bilmiyenler, tefsîrden de birşey anlayamayız. Lise ve bir fakülte diploması almış bulunduğumuza güvenerek, câhil olduğumuz tefsîr ilmine dalmağa kalkışırsak, aldanır, helâk oluruz. Yüzme bilmiyen bir diplomalının denizde açılması gibi, câhilce, ahmakca davranmış oluruz.

Zaten bize, tefsir okumamaz emredilmemiş. Bizim, farz-ı ayn olan fıkh kitaplarını okumayıp, tefsir okumamız caiz değildir. Zaten, bizim gibi mukallidlerin, tefsirden fıkh bilgisi öğrenmesi imkansızdır. Cehenneme gidecekleri bildirilen 72 fırkanın âlimleri, tefsirlerden yanlış mana anladıkları için, sapıttılar. Âlimler sapıtınca, bizim gibi cahillerin tefsirden ne anlayabileceğimizi düşünmeliyiz! Doğru yazılmış tefsirleri okuyanlar, böyle felakete düşerse, dinde reformcuların tefsirlerini okuyan acaba ne olur?

Tefsir, akla değil, nakle dayanır. Âlimlerinin, Peygamberimizden ve Eshab-ı kiramdan alarak yaptıkları tefsirlere aykırı tefsir yazan, küfre düşer. Hadis-i şerifte, "Kur'an-ı kerimi kendi görüşüne göre tefsir eden kâfir olur" buyuruldu. (Mek.Rabbani m.234)

Mezhepsizler, bu inceliği anlamadıkları için veya işlerine gelmediği için, "Herkes Kur'an okumalı, dinini bundan kendi anlamalı, mezheb kitaplarını okumamalı" diyerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin kitaplarının okunmasını yasak ediyorlar. Halbuki, hadis-i şerifte, "Kur'an-ı kerimi, kendi görüşü ile açıklıyan, doğru olsa dahi, mutlaka hata etmiştir" buyuruldu. (Nesâî)

Tefsir, murad-i ilahiyi anlamak demektir. Usul hatası önemlidir. Kendiliğinden verdiği mana doğru olsa bile, meşru yoldan çıkarmadığı için, hata olur. Verdiği mana yanlış ise, kâfir olur.

Tefsirden dinimizi öğrenmek mümkün mü?

Hangi tercüme olursa olsun, hiçbir Kur'an tercümesinden din öğrenilemez. Dinini öğrenmesi için bir kimsenin eline, en uygun tercümeyi vermek, okyanus ortasında bulunan insana bir tahta parçası vermekten daha kötüdür. Çünkü bu tahta parçası ile insan sahile

çıkamıyacağı için ölür, imanlı ise Cennet gider. Fakat tercüme ile din öğrenmeye kalkışan, imanını kaybedip Cehenneme düşebilir.

Bir kimse, bir ayet-i kerimeyi tefsir ederken, açıklarken, daha önceki müfessirlerden işitilmeyen şekilde, yalnız kendi görüşüne, kendi aklına göre açıklama yaparsa kâfir olur. İşte bu sebepten dolayı, peygamberler hariç, insanların en üstünü olmasına rağmen, Hz. Ebu Bekr-i Sıddık, "Kur'an-ı kerimi kendi reyimle, kendi görüşümle tefsire kalkarsam, beni hangi yer taşır, hangi gök gölgeler?" buyurmuştur.

Peygamber aleyhisselamdan gelen bilgileri, aynen nakleden islâm âlimlerinden farklı bildirmek, dini bozmak demektir. Kur'an-ı kerimi en iyi bilen Peygamber efendimizdir. Onun açıklamaları bellidir. Bundan daha başka şekilde açıklamak, dini değiştirmek olur, reform olur. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: "Ümmetime en çok tehlikeli olacak kimse, Kur'an-ı kerimi yersiz tevîl edendir." [Taberânî]

Bizim gibilerin, tefsirden din öğrenmesi mümkün değildir. Mesela abdestin farzı, Hanefide 4, Şafîde 6, Maliki ve Hanbelide daha fazladır. Tefsirden abdestin farzını bile öğrenmemiz mümkün değilken, itikadi konuları öğrenmemiz nasıl mümkün olur?

İslâm âlimleri yıllarca çalışarak, Kur'an-ı kerimden çıkardıkları hükümleri, kitaplara yazmışlardır. Bir müslüman, hangi mezhepde ise, mezhebine ait kitapları okur, dinini öğrenir. Zaten her müslümanın, bir ilmihal kitabı okumakla, dinine ait lüzumlu bütün bilgileri öğrenmesi mümkündür.

Tıp kitabı okuyarak hastalıklara teşhis koymak, tedavi ve ameliyatlara girişmek milyonda bir ihtimal de olsa belki mümkün olabilir, fakat Kur'andan din öğrenmek mümkün olmaz. Her işi ehlienden öğrenmek gerekir. Fıkıh kitaplarını "Tabu" olarak gösterenler, "Dini Kur'andan, tefsirden öğrenin!" diyenler, eğer cahil değilse, din anarşisi meydana çıkarmak için çalışan art niyetli kimselerdir.

Tefsirde nakil esas alınmazsa

Bazıları "Kur'anı her çağda, o asrın teknolojisinin, ilminin ışığında yeniden tefsir etmek ve Allahın muradını açıklamak gerekir." diyerek Kur'an-ı kerimi asra uydurmaya çalışıyorlar. Tefsir, moda kitabı değildir. Her çağa, her asra göre değişik tefsir olmaz. Dinimiz eksik mi ki tamamlanacaktır? Yoksa fazlalık mı var ki çıkarılacak?

Dinde eksiklik ve fazlalık olmadığı için değişik, yeni bir tefsire ihtiyaç olmaz. Çünkü dine yeni birşey eklemek bid'at olur. Dinimizin emirlerini değiştirmek kadar büyük sapıklık olur mu? Her çağa, her asra göre değişik tefsir yazmak demek, dini her asırda, bozmak demektir.

Kur'an-ı kerimin manasını Muhammed aleyhisselam anlamış ve hadis-i şerifleri ile bildirmiştir. Doğru tefsir kitabı Onun hadis-i şerifleridir. Tefsir âlimleri, tefsirlerini Peygamber efendimizden ve Eshab-ı kiramdan naklederek meydana getirdiler. Bunların tefsirleri asra uygundur. Kur'an-ı kerimin emirleri, her asırdaki insan için aynıdır. Önceki asırlar için başka, sonraki asırlar için başka manası yoktur. Tefsirde nakil esas alınmazsa, dinde anarşi çıkar, din yıkılır.

Allahü teâlâ ve Onun Resulü Muhammed aleyhisselam, kıyamete kadar hayat şekillerinde ve fen vasıtalarında yapılacak değişikliklerin, yeniliklerin hepsine şamil olan hükümleri bildirdiler. Müctehidler de bunların hepsini açıkladılar. Sonra gelen müceddid âlimler, bu hükümlerin yeni olaylara nasıl tatbik edileceklerini, tefsir ve fıkıh kitaplarında bildirdiler.

Her asırda, her insana gereken iman ve ibâdet aynıdır. Asra göre iman esasları ve ibâdet şekli değiştirilemez. Bundan yarım asır önce, İlahiyat Fakültesi profesörlerince namaz kılma şeklinin değiştirilmesi düşünülmüş, camilere "Asra göre modern ibâdet aletleri" konulması teklif edilmiş, bazı yerlerde tatbik edilerek caminin içine sıralar konulmuştu. Camiye ayakkabı ile giriliyordu. Yere değil oturdukları yerden sıralara secde ediyorlardı. Halk tepki gösterince bundan vazgeçmişlerdi.

Asra göre, çağa göre tefsir yazarların böyle bir düşünceleri yoksa, İslâm âlimlerinin bildirdiklerinde değişiklik yapmadan aynı şeyi naklediyorlarsa, o zaman "Asra Göre Tefsir" demenin manası yoktur. Eğer değişiklik varsa, zaten muteber değildir.

İlmin ve Fennin ışığında Tefsir diyenler de vardır. İlim ve fen, dinden ayrı mıdır da ilmin ışığı deniyor? Ecnebiler, din ile ilmi ayrı zannettikleri için böyle yazıyorlar. Ecnebiyi taklid eden reformcular da aynı şeyi söylüyorlar.

Kelime kelime tercüme yapılamaz

Kelime kelime Kur'an-ı kerim tercümesi, meali yapılamaz. Çünkü, birçok kelimeler, her ilmde, başka ma'nâya kullanılır. Meselâ, zâlimler kelimesi tefsir ilminde, kâfirler demektir. Fıkıh ilminde, başkasının hakkına saldıran kimselere denir. Tesavvufda ise, ayrı ma'nâsı vardır. O

hâlde, bir ilme âid bir kitâbı okuyup anlayabilmek için, önce kelimelerin bu ilmdeki husûsî ma'nâlarını bilmek lâzımdır.

Bunun için, birkaç sene Mısırdâ, Bağdadda bulunup da argo lisânî arapça öğrenenlerin ve eline bir ceb lügatî alıp da, Kur'ân-ı kerîmî ve hadîs-i şerîflerî tercümeye kalkışan yeni din âlimlerinin(!), para kazanmak için yaptıkları tercüme ve tefsîrler, bozuk ve zararlı olmaktadır. Böyle yapmakla asra göre tefsir, meal yazılmış olmaz.

Asrımızdaki insana göre kitap yazılacaksa, İslâm âlimlerinin kitapları aynen alınır, günümüzde kullanılan kelimelerle, buluşlarla açıklanabilir. Mesela; müşrikler Peygamber efendimize, "Mescid-i Aksanın kaç kapısı, kaç penceresi vardı?" gibi suâller sormuşlardı. Fakat Resulullah efendimiz Miraca giderken etrafına bakmadığı için bunları görmemişti. Cebrail aleyhisselam Mescid-i Aksayı gözünün önüne getirince bakıp sorduklarına cevap verdi. Bu hadise anlatılırken, "Televizyonda görür gibi görmüştü." denebilir. Bu şekildeki bir açıklamaya da "Asrın Tefsiri" veya "Çağdaş Tefsir" denmez.

Mecellenin Dürer-ül-hükkam şerhinde "Zamanın değişmesi ile, örf ve adete dayanan hükümler değişebilir. Nassa, dayanan hükümler zamanla değişmez." deniyor. İmam-ı Rabbanî hazretleri de buyuruyor ki: "Bazıları, yapacakları değişikliklerle, dini düzeltereklerini, olgunlaştıracağını zannediyorlar. Ortaya bid'atler çıkarıyorlar. Bid'atlerin zulmetleri ile sünnetin nurunu örtmeye çalışıyorlar. Bunlar, dinin noksanlıklarını tamamladıklarını iddia ediyorlar. Bilmiyorlar ki din noksan değildir. Kâmindir. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

"Bugün sizin için dininizi ikmal eyledim. Üzerinize olan nimetimi tamamladım ve size din olarak İslâmiyeti vermekle razı oldum." (Maide 3). Dini noksan sanıp, tamamlamaya, (asra göre, çağdaş tefsir yazmaya) çalışmak bu ayet-i kerimeye inanmamak olur."

Netice olarak şunu söyleyebiliriz: Asırlardır din, meallerden, Kur'an tercümelerinden değil, fıkıh kitaplarından, ilmihâl kitaplarından öğrenilmiştir. Dinimizi doğru olarak öğrenebilmek için, bu sağlam yolu devam ettirmemiz, çıkmaz yollara sapmamamız şarttır. Çıkmaz yollara sapan, kurda kuşa yem olmaya mahkûmdur.

Tefsîrler ve İsrâiliyyât

Bazıları, eski tefsirlerdeki İsrâiliyatları atmamız lazımdır, diyorlar. Müfessirler, Peygamber efendimizin, "Âlimler, peygamberlerin vârisleridir" buyurduğu büyük âlimlerdendir. Tefsîrlerini, bu yüksek mertebenin sâhipleri olarak, büyük bir din gayreti ve hassâsiyeti içerisinde yazdılar. Böyle olduğu hâlde o büyüklerinde, "İsrâiliyyât vardır" denilerek lekelenmeğe kalkışmak onların büyüklüğünü anlamamak demektir.

İsrâiliyyât, ya ehl-i kitâbın bizzât ağzından, yâhut onların ele geçen kitaplarından nakledilen rivâyetlerdir.

İslâmiyetin ilk zamanlarında, fitne ve fesâda sebep olur endişesiyle, İsrâiloğullarına âit haberlerin nakil ve kitaplarının okunması yasaklanmıştır. Sonradan dînî akîdeler ve hükümler iyice yerleşince o mahzûr kalkmış, İsrâiloğullarına âit hâdiselerin nakli mübâh kılınmış, izin verilmiştir. Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki:

"Benden işittiklerinizi, başkalarına anlatın! Benî İsrâilden de bahsedin. Ancak kasten bana yalan isnât eden Cehenemde azâb göreceklerdir."

"İsrâiloğullarından bazı şeyleri anlatmanızda vebâl yoktur. Çünkü onlarda, anlattıklarınızdan daha acâyip şeyler görülmüştür. Ancak yalan olduğu bilinenler müstesnâdır."

Bu hadîs-i şerîflerle verilen izin de ibret alınabilecek kıssalara dâirdir. Yalan olduğu bilinen haberlerin nakliyse câiz değildir. Tefsîr ilminde müctehid mertebesine yükselen âlimler, eserlerinde eğer İsrâiliyyâta yer vermişlerse, bunu câiz olduğu için yapmışlardır. Câiz olmasaydı yapmazlardı.

Bununla berâber, onlar bu işi yapmakla, İsrâiloğullarına âit haberlerden nelerin nasıl alınabileceğine dâir de kendilerinden sonrakilere güzel bir nümûne ve ölçü vermiş olduklarını da dikkate almak lâzımdır.

Bu sebeple, İsrâiliyyât bulunduğunu söyleyerek, bu mevzûları bilmiyenler arasında bu tefsîrlerin ve sâhiplerinin kıymetini düşürmek gayet hatâlı bir iştir.

Tefsîrler ve mevdû hadîs

Kıymetli tefsîrlere yapılan iftirâlardan biri de, onlarda mevdû hadîs bulunduğudur. Mevdû kelimesinin lügat ma'nâsı "uydurma" demektir. Fakat istilahta, ya'nî hadîs usûlü ilminde başka ma'nâda kullanılır. Hadîs usûlü ilminde müctehid olan bir âlimin, bir hadîsin mevdû olduğunu söylemesi; "Bir hadîsin sahîh olması için lüzûmlu gördüğüm şartlara göre mevdûdur, ya'nî hadîs-i Şerîf denilen bu sözün hadîs olması bence anlaşılmamıştır." demektir. yoksa

Peygamber efendimizin sözü değildir, demek istemez. Bu âlime göre hadîs olmaması, hakîkatte hadîs olmadığını göstermez.

Hadîs usûlü ilminde, müctehid olan başka bir âlim de, bir hadîsin sahîh olması için aradığı şartları bu sözde bulunca, "Hadîstir, mevdû değildir" diyebilir. O hâlde ba'zı kimselerin; "Ba'zı tefsîrlerdeki hadîsler mevdûdur" demesiyle, o hadîs-i şerîfler mevdû olmaz. Bu hadîs-i şerîfler mevdû diyen âlim için mevdû sayılır. Tefsîr sâhibi için bu hadîsler yine mevdû değildir. Bu sebeple Beydâvî gibi kıymetli tefsîrlerde mevdû hadîs var demek, onların kıymetini aslâ düşürmez. Böyle sözlerin ilmî bir kıymeti de yoktur.

Nitekim Kâdı Beydâvî, Mesâbih adlı hadîs kitabına yaptığı şerhte diyor ki:

"Zayıf hadîslerdeki zayıflık, hadîs-i şerîfi rivâyet eden kimse hakkında yapılan incelemelerden dolayıdır. Denilebilir ki, bir âlime göre zayıf olan bir hadîs-i şerîf, diğer âlime göre zayıf olmayabilir. Bu yüzden hadîs-i şerîfin zayıf olmadığını kabul eden âlimler, bu hadîs-i şerîfi ba'zı meseleler için delîl olarak da almaktadırlar.

Bunun gibi yüzlerce hadîs-i şerîfi vardır ki, bir âlimin delîl olarak aldığı hadîs-i şerîfi, diğeri zayıf veya mevdû kabul edip, delîl almamıştır."

Böyle buyuran bir âlimin tefsîrindeki hadîs-i şerîflere nasıl mevdû denilebilir. İslâm âlimlerinin sözbirliği ile uydurma olduğunu bildirdikleri sözlere, "Müfterâ Hadîs" denilir. Ba'zı maksatlı kimseler bu tür hadîsleri mevdû hadîs diye göstermektedirler.

Yukarıda açıkladığımız gibi mevdû hadîs, bir âlimin şartlarına uymayan hadîslerdir. Müfterâ hadîs ise hiç bir âlimin şartlarına uymaz. İslâm âlimlerinin, fıkıh, kelâm, tefsîr vb. kitaplarının hepsinde hiçbir mevdû hadîs yoktur.

İslâm âlimlerinin yazdıkları bu tefsîrler asırlar boyunca müslümanlar tarafından kabul görüp okutulmuş ve zamanımıza kadar gelmiştir.

İlk Kur'an-ı kerim tercümelere

Ülkemizde, ilk tercüme yayınlayan, **Zeki Megamiz** isminde, Arap asıllı bir Hıristiyandır. İkincisini ise Cihan Kütüphanesi sahibi Ermeni **Mihran Efendi**'dir.

Asırlardır, dinimizin emir ve yasakları fıkıh kitaplarından, ilmihâl kitaplarından öğrenilmiştir. Fakat meşrutiyetten beri, belli odaklar, Müslümanları sinsice ilmihâl kitaplarından uzaklaştırıp, meallere, tefsirlere, tercümelere yönlendirme gayretine girmiş bulunmaktadır. Bu maksatla, "Dinimizi esas kaynağından öğrenin, araçları ortadan kaldırın" gibi sloganlar ortaya attılar. İşin aslını bilmeyen çok kimse de, bu sinsice hazırlanmış tuzağa yakalandılar.

Birçok şey alıştırma alıştırma kabullendirilir. Bazı yanlış inanç, fikir, görüş, metod ve kanaatler vardır ki, insanlar onları önce iter, reddeder. Fakat devamlı propaganda, beyin yıkama ve telkin neticesinde, bu itiş ve reddetme, zamanla zayıflar ve toplumun direnişinde gevşeme başlar. Gün gelir, bakarsınız ki, o bozuk ve bâtil fikir ve metodlar, aynı topluluk tarafından benimsenmiş ve kabul edilmiştir.

İşte, büyük-küçük her Müslümanın, bir adet Kur'an tercümesi edinerek, İslâmiyeti doğrudan doğruya kutsal kitabından veya kaynağından öğrenmesi fikri de böyle olmuştur. Bu, sinsi din düşmanlarının, yıllardır yaptıkları beyin yıkama propagandalarının bir neticesidir. Maalesef zamanımızda Müslümanların çoğu, bu propagandanın tesiri ile, evlerinde bir meal bulundurma, dini buradan öğrenme yanlışlığına düşüldüler.

Hâlbuki, bizim, dinin temel bilgilerini Kur'an tercümelerinden elde etmemiz, öğrenmemiz mümkün değildir. İslâmiyeti içeriden yıkmak, dinimizin temellerini dinamitlemek isteyen sinsi reformcuların ve inkârcıların, yıllar boyu devam eden teraneleri şu olmuştur:

"Herkes dinini doğrudan doğruya Kur'an-ı kerim'den öğrensin. Bunun için de herkese bir tercüme, yahut meal veya tefsir temin edilsin. Onu okusunlar; eski kafalı hocalar, fıkıh kitapları aradan çıksınlar!.."

Nihayet onların dediği olmuş, bu sinsi oyun, yani dini bilgileri meallerden ve tercüme kaynaklardan almak fikri, doğru olarak kabul edilmiş ve tercüme, mealler peynir ekmek gibi satılmaya başlamıştır. Okuyan herkes kendine göre bir mana çıkarmış, şüpheler başlamıştır. Bunun neticesinde, dinden uzaklaşmalar, dinden çıkmalar başgöstermiştir.

İslamın Luther'lere ihtiyacı yoktur

İslamiyette yenilik, değişiklik yapmak isteyenler, faaliyetlerinde Luther'in Hıristiyanlıkta yaptığı reformu örnek gösteriyorlar. Luther, İncillere aykırı olarak faaliyet gösteren papazlara karşı çıkmıştı. İnciller de değişik olduğu için, aslına dönülmesini savundu.

Kur'an-ı kerimin tek noktası bile değişmediğine, tahrif edilmediğine göre, İslâmiyette reforma, aslına dönüş ihtiyacı yoktur. Bunun için Luther'in reformu örnek alınacak bir hareket

değildir. Buradan, Luther'in kendine göre iyi niyetli, bizdeki reformcuların kötü niyetli olduğu ortaya çıkıyor.

Meselenin öneminin iyi anlaşılabilmesi için, bu yıkıcı hareket, ne zaman ve kimler tarafından başlatılmış, geçmişine bir göz atalım:

Sebilürreşad Mecmuası'nın 18 Safer 1924 tarihli ve 618 numaralı sayısındaki, "**Yeni Kur'an Tercümesi**" başlıklı yazıda, bu konu özetle şöyle anlatılıyor:

"Kur'an-ı kerim'i tercüme etmek, basıp yaymak bir müddetten beri moda oldu. Ne gariptir ki, ilk defa bu işe teşebbüs eden, Zeki Megamiz isminde, Arap asıllı bir Hıristiyandır. Fakat isminin duyulması üzerine, tercümeyi neşirden vazgeçti.

Daha sonra Cihan Kütüphanesi sahibi Ermeni Mihran Efendi acele olarak, diğer bir tercümenin basımına başladı ve az zamanda sona erdirerek, "Türkçe Kur'an" ismiyle yayınladı.

"Türkçe Kur'an" tabiri, çok yanlıştır. İslâm âlimleri, Kur'an tercümesine Kur'an demenin küfür, yani kişiyi dinden çıkarıcı bir söz olduğunu bildirmişlerdir.

Tercümenin faydası, zararı bir yana, tercüme diye ortaya koydukları şey baştanbaşa hata ve tahrifat!.. Kur'ana karşı bu ne büyük bir suikastır."

Asırlardır, bütün ömürlerini dini yaymakla geçiren, bu uğurda hiçbir fedakârlıktan kaçınmayan İslâm âlimlerinin, Kur'an-ı kerimin tercümesini, meallerini hazırlamayıp da, gayri müslimlerin böyle bir çalışma yapması, bizlere çok şey hatırlatmalıdır... Tercüme ve meal, gerçekten dine faydalı olsaydı, İslâm büyükleri bu faaliyeti gayri müslimlere bırakırlar mıydı?

Neticede ne olmuştur? Çok tahribat ve karışıklık olmuştur. Ehl-i sünnet sarsılmış... İslâmî otorite ve hiyerarşi kavramları yıkılmış... Söz ayağa düşmüş... Bir sürü ukalâ müctehid taslağı türemiş... Dinimizde zararlı reform hareketleri başlamış... Mezhepsizlik yayılmış... Hemen arkasından da dinsizlik yayılmaya başlamış. Zaten mezhepsizlik dinsizliğe bir köprüdür.

Meal tartışmalarının özeti

İslâmiyeti Kur'an tercüme ve mealleri ile öğretmeye çalışmak, son derece yanlış ve zararlı bir metoddur. İslâmiyet, ancak ilmihâl, fıkıh kitaplarının okunup öğrenilmesi ile yayılır.

Meşrutiyet'ten itibaren, dini, Kur'an tercümelerinden ve meallerinden öğrenme kampanyası başlayınca, bunun dine vereceği zararlar, 1924 yılında Sebilürreşad dergisinde uzun uzun tartışılmıştır. Birtakım Ermeni ve Arap asıllı Hıristiyan yayımcılar tarafından başlatılan Kur'an tercümesi kampanyaları, şiddetli tenkitlere mâruz kalmıştır. Kur'an-ı kerim tercüme ve meallerinin yayılması karşısında, zamanın Diyanet İşleri Başkanlığı da hareketsiz kalmamış, Müslüman halkı uyandırmak amacıyla bir beyanname yayımlamıştır. Bu uyarılar özetle şöyleydi:

1- Kur'an tercümesi furyası, İkinci Meşrutiyet'in ilanından sonra başlamış zararlı bir faaliyettir.

2- İkinci Meşrutiyet'ten önce, Osmanlı devleti, dini yayınları kontrol altında tutuyor ve ulu orta, yalan-yanlış dini yayınların ve tefsirlerin neşrine asla müsaade etmiyordu. Müşrutiyet'ten sonra, basın hürriyetinden istifade eden birtakım art niyetli kimseler, gayri müslimler, dinsizler, sinsî gayelerine uygun Kur'an tercümeleri neşrine başlamışlardır.

3- İlk Kur'an tercümesini Zeki Megamiz adlı bir Hıristiyan Arap yapmıştır. Daha sonra, Cihan Kütüphanesi sahibi Ermeni Mihran Efendi, Kur'an tercümesi basanların öncülüğünü yapmıştır.

4- Türkçe Kur'an demek, küfür sözüdür. Kur'an-ı kerim İlâhidir. Kur'an'ın tercümesi olmaz. Tercümeler, dinle alakası olmayan kimseler tarafından Kur'an-ı kerimin Fransızca, İngilizce, Almanca tercümesinden Türkçeye çevirilmektedir.

5- Müslümanlar arasında dini otorite ve hiyerarşi kavram ve kurumunu yıkarak, sözü ayağa düşürmek, ehl-i sünneti sarsmak, dinin temellerini dinamitlemek isteyen kötü fikirliiler, Kur'an tercümeleri vasıtasıyla, İslâm dünyasında bir reform hareketi başlatmak istemişler ve muvaffak da olmuşlardır.

6- İslâmiyeti halka ve gençlere Kur'an tercüme ve mealleri ile öğretmeye çalışmak, son derece yanlış ve zararlı bir metoddur. İslâmiyet, Kur'an tercümesi ile değil, İslam âlimlerinin, halk için yazdıkları ilmihâl (akaid, fıkıh, ahlâk) kitaplarından öğrenilir.

Yanlış propagandalardan kurtulmalı

Zamanızıda, kasıtlı propagandaların tesiri ile yeterli dini bilgisi olmayanların kafasında, "İslâmiyeti öğrenip, din kültürü edinmek istiyorsan, alacağın ilk kitap bir Kur'an mealidir" yanlış fikri yerleşmiş bulunmaktadır. Bu fikir dimağlardan mutlaka sökülüp atılmalıdır. Yoksa din eğitimi, din kültürü sahasındaki anarşi önlenmez ve din yıkılır gider.

Anadolu'muzun yetiştirdiği büyük âlimlerinden **İmam-ı Birgivi** hazretleri, bu konu ile ilgili olarak şu hadis-i şerifleri bildirmektedir:

“Bir kimse, Allahın kitabını kendi fikri, görüşü ile tefsir etse ve bu tefsirinde isabet etmiş bulunsa, açıklaması doğru olsa bile hata etmiş olur.”

“Kim ki, Kur'an hakkında, ilmi olmadığı hâlde, kendi kafasına göre açıklarsa, cehennemdeki yerine hazırlansın.”

Tefsir yapacak âlimin onbeş ilmi gayet mükemmel şekilde bilmesi şarttır. Bu ilimleri en iyi şekilde bilmeyen kimselerin, Kur'an tefsirine yeltenmesi asla câiz değildir. Kur'an-ı kerimin tefsiri, ancak hakiki ehl-i sünnet âlimlerinin işi ve vazifesidir. Her önüne gelen tefsir yazamaz.

Son devrin müfessirlerinden, aynı zamanda kıymetli bir devlet adamımız olan **Giritli Sırrı Paşa**, tefsir yapabilmeyen şartlarını şöyle bildirmektedir:

Tefsir yapacak âlimin onbeş ilmi gayet mükemmel şekilde bilmesi şarttır. Bu ilimleri en iyi şekilde bilmeyen kimselerin, Kur'an tefsirine yeltenmesi asla câiz değildir. Bugün tefsir yapmaya kalkışan kimseler, bu ilimlerin isimlerini bile sayamazlar.

Müfessirin sahip olması gereken 14 ilim, eskiden çalışmakla elde edilebilecek bilgilerdi. Ancak 15'inci ilim, ilm-ül-mevhibe'dir. Bu öyle bir ilimdir ki, onu cenab-ı Hak, ilmiyle âmil olan bahtiyar kuluna ihsan eder. Bu ilim vehbîdir, yani Allah vergisidir. O verirse verir; vermezse, çalışmakla öğrenilip elde edilemez.

İşte bu 15 ilim, tefsir âliminin mutlaka, kesin surette ve hiç şüphesiz ve eksiksiz, mükemmel bir şekilde sahip olması zorunlu bulunan ilimlerdenidir. Ama bunlardan başka, Kur'an-ı kerimi tefsir edebilmek için, müfessirin diğer ilimlerde ve çağının gerektirdiği genel kültür bilgilerinde derinleşmiş olması da şarttır.

Yapılabilecek en büyük kötülük

İslâm dînini bilmedikleri için, ona karşı olanlar, asırlar boyunca yaptıkları kanlı ve acı tecrübelerle anladılar ki, islâm âlimlerini yıkmadıkça, islâmiyeti yıkmaya, imkân yoktur.

Bunun için 1700'lü yıllardan itibaren taktik değiştirdiler. Kaba kuvveti bırakıp islâmiyeti içeriden yıkmak için plânlar hazırladılar. İslâmı yıkmada, en büyük engelin islâm alimleri olduğunu anladıkları için de, bütün hedefleri islâm âlimleri oldu. Biliyorlardı ki, islâmiyeti asırlardır, bozulmadan, ilk şekli gibi çağlara ulaştıran âlimlerdi, mezheplerdi.

İslâm alimleri, islâm dairesinin aşılabilir kalesi, sûru idiler. Bu kale yıkılınca, içeri girmek kolaylaştı. Artık müslümanları, istedikleri gibi birbirlerine düşürebiliyorlar, her türlü fitne, fesâdı çıkartabiliyorlardı.

Bilhassa zamanımızda, artık âlimler, mezhepler hemen hemen devre dışı kalmış gibidir. İlimhâl kitabından, fıkıh kitabından bahsetmek câhillik alâmeti sayılır hâle gelmiştir. Aydın din adamı(!) olmanın alâmeti de, kendini imâm-ı a'zamın yerine koyup hadisten, âyetten hüküm vermek olarak kabûl edilmiştir. Herkesin eline, bir meâl, tefsir veya bir hadîs-i şerîf kitabı tutuşturulmuştur.

Hâlbuki, dinini bilmiyen bir kimsenin eline, bir hadîs-i şerîf kitabı, bir Kur'an-ı kerîm meâlî veya tefsîr kitabı tutuşturup, dinini buradan öğren demek, bu kişiye yapılabilecek en büyük kötülüktür.

Müslümanların arasındaki bugünkü ayrılıkların, karışıklıkların tek sebebi, âlimleri devre dışı bırakmaktır. Alimler, devre dışı bırakılınca, ortaya dinde olmayan, birçok şeyler çıkmıştır. Şahıslar kendi fikirlerini, dinin emridir diye ortaya atmışlardır. Her tarafta bid'atler, dinsizlikler din diye alabildiğine yayılmaktadır.

Peygamber efendimiz, 15 asır önce bugünkü halleri haber vermiştir: Bir hadîs-i şerîfde, “Benden sonra, ümmetim arasında ayrılıklar olacaktır. O zamanda olanlar, benim sünnetime ve Hulefâ-i râşidînin, dört halifemin sünnetine yapışsın! Dinde meydana çıkan şeylerden uzaklaşsın! Dinde yapılan her yenilik bid'attir. Bid'atlerin hepsi dalâlettir. Dalâlet sahiplerinin gidecekleri yer, Cehennem ateşidir.” buyurmuştur.

Bu hadîs-i şerîf, bu ümmette çeşitli ayrılıklar olacağını haber veriyor. Bunlar arasında, Resûlullahın ve O'nun dört halifesinin yolunda olana sarılınız, bid'adlerden uzak durun diyor. Bu da ancak, İslam alimlerinin yolundan gitmekle, onların fıkıh kitaplarını okumakla mümkündür.

Müsteşrikler neden hız kesti?

Konumuzla yakından ilgisi dolayısıyla, Ebubekir Sifil'in “Modern İslam Düşüncesinin Tenkidi” kitabından bazı tespitleri sizlere aktarmak istiyorum. Bugün kitabın önsözünden kısa bir özet sunup daha sonraki günlerde, Peygamber Efendimizin “Hüküm koyma yetkisi” ile ilgili bahsin özetini vermek istiyorum:

Batı'nın İslam Dünyası üzerinde "öncü kuvvet" ve "keşif kolu" olma rolünde olan müsteşriklerin taarruzu bugün eski yoğunluğunu yitirmiş görünüyor. Bunun sebebi müsteşriklerin İslamiyeti bozma çalışmalarından umdukları sonuçları elde edememiş olmaları değil, tam tersine yeni dönemde onların yerine kaim kılınan yerli müsteşrik hareketlerinin İslam Dünyası'nda sürdürmekte olduğu çalışmalarıdır. Zira artık konuşanlar "bizden" birileridir ve bu sebeple söylediklerinin kale alınma şansı nispeten fazladır; böylesi, özellikle sokaktaki insan bakımından daha etkili ve kalıcı olabilmektedir.

Bunlara göre, geçmişte Tevrat ve İncil'i nasıl tahrip edildiyse, bozulduysa şimdi tahrip sırası Kur'an-ı kerim'de. Bugünkü, Yahudi dini hahamların, Hıristiyanlık papazların ürünüyse, Kur'an da yeni bir bakış açısı ile yeniden yorumlanmalı ve bu bağlamda Kur'an'ı anlamada/hayata aktarmada müslümanların geçmişte oluşturduğu tecrübe birikimi tarihin çöplüğüne terk edilmelidir.

Artık Ehl-i Sünnet, Fıkıh, Fukaha... tabirleri bunlara itimat telkin etmiyor; İslam Tarihi, ihanet, zorbalık ve tahrifin oluşturduğu, bir safra gibi çıkarıp atmamızı istedikleri mülevves bir geçmişin kronolojisidir ve esasen müslümanların sahip çıkabilecekleri bir tarihleri yoktur; Tefsir bir İsrailiyyat yumağı; Hadis, uydurma rivayetlerin kırk ambarıdır. Tasavvuf İran, Bizans ve Hint düşüncesiyle yoğrulmuş, içinde İslam'dan başka herşey bulunan bir uyuşturma mektebi; mezhepler hayatlarını, kendi görüşlerini Kur'an ve Sünnet'in üzerine çıkarmaya çırpınmakla geçirmiş "hîle" ustalarının tezgâhı ...

Ya Kur'ân! Aslına bakarsanız modern yerli müsteşriklere göre Kur'an-ı kerimin hükümleri tartışmalı, kesin bir hüküm yok, her konu zamana göre yeniden yorumlanmalı.

Yine bunlara göre, elimizdeki Mushaf'ın ihtiva ettiği bir kısım ayetler apokrif, bir kısmına göre Kur'an'ın özellikle de muamelata ilişkin ayetleri "ölçü" değil, "örnek"tir; Kur'an'ı tarihe gömerek de müslüman kalabilirsiniz...

İşte, yerli müsteşriklerin Kur'an-ı kerim ve İslamiyet hakkındaki düşünceleri. Bütün bunlardan sonra müsteşriklerin yıkıcı faaliyetlerini neden zayıflattıkları daha iyi anlaşılıyor.

Hadis-i şerifler ve Kur'an-ı kerim

Hadis-i şeriflerin Kur'an-ı kerimi teyit edici özelliği: Bazı hadis-i şeriflerin hükmü kur'an-ı kerimin hükmünü teyit edici mahiyettir. Kur'an, bahse konu hükmü tesbit ve vaz etmiştir, esas delil odur; Sünnet ise teyit edici delildir.

Mesela Hz. Peygamberin, "Bir müslümanın malı, onun gönül rızası olmadan (başkasına) helal değildir" anlamındaki hadisi, "Ey iman edenler! Mallarınızı aranızda haksız sebeplerle yemeyin. (Ancak) karşılıklı rızaya binean yapılan ticaret olursa başka" (4/9) ayetinin getirdiği hükmün aynısını ifade etmektedir.

Ayrıca Allahü teâlâya ortak koşulmasının yasaklanması, namazın kılınması, orucun tutulması, zekâtın verilmesi, haca gidilmesi... gibi hususları emreden hadisler de Kur'an'ın bu konulardaki emirleri ile aynı durumu arzeder.

Hadis-i şeriflerin Kur'an-ı kerimi beyan edici özelliği:

Burada Hadis-i şerifler, açıklanmaya ihtiyaç gösteren Kur'an naslarının açıklayıcı hükümler ihtiva etme özelliğiyle karşımıza çıkar. Sünnet'in bu özelliği şu üç noktada kendini gösterir:

Birincisi, Kur'an'ın mücmel yani kapalı, açıklanmaya ihtiyaç olan müşkil yani anlaşılması zor ifadelerini beyan eden Hadisler. Mesela namaz vakitlerini ve rek'at adetlerini, namazda neyin nasıl okunacağını, zekât verilmesi gerekli olan ve olmayan malları, zekâtın ve zekâta ait nisapların miktarını belirleyen hadisler bu türdendir. Çünkü bunlar, Kur'an'daki, "Namazı kılın", "zekâtı verin" şeklinde mücmel olarak yer alan ayetlerden maksadın ne olduğunu açıklayan hadislerdir.

Böyle ayetlerin, açıklanması, izah edilmesi Peygamber Efendimize, " (İndirdiğimiz hükümleri) onlara iyice açıklasın diye biz her peygamberi yalnız kendi kavminin diliyle gönderdik" (14/4), "Sana da Zikr'i (Kur'an'ı) indirdik ki, kendilerine indirilen insanlara açıklayasın; ta ki düşünüp anlasınlar." (16/46) gibi ayetlerle emredilmektedir.

Hz. Peygamberin vazifesi sadece Kur'anı getirmektir haşa "Postacılıktır" diyenlere sormak lazım: Mesela, tercüme, meal okumakla Kur'an-ı kerimi anlamak mümkün ise, Hz. Peygamber tarafından insanlara ayrıca ve tekraren açıklanması emredilen ayetler luzumsuz olmaz mı? Kur'an-ı kerime böyle bir şey söylenebilir mi? Allah'ın Kitabı böylesi olumsuz özelliklerden arınmış değil midir?

Cuma namazı örneği

Dinde Kur'an-ı kerimden başka kaynak tanımamak, Kur'an-ı kerimin bazı ayetlerini tanımamak manasına gelir. Çünkü Kur'an-ı kerim ayetleri Hz. Peygambere uymamızı, onun bildirdiklerini yapmamızı emrediyor. Bu aynı zamanda Peygamberimizin Kur'an-ı kerimi açıklama görevini de kabul etmemektir. Kur'an'ı açıklama görevi bulunan Hz. Peygamber, kur'an'a ilişkin, Kur'an dışında ve fakat yine Kur'an tarafından verilen bir yetkiye dayanarak bir kısım şeyler söyleyip açıklamalar yapmadan bu emri nasıl yerine getirecektir?

Kur'an'ın Kur'an'la açıklanması onun anlaşılması için yeterli olsaydı ayrıca Hz. Peygambere onu "açıklama" emri verilmesine ne gerek vardı? Hz. Peygamberin açıklamalarına ihtiyaç duymaksızın herkes Kur'an'ı rahatça okuyup anlayabilirdi.

Kur'an-ı kerimin mücmel olmadığını, açık olduğunu söyleyenler de mesela Cuma namazını anlatırken, Cuma namazı şöyle kılınır: "Ezan okunur, hazırlanmış olan mü'minler mabedi doldurur. Hutbeden önce iç ezan okunur...4 rekat tatavvuun ardından hutbe okunur" demektedirler.

Halbuki, Kur'an'da hutbe, iç-dış ezan diye bir ayırım ve hatta esasen "Cuma namazı" diye bir namaz yoktur. Cuma ile ilgili ayette sadece "Ey iman edenler! Cuma günü namaza çağrı yapıldığında Allah'ı anmaya koşun..." (62/9) buyurulmaktadır. Şimdi şu soruların cevaplandırılması gerekmektedir:

Burada zikredilen "namaz"ın "Cuma namazı" olduğu nereden bellidir? Hangi Kur'an ayetine dayanılarak bu namaz 5 vakit namazdan herhangi biri değil de "Cuma namazı" diye tayin edilmekte ve onun da iki rek'at olduğu söylenmektedir?

Burada veya Kur'an'ın herhangi bir yerinde "hutbe"den kesinlikle söz edilmediği halde Cumanın nasıl kılınacağını açıklarken hutbe okunacağını neye istinaden söylemektedir.

Yine bu ayette ve Kur'an'ın başka herhangi bir yerinde "iç ezan-dış ezan" diye bir olaydan söz edilmediği halde bu nereden çıkarılmaktadır?

Hatta tarihen sabittir ki, bu dış ezan meselesi Hz. Peygamber, Hz. Ebû Bekir ve Hz. Ömer dönemlerinde bile yokken, daha sonraları Hz. Osman zamanında ihdas edilmiştir. Üstelik ezanın lafızları da Kur'an'da geçmemektedir. Rivayetler, ezanın, bazı sahabiler tarafından görülen rüyadaki cümleler benimsenerek Hz. Peygamber tarafından bugünkü şekliyle uygulamaya konduğunu bildirmektedir.

Dinin anlatılmasında Peygamberlerin lüzumu

Günümüzde, herkesin eline bir meal tutuşturup, dinimize ait herşey burada var, başka kitabı ihtiyaç yok deniliyor. Eğer Kur'an-ı kerimin Hz. Peygamber tarafından açıklanmasına lüzum olmasaydı, Yüce Allah Kur'an'ı mesela bir dağın başına indirerek "gidin, oraya indirdiğim kitapta hayatınızı benim rızama ve irademe uygun bir şekilde yönlendirmek için ihtiyaç duyduğunuz bütün hükümler ayrıntılı olarak belirtilmiştir. O kitabı alın ve onunla amel edin" buyuramaz mıydı?

Bu durumda ilahî kitapları, insanlar arasında birtakım kulları elçi olarak seçip, onları, indirdiği vahyi insanlara açıklamakla görevli kılmasına ne gerek vardı?

Yüce Allah böyle yapmayı da Kitabı'nı Hz. Peygamber vasıtasıyla insanlara ilettiğine göre O'na, başka bir kısım meziyetlerle donatması dışında, diğer insanlara vermediği bazı bilgileri vermiş olması da gerekmez mi? Aksi halde rahatça anlaşılacak mufassal bir kitabı anlayıp, içindeki hükümlerle gereği gibi amel edebilmek için insanlar neden bir elçiye ihtiyaç duysunlar?

Kur'an'daki müşkil, anlaşılması zor lafızlara açıklık getirici hadislere örnek olarak da "Sabahın beyaz ipliği siyah ipliğinden ayırıldıncıye kadar yiyin, için" (2/187) mealindeki ayette yer alan "iplik" lafızlarından maksadın, gündüzün beyazlığı ve gecenin karanlığı olduğunu bildiren hadisi zikredebiliriz.

Bu ayette geçen "beyaz iplik" ve "siyah iplik" tabirlerini hakiki anlamlarına yoran Sahabe'den Adiy b. Hâtim, bir siyah, bir de beyaz iplik olarak yastığının altına koymuş, sahur yemeğinin son vaktini tayin için bu ipliklere bakmaya başlamış, ancak onları birbirinden bir türlü ayıramamıştır. Nihayet kuşluk vakti olunca Hz. Peygambere giderek durumu arzemiş, Hz. Peygamber de "Bu (ayetteki) siyah iplik ile beyaz iplik (ifadeleri) gecenin karanlığı ile gündüzün aydınlığından ibarettir" buyurarak meseleye açıklık getirmiştir. (Bu ipliklerin, gündüzün beyazlığı ile gecenin siyahlığı olduklarını anlatmak için, daha sonra "Fecrin" kelimesi nâzil oldu. Gündüzün beyazlığı ile gecenin siyahlığı, iplik gibi birbirinden ayrılınca, oruca başlanacağı anlaşıldı. Bunun için üfkun bir yerinde beyazlık başlayınca, (İmsâk vakti) olup, oruca başlanır. Bundan 15 dakika sonra beyazlık üfk üzerine ip gibi yayılınca, sabah namazı vakti başlar.)

Kur'an'ın Umum Bildiren Hükümlerini Tahsis Eden Sünnet: "Kadın halası, teyzesi, erkek veya kızkardeşinin kızı üzerine nikâhlanamaz" hadisi buna örnektir. Bu hadis, 4/en-Nisâ, 23 – 24. ayetlerinde kendileriyle evlenilmesi haram kılınan kadınlar zikredildikten sonra yer alan "Bunların dışındakiler size helal kılındı" ayetinin umumi hükmünü tahsis etmiştir.

Hız.Peygamberin hüküm yokması

Sünnet'in, Kur'an-ı kerimde yer alan bazı hükümleri neshedici özelliği:

Kur'an-ı kerimde "Birinize ölüm geldiği zaman eğer bir hayır (mal) bırakacaksa anaya, babaya, yakınlara münasip şekilde vasiyette bulunmak Allah'tan korkanlar üzerine bir borçtur" (2/180) buyurulmaktadır. Bu ayette ana, baba ve yakınlara vasiyet meşru kılındığı halde Yüce Allah Hz. Peygamberin diliyle böyle bir vasiyeti neshetmiştir. Bu konudaki hadis şudur: "Bilin ki Allah her hak sahibine hakkını vermiştir. Artık mirasçı lehine vasiyet yoktur." (Buhari)

Keza Kur'an'da, "Ey iman edenler! Namaza kalktığınız zaman..." (5/6) buyurularak namaza kalkıldığı zaman abdest alınması emir buyurulmuş ve abdestin nasıl alınacağı ayrıntılı olarak zikredilmiştir. Bu ayetin zahir ifadesi, namaza her kalkıldığında abdest alınması gerektiğini göstermektedir. Ancak Hz. Peygamberin Sünneti ile bu hüküm neshedilmiş ve bir tek abdest ile birkaç namazın kılınabileceği gösterilmiştir. Hatta Hz. Peygamberin kendisinin bir tek abdest ile 5 vakit namazı kıldığı sabittir.

Kur'an'ın mutlak hükmünü kayıt eden sünnet: Buna örnek olarak da şu ayeti zikredebiliriz: Hırsızlık yapan erkek ve hırsızlık yapan kadının nasıl cezalandırılacağı bildirilmiş, fakat detayı bildirilmemiştir. (5/38) Uygulamanın nasıl yapılacağını Hz. Peygamber hükme bağlayarak bu ayetin mutlak ifadesini kayıtlamıştır.

Sünnet'in, Kur'an'da yer almayan bazı konularda hüküm koyucu özelliği:

Hız. Peygamberin hüküm koyması kendi arzu ve isteğine göre değildir. Çünkü, Hz. Peygamberin teşri, kanun koyma alanı dahil dinin tebliği bağlamındaki her hareket ve sözünün ilahî kontrol altındadır. Hatta Hz. Peygambere itaat ve O'nun söylediklerinin bağlayıcı kabul edilmesi bizzat Yüce Allahın emridir. "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin, Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin. Eğer bir şey hakkında anlaşmazlığa düşerseniz onun çözümünü Allah'a ve Resulü'ne havale edin..." (4/59), "Kim Resul'e itaat ederse Allah'a itaat etmiş olur" (4/80), "De ki: Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın" (3/31) gibi ayetlerde bu açıkca bildirilmektedir.

Peygambere itaat emri sadece Sahabe'yi bağlayıcı bir emir de değildir. Sahabe Allah'ın hükümlerini öğrenmek için Hz. Peygamberin varlığına muhtaç iken yirmibirinci yüzyılda müslümanların buna ihtiyacı yok mudur?

" O'nun her sözü vahy iledir."

Kur'an'da herşeyin açık olduğunu, Hadis-i şeriflere ihtiyaç olmadığını söyleyenlere şunları sormak lazım:

1 – Kur'an'da yalnızca süt anne ve süt kızkardeşlerle evlenmek yasaklanmıştır. O halde süt kızlarla evlenmek caiz midir? 2 – Kur'an-ı kerimde açık hüküm bulunmadığına göre, bir kadınla hala veya teyzesini aynı nikâh altında tutmak caiz midir? 3 – Kur'an'da alışveriş yapıldığı zaman şahit bulundurulması emredilmektedir. Bu durumda Pazar yerlerinde veya benzeri ortamlarda yapılan tüm şahitsiz alış-verişler gayri meşru mudur? 4 – Ninenin mirastaki payının miktarı nedir? 5 – Fıtır sadakası ve vitir namazı gayri meşru mudur? 6 – Nikâh akdi şahitsiz yapılabilir mi? 7 – Şuf'a hakkının hükmü nedir? 8 – Katil, amden öldürdüğü kimsenin mirasçısı olabilir mi? 9 – Gayrimüslim akraba mirastan pay alabilir mi?

Buna göre Hz. Peygamberin Kur'an dışında hüküm koyduğunu söylemek şirk ise,o halde yukarıda zikrettiğimiz hususlarda Hz. Peygamber in Sünneti ile amel eden bütün ümmetin müşrik olması gerekir.

Halbuki Ümmet-i Muhammed, Hz. Peygamberin bu noktadaki tasarrufunun da yine bizzat vahye dayandığına inanır. Çünkü ayet-i kerimede, "O, (yani Peygamber efendimiz) kendiliğinden konuşmaz. Onun (dini emirlerdeki) her sözü vahy iledir." (Necm 3-4) buyurulmuştur.

Bu, vahiy konusunda, yine bizzat vahiy tarafından yapılan bir tasarrufun ifadesidir. Bir diğer deyişle Yüce Allah , Hz. Peygambere vahiy yoluyla ilettiği Kur'an'da yer alan bazı hükümler dışında, yine Hz. Peygambere vahiy yoluyla –Kur'an dışında- ilettiği Sünnet vasıtasıyla da birtakım hükümler vaz etmiştir. Yani Sünnet'in Kur'an'da yer almayan bazı konularda müstakil teşri, hüküm koyma kaynağı olduğunu söyleyenler, bunu vahiyden ayırarak yapmamakta, Hz. Peygamberin bu noktalardaki uygulamalarının da yine vahiy kaynakla tasarruflar olduğunu söylemektedirler.

Halbuki Ümmet-i Muhammed'den bir tek fert gösterilemez ki, Hz. Peygamberin, hüküm koyma fonksiyonunu Yüce Allah'tan aldığı bir vahye dayanarak değil de kendi arzu ve istekleri doğrultusunda icra ettiğini söylemiş olsun.

Vahiy Kur'an-ı kerimden ibaret midir?

Peygamber Efendimizin, Kur'an-ı kerim dışında da vahiy aldığı konuyla ilgili oldukça açık sahih hadisler mevcuttur ve sadece bu hadislerden hareketle Hz. Peygamberin Kur'an dışında vahiy aldığını rahatça söylemek mümkündür.

Kur'an-ı kerim, önceki peygamberlerin Yüce Allah'tan aldıkları vahiylerle bir sınır getirmemiştir. O peygamberler vahy-i celi (açık vahiy) yanısıra rüya, ilham veya başka yollarla da Yüce Allahtan vahiy almışlardır.

Şu halde bu durum Hz. Peygamber hakkında niçin kabul edilmesin? Esasen Yüce Allah'ın Kadir-i Mutlak olduğu konusunda herhangi bir kuşkusu bulunmayan kimse, O'nun peygamber olarak seçip görevlendirdiği kişiye, dilediği şeyi dilediği şekilde vahyetme/iletme tasarrufuna da bir sınırlama getirmenin kimsenin haddine olmadığından da kuşku duymamalıdır.

Hz. Peygamberin Kur'an dışında vahiy aldığını gösteren Kur'an ayetleri var mıdır? Sorusuna, yine bizzat Kur'an'dan hareketle "Evet" demek durumundayız.

Yüce Allah şöyle buyuruyor:

1 – "Kendi içinizden size ayetlerimizi okuyan, sizi kötülüklerden arındıran, size Kitab'ı ve Hikmet'i talim edip, bilmediklerinizi öğreten bir Resul gönderdik." (2/151)

2 – "... Allah'ın ayetlerini eğlenceye almayın. Allah'ın sizin üzerinizdeki nimetini, size öğüt vermek üzere indirdiği Kitab'ı ve Hikmet'i hatırlayın. Allah'tan korkun..." (2/231)

3 – "Andolsun ki, içlerinden, kendilerine Allah'ın ayetlerini okuyan, kendilerini temizleyen, kendilerine Kitab'ı ve Hikmet'i öğreten bir peygamber göndermekle Allah, mü'minlere büyük bir lütufta bulunmuştur..." (3/164)

4 – "Allah'ın sana lütfu ve esirgemesi olmasaydı, onlardan bir guruh seni saptırmaya yeltenmişti. Onlar yalnızca kendilerini saptırırlar, sana hiçbir zara veremezler. Allah sana Kitab'ı ve Hikmet'i indirmiş, bilmediğin şeyleri öğretmiştir. Allah'ın lütfu sana gerçekten büyük olmuştur." (4/113)

6 – "Çünkü ümmîlere içlerinden, kendilerine ayetlerini okuyan, onları temizleyen, onlara Kitab'ı ve Hikmet'i öğreten bir Peygamber gönderen O'dur..." (62/2)

Bu ayetlerde geçen "Kitap" kelimesinin Kur'an olduğu üzerinde herhangi bir görüş ayrılığı yoktur. Yine "Hikmetin" Kur'an-ı kerim dışında bir kaynak olduğu da kesin.

O halde Hikmet nedir?

Hikmet geçen ayeti kerimelerin birinde, "Kitap'ı ve Hikmet'i öğreten bir peygamber göndermekle Allah, mü'minlere büyük bir lütufta bulunmuştur..." (3/164)

Hikmet, şu üç anlamı bünyesinde toplayan bir kelimedir: 1 – Faydalı amele götüren bilgi. 2 – Bilgiyle irtibatlı olması yönüyle faydalı amel. 3 – Söz ve fiilde doğruya isabet.

Bu üç maddede özetlenen Hikmet'in Kur'an'dan daha genel bir anlama sahip olduğunu ve burada geçen "fayda" ve "doğru" kelimelerinin, "ilahî irade ve rızaya uygunluğu" ifade ettiğini söyleyebiliriz.

Şu halde Hz. Peygambere Hikmet verildiğini belirten ayetler, O'nun, söz ve fiillerinde ilahî irade ve rızaya uygun hareket etme özelliğine sahip kılındığını anlatıyor demektir. "Andolsun ki Resulullah sizin için, Allah'a ve ahiret gününe kavuşmayı umanlar ve Allah'ı çok zikredenler için güzel bir örnektir" (33/21) ayetinin Hz. Peygamberin mü'minlere güzel bir örnek olduğu vakiasını –tekritli bir biçimde- belirtmesi, aynı zamanda Hz. Peygamberin Hikmet'e uygun söz ve fiillerinin mü'minler için örnek teşkil ettiği noktasına güçlü bir vurgudur.

Mü'minlerin nihai amacı Yüce Allahın rızasına ve ahirette ebedî kurtuluşa ulaşmak olduğuna ve Hz. Peygamber de onlar için bu yolda güzel bir örnek teşkil ettiğine göre mü'minler, dünya hayatındaki rotalarını Hz. Peygamberin söz ve davranışlarını esas alarak ayarlayacaklar demektir.

Hz. Peygamberde mevcut bulunan bu özellik, Yüce Allah tarafından O'na "indirilmiş"tir. Yüce Allahın Hz. Peygambere indirdiği şeyin neticede vahiy olduğu ise ayrıca belirtilmesine gerek bulunmayacak kadar açık bir husustur.

Çünkü Hz. Peygamberin, Yüce Allah tarafından kendisine gönderilen bu mesaj sayesinde, özellikle dinin tebliği hususunda yanılmayacağı, yanlış veya kusurlu hareket etmeyeceği, ederse yine derhal düzeltileceği aşikârdır.

Aksi halde Hz. Peygamberin peygamberlik görevinde kusurlu veya hatalı davranabileceği ihtimali gündeme gelir. Şu halde Hikmet'in Hz. Peygambere hangi türden vahiy yoluyla olursa

olsun Allah tarafından "indirildiğini" kesindir. Bu da Hz. Peygambere Kur'an-ı kerim dışında vahy geldiğini göstermektedir.

Peygambersiz din olur mu?

Hiz. Peygamberin Kur'an-ı kerim dışında da vahiy aldığıını gösteren ayetlere bir diğer örnek de şudur: Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Bir gece, kendisine ayetlerimizden bir kısmını gösterelim diye kulunu Mescid-i Haram'dan, çevresini mübarek kıldığımız Mescid-i Aksa'ya götüreren Allah bütün noksan sıfatlardan münezzehtir...." (17/1)

Zikrettiğimiz bu ayette Yüce Allah, Hiz. Peygambere birtakım ayetler göstereceğini bildirmektedir. Hatta mezkûr ayetin ifadesine göre Hiz. Peygamberin Mescid-i Haram'dan Mescid-i Aksa'ya götürülmesinin sebebi de budur.

Burada cevaplandırılması gereken bazı sorular bulunmaktadır: Kur'an'ın zikrettiği bu "birtakım ayetler" nelerdir? Hiz. Peygamber o gece nelere şahit olmuştur? Bunların Hiz. Peygambere gösterilmesinin sebebi ne olabilir? Hiz. Peygamber o gece gördüklerini bir sır olarak saklamış mıdır, yoksa bunları insanlara anlatmış mıdır?

Eğer gördükleri arasında mü'minleri ilgilendiren hususlar olduysa ve bunları sır olarak sakladıysa bu O'nun peygamberlik görevini yerine getirirken kusurlu veya ihtimalli davrandığı anlamına gelmez mi?

Yine eğer böyleyse "O peygamber gaybın bilgilerini saklayacak, kendinde tutacak değildir" (81/24) ve "Ey Resul! Rabb'inden sana indirilene tebliğ et. Eğer bunu yapmazsan. O'nun elçiliğini yapmamış olursun..." (5/67) gibi ayetler Hiz. Peygamber hakkındaki gerçekleri ifade etmiyor mu?

O gece olanlar için "bunlar insanlara ulaştırılması gerekmeyen şeyler olabilir" diyebilir miyiz? Bu soruya evet diyeceksek, o zaman bu olayın Kur'an'da kapalı bir şekilde zikredilmesinin ne anlamı olabilir.

Üstelik, İsra süresinin ilk ayetinde bu olay, Yüce Allahın tesbih, ta'zim ve temcidiyle zikredilmektedir ki bu da olayın önem ve büyüklüğünü gösterir. Yukarıdaki soruya hayır diyeceksek, madem ki o gece olup bitenler insanları ilgilendirmektedir ve dahi Kur'an bu konuda bir şey söylememektedir, o halde bunlar insanlara nasıl ulaştırılmıştır?

Bütün bunlardan anlaşılıyor ki, Hiz. Peygamber olmasaydı, din eksik kalırdı. Dinin kemali için Peygamber Efendimize ihtiyaç vardır. Peygambersiz din olmaz!

Hiz. Peygamberin bildirdikleri vahy iledir

Hiz. Peygamber'in Kur'an-ı kerim dışında da vahiy aldığıını gösteren ayetlere bir diğer örnek de şudur: "Hatırlayın ki, Allah size iki taifeden birinin sizin olduğunu vadediyordu. Siz de kuvvetsiz olanın sizin olmasını istiyordunuz..." (8/7)

Bu ayette ve devamında Yüce Allah, mü'minlere (Sahebe'ye) hitaben iki taifeden birinin kendilerinin olduğunu ve hangisini tercih edecekleri konusunda seçimin kendilerine bırakıldığını bildirmektedir. Müslümanlar dilerlerse kervana saldırıp ticaret mallarını ele geçirecekler, dilerlerse Mekke'den hareket eden Kureyş ordusuna saldırarak onları mağlup edeceklerdir. Her iki durumda da Yüce Allah mü'minlere zafer ve kazanç vadettiğini bildirmektedir.

Burada konumuz açısından önemli olan nokta şurasıdır: Yüce Allah müslümanlara hitaben "Hatırlayın ki, Allah size iki taifeden birinin sizin olduğunu vadediyordu" buyurmaktadır.

Yani bu ilahî vaat müslümanlara Yüce Allah tarafından daha önce yapılmıştır. Oysa Kur'an'da daha önce müslümanlara iki taifeden birinin kendilerine müyesser kılınacağına dair vaat ifade eden bir ayet yoktur.

Bu da göstermektedir ki, sözkonusu vaat Cibrîl aleyhisselam vasıtasıyla Hiz. Peygamber e Kur'an dışı bir vahiy ile bildirilmiştir.

Yine Kur'an-ı Kerim'de şöyle buyurulmaktadır: "Hatırlayın ki, siz Rabbinizden yardım istiyordunuz. O da, "Ben peşpeşe gelen bin melek ile size yardım edeceğim" diyerek bu duanızı kabul buyurmuştu." (8/9)

Oysa Kur'an'da Yüce Allah 'ın onların yardım isteğine bu şekilde bir hitapla karşılık verdiğini bildiren bir ayet mevcut değildir. Dolayısıyla Yüce Allah'ın, müslümanların duasına bu şekilde karşılık verdiği hususu Cibrîl aleyhisselam tarafından Hiz. Peygambere Kur'an dışı bir vahiy ile bildirilmiştir.

Bu ayetler, Hiz. Peygamberin Kur'an dışında da Yüce Allah'tan vahiy aldığıını göstermektedir. Daha önce de belirtildiği Sünnet'in özellikle dinin tebliğine taalluk eden kısmının vahiy kaynaklı olduğu görülmektedir. Bu bakımdan gerek teşri, yani hüküm bildiren faaliyetleri alanında, gerek Kur'an ayetlerinin tefsirinde ve gerekse kayba ait haberler vb. ile ilgili

hususlarda Hz. Peygamberden sadır olan sözler ve davranışlar vahiyle irtibatsız değildir ve bu yönüyle de mü'minleri bağlayıcıdır.

Günahların affı Peygamber sevgisine bağlı

Hız. Peygamber 'in Kur'an-ı kerim dışında da vahiy aldığını gösteren ayetlere bir diğer örnek de şudur: Kur'an-ı kerimde şöyle buyurulmaktadır: "Siz ganimetleri almak için gittiğinizde seferden geri kalanlar, "Bırakın, biz de arkanıza düşelim" diyeceklerdir. Onlar Allah'ın sözünü değiştirmek isterler. De ki: "Siz asla bizim peşimize düşmeyeceksiniz! Allah daha önce sizin için böyle buyurmuştur." Onlar size, "Hayır! Bizi kıskanıyorsunuz" diyeceklerdir. Bilakis onlar pek az anlayan kimselerdir." (48/15)

Bu ayette, münafıkların Hayber savaşına katılmalarının yasaklandığı, bu savaşa sadece Hudeybiye'de bulunanların katılacağı ve bunun Hz. Peygambere daha önce bildirildiği belirtilmektedir. Oysa Kur'an'da bu hususu bildiren bir ayet mevcut değildir. Bu da, söz konusu haberin Hz. Peygambere Kur'an dışı bir vahiyle iletildiğini göstermektedir.

Şu halde teşri, hüküm koyma alanına ilişkin olsun, diğer hususlarda olsun, "dinin tebliği" ile ilgili bütün fiil ve sözlerinde vahyin yönlendirmesi ve kontrolü altında bulunduğu aşikâr olan bir peygamberin Kur'an dışında hüküm vaz etmesinden daha tabii ve gerekli bir şey olabilir mi?

Yine, Kur'an-ı kerimde Hz. Peygambere emrediyor: "De ki: Allah'ı seviyorsanız bana uyun ki, Allah da sizi sevsin ve günahlarınızı bağışlasın." (3/31)

Bu ayette iki önemli nokta vardır: Ayette, "Allah'ı seviyorsanız Kur'an'a veya Allah'ın emirlerine uyun" denmeyip, münhasıran Hz. Peygambere uymanın emredildiğine bilhassa dikkat edilmelidir. Demek ki Allah'ı sevmenin göstergesi Hz. Peygambere itaattir.

Başka ifadeyle bir kimsenin Allah'ı sevdiği iddiası, ancak Hz. Peygambere uyduğu/itaat ettiği takdirde ciddiye alınacaktır. Aksi halde onunki kuru bir iddia olarak kalmaya mahkûmdur. Meseleyi tersinden ifade edecek olursak, Hz. Peygambere itaat etmeyen kimse Allah'ı sevmiyor demektir. Zira ayetin ifadesi bunu açık bir şekilde ortaya koymaktadır.

Bu ayette yer alan ikinci hassas nokta da şudur: Yüce Allah, kullarının günahlarını bağışlamayı, onların Hz. Peygamber'e itaatine bağlamıştır. Yani Allah'ı sevdiğini iddia eden kişi, ancak Hz. Peygambere uyduğu takdirde Allah da kendisini sevecek ve günahlarını bağışlayacaktır. Kur'an-ı kerim bize yeter, Hz. Peygambere ihtiyaç yok diyenlerin Allahın sevgisine, günahlarının affolmasına ihtiyaçları yok mu?

Apaçık sapıklığa düşenler!

Yüce Allah şöyle buyurur: "Ey iman edenler! Allah'a itaat edin; Peygambere ve sizden olan emir sahiplerine de itaat edin." (4/59)

Bu ayette emir buyurulan "Allah'a itaat", Kur'an'da yer alan emir ve yasaklara uyulmak suretiyle yerine getirilir. Burada bir anlaşmazlık söz konusu değildir. Peki Peygamber'e itaat nedir ve nasıl yerine getirilecektir?

Ayeti kerimede, hem Allah'a itaat, hem de Peygamber'e itaat ayrı ayrı geçmesi, Allah'a itaatin adresinin Kur'an, Peygamber'e itaatin adresinin ise Sünnet olduğunu işaret etmektedir.

Allah'a itaatten maksat Kur'an'da yer alan emir ve yasaklara ; Peygamber'e itaatten maksat, bu emir ve yasakları insanlara açıklayan, gerektiği zaman Kur'an'da yer almayan emir ve yasaklar getiren Peygamber'in Sünneti'ne; Ulu'l-emr'e itaat de Kur'an ve Sünnet'le çizilen çerçevenin dışına taşmamak, bu iki kaynağın öğretilerine aykırı olmamak kaydıyla emir, yetki ve ilim sahibi kimselerin söylediklerine itaattir.

Ayetin son kısmı da Hz. Peygambere karşı gelmekten sakındırmakla bu hususun altını yeniden çizmesi dolayısıyla dikkat çekicidir.

Yüce Allah şöyle buyuruyor: "Allah ve Resulü bir işe hüküm verdiği zaman mü'min bir erkek ve mü'min bir kadına, o işi kendi isteklerine göre seçme hakkı yoktur. Her kim Allah ve Resulü'ne karşı gelirse, apaçık bir sapıklığa düşmüş olur." (33/36)

Bu ayette Allah ve Resulünün tespit, tayin ve emrettiği bir hüküm bulunduğu mü'minlerin artık kendi isteklerine göre hareket etme ve bu hükümden başkasını seçme diye bir özgürlüğünün bulunmadığı açıkça ifade edilmektedir. Resulüne karşı gelenler, Allah'a ve Resulü'ne itaati emreden Kur'an ayetlerini çiğnemiş olmaları dolayısıyla kendilerini apaçık bir sapıklığa mahkûm etmiş olacaklardır.

Bu ve benzeri ayetlerde Allah ile birlikte Resulünün de zikredilmiş olması tesadüfi değildir. Zira Hz. Peygamber hayatta olduğu sürece teşri, hüküm koyma süreci devam etmiştir. Bu süreç boyunca mü'min erkek ve kadınlar, sadece inmekte olan Kur'an emirlerine karşı değil, Hz.

Peygamberin emirlerine karşı da itaat ve inkıyatla riayetkâr davranmışlardır. Ve bu, bütün ümmet hakkında geçerli bir durumdur

ALİMLERİN DİNDEKİ YERİ

“Âlimlere tabi olun!”

İslamiyetin nakil dini olduğunu, yani dini bilgilerin Allahü teâlâdan vahiy yolu ile Peygamber Efendimize geldiğini, dini tebliğde muhatabın O olduğunu, Kur'an-ı kerimin gerçek tefsirini sadece O'nun yapabileceğini bildirmiştik.

Nasıl ki, Kur'an-ı kerimin muhatabı peygamber Efendimiz ise, Kur'an-ı kerimin tefsiri olan, Hadis-i şeriflerin muhatabı da alimlerdir. Bizler, doğrudan Kur'an-ı kerimden hüküm çıkartamayacağımız gibi, hadis-i şeriflerden de doğrudan hüküm çıkartamayız. Bizler alimlerin çıkarttığı hükümlerle ancak amel edebiliriz.

Mahkemelik bir işimiz olduğunda, hemen ilgili kanuna, Anayasaya müracaat etmeyip avukata başvuruyor isek; sağlık problemimiz olduğunda, uzamam doktora mücaat edip, onun bilgisinden tecrübesinden istifade ediyorsak, dinimize ait emir ve yasaklarda konunun uzmanı olan, fıkıh alimlerine müracaat etmemiz gerekir. Akıl da mantık da bu yolu gösterir.

Sağlık problemimizi tıp kitaplarından kendimiz halletmeye kalktığımızda canımızdan olduğumuz gibi, dinimize ait meselelerde de, âlimleri devre dışı bırakıp doğrudan Kur'a-ı kerim ve Hadis-i şeriflerle halletmeye kalkarsak, dinimizi, imanımızı kaybederiz.

Bunun için dinimizde alimin yerini nedir, önemi nedir? Biraz da bunun üzerinde durmak istiyorum. Kur'an-ı kerimi anlamak için, onun açıklaması olan hadis-i şeriflere ihtiyaç olduğu gibi, hadis-i şerifleri de anlamak için âlimlere ihtiyaç vardır. Zaten Peygamber efendimiz, İslâma, Kur'ana tabi olmak isteyenlerin bir âlime, bir mezhebe bağlanmasını emrediyor. “Âlimlere tabi olun!” buyuruyor.

Allahü teâlâ da, âlimlere uymayı emrediyor, “Âlimlere sorun!” ve “Peygamberin emrettiğini yapın, yasakladığından sakının!” buyuruyor. (Nahl 43, Haşr 7)

Ahmed Tahtavi hazretleri, Kur'an-ı kerimdeki, “Allahın ipine sarılın!” emri, “Fıkıh âlimlerinin, bildirdiklerine uyun!” demektir, buyurdu. Kur'an-ı kerimde mealen buyuruluyor ki:

“Bu misalleri ancak âlim olanlar anlar.” (Ankebut 43) “Bilmiyorsanız âlimlerden sorun!” (Nahl 43) “Bunun hükmünü peygambere ve ülül-emre (âlimlere) sorsalar, öğrenirlerdi.” (Nisa 83) Ayet-i kerimesinde geçen ülül-emrin âlim demek olduğu tefsirlerde yazılıdır. Peygamber efendimiz de “Ülül-emr, fıkıh âlimleridir” buyurdu.

Cahilliğin kurbanı olmamak için

İslâm âlimleri, kalb, ruh mütehasıslarıdır. Herkesin bünyesine uygun ruh ilaçlarını, hadis-i şeriflerden seçerek bildirmişlerdir. Peygamberimiz dünya eczahanesine yüzbinlerce ilaç hazırlayan baş tabib olup, evliya ve âlimler de, bu hazır ilaçları, hastaların dertlerine göre dağıtan, yardımcı tabibler gibidir.

Hastalığımızı bilmediğimiz, ilaçları tanımadığımız için, yüzbinlerce hadis-i şerif içinden, kendimize ilaç aramaya kalkarsak alerji hasıl olarak, cahilliğimizin cezasını çeker, fayda yerine zarar görürüz.

Bunun için âlimlere uymamız gerekir. Kendi hastalığını ve kalbindeki hastalığın ilacını bilmiyen cahillerin hadis-i şeriflerden kendine uygun olanları seçip alması imkansız gibidir.

Âlimlere uymak, dört mezhebden birine uymak demektir. Asırlardan beri bütün İslâm âlimleri, dört mezhebden birine uymuşlar ve müslümanların da uymalarının gerektiğini bildirmişlerdir. Bunlara uymakta icma, ittifak hasıl olmuştur. İcmadan, cemaatten, topluluktan ayrılan helak olur. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

“İki kişi, bir kişiden, üç kişi, iki kişiden iyidir. O hâlde cemaatle birlikte olun! Allahın rızası, rahmeti, yardımı cemaattedir. Cemaatten ayrılan Cehenneme düşer.” (İbni Asakir)

“Cemaatten ayrılan, yüzüstü Cehenneme düşer.” (Taberânî)

“Ümmetimin âlimleri, hiçbir zaman dalalette birleşmezler.” (İbni Mace)

Bunun için her müslümanın dört hak mezhebden birine uyması şarttır. Dört mezhebden birine uymıyan Ehl-i sünnetten ayrılır. Ehl-i sünnetten ayrılanın da sapık veya kâfir olacağı S. Ahmet Tahtavi hazretlerinin Dürr-ül-muhtar haşiyesinde yazılıdır. Abdülgani Nablüsi hazretleri de, “Bugün dört mezhebden başkasına uymak caiz değildir. Kur'an-ı kerimin manasını öğrenmek isteyen, Ehl-i sünnet âlimlerinin kelam, fıkıh ve ahlâk kitaplarını okumalıdır!” buyuruyor.

Kur'an-ı kerimi ancak Resulullah efendimiz anlamış, hadis-i şeriflerle açıklamıştır. Bu hadis-i şerifleri de, ancak Eshab-ı kiram ve müctehid imamlar anlayabilmiş, müslümanlar da bu âlimlerin anladıklarına tabi olmuşlardır.

Şu hâlde, Kur'andan, hadisten ve bunların tercümelerinden din öğrenmek mümkün olmaz. Her müslüman dinini Ehl-i sünnet âlimlerinin kitaplarından hazırlanan ilmiyelerden öğrenmelidir!

Âlimler peygamberlerin varisleridir

Doğruyu yanlıştan, hakkı batıldan ancak Ehl-i sünnet âlimleri ayırt edebilir. Kur'an-ı kerimde ve hadis-i şeriflerde bu âlimler övülmüşlerdir. Bunların sözleri senettir. Bunlar peygamberlerin varisleri, vekilleridir. İctihadlarında isabet etmeseler de yine sevap alırlar. Bunlara tabi olanlar da kurtulur. Muhammed Hadimi hazretleri buyuruyor ki:

“Dindeki dört delil, müctehid âlimler içindir. Bizim için delil, mezhebimizin bildirdiği hükümdür. Çünkü biz, ayetten ve hadisten hüküm çıkaramayız. Bunun için, mezhebimizin bir hükmü, ayet ve hadise uymuyor gibi görünse de, mezhebimizin hükmüne uyulur. Yahut başka bir ayet veya hadisle değişmiştir, yahut tevil edilmesi gerekir. Bunları da ancak müctehid âlimler anlar. Bunun için tefsir ve hadis değil, âlimlerin kitaplarını okumamız gerekir.”

Ehl-i sünnet âlimleri çok yüksek insanlardır. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

“Âlimin âlim olmıyana üstünlüğü, peygamberin ümmetine üstünlüğü gibidir.” (Hatib)

“Âlimin abide üstünlüğü, dolunayın, yıldızlara olan parlaklığı gibidir.” (Ebu Nuaym)

“Âlim, abidden yetmiş derece üstündür. Bid'at ortaya çıkınca âlim, halkı ikaz eder. Abid bid'atten habersiz, ibâdetle meşgul olur. Bu bakımdan da âlim, abidden kıymetlidir.” [Deylemî] (Âlimlerin mürekkebi, şehidlerin kanı ile tartılır, âlimlerin mürekkebi, ağır gelir.” (İ.Neccar)

“Allahü teâlâ, âlimleri almak suretiyle ilmi ortadan kaldırır. Âlim kalmayınca da, cahiller bilmeden yanlış fetva verir, hem kendilerini, hem de başkalarını sapıtırlar.” (Buharî)

“Âlim, Allahın emin olduğu, güvendiği kimsedir.” (Deylemî)

“Âlimler, yeryüzünün kandilleri, peygamberlerin halifeleri, benim ve diğer peygamberlerin varisleridir.” (Ebu Nuaym)

“Âlim ölünce, denizdeki balıklar bile, kıyamete kadar ona istiğfar eder” (Deylemî)

“Kıyamette abide Cennete gir, âlime ise halka şefaahat için bekle! denir.” (İ Maverdi)

“Âlimlere tabi olun! Onlar, dünyanın ışığıdır.” (Deylemî)

“Âlimler (ebedi saadet yolunu gösteren, Cennete götüren) birer kılavuzdur, rehberdir.”

(İ.Neccar)

Bütün bozuk akımların akıl hocası!

Nisa suresinin “Bir işte anlaşılmazsanız bu işin hükmünü, Allah ve Resulünden anlayın!” mealindeki 59. ayet-i kerimesini İslam âlimleri, “Bir işte anlaşılmazsanız, bu işin nasıl yapılacağını âlimler, Kur'an ve sünnetten anlasınlar, âlim olmıyan ise, âlimlere uyararak yapsın!” şeklinde açıklamışlardır.

Âlimin önemi bu ifadede de açıkça anlaşılmaktadır. Dinimizi doğru olarak öğrenmek için Ehl-i sünnet âlimlerinin sözbirliği ile kabul ettikleri fıkıh kitaplarını okumak gerekir. Ehl-i sünnet âlimi olan hakiki din adamlarının kabul ve tasdik etmediği kitaplardan ve sözlerden din bilgisi öğrenmeye kalkışmamalıdır!

Her din kitabına yahut âlim görünen ve din adamı denilen herkesin sözüne veya kitabına uyararak ibâdet yapmak caiz değildir. Ehl-i sünnet olmayan din adamlarının kitaplarına ve sözlerine uymamalıdır! Muteber kitaplardan toplanmış, tercüme edilmiş ilmihali okumalıdır! Böyle tercüme edilmemiş, kafadan yazılmış ilmihal kitaplarını ve uydurma tefsirleri okumak insanı dünya ve ahiret felaketlerine sürükler.

Âlimin dindeki yerini, kıymetini bilmiyenler "Elimizde Kur'an var iken âlime ne lüzum var" diyorlar. Kur'an-ı kerimi herkes kolayca anlasa idi, Peygambere ihtiyaç kalmazdı. Hadis-i şerifler, Kur'an-ı kerimin açıklaması mahiyetindedir. Hakiki âlimler de, hadis-i şerifleri açıklamışlardır. Arapça bilen herkese âlim denmez. Hakiki âlim, Kur'an-ı kerimi, hadis-i şerifleri açıklıyan selahiyetli, yüksek insandır. Sünneti, bid'ati bilir. Hakkı bâtıldan ayırır. Selef-i salihin itikadındadır. Yani Ehl-i sünnet vel-cemaat itikadındadır.

Çok ilmi olduğu hâlde, hakkı bâtıldan ayıramıyan, hakiki âlim değildir. Yetmiş iki sapık fırkanın önderleri de derin âlim idi, hakkı bâtıldan ayıramadıkları, Ehl-i sünnetten ayrıldıkları için dalaletle düşmüşlerdir.

Mesela Vasil bin Ata, Hasan Basri hazretlerinin talebesi iken, hocasına itiraz edip, Ehl-i sünnetten ayrılarak Mutezile fırkasını kurdu. İbni Teymiyyenin de ilmi çok idi. Selef-i salihinin yani Ehl-i sünnet âlimlerinin sözbirliğinden ayrıldı. Vehhabi sapık fırkasının kurulmasına sebep oldu. Bugünkü mezhepsizlerin de önderi durumundadır. Bugün hangi isim altında faaliyet gösterirlerse gösterebilirler bütün bozuk akımların akıl hocası İbni Teymiyyedir.

Gerçek âlimler çok azalmıştır

İslâm âlimlerinin en büyüklerinden olan İmam-ı Rabbanî hazretleri, dörtyüz yıl önce buyurdu ki: “İslâm âlimleri, bugün garip oldu, azaldı. Şimdiki tarikatçıların yoluna bid'at karıştı ve bu yol bozulduğu için, Resulullahın sünnetine sarılmış olan büyük âlimleri, bu millet tanımaz oldu. Bu bilgisiz kimseler, milletin kalbini, bu bid'atlarla kazanmaya çalıştılar. Böyle yapmakla, dini yayacaklarını, hatta İslâmiyeti olgunlaştıracaklarını sandılar. Hâşâ öyle değildir. Bunlar dini yıkmaya çalışıyorlar. Allahü teâlâ bunları doğru yola kavuştursun! Şimdi büyük âlimlerden pek az kalmıştır. İslâmiyeti sevenlerin, bu âlimlerin talebelerine yardım etmeleri, onların yolunda gitmeleri gerekir.”

Hadis-i şeriflerde, “Kıyamete yakın ilim azalır, cehalet artar.”, “İlmin azalması âlimlerin azalması ile olur. Cahil din adamları, kendi görüşleri ile fetva vererek fitne çıkarırlar, insanları doğru yoldan sapıtırlar.” ve “Her asır, önceki asırdan daha bozuk olur. Böylece kıyamete kadar hep bozulur” buyuruldu. Alimlerin kalmadığı, azaldığı zamanlarda onların kıymetli kitaplarından istifade etmelidir.

İnsanların en iyileri olan âlimlerin yazdıkları kitapları beğenmeyip, bozuk asırdaki bozuk adamlara ve onların bozuk kitaplarına aldanmaktan sakınmalıdır!

İmam-ı Malik hazretleri buyurdu ki: “Fıkıh öğrenmeyip, tasavvuf ile uğraşan dinden çıkar, zındık olur. Fıkıh öğrenip tasavvuftan haberi olmıyan bid'at ehli yani sapık olur. Her ikisine kavuşan hakikate varır.”

Dinimizde âlimin kıymeti büyüktür: Hadis-i şerifte, “Âlimler, Peygamberlerin varisleridir” buyuruldu. Kur'an-ı kerimde âlimlerin önemi şöyle bildiriliyor:

“Allahtan en çok korkan ancak âlimlerdir.” (Fatır 28)

Allahtan korkmak büyük mertebedir. Peygamber efendimiz “Allahtan en çok ben korkarım” buyurdu. (Buharî)]

Hadis-i şeriflerde ise âlimin önemi ile ilgili buyuruldu ki:

“Âlimlere tabi olun! Çünkü onlar, dünya ve ahiretin ışıklarıdır.” (Deylemî)

“Âlimler, kurtuluş yolunu gösteren birer rehber ve kılavuzdur.” (İ.Neccar)

“Âlimler olmasaydı, insanlar helak olurdu.” (İ.Maverdi)

“Bilmediklerinizi salih[âlim]lerden sorup öğrenin!” (Taberânî)

İslamiyeti bize ulaştıran âlimlerdir

Ehl-i sünnet âlimleri çok yüksek insanlardır. Dinimizi bozulmadan günümüze ulaşmasını sağlayan bunlardır. Evliyânın büyüklerinden olan Sehl bin Abdüllah Tüsterî hazretleri “Eğer Mûsâ ve İsâ aleyhisselâmın ümmetlerinde, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfe gibi bir zât bulunsaydı, bunlar yehûdîliğe ve hıristiyanlığa dönmezdi” buyurmuştur.

Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

“Allahü teâlâ, âlimleri almak suretiyle ilmi ortadan kaldırır. Âlim kalmayınca da, cahiller bilmeden yanlış fetva verir, hem kendilerini, hem de başkalarını sapıtırlar.” (Buharî)

“Bir âlim ölünce, İslâm'da bir gedik açılmış olur. Kıyamete kadar bu boşluk kapanmaz.”

“Âlimin ölümüne üzülmiyen, münafıktır. Bir âlimin ölümünden daha büyük musibet yoktur. Bir âlim ölünce, gökler ve göklerde olanlar, yetmiş gün ağlarlar.”

Kur'an-ı kerimde “Allahın ipine sarılın!” buyuruluyor. Ahmed bin Muhammed Tahtavi hazretleri buyuruyor ki: Kur'an-ı kerimdeki (Allahın ipi)nden maksat, cemaattir. Cemaat da, fıkıh ve ilim sahipleridir. Fıkıh âlimlerinden bir karış ayrılan dalalete düşer. Sivad-ı A'zam, fıkıh âlimlerinin yoludur.

Fıkıh âlimlerinin yolu da, Peygamber aleyhisselâmın ve Hulefa-i raşidinin yoludur. Bu yoldan ayrılanlar, Cehenneme gider. Kurtuluş, Ehl-i sünnet vel cemaat fırkasındadır. Fırka-i sünnet vel cemaat fırkasındadır. Fırka-i naciyye, bugün dört mezhebe toplanmıştır. Bu zamanda bu dört hak mezhebden birine tabi olmıyan, bid'at sahibi olup Cehenneme gider.

Tesavvufun, vilâyetin yüksek tabakalarında bulunan Evliyâ da, ilmi olmıyan, aşağı derecelerdeki Müslümanlar gibi, bir mezhebe tâbi olmuşlardır. Bistâmî, Cüneyd, Celâleddîn-i Rûmî ve Muhyiddîn-i Arabî hazretleri gibi Evliyâ, herkes gibi, bir mezhebe tâbi' olarak

yükselmişlerdir. Mesela, Abdülkâdir-i Geylânî hanbelî idi. Ebû Bekr-i Şiblî, mâlikî idi. İmâm-ı Rabbânî ve Cerîrî, hanefî idi. Hâris-i Muhâsibî, şâfiî idi

Fıkıh kitaplarına yapışmak, bir ağaç dikmek gibidir. Evliyâyâ hâsıl olan haller bu ağacın meyveleri gibidir. Meyve elde etmek için, ağaç dikmek şarttır. İslâmiye uyulmazsa, tesavvuf ve evliyâlık hâsıl olamaz. Böyle iddiâda bulunanlar, zındıktır, dinsizdir. Böyle kimselerden, arslandan kaçmaktan daha çok kaçmalıdır. Arslan, insanın yalnız canını alır. Bunlar ise, dînini ve îmânını alır.

Alimin ölümü alemin ölümüdür

Bütün insanlara önce lâzım olan şey, “Ehl-i sünnet” âlimlerinin kitâblarında bildirdikleri gibi, bir îmân ve i'tikâd edinmektir. Peygamberimiz Muhammed aleyhisselâmın yolunu bildiren, Kur'ân-ı kerîmden murâd-ı ilâhîyi anlayan, hadîs-i şerîflerden murâd-ı peygamberîyi çıkaran bu büyük âlimlerdir. Kıyâmetde kurtuluş yolu, bunların gösterdiği yoldur. Allahü teâlânın Peygamberinin ve Onun Eshâbının yolunu kitâblara geçiren, değiştirilmekten ve bozulmaktan koruyan, “Ehl-i sünnet” âlimleridir.

Dört mezhebde ictihâd derecesine yükselmiş olan âlimlere ve bunların yetiştirmiş oldukları büyük âlimlere “Ehl-i sünnet” âlimleri denir. Ehl-i sünnetin reîsi ve kurucusu, İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe ve iki imâm, Ebû Mensûr Mâ-türîdî ve Ebûl-Hasen-i Eş'arîdir.

Dînimizin emrettiği faydalı işleri yapmak, zararlı şeylerden kaçmak için ilim sâhibi olmakla mümkündür. Bunun için ilme ve ilim adamlarına hürmet etmek boynumuzun borcudur. Hadîs-i şerîflerde buyuruldu ki:

“İlim öğrenmek, kadın-erkek her müslümana farzdır.”

“İlim Çin'de de olsa, talep ediniz!”

“Hikmet, [fen ve san'at] mü'minin kaybettiği malıdır. Nerede bulursa alsın!”

(Beşikten mezâra kadar ilim öğreniniz çalışınız!)

“Bilerek yapılan az bir ibâdet, bilmiyerek yapılan çok ibâdetten daha iyidir.!

Kur'ân-ı kerîmde buyuruldu ki:

“Allah îmân edenleri yüceltir; bunlardan kendilerine ilim verilmiş olanları ise, kat kat derecelerle yükseltir.”

“De ki, hiç bilenlerle bilmiyenler bir olur mu? Bilen elbette kıymetlidir.”

“Kulları arasında Allahü teâlâdan en çok korkan âlimlerdir.”

Hadîs-i şerîflerde de buyuruldu ki:

“Âlimler Peygamberlerin vârisleridir.”

“Yer ve gök ehli, âlim için Allahtan mağfiret diler.”

“Bir âlimin ölmesi, bir şehir halkının ölümünden daha büyük ziyândır.”

Herkes doğru yolda olduğunu zanneder

Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden çıkarılan ilmler içinde, kıymetli ve doğru olan, yalnız “Ehl-i sünnet” âlimlerinin anladıkları ve bildirdikleridir. Ehl-i sünnet âlimleri, bu ilmleri, Eshâb-ı kirâmdan öğrendi. Bunlar da, Resûlullahdan öğrendiler.

Her mülhid, her bid'at sâhibi ve her câhil, tuttuğu yolun, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere uygun olduğunu sanır ve iddi'â eder. Bu hâlde, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden çıkarılan her ma'nâ, makbûl ve mu'teber değildir.

Ehli sünnet imamların ve yüzlerce talebelerinin ve bunların da yetiştirdiği binlerce büyük insanın yazdığı milyonlarca kitâb, Peygamberimizin yolunu, bütün dünyâyâ doğru olarak yaymış, tanıtırmıştır. Bugün islâm dînini, duyamiyacak, hür dünyâda bir şehir, bir köy ve bir kimse kalmamıştır. İslâmiyeti iştince, doğru olarak öğrenmek istiyene, Allahü teâlâ, bunu nasîb edeceğini va'd buyurmuştur. İslam büyüklerinin nasihatları, vasiyetleri hep ilim üzerine olmuştur.

Lokman aleyhisselâm, oğluna nasihatında buyurdu ki:

“Âlimlerle otur, hikmet sâhiplerinin sözlerini dinle! Muhakkak ki, Allahü teâlâ bahar yağmuru ile toprağa hayat verdiği gibi, ölü kalpleri hikmet nurları ile diriltir.”

İlim, Cennete giden bir yol, gurbette arkadaş, yalnızlıkta sırdaştır. İlim, iki cihânda kurtuluş, düşmana karşı siperdir. İnsan için hayâ, gözler için ziyâdır.

İlim öğrenmek ve öğretmek çok mühimdir. Kur'ân-ı kerîmde buyuruldu ki:

“Allahü teâlâ ilim verdiği âlimlerden de Peygamberlerden aldığı misâk gibi, ilimlerini saklamayıp insanlara açıklamaları için, söz almıştır.”

“Rabbinin yoluna hikmetle, güzel öğütlerle da'vet et!”

Hadîs-i şerîflerde de buyuruldu ki:

“En güzel hediye, hikmetli bir sözü iyice anlayıp, din kardeşine anlatmaktır. Bu aynı zamanda bir senelik ibâdetle de karşılıktır.”

“Muhakkak ki, melekler, yer-gök ehli, yuvadaki karıncalar ve denizdeki balıklar, insanlığa iyiliği öğretenlere duâ ederler.”

“Heves edilecek iki kimse vardır: Birincisi Allahü teâlânın kendisine verdiği ilimle amel edip başkasına da öğreten, ikincisi de, Allahın verdiği serveti hayra sarfedendir.”

“Bir saat ilim öğrenmek veya öğretmek, gece sabaha kadar ibâdet etmekten daha sevâbdır.”

Doğru ilim gerçek âlim çok kıymetlidir

Ehl-i sünnet âlimlerinin, o büyük ve dindâr insanların bildirdikleri i'tikâddan, îmandan kıl kadar ayrılanların, kıyâmette azaptan kurtulmaları imkânsızdır. Böyle olduğu akıl ile, Kur'ân-ı kerîm ile ve hadîs-i şerîfler ile ve din büyüklerinin (Basîretleri) ile ya'nî kalb gözleri ile görmeleri ile anlaşılmaktadır. Yanlışlık ihtimâli yoktur.

Bu büyüklerin kitâblarında bildirdikleri doğru yoldan kıl kadar ayrılanların sözleri ve kitâbları, zehirdir. Hele dünyâlık toplamak için, şöhret olmak için dîni âlet edenlerin ve kendilerine din adamı ismini verip, her akıllarına geleni yazanların hepsi, din hırsızdır.

Bu tür insanların, kitaplarını ve dergilerini okuyanlar dinden çıkar da haberi olmaz. Bunlara aldananlar, kendilerini Müslüman sanıp namaz kılar. Halbuki, îmânları çalınmış, gitmiş olduğundan namazları ve hiçbir ibâdetleri ve iyilikleri kabûl olmaz ve âhiretde işe yaramaz.

Dinlerini dünyâyâ satanlar hakkında, Bekara sûresinde meâli, “Câhiller, ahmaklar, dünyâdaki zevk ve lezzetlere kavuşmak için, dinlerini, îmânlarını verdi. Âhiretlerini satıp, dünyâyı, şehvetlerinin istediklerini aldılar. Kurtuluş yolunu bırakıp, helâke koşdular. Bu alışverişlerinde birşey kazanmadılar. Bunlar, ticâret ve kazanç yolunu bilmedi. Çok ziyân etti” olan onaltıncı âyet-i kerîmesi gönderildi. Bunun için dinimiz doğru ilme, doğru din adamına çok önem vermiştir. Dinimizin nezdinde ilim ve âlim çok kıymetlidir. Hadis-i şeriflerde buyruluyor ki:

“Doğru ilim sahibi olan ve ilmi ile amel eden bir âlim ile Peygamberler arasında bir derece fark vardır. Bu bir derece, peygamberlik makamıdır.”

“Âlimlere hürmet eden, Allaha ve Resûlüne hürmet etmiş olur.”

“Âlimlerimize kıymet vermiyen bizden değildir.”

“Âlim veya ilim talep edenden başkası benden değildir.”

“Fitne, insanları fırtına gibi savurduğu zaman, âlim ancak ilmiyle kendini kurtarır.”

“Namazın kabul olması için, âlimler imam olsun. Çünkü âlimler, sizinle Rabbiniz arasında elçidir.”

“Âlimin, çok ibâdet edene üstünlüğü, ondördüncü gecede, ayın diğer yıldızlara üstünlüğü gibidir.”

“Âlimler birer rehberdir.”

Âlimin önemini bildiren Hadis-i şerifler

“Âlim ile oturmak, yüzüne bakmak ibadettir.”

“Âlim ile beraber olun, diz dize oturun. Çünkü Allahü teâlâ, yağmurla ölü toprağı dirilttiği gibi, ölü kalbleri de hikmet nuru ile diriltir.”

“Âlimi ziyaret eden beni ziyaret etmiş olur.”

“Âlim Allahın sultanıdır. Ona dil uzatan helâk olur.”

“Âlimlerin mürekkebi şehitlerin kanı ile tartılmış ve mürekkep ağır gelmiştir.”

“Âlime hakaret edeni, Allahü teâlâ, herkesin içinde hakir, rezil eder.”

“Âlimin sesinden yüksek sesle konuşanı, Allahü teâlâ, dünya ve ahirette hakir eder.”

“Allahü teâlâ, sizden ilmi almak için ilmi ile amel olan âlimleri kaldırır. Cahiller kalır. Dinden suâl edenlere, kendi akılları ile cevap verip, insanları doğru yoldan ayırırlar.”

“Âlim ölünce, denizdeki balıklar bile kıyamete kadar ona istiğfar ederler.”

“Bir âlimin ölmesi, bir şehir halkının ölümünden daha büyük ziyandır.”

“Bir zaman gelir, âlimler ölür, din âlimi kalmaz. Câhiller din adamı yerine geçirilir. Onlar da bilmeden fetva verip, herkesi, doğru yoldan çıkarırlar.”

“Ümmetimin âlimleri, İsrâîl oğullarının Peygamberleri gibidir”

“Bir kimse, ilim talebi ile yola düşerse, Allahü teâlâ, Cennet yollarından birini ona kolaylaştırır.”

“İlim yolunu tutana, Allah Cennet yolunu açar.”

“Melekler, ilim talebesinden mennun oldukları için kanatlarını üzerine gererler.”

“Bir sabah bir mes'ele öğrenmek, yüz rek'at namaz kılmaktan hayırlıdır.”

“İlimden bir mes'ele öğrenmek, bütün varlığı ile dünyadan hayırlıdır.”

“Ya âlim, ya öğrenci, ya dinleyici veya bunları seven olun. Yoksa helâk olursunuz.”

Zamanımızdaki tehlikelerden; sahte şeyhlerden, aydın din adamı kılığındaki sinsi din düşmanlarının şerrinden kurtulmanın yolu ehli sünnet âlimlerinin tabii olmak, onların fıkıh, ilmihal kitaplarından dini öğrenmektir. Elinde ehl-i sünnet ölçüsü olanları, kimse kandıramaz. İlim olmadığı, âlimin bulunmadığı yerde, din de kalmaz. Nitekim, hadis-i şerifte, “İlim bulunan yerde müslümanlık vardır. İlim bulunmayan yerde müslümanlık kalmaz” buyuruldu.

“İlim üstâddan öğrenilir.”

Muhafız ve rehbersiz çöl yollarına çıkan kimse, kendini tehlikeye atmış olur. Onun sonu, sâhipsiz yetişen bir ağacın hâline benzer. Ağaç, bakıp sulayan olmazsa, çabucak kurumaya mahkûmdur. Hattâ bu ağaç, imkân bulup büyüse de, aşılammamış olduğu için iyi meyva vermez. Bundan dolayı müslümanların dayanağı da âlimlerdir.

İrmak kenarında yürüyen bir âmânın, rehberine tutunduğu gibi, insan da âlime sarılmalı ve her hâliyle onun sözünü dinlemelidir. Hadis-i şerifte, “Bir âlim, bir şehirden gelip geçse, âlimin o yere ayak basmasının hürmetine, oradaki kabristandan kırk gün azâb kaldırılır.” buyuruldu.

Bir insanın, ilim öğrenebilmesi ve doğru yolu bulabilmesi için, bir öğreticiye ihtiyâcı vardır. Çünkü hadis-i şerifte, “İlim üstâddan öğrenilir.” buyuruldu. Kur’ân-ı kerîmde ise, “Eğer bilmezseniz, bilenlerden sorun!” buyuruldu.

Alimin ehemmiyetinin büyüklüğü buradan da anlaşılmalıdır. Allahü teâlânın rızâsına kavuşmak için de sebeplere yapışmak, bir âlimin gösterdiği yolda gitmek lâzımdır. Nitekim, Kur’ân-ı kerîmde “Ey îmân edenler, Allahtan sakının ve O’nun rızâsına kavuşmak için, vesîle, vâsita arayınız!” buyuruluyor. Bu âyet-i kerîmeden de bir öğreticiye ihtiyâç olduğu anlaşılmalıdır. Bir kimsenin rehberi olmazsa, şeytan ona rehber olur. Şeytan rehber olunca da, kendisine tâbi olanı uçurumdan uçuruma atar.

Büyük İslam âlimi İmâm-ı Rabbânî hazretleri bir nasihatında buyuruyor ki:

“İki şey sizde varsa hiç üzülmeyiniz! Biri, bu parlak dînin sâhibine uymak, ikincisi, ilim öğrendiğiniz zâtın büyüklüğüne inanmak ve onu sevmek. Allahü teâlâyâ sığınınız ve O’na yalvarınız ki, bu iki ni’mette gevşeklik olmasın. Bu ikisi, olunca, başka şeylerin düzelmesi kolaydır. Öğreten zâta uymak, insanı çok şeylere kavuşturur. Onun yolundan sapmak çok tehlikelidir.”

Ana-baba, çocuğunu dünya ateşinden koruduğu gibi, âlimlerden de halkı âhîret ateşinden korur. Âhîret ateşinden korumak ise daha mühimdir. Bu sebeptendir ki, alimin hakkı, ana-baba hakkından üstündür. Ana-baba geçici olan şu hayatın varlığına, âlim ise, ebedî saâdetin teminine vesîledir. Âhîrette ebedî hayatı kazandıracak olan ancak âlimdir. Alim demek âhîret ilimlerini ve dünya ilimlerini öğreten kimse demektir. “İlim talebesi, ilme ve ilim öğreten âlime hürmet etmedikçe, öğrendiği ilmin faydasını göremez.” buyurulmuştur.

İlme âlime hürmet gerekir

İlme âlime önem vermek, hürmet etmek gerekir. Aksi takdirde bunlar devam etmez. Hazret-i Şa’bî anlatır: “Bir gün binmesi için, Zeyd bin Sâbit’e katırını yaklaştırdım. O sırada Abdüllah bin Abbâs gelerek Üzengiye tutmak istedi. Bunu gören Zeyd, “Ey Resûlullahın amcazâdesi, Üzengiye bırak!” dedi. İbni Abbâs, “Biz âlimlere bu şekilde muamele ile emrolunduk” dedi. Bunun üzerine Zeyd, İbni Abbâs’ın elini öpüp “Biz de, Resûlullahın ehl-i beytine hürmet etmekle emrolunduk” diye mukabelede bulundu.”

Hazret-i Ali’nin “Bana ilimden bir harf öğretenin kölesiyim” buyurması, âlime hürmetin ehemmiyetini göstermektedir. Bir harften maksat, ilimden bir mes’eledir.

İmâm-ı Şâfiî hazretleri, bir çobanı görünce ayağa kalkmış. Yanındakiler, “Bu çobana hürmetinizin sebebi nedir?” diye suâl etmişler. O da, “Bu zât bana kitaplarda bulamadığım ilimden bir mes’eleyi öğrettiği için, yâni benim hocam olduğu için hürmet ediyorum” buyurmuştur. Hakîkatı bulmamıza sebep olanlara, bize çok lüzûmlu ilimleri öğretenlere gösterilecek hürmetin ehemmiyetini idrak etmek lâzımdır.

İmâm-ı a’zâm Ebû Hanîfe hazretleri, hocasının evi tarafına ayağını uzatmazdı. Halbuki, aralarında yedi sokak uzaklık vardı. Şimdi ne böyle alim kaldı ne böyle talebe. Alim olmak kolay değildir. Çünkü, din âlimi olmak için, zamanının edebiyat ve fen üzerinde, fen ve edebiyat fakültelerinden diploma almış olanlar kadar bilgi sahibi olmak, Kur’an-ı kerimi ve mânalarını ezberden bilmek, binlerle hadis-i şerifi ve mânalarını ezber bilmek, islâmın yirmi ana ilminde mütehasıs olmak ve bunların kolları olan seksen ilmi iyi bilmek, dört mezhebin inceliklerine vâkıf olmak, bu ilimlerde ictihâd derecesine yükselmek, tasavvufun en yüksek derecesinde olmak lâzımdır.

Böyle bir âlim şimdi nerede? Şimdi, din adamı tanınanlar, acaba bu büyüklerin kitaplarını okuyabilir ve anlayabilir mi? Şimdi böyle bir âlim meydana çıksa idi, kimse dîne saldıramaz, hayâsızca iftirâlar savuran kahramânlar(!) kaçacak yer arardı.

Eskiden medreselerde, câmilerde, zamanın fen bilgileri de okutulurdu. İslâm âlimleri fen bilgilerini öğrenmiş olarak yetişirdi. Sultan Abdülmecîd zamanında, mason Reşîd pâşanın, ingiliz sefiri ile berâber hazırladığı 1839 da ilân ettiği tanzîmât kanûnu, fen derslerinin medreselerde okutulmasını yasakladı. Böylece, din adamlarının câhil olmalarına ilk adım atıldı.

Doğruyu eğirden ayırt edememe zorluğu

Bir şeyin doğrusunu, gerçeğini bilmeyen görmeyin, sahtesinin hakikisinden ayırt edemez. Müslümanların bugünkü sıkıntısı budur. Hakîkî din âlimi, vaktîle çok vardı. Bunun için sahtesiyle gerçeği rahat ayırt edilebiliyordu. Mesela, imam-ı Muhammed Gazâlî hazretlerini görseydik, tanısaydık, gerçek âlimin ne demek olduğunu anlardık. Çünkü, Gazali hazretlerinin din bilgilerindeki derinliğine, ictihâdda derecesinin yüksekliğine, eserleri şâhittir. Bu eserleri okuyup anlayabilen, onu tanır. Onu tanıyamayan, kendi kusurunu Ona yüklemeye yeltenir.

Âlimi tanımak için, âlim olmak lâzımdır. O, zamanının bütün fen bilgilerinde de, mütehasıs idi. Bağdat Üniversitesinin rektörü idi. O zamanın ikinci dili olan rumcayı iki senede öğrenmiş, eski Yunân ve Roma felsefesini, fennini incelemiş, yanlışlarını, yüz karalarını kitaplarında bildirmiştir. Dünyanın döndüğünü, maddenin yapısını, ay, güneş tutulmasının hesaplarını, daha nice teknik ve sosyal bilgileri yazmıştır.

Bugün, böyle âlim olmadığana göre, dînimizi o büyük âlimlerin kitaplarından okuyup, öğreneceğiz! Din bilgileri, Ehl-i sünnet âlimlerinden veya bunların kitaplarından öğrenilir. Keşif ile, ilhâm ile, ilim elde edilmez. Bunların kitaplarını okuyan, hem ilim öğrenir, hem de kalbleri temizlenir.

Hicri dördüyz senesinden sonra, mutlak müctehid âlim kalmadığı gibi, bindördüyz senesinden sonra da, insân-ı kâmil görülemez oldu. İnsân-ı kâmil olmıyan, Evliyâ ve müctehid olmıyan müceddidler, kıyâmete kadar, yeryüzünde bulunacaktır. Bu müceddidler, müctehidlerin kitaplarını her tarafa yayacaklar, unutulmuş olan hak yolunu, Ehl-i sünnet bilgilerini insanlara bildireceklerdir.

Dünyaya yayılmış olan, bid'at sahiplerinin ve sahte tarîkatçıların ve zındıkların, fen ve din yobazlarının, yalanlarına, iftirâlarına cevaplar vereceklerdir. Bunların yazdıkları doğru kitapları bulup okuyanlar, dünyada ve âhirette saadete kavuşacaklardır.

Sehl bin Abdullah hazretleri buyuruyor ki: Âlimler hariç, insanlar helak olmuştur. İlmiyle amel edenler hariç, âlimler de helak olmuştur. İhlaslı olanlar hariç, amel eden âlimler de aldanmıştır." O hâlde gerçek âlim, ilim, amel ve ihlas sahibi salih kimsedir. Peygamber efendimiz de, "Âlim, ilmi az da olsa, ilmi ile amel eden kimsedir" buyuruyor.

İlim öğrenmede usul önemlidir

İlim öğrenmede usul çok önemlidir. Yanlış yola sapan yanlış yere gider. Eshab-ı kiram efendilerimiz, Resûlullahdan aldıkları, beden ve kalb bilgilerini, müslümanlara bildirdiler. Daha sonra gelen müslümanlar da, beden bilgilerini fıkıh kitaplarından, kalb bilgilerini, Evliyânın kalblerinden aldılar.

"Ben, beden bilgilerini, doğruca Resûlullahın sözlerinden, yâni hadis-i şeriflerden öğreneceğim" diyenler, hadis-i şerifleri yanlış anlayarak, nefsin ve şeytanın tuzaklarına düştükleri gibi, "Ben kalb bilgilerini doğruca Resûlullahın kalbinden alacağım" diyenler de, nefsin ve şeytanın tuzaklarına düşmüşlerdir.

Beden bilgilerinin, Ehl-i sünnet âlimlerinin sözlerinden veya kitaplarından, kalb bilgilerinin de, bu âlimlerin, hayatta olanlarının kalblerinden, vefâtlarından sonra da, ruhlarından alınması lâzımdır. Bu bilgilerin mütehasısları, yâni Müctehidler ve Velîler, böyle söylemişlerdir.

"Talebesi arasında âlim, Eshâbı arasındaki Peygamber gibidir", "Âlimin talebesinden üstünlüğü, Peygamberin ümmetinden üstünlüğü gibidir", "Herşeyin bir kaynağı vardır. Takvânın menbaı âriflerin kalbleridir", "Fıkıh dersinde bulunmak, bir sene ibâdet yapmaktan daha iyidir", "Âlimin yüzüne bakmak ibâdetdir" hadis-i şerifleri, yukarıdaki bunun vesikasıdır.

Allahü teâlâ, islâm dîninin kıyâmete kadar devam edeceğini vaat etti. Velî demek, Allahü teâlânın rızasına, sevgisine kavuşmuş olan, Ehl-i sünnet âlimi demektir. "Ehl-i sünnet" demek, Kur'an-ı kerimin ve hadis-i şeriflerin gösterdiği yol demektir.

Ehl-i sünnet âlimleri, bu yolu Eshâb-ı kirâmdan öğrendiler. Kendi anladıklarına değil, Eshâb-ı kirâmdan işittiklerine sarıldılar. Ehl-i sünnetten ayrılmak, Kur'an-ı kerimin ve hadis-i şeriflerin doğru yolundan ayrılmak olur. Ehl-i sünnetten ayrılanlar arasında, Kur'an-ı kerimdeki

ve mütevâtir olan hadis-i şeriflerdeki şüpheli delilleri yanlış tevil edenler, kâfir olmazlar ise de, bid'at sahibi oluyorlar. Bu delillerden çıkardıkları yanlış ve bozuk bilgilere, "Kur'an yolu", "Eshâb yolu" diyerek, ahmakları, câhilleri aldatıyorlar.

Buhârîdeki, "Bir zaman gelir, din âlimi kalmaz, din adamı yerine geçirilen cahiller, bilmeden fetva verir, herkesi, doğru yoldan çıkarmaya çalışırlar" hadis-i şerifi, âlimlerden nakletmeye taklidçilik diyerek, Ehl-i sünneti kötülüyen, dinde reformcuların zararlarını bildirmektedir. Yine Buhârîdeki "Kıyamete yakın, ilim yok olur, din cahilleri çoğalır, içki içen ve zina edenler artar" hadis-i şerifi de, dinde reformcuların, din adamı olarak ortaya çıkacaklarını bildiren Resulullahın mucizelerinden biridir.

İlim sahibi olmanın faydası ve zararı

İlmin kıymetli, şerefli olması, sâlih, iyi niyete bağlıdır. Bunun için ilmi, câhillikten ve nefsinin kötü isteklerinden kurtulmak için öğrenmek lâzımdır. Ayrıca ilim, amel etmek ve başkalarına öğretmek ve bunları ihlâs ile yapmak için öğrenilir. Amel ve ihlâs ile olmayan ilim zararlıdır. Hadîs-i şerifte, "Allah için olmayan ilmin sahibi, Cehennemde ateşler üzerine oturtulacaktır" buyuruldu. Makam, şan-şöhret için, dünyalık ele geçirmek için ilim öğrenmek, ya'nî dîni dünyaya âlet etmek, altın kaşıkla necâset yemeye benzer. Dîni dünya kazancına âlet edenler, din hırsızlarıdır.

Hadîs-i şerifte, "Bu ümmetin âlimleri iki türlü olacaktır: Birincileri, ilimleri ile insanlara faydalı olacaktır. Onlardan bir karşılık beklemeyeceklerdir. Böyle olan insana denizdeki balıklar ve yeryüzündeki hayvanlar ve havadaki kuşlar duâ edeceklerdir. İlimi başkalarına faydalı olmayan, ilmîni dünyalık ele geçirmek için kullananlara kıyâmette Cehennem ateşinden yular vurulacaktır" buyuruldu.

İslâmiyete uyan, ilmîni dünyalık menfaatlerine âlet etmiyen âlim, etrafına ışık saçan ışık kaynağı gibidir. Hadîs-i şerifte buyuruldu ki: "Kıyâmet günü bir din adamı getirilip Cehenneme atılır. Cehennemdeki tanıdıkları, sen dünyada Allahın emirlerini bildirirdin. Niçin bu azâba düştün derler. Evet, günâhtır yapmayın derdim, kendim yapardım. Yapınız dediklerimi de yapmazdım. Bunun için, cezâsını çekiyorum der."

Emânetçinin kendisine bırakılan malları muhâfaza etmekte emîn olması lâzım geldiği gibi, din âliminin de, islâm bilgilerinin bozulmaktan muhâfaza etmekte emîn olması lâzımdır. Resûlullah efendimiz, "Âlimlerin kötüsü, insanların en kötüsüdür" buyurdu. Çünkü âlimler, bilerek günâh işlemektedir.

Kötü din adamı, kanalizasyona benzer. Görünüşte, sağlam, san'at eseridir. İçi ise, pislik doludur. Hadîs-i şerifte, "Kıyâmet günü azâbların en şiddetlisi, ilmi kendisine fâideli olmıyan din adamıdır" buyuruldu. Başka bir hadîs-i şerifte, "Cehennemde azâb çekenlerden ba'zıları, kötü kokular yayar. Bu koku diğerlerine ateşten daha fazla azâb verir. Sen ne günâh işledin ki, böyle pis koku çıkarıyorsun denildikte, ben din adamı idim. Bildiklerimi yapmazdım der" buyuruldu.

Sürüden ayrılanı kurt kapar

Ebûdderdâ hazretleri, İlimi ile âmil olmıyan din adamına âlim denilmez, buyurdu. İblîs, bütün dinleri biliyordu. Fakat ilmi ile amel etmedi. Çölde kalan kimsenin yanında çeşitli silâhlar bulursa, bunları kullanmasını iyi bilse ve çok cesûr olsa, kendisine hücum eden arslana karşı kullanmadıkça, bu silâhların fâidesi olur mu?

İlimiyle amel olan âlimler, "Ehl-i sünnet" alimleridir. Allahü teâlânın yardımı ve koruması bunlara ve bunların yolunda olanlardır. Bu yolda olanlara Ehli sünnet vel cemaat denir. Allahü teâlânın gadabı ve azâbı bu firkadan ayrılanlardır. Bugün bu itikâddaki kimseler dört mezhepde toplanmıştır.

Resûlullah efendimiz, birlik beraberlik üzerinde çok durmuş, cemâ'atten, topluluktan ana cadde olan Ehli sünnet yolundan ayrılanın zararlarını açık ifâde ile dile getirmiştir:

"Kim Cennetin ortasında olmak isterse, cemâ'atte, Eshâbımın yolundaki kimselerle beraber bulunsun. Muhakkak şeytan, yalnız kalan kimseyle beraberdir. İki kişi olunca, o yaklaşamaz."

"Allahü teâlânın rahmeti cemâ'at üzeredir. Şeytan, cemâ'ate katılmayıp, muhâlefet eden kimse ile beraberdir."

"Sürüden uzak kalan koyunu kapan kurt gibi, şeytan da insanın kurdudur. Parça parça olmaktan sakının. Cemâ'at hâlinde olun. Mescidlere koşun!"

"İki kişi, bir kişiden hayırlıdır. Üç kişi, iki kişiden, dört kişi de, üç kişiden daha hayırlıdır. Cemâ'ate koşunuz. Muhakkak ki Allahü teâlâ, ümmetimi hayır üzere toplar."

Peygamber efendimiz, bir sohbetinde, ümmetinden sâdece bir fırkanın kurtulacağını bildirince, orada bulunan Eshâb-ı kirâm, bu fırkanın kimler olduğunu sordular: Peygamber

efendimiz, "Cehennemden kurtulan fırka, benim ve Eshâbımın gittiği yolda gidenlerdir" buyurdu. Bunun için bu fırkaya ehl-i sünnet vel-cemâ'at denilmiştir.

İbni Abbâs hazretleri, "Bid'atten alıkoyan, sünnete çağırın, ehl-i sünnetten bir kimseye bakmak ibâdetdir" buyurdu.

Süfyân-ı Sevri hazretleri, "Söz, ancak amel ile birlikte olursa makbûl olur. Söz ve amel, ancak doğru niyetle; niyet, amel ve söz de, ancak sünnet-i seniyyeye uymakla doğru olur" buyurdu.

"Malın azdırdığı gibi ilim de azdırabilir."

İlim silah gibidir. Düşman elinde zararı, dostun elinde faydası olur. Yani ilim, kibirlinin kibirini, tevazu ehlinin tevazuunu artırır. İlim yağmur gibidir. Yağmur, temiz olarak yağar, bitkilerin kökleri bu suyu emer, kendi vasfına çevirir. Aynı yağmur suyu, biberi acılaştırırken, karpuzu tatlılaştırır. Temiz olan ilim de, kibirliyi azdırır, mütevazının da tevazuunu artırır.

Kabül Ahbar hazretleri "Malın azdırdığı gibi ilim de azdırabilir." buyuruyor. Az da olsa, bir şey bilen insan cahillerin yanlışlıklarını görünce, ben onlar gibi değilim diye kendini beğenir. İlim sahibi de, ekseriya, kendini cahilden üstün görür. Âlim, kibirden kurtulmak için şu iki şeyi bilip ona göre amel etmelidir:

Birincisi: Allahü teâlâ katında âlimin mesuliyetinin daha fazla olduğunu bilmesidir. Çünkü, günah olduğunu bilerek isyan eden ile, bilmiyerek o günahı işliyenin cezası elbette bir olmaz. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

"Kıyamette bir din adamı getirilip Cehenneme atılır. Cehennemdeki tanıdıkları ona, "Sen dünyada dinin emirlerini bildirirdin. Niçin bu azaba düştün?" derler. O da, "İnsanlara, günahı, yapmayın" der, kendim yapardım. "Şu ibâdeti yapın" der, kendim yapmazdım. Bunun cezasını çekiyorum" der." (Buharî)

"Mirac gecesi ateşten makaslarla kendi dudaklarını kesen insanlar gördüm. Cebrail aleyhisselama bunların kim olduğunu sordum." Kendileri yapmadıkları hâlde "yapın" diyen vaizlerdir" dedi." (Müslim)

"Kıyamette en şiddetli azab, ilmi kendine fayda vermiyen din adamıdır." (Beyhekî)
"Cehennemde azab çekenlerden bazılarının yaydıkları kötü kokular, diğerlerine ateşten daha fazla azab verir. "Sen ne günah işledin ki, öyle pis koku çıkarıyorsun?" diye sorulunca, "Ben din adamı idim. Bildiklerimi yapmazdım." der." (İ.Ahmed)

İblis, âlim idi. Fakat ilmi ile amel etmedi. Dağda kalan kimsenin yanında, çeşitli silahlar bulursa, bunları kullanmasını iyi bilse ve çok cesur olsa, kendine hücum eden arslana karşı kullanmadıkça, bu silahların faydası olur mu? Bilip de amel etmiyenler, Cuma suresi 5. ayetinde eşeğe, Araf suresi 175. ve 176. ayetlerinde ise köpeğe benzetilmiştir.

"Hattâ hayvandan daha aşağıdırlar"

İlmi kötü yolda, insanların zararında kullanmak isteyen kimselere ilim, fen öğretmek câiz değildir. Böyle kimselere ilim öğretmek, domuzlara altın ve inci tasma takmak gibidir. Hadîs-i şerifte, "Kıyâmete yakın hakîkî din bilgileri azalır. Câhil din adamları, kendi görüşleri ile fetvâ vererek, insanları doğru yoldan saptırırlar" buyuruldu.

Bir hadîs-i şerifte buyuruldu ki: "Bir zaman gelir ki, insanlar din adamından sokakta rastladıkları eşek ölüsünden kaçır gibi kaçarlardı."

Bu hâl, insanların hâllerinin bozuk, zararlı olacağını haber vermektedir. Çünkü, ilme Allahü teâlâ kıymet vermektedir. Fakat dünyaya tapınan ahmaklar, çocuk iken ilim tahsil etmemiş, büyük yaşında iken de, hakîkî din âliminin sohbetinde bulunmakla şerefle nememişlerdir.

Bunların tek düşünceleri, para, mal toplamak ve mevki', makam elde etmektir. Helâlden mi, harâmdan mı geldiğini hiç ayırt etmezler. Hakkı bâtıldan ayırmazlar. İlmin ve hakîkî din âlimlerinin kıymetini bilmezler.

Sokak serserisinin cebine inci, mercan doldurmak ve bir köre sürme hediye etmek, akıllı kimsenin yapacağı şey değildir. Allahü teâlâ, böyle boş kafalı kimseye, "Bunlar hayvan gibidir, hattâ daha aşağıdırlar" buyurdu.

İyi bilinmeli ki, insanı dalâletten, kötü yoldan ilim ve âlimler kurtarır. Rehber olmadan doğru yola kavuşamaz. Bunun için, Ehl-i sünnet âlimlerini ve bunların yazdığı doğru din kitaplarını arayıp, bulmak lâzımdır.

Bunun için, kıymetli ömrünü faydasız şeylerle geçirmemeli. Doğru itikatlı kimselerle görüşmeli, hakiki âlimlerin kitaplarını okumalıdır. Hadîs-i şerifte, "Doğru ilim sahibi olan ve ilmi

ile amel eden bir âlim ile Peygamberler arasında bir derece fark vardır. Bu bir derece, peygamberlik makâmıdır” buyuruldu.

İslam âlimi kolay yetişmez. İslâm âlimi yetişebilmesi için de, islâm ilimleri meydana çıkıp, yayılıp, ondan sonra da, çok senenin geçmesi lâzımdır. Düşmanlar, müslümanları ilimden mahrûm bırakarak islâm güneşini söndürdü. Bunların önderliğini, İngilizler yaptı. Hazret-i Mehdî zamanında yeniden doğacak. Zamanımızda cihâd, anarşi çıkarmakla, isyân etmekle değil, din bilgilerini, islam ahlakını yaymakla olur. Bu inceliği anlamayanların başı deritten kurtulmaz

“Birlikte rahmet, ayrılıkta azab vardır”

Zamanımızda kendilerini çağdaş âlim, aydın din adamı tanıtıp “Gayr-ül-mukallidîn” yani mezhepsiz denilen kimseler türedi. Bunlar, dört mezhepten hiçbirine uymuyorlar ve başkalarının uymalarını da istemiyorlar. Biz yalnız, Kur’ana, hadise uyarız, diyorlar. Böylece ana yoldan ayrıp yeni bir yol açmak istiyorlar.

Hanefî âlimlerinden allâme seyyid Ahmed Tahtâvî buyuruyor ki: “Fıkh âlimlerinin yolundan, sivâd-i a'zamdan ayrılan, Cehenneme götüren yola sapmış olur. Bunun için, ey müminler! “ Ehlî sünnet vel cemaat” denilen “Fırka-i nâciyye”nin, yani Cehennemden kurtulmuş olduğu Peygamberimiz tarafından bildirilmiş olan tek fırkanın yoluna sarılınız!

Çünkü, Allahü teâlânın yardımı ve koruması ve saadete ulaştırması, yalnız bu yolda bulunanlar içindir. Allahü teâlânın gadabı ve azâbı bu firkadan ayrılanlar içindir. Bu fırka-i nâciyye, bugün, dört mezhebin içinde toplanmıştır. Bu dört mezhepten birinde bulunmayan kimse, bid'at ehlî ve Cehennem ehlî olur”. Büyük imam Süfyân-ı Sevrî “fıkh âlimi olmayan, hadis-i şeriflere uyarsa, dalâlete sürüklenir” buyurdu.

Son zamanlarda, Ehl-i sünnet âlimlerinin büyüklüklerini anlayamıyanlar çoğalmaktadır. Çünkü, âlimi âlim anlar. Câhiller anlayamaz. Din adamı geçinen câhiller, kendilerini âlim sanıyorlar. Birbirlerini, millete, islâm âlimi diye tanıtıyorlar. Biz, yalnız Kur’ana ve hadislere inanırız diyerek, Selef-i sâlihînin icthâdlarını beğenmiyorlar. Kur'an-ı kerimden ve hadis-i şeriflerden, kısa görüşlerine ve kısır düşüncelerine uygun yeni yeni mânalar çıkarıyorlar.

Hadis-i şerifte öğülmüş olan ikinci yüzyılın büyüklerine, din imamlarımıza dil uzatıyorlar. Onların kıymetli kitaplarını lekelemeye uğraşıyorlar. Bütün bozuk akımların menşei olan İbni Teymiyye ve Mevdûdî, Reşîd Rıza, Cemalettin Efgani, Seyyid Kutb, Muhammed İkbâl, Hamîdullah, fizikçi Abdüsselâm ve Ahmed Didad gibi mezhepsizlerin, reformcuların kitapları, islâm âlimlerinin sözbirliği ile bildirdiklerine uymıyan bilgileri yaymaktadır. Bunlar yayıldıkça da, ana yoldan, Ehlî sünnet yolundan ayrılmalar hızlanmakta, İslamiyet büyük zarar görmektedir. Bunun için İslam düşmanları bu tür adamları ya satın almakta veya elaltından çalışmalarına destek vermektedirler. Peygamber efendimiz, “Birlikte rahmet, ayrılıkta azab vardır” buyurmuştur.

Vehbi ilim ve ilham

Dinde senet yalnız edille-i şerîyyedir. Bunlar, Kitab, Sünnet, İcma ve Kıyastır. Akıl, ilham, rüya dinde senet olmaz. Çünkü, ilhamlara ve rüyalara, vehim, hayâl ve şeytan karışabilir. Karışmamış olanları da, tevilli, tabirli olabilir. Doğruları, eğrilerinden ayırd edilemez.

İlham, kalbe gelen bilgi demektir. İlhamlarının doğruluğu, islâmiyet bilgilerine uygun olmalarından anlaşılır. Dine sarılmıyan, bid'atten sakınmıyan kimsenin söyledikleri, nefisten ve şeytandan gelen bozuk fikirlerdir. Bugün din bilgileri doğru olarak, ancak Ehl-i sünnet âlimlerinin nakli esas alan kitaplarından öğrenilir.

İlham ile dinimizin hükümleri anlaşılabilir. Evliya bile olsa kalblerine gelen bilgiler, nakil bilgiler olmadıği için helal ve haramlar için delil, senet olamaz. Sadece, Resulullahın mübarek kalbine gelen ilham, her müslüman için senettir. Her müslümanın bunlara uyması gerekir. Evliyanın ilhamı islâmiyete uygun ise, yalnız kendisine senettir. Başkalarına senet olamaz.

İlim, ilham ile hasıl olmaz. Çünkü, ilmin kaynağı Kur'an-ı kerim ve hadis-i şeriflerdir. Din bilgileri, ilham ile hasıl olsaydı, Allahü teâlânın Peygamberler ve kitaplar göndermesine lüzum olmazdı. İmam-ı Rabbanî hazretleri buyurdu ki:

“Kıyas ve icthad, dinin dört temelinden birisidir. Buna uymaya emrolunduk. Evliyanın keşif ve ilhamları böyle değildir. Bunlara uymaya emrolunmadık. ”

Bunun için, "Bizim şeyhimiz, üstadımız vehbi ilim sahibidir. Kendisine ilham gelir. Hiç bir âlimin kitabından nakil yapmadan eserler verir. Bir mesele onun kalbine doğar, ilham olunur, yahut rüyada bildirilir, o da talebelerine bildirirdi. Vehbi ilim, Allah tarafından ilham edildiği için nakli ilme zit düşerse, vehbi ilmi tercih ederiz" gibi sözler çok yanlış düşüncelerdir. Çünkü dinde senet yalnız edille-i şerîyyedir. Akıl, ilham, rüya dinde senet olmaz. Kişilere gelen ilham

delil kabul edilecek olursa, kötü niyetli kimseler dini yıkmak için bozuk düşünceler ortaya atar, hak ile batıl karışır din bundan büyük zarar görür.

Bunun için ilhamın, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri genel ölçülere uyup uymamasına bakılır. Kıl ucu kadar uygunsuzluk bulunursa, yanlış demektir. İşin doğrusu böyledir. Buna uymıyan ilhamların, sapıklık oldukları anlaşılmalıdır.

Rasih ilimli âlimler

Resulullah'a tâbi olmada, ibâdetlerde olduğu gibi bütün hayırlı işlerde de hakîkî ve kusursuz uyanlara rasih alim denir. Bu râsih ilimli âlimler, Kur'an-ı kerimin ve hadis-i şeriflerin derin mânalarını ve işaretlerini anlar. Bütün Peygamberlerin Eshâbı böyle idi. Hepsinin nefisleri îman etmiş, mutmainne olmuştur. Böyle tâbi olmak, tasavvuf yolundan ilerleyenlere, bütün sünnetlere yapışarak bid'atlerden kaçanlara nasip olur.

Resûlullah'a tam uyan, bu râsih ilimli büyüklerdir. Peygamberlerin vârisleri, yalnız bunlardır. Resûlullah'a tam uydukları ve Peygamberlere vâris oldukları için, Peygamberlere ihsân olunan nîmetlerden bunlara da pay düşmektedir. O büyüklerin gizli bilgileri, bunlara da duyurulmaktadır. Bunun için, "Âlimler peygamberlerin varisleridir" "Ümmetimin âlimleri, İsrâîl oğullarının Peygamberleri gibidir!" müjdesi ile şereflenmişlerdir.

Peygamberlere vâris oldukları hadis-i şerifte bildirilenler râsih âlimlerdir. Din âlimlerinin hepsi böyle değildir. İslâm ahkâmına uyan, râsih ilimli âlimlere Allahü teâlânın vâsitasız olarak ihsân ettiği ilme "Mevhibe" veya "Kalb ilmi" denir.

Rasih âlimler, kalb ilmi ile beraber, ahkam bilgilerinde de zirvede olan kimselerdir. Çünkü, ilm-i bâtın, ilm-i zâhirden ayrılmaz. Ancak, her ikisine kavuşanlara, "Ulemâ-i râsihîn" denir.

Bunlar, Kur'an-ı kerimdeki bilgilerin özü ile kabuğunu ve hakîkati ile sûretini birlikte elde edebilen âlimlerdir. Rasih olmayan âlimleri, bu ilimlerin yalnız kabuğunu öğrenirler. Yalnız muhkemâtı, açık olanı bilirler. Ulemâ-i râsihîn ise, muhkemât bilgilerini elde ettikten sonra, müteşâbihât (Manası kapalı, gizli) ile ne denilmek istenildiğini anlarlar. Sûret ile hakîkati, yâni muhkem ile müteşâbihi birleştirirler.

Fakat, dini bilgiler bir üstaddan öğrenmeden ve ahkamı islamiyeye tam uymadan, müteşâbihâte manâ vermeğe kalkışan ve sûreti bırakarak hakîkati arıyan kimse, câhildir, hem de kendi cehâletini anlamıyan kara câhildir. Doğru yoldan çıkmıştır da, kendi sapıklığından haberi yoktur.

Rasih alimler de diğer alimler gibi, din bilgilerini bir üstaddan öğrenmişlerdir. Çünkü hadis-i şerifte, "İlim üstaddan öğrenilir" buyuruldu. Din bilgileri ilham ile öğrenilemez. Din bilgilerinde bir öğreticiye ihtiyaç vardır. Rehberi olmayana, şeytan rehber olur. Şeytan rehber olunca da, kendisine tâbi olanı uçurumdan uçuruma atar.

Resulullahın üç vazifesi

Büyük âlim seyyid Abdülhakîm Arvâsî buyuruyor ki: Resûlullahın üç türlü vazîfesi vardı:

Birincisi, ahkâm-ı Kur'aniyyeyi, yâni îman edilecek bilgileri ve ahkâm-ı fıkhiyyeyi, fıkıh bilgilerini bütün insanlara "teblîğ" etmek, bildirmek idi. Fıkıh bilgileri, yapılması emir veya yasak edilen işlerdir. **İkinci** vazîfesi, Kur'an-ı azîmüştânın ahkâm-ı maneviyyesini, yâni Allahü teâlânın zatına ve sıfatlarına âit marifetleri, yalnız ümmetinin yüksek olanlarının kalblerine akıtmaktır. Bu vazîfeyi, birinci teblîğ vazîfesi ile karıştırmamalıdır. Vehhabiler, Mezhepsiz olan kimseler, bu ikinci vazîfeye inanmıyorlar. Hâlbuki, Ebû Hüreyre hazretlerinin rivayet ettiği Buharide geçen hadis-i şerifte bu husus bildirilmektedir. **Üçüncü** vazîfesi, ahkâm-ı fıkhiyyeyi tatbik etmektir.

Resûlullahdan sonra dört halîfeden herbiri, bu üç vazîfeyi tam olarak başardı. Hz. Hasenin imameti zamanında, fitneler, bid'atler çoğaldı. İslâmiyet üç kıtaya yayıldı. Resûlullahın nûru, yer yüzünden uzaklaştı. Sahâbe-i kiram azaldı. Bu üç vazîfeyi, bir kişi yapamaz oldu.

Bunun için bu üç vazîfe, başka başka üç sınıfa ayrıldı. İmanı ve ahkâm-ı fıkhiyyeyi bildirmek vazîfesi, din imamlarına, yâni müctehidlere verildi. Bu müctehidlerden îmanı bildirenlere "Mütekellimîn", fıkıh bildirenlere "Fukaha" denildi. İkinci vazîfe, yâni dileyen müslümanları, Kur'an-ı azîmüştânın mânevî ahkâmına kavuşturmak, Ehl-i beytin oniki imamına ve Abdülkadiri Geylani hazretleri gibi tasavvuf büyüklerine verildi. Cüneyd-i Bağdâdî ve Sırrî-yi Sekatî, İmam-ı Rabbani hazretleri de bunlardandır.

Üçüncü vazîfe, yâni ahkâm-ı dîniyyeyi tatbik etme işi, meliklere ve sultânlara verildi. Birinci sınıfın kısımlarına "Mezhep", ikincisinin kısımlarına "Tasavvuf" denildi.

İmanı bildiren mezheplere "İtikatta mezhep" denir. İtikat mezheplerinin yetmişüçü ayrılacağını, bunlardan yalnız birinin doğru, ötekilerinin bozuk olacağını, Peygamberimiz haber vermişti. Öyle de oldu. Doğru yolda olduğu müjdelenen fırkaya, "Ehl-i sünnet velcemâ't" mezhebi denir. Yanlış oldukları bildirilen yetmişiki fırkaya "Bid'at fırkaları" denir.

Bunlardan, Kur'an-ı kerimde veya hadis-i şeriflerde açıkça bildirilmiş ve müslümanlar arasına yayılmış bilgilere inanmayanlar dinden çıkmıştır. Zamanımızda bu şekilde dinden çıkıp kâfir olmuş, müslüman adını taşıyan, bozuk fikirlerini yaymaya çalışan çok kimse vardır.

Nakle değil akla güvenenlerin hali

Doğruyu bulmada nakli esas alanlar, yani vahyi, Peygamberlerin bildirdiklerini aklın ve mantığın üstünde tutanlar kurtulmuş, akli hüccet alanlar küfür batağından kurtulamamışlardır. İmâm-ı Gazâlî, (El-münkız) kitabında, kendilerini akıllı, ilim adamı ve hiç yanılmaz sanan dinsizleri üçe ayırmıştır:

Birincisi, Dehriyyûn ve maddîciler olup, bunlar, Yunan filozoflarından asırlarca evvel vardı. Bugün de, fen adamı geçinen bazı ateistler, inançsızlar bu kısımdadır. Bunlar, Allahü teâlânın varlığına inanmayıp, âlem, böyle kendiliğinden gelmiş ve böyle gidecektir. Bunun yaratıcı (Hâşâ) yoktur. Canlılar da, böyle birbirlerinden üreyip, sonsuz olarak sürecektir, diyor. Dehrî olup da, müslüman görünerek, müslümanların dinini, îmanını bozmaya, islâmiyeti içerden yıkmaya çalışan fen yobazları da çıkmıştır.

İkinci kısmı, tabî'iyeciler olup, canlılarda ve cansızlardaki, akıllara hayret veren intizâmı ve incelikleri görerek, Allahü teâlânın varlığını söylemeye mecbûr kalmışlarsa da, tekrar dirilmeği, âhireti, Cenneti ve Cehennemi inkâr etmişlerdir.

Üçüncü kısım, sonra gelen Yunan filozofları ve bu arada Sokrat ile talebesi Eflâtun ve onun da talebesi Aristonun felsefeleridir. Bunlar dehrîleri ve tabî'iyecileri ret etmişler fakat, bunlar ve bunların yolunda olan Farabi ve İbni Sina da madde kadîmdir, ezeldir yani sonsuzdur diyerek küfürden kurtulamamıştır.

Bu üç kısım da ve bunların yolunda gidenler de, hep kâfirdir. Bazılarının, bunları din adamı sanması ve hattâ Peygamberlik derecesine yükseltmeleri, bu yolda hadis bile uydurdukları hayretle işitilmektedir. İnançsızlar, herşey söyleyebilir. Fakat, müslüman görünenlerin îman ile küfrü ayırd edememesi, çok acınacak bir hâldir.

Ehl-i sünnet âlimleri, dinimizin bildirdiği, nakil bilgilerine akıl ersin ermesin inandılar. Bu bilgilerden hiçbirine, akıl ermediği için, karşı gelmediler. Böylece, kabir azâbına, kabirde (Münker) ve (Nekîr) denilen iki meleğin suâl soracaklarına, sırat köprüsüne, kıyâmetteki terâzîye hemen inandılar. Akıl ermediği için, olmaz demediler. Çünkü bu büyükler, Kur'an-ı kerime ve hadis-i şeriflere uydular. Akli bu iki temel kaynağa bağladılar. Anlıyabildiklerini anlattılar. Anlıyamadıklarına öylece inandılar. Anlamadıklarına, aklımız ermediği için anlıyamadık dediler.

İslam âlimini felsefecilerden ayıran fark

Ehl-i sünnet âlimleri, dinin bildirdiklerini herşeyin üzerinde tutmuşlar, Felsefeciler ise akli herşeyin üzerinde tutmuşlar. Felsefeciler, herşeyi akıl ile anlamaya, akla uydurmaya kalkışan ve yalnız aklın beğendiğine inanan kimselerdir. Bunlar, aklın erebileceği şeylerde doğruyu bulabilir ise de, aklın kavrayamadığı, erişemediği birçok şeylerde yanılıyor, aldanıyorlar. Nitekim, eski Yunan felsefecilerinin sonra gelenleri, öncekilerinin yanlışlarını çıkarmış, birbirlerini beğenmemişlerdir.

İslâm âlimleri, zamanlarına kadar olan fen bilgilerini okuyup ve seksen bilgiyi iyi öğrendikten sonra, islâmiyetin gösterdiği yolda, kalblerini açarak, nefslerini temizliyerek, aklın erişemediği bilgilerde de doğruyu bulmuşlar, hakîkate varmışlardır. İslâm âlimlerine filozof demek, bunları küçültmek olur. Felsefeciler, yanılıcı olan aklın esîri, mahkûmu kimselerdir. Bunlar tecrübe etmeyip, akıl ile söylediklerinde ve deneyleri açıklarken vehmlerine kapıldıkları zamanlarda aldanıyor, zararlı oluyorlar. Bunun için ve aklın üstüne çıkamadıkları için, bunlar, islâm âlimi gibi yüksek olamaz.

Akli olmıyan delidir. Aklını kullanmıyan sefîhdir. Akla uygun iş yapmamak sefâhettir. Akli az olan da ahmaktır. Yalnız akla uyup, yalnız ona güvenip, aklın ermediği şeylerde yanılan kimse, felsefecidir. Aklın erdiği şeylerde ona güvenen, aklın ermediği, yanıldığı yerlerde, Kur'an-ı kerimin ışığı altında akla doğruyu gösteren yüksek insanlar da, islâm âlimleridir. O hâlde, islâmiyette felsefe yoktur, islâm felsefesi, islâm filozofu yoktur. Felsefenin üstünde olan islâm ilimleri ve felsefecilerin üstünde olan islâm âlimleri vardır.

Akl, göz gibidir, din bilgileri de ışık gibidir. Yâni insanın akli, gözü gibi zayıf yaratılmıştır. Gözümüz, maddeleri, cisimleri karanlıkta göremiyor. Allahü teâlâ, görme âletimizden faydalanmamız için, güneşi, ışığı yaratmıştır. Güneşin ve çeşitli ışık kaynaklarının nûru olmasaydı, gözümüz işe yaramazdı.

Teknoloji ne kadar gelişirse gelişsin, Peygamberlerin gösterdiği yolda gitmedikçe, hiçbir fert, hiçbir cemiyet mesûd olamaz. Ne kadar neşeli, sevinçli görünseler de, içleri kan

ağlamaktadır. Dünyada da, âhirette de rahat ve mesûd yaşayanlar, ancak, Peygamberlere, onun varisi olan Ehli sünnet âlimlerine uyanlardır. Rahata, saadete kavuşmak için, müslüman olduğunu söylemek, müslüman görünmek yetişmez. Müslümanlığı iyi öğrenmek ve emirlere, yasaklara uymak lâzımdır.

İCTİHAD VE MEZHEPLER

İctihad nedir, müctehid kime denir?

Günlerdir; İslamın anayasası olan Kur'an-ı kerimin esas muhatabının, Peygamberimiz Muhammed aleyhisselam olduğunu, gerçek tefsirini ancak onun yapacağını bildirdik. Peki, Kur'an-ı kerim tefsiri, açıklaması olan Hadis-i şerifleri anlayabiliriz miyiz, bunlarla amel edebilir miyiz?

Bu da mümkün değil, çünkü Nasıl ki, Kur'an-ı kerimin muhatabı Peygamber Efendimiz ise, Hadisi şeriflerin de muhatabı Eshab-ı kiram ve İslam hukukçusu olan müctehid âlimlerdir. Şimdi ictihad nedir, müctehid nedir, biraz da bunun üzerinde durmak istiyorum.

Bildiği gibi, edille-i şerriyye yani dinimizin kaynağı dörttür. Bunlar, Kur'an-ı kerim, Sünnet (hadis-i şerifler), İcma ümmet ve Kıyas-ı fukahadır. Sünnet, icma ve kıyas, Kur'an-ı kerimde bulunmayan şeyleri eklemek değildir. Bunlar, Kur'an-ı kerimin içinde kapalı olarak bulunan bilgileri meydana çıkarmaktadır. Müctehid, bir işin nasıl yapılacağını, Kur'an-ı kerimde açık olarak bulamazsa, hadis-i şeriflere bakar. Bunlarda da açıkça bulamazsa, bu iş için, icma var ise, öyle yapılmasını bildirir. Bunların dışında kalan herşey bid'attir.

Büyük âlim Muhammed Hadimi hazretleri Berika kitabında buyurdu ki: "Edille-i şerriyyenin dört olması, müctehidler içindir. Mukallidler, yani dört mezhebden birinde olanlar için delil, senet, bulunduğu mezhebin hükmüdür. Çünkü, mukallidler, nasstan (ayet ve hadisten) hüküm çıkaramaz. Bunun için, bir mezhebin bir hükmü, nassa uymuyor gibi görünse de, yine o mezhebe uymak gerekir. Çünkü Nass, ictihad isteyebilir, tevili gerekebilir, neshedilmiş olabilir. Bunu da ancak müctehid anlar."

Dini bozmak, dinde reform yapmak isteyenler, dinimizdeki dört delilden ikisini inkar edip sadece "Kitab ve sünnet" diyorlar. Hatta bazıları, son zamanlarda daha ileri gidip, sünneti de kabul etmiyorlar. Tek kaynak Kur'an diyorlar. Bunların asıl maksadı Kur'an-ı kerimi inkardır. Edille-i şerriyyeden, dindeki dört delilden üçü inkar edilince, herkes kendi anladığını doğru kabul edecek, herkesin anladığı din olacak.

Böylece insan sayısı kadar din meydana gelecek. Bir kargaşa yaşanacak. Maksatları İslâmiyeti yıkmaktır. Fakat buna muvaffak olamayacakları Kur'an-ı kerimde bildirilmektedir. Mealten "Onlar, ağızları ile Allahın nurunu (Allahın dinini, kitabını, delillerini) söndürmeye yelteniyorlar. Hâlbuki kâfirler istemeseler de, Allah nurunu tamamlayacaktır" buyuruluyor. (Saf 8)

Mezheblerin kaynağı olan kıyas

Ehli sünnete göre mezhebler, dinin dört kaynağı olan Kıyas üzerine bina edilir. Kıyas, birşeyi başka şeye benzetmek demektir. Fıkhta, nasstan (Kur'an-ı kerimden, Hadis-i şeriflerden) anlaşılamiyan birşeyin hükmünü, bu şeye benzeyen başka şeyin hükmünden anlamak demektir.

Kıyas, Kur'an-ı kerimin ve hadis-i şeriflerin, derin, örtülü manalarını meydana çıkarmaktır. Eshab-ı kiram da kıyas yapar, onların da ayrı mezhepleri var idi. Beydavi tefsirinde kıyas ve icmanın, İmran suresinin 108. ayetinde emredildiği yazılıdır. İbni Abidin hazretleri, "Kıyas ile anlaşılamiyan bilgileri kabul etmiyen, doğru yoldan saparak bid'at ehli olur, muhakkak Cehenneme girer" buyuruyor.

Kıyasın delil olduğu aklen ve naklen sabittir. (Fatebiru) ayet-i kerimesine, "Bilmediklerinizi, bildiklerinize kıyas edin" manası verilmiştir. Bu ayet-i kerimenin, kıyasın caiz ve gerektiğini bildirdiği, Beydavi tefsirinde yazılıdır.

Araf suresinin, "Allahü teâlâ, rüzgarı, rahmeti olan yağmurdan önce, müjdeci gönderir. Rüzgarlar, ağır olan bulutları sürükler. Bulutlardan ölü olan toprağa su yağdırır, o yağmurla yerden meyvalar çıkarırız. Ölüleri de mezarlarından böyle çıkaracağız" mealindeki 57. ayet-i kerimesi de kıyasın hak olduğunu isbat etmektedir. Bu ayette, ihtilafı olan bir şeyi, sözbirliği ile anlaşılamiş olana benzetmek bildirilmektedir. Çünkü, Allahü teâlânın yağmur yağdırdığını ve yerden ot çıkardığını, hepsi biliyordu. Öldükten sonra dirilmenin hak olduğunu, yeryüzünün kuruduktan sonra tekrar yeşillenmesine benzeterek isbat etmektedir.

Kıyası, ictihad yapma yetkisi olan müctehidler yapabilir. İctihâd, gücü, kuvveti yettiği kadar, zahmet çekerek, uğraşarak çalışmak demektir. İctihâddan maksat, âyet-i kerimelerden ve hadis-i şeriflerden, mânaları açıkça anlaşılamiyanları, açıkça bildiren diğer ahkâm-ı şer'iyyeye kıyâs ederek, benzeterek, bunlardan yeni hükmler çıkarmaya uğraşmak, çalışmak demektir.

Meselâ anaya, babaya itaati emreden âyet-i kerimede, "Onlara, öf sıkıldım demeyin!" buyuruluyor. Dövmekten, söğmekten bahis buyurulmamıştır. Âyet-i kerimede, yalnız bunların en haffi olan öf kelimesi açıkça bildirildiğine göre, müctehidler, dövmenin, söğmenin ve hakâret etmenin elbette haram olacağını ictihâd etmişlerdir.

Müctehid olabilmenin kayd ve şartları

Müctehidlerin kıyası nasıl yaptıklarına bir örnek de şudur: Kur'an-ı kerimde şarap içmek yasak edilmiş, başka içkiler bildirilmemiştir. Şarapın haram olmasının sebebi, hamr kelimesinden de anlaşılacağı üzere, tahmîr-i akıl, yâni akli karıştırdığı, giderdiği içindir. Bundan dolayı müctehidler, şarapın haram olmasındaki sebep, herhangi bir içkide bulursa haramdır, diye ictihâd etmişler. Her sarhoş eden şeyin haram olduğunu emir buyurmuşlardır.

Allahü teâlâ, Kur'an-ı kerimde, ictihâd ediniz! diye emrediyor. Birçok âyet-i kerimelerden, ilimleri derin olan yüksek derecedeki âlimlerin ictihâd ile emroldukları anlaşılmaktadır. Bunu için ehliyeti ve liyâkati olanların ictihâd etmesi farzdır.

İctihâd makamına lâıyk olabilmek için, birçok kayd ve şartlar vardır. Evvelâ arabî yüksek ilimleri tamam bilmekle berâber, Kur'an-ı kerimin hepsi ezberinde olmak, sonra, âyet-i kerimelerin mâna-i murâdîsini, mâna-i işârisini, mâna-i zımnî ve iltizâmîsini bilmek gerekir.

Ayrıca âyet-i kerimelerin, indiği zamanları ve sebepleri ve ne hakkında geldiklerini, nâsih, mensûh olduklarını ve bunlar gibi diğer yönlerini bilmek gerekir.

Ayrıca, kütüb-i sitte ve diğer hadis kitaplarında bulunan hadis-i şeriflerin hepsini ezberden bilmek ve her hadisin ne zaman ve ne için söylendiğini ve şümûl derecesini, hangi hadisin diğerinden evvel veya sonra olduğunu, âit oldukları cihetleri, hangi vak'a ve hâdise üzerine söylendiklerini ve kimler tarafından nakil ve rivayet edildiklerini ve bunların her birinin hâl tercümelerini bilmek gerekir.

Ayrıca, fıkıh ilminin üsûl ve kâidelerine vâkıf olmak, oniki ilmi, âyet-i kerimelerin ve hadis-i şeriflerin rümûz ve işaretlerini ve mânevi tefsîrlerini anlayıp kavrayabilecek ayrı bir irfâna, nûr-i îman ve itmi'nân ile dolu münevver bir kalb ve vicdâna sahip bulunmak lâzımdır.

Bu yüksek vasıflar ve özellikleri, fazîletleri taşıyan, akılları kuvvetli kimseler, ancak Peygamberimizin asr-ı saadetinde ve Sahâbe-i kiramin zamanında ve Tâbiîn ve Tebe'i tâbiîn devrinde bulunabiliyor, sohbet bereketi ile yetişiyordu. Zaman ilerleyip, asr-ı saadetten uzaklaşıldıkça, fikirler bozulmuş, dağılmış, bid'atler türemiş, üstün, kıymetli kimseler yavaş yavaş azalmış, dördüncü asırdan sonra, bu sıfatlara sahip bir âlim ortada kalmamıştır. Bunda âlimler ittifak etmişlerdir.

"Akıl erdiremediğiniz hususlarda tabi olunuz!"

Haş suresinin ikinci ayetinde, "Ey akıl sahipleri! Akıl erdiremediğiniz mes'elelerde, onları bilen ve derinliklerine tâm ermiş olanlara tâbi olunuz" buyurulmaktadır. Burada tabi olunması emredilen kimseler, müctehidlerdir.

İctihâd makamına varmış bulunan bu yüksek kimseler, kendi ictihâdlarına göre hareket etmek mecbûriyetindedir. Başka müctehidlerin ictihâdlarına tâbi olamazlar. Hattâ Peygamberlerin zamanlarında da, sahâbîlerden biri, kendi Peygamberinin ictihâdına uymıyan ictihâdda bulunursa, kendi ictihâdına göre hareket ederdi.

Burada bir suâl sorulabilir. Peygamberler de ictihâd eder mi idi? Evet, onlar da, Allahü teâlânın açıkça bildirmedığı emirleri, açık bildirilmiş olan emirlere kıyâs ederek, benzeterek ictihâd ederlerdi. Fakat ictihâdlarda hatâ edip yanılmak ihtimali olduğundan, ictihâdlarında hatâ ederlerse, Allahü teâlâ, derhâl Cebrâîl aleyhisselâmı göndererek, hatâları vahy ile düzeltilirdi. Yâni Peygamberlerin ictihâdları hatâlı kalmazdı.

Meselâ, Bedr gazasında alınan esîrlere yapılacak şey için, Server-i âlem bazı Sahâbe-i kiram ile birlikte bir türlü, Ömer ise, başka türlü ictihâd etmişlerdi. Sonra, âyet-i kerime gelerek, Allahü teâlâ, Hazret-i Ömerin ictihâdının doğru olduğunu bildirdi.

Bunun gibi (Abese) sûresi de, bir ictihâd hatâsını düzeltmek için nâzil olmuştu. Peygamber efendimizin vefâtları sırasında, hokka ve kalem hakkındaki emirlerinin anlaşılmasında Hz. Ömerin ictihâdı, yine böyledir.

Eshâb-ı kirâmdan sonra meşhûr dört imam ve bunların mezheplerine göre ictihâd eden imam-ı Ebû Yûsûf, imam-ı Muhammed, imam-ı Züfer, ibni Nüceym, imam-ı Râfîî, imam-ı Nevevî, imam-ı Gazâlî ve benzerleri gibi yüksek âlimler yetişti.

Asr-ı saadet uzaklaştıkça, hadis-i şerifleri nakil ve rivayet eden oniki silsilenin, yâni haber verme zincirinin halkaları arttı. Hadis-i şeriflerin hangi silsileden ve hangi kimselerden alınacağı, düşünülecek bir mes'ele oldu ve çok güç ve belki imkânsız oldu.

Bundan dolayı, dördüncü asırda n sonra, ictihâd edebilecek bir âlim yetişemez oldu. Bütün müslümanlar, bu dört imamdan birine tâbi olup, o imamın mezhebine uymaya mecbûr oldu.

İctihad kapısını zorlayanların maksadı

İslamiyeti yıkmak için uğraşanlar, kitaplarında ve konferanslarında “ictihâd kapısı kapandı” sözüne saldırıyor. Gerçek müctehidleri kötileyip, cahillikle suçlayarak bunları safdışı bırakmak istiyorlar. Bunların yerine, kendilerini açıkça söylemeseler de müctehid ilan ediyorlar. Çürük ve boş kafalarından, ağızlarına sızan hezeyânları, dinleyicilere gülünç olmaktan başka tesîr yapamıyor. Çünkü akli başında çok kimse, böyle söyleyenlerin maksatlarını artık anlıyabiliyor. İctihad kapısını açmaktaki gayelerinin, mezhepsizliği meşrulaştırmak “dini yok etmek için yeni kapı açmak” olduğunu görebiliyorlar. Çünkü, mezhepsizlik dinsizliğe bir köprüdür.

Geçmişte ehli olan kimselerin yaptığı İctihâdlar, bir ibâdet olduğundan, yâni Allahü teâlânın emri olduğundan, hiçbir müctehid, diğer bir müctehidin ictihâdına yanlış demez, onu kötülemez. Çünkü, her müctehide, kendi ictihâdı haktır ve doğrudur.

Meselâ, imam-ı Şâfi’î, Hanefî mezhebinde olmadığı hâlde, “İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfenin re’y ve ictihâdını beğenmiyene, Allahü teâlâ lânet etsin!” yâni merhamet etmesin buyurmuştur.

Server-i âlem uzak memleketlere gönderdikleri Sahâbe-i kirâma, güçlük karşısında kalınca, âyet-i kerimelere mürâce’at etmelerini, orada bulamazlarsa, kendi re’y ve ictihâdları ile hareket etmelerini emir buyururdu. Kendilerinden daha yüksek ilimli ve fikirli olsalar dahî, başkalarının fikir ve ictihâdına uymamalarını emir buyururdu.

İşte bunun gibi, imam-ı Ebû Yûsûf ve imam-ı Muhammed de hocaları, üstâdları olan imam-ı a’zam Ebû Hanîfe hazretlerinin fikir ve re’yine tâbi olmayıp, kendi ictihâdları ile hareket ederlerdi. Hâlbuki, İmâm-ı a’zâmın ilmi, fikri, onların üstünde idi ve onların üstâdı idi.

Dört mezhep arasındaki farklar da, bundan ileri gelmektedir. Meselâ Hanefî mezhebinde kan akınca abdest bozulduğu hâlde, imam-ı Şâfi’înin ictihâdında bozulmuyor. Şâfi’î mezhebinde bulunan biri, elinden kan akınca, abdest almadan namaz kılsa, hiçbir hanefî, ona abdestsiz namaz kıldı diyemez. Çünkü onun tâbi olduğu mezhep imamının ictihâdı böyledir.

Hanefî mezhebinde bulunan bir kimse, yabancı bir kadının derisine dokunduktan sonra, abdestini yenilemeden namaz kılsa, hiçbir şâfi’î de, o hanefînin abdestsiz namaz kıldığını söyleyemez. Birbirine uymıyan sözleri, hep ictihâdları olup, hiçbiri diğerinin sözüne yanlış, bozuk dememiştir.

“Mazlumun bedduasından sakın!”

İslam âlimleri, ictihad etme ehliyeti olanın ictihad etmesinin lazım olduğunu şu meşhur hadis-i şeriften çıkarmışlardır: Peygamber Efendimiz, bir gün sabah namazını kıldırıktan sonra cemaate yüzünü döndürüp “Hanginiz Yemen’e hazırlanıp gider?” diye sordu. Muaz bin Cebel hazretleri kalkıp “Ben giderim ya Resulallah!” dedi. Peygamberimiz “Ey Muaz! Bu vazife, senindir!” buyurdu.

Muaz bin Cebel, Kadılık, Hakimlik yapacak, halka İslamiyeti, Kur’an okumayı öğretecek, Yemen ülkesinde tahsil edilen zekat ve sadakaları da vazifelilerinden teslim alacaktı

Peygamber Efendimiz, Muaz bin Cebel hazretlerini bu vazifelerle Yemen’e gönderirken “Sana bir dava getirilip arz edildiği zaman nasıl ve neye göre hüküm verirsin?” diye sordu.

Muaz bin Cebel “Allahın Kitabındaki hükümlere göre hüküm veririm!” dedi. Peygamberimiz “Eğer Allahın Kitabında dayanacağı açık bir hüküm olmazsa? Neye göre hüküm verirsin? diye sordu

Muaz bin Cebel “Resulullahın o husustaki hükümlerine Sünnetine göre hüküm veririm!” dedi. Peygamberimiz “Eğer, Resulullahın hükümlerinde Sünnetinde de dayanacak bir hüküm bulunmazsa, ne yaparsın?” diye sordu

Muaz bin Cebel “O zaman, ben de tereddüd etmeden kendi görüşüme göre ictihad eder, hüküm veririm!” dedi

Bunun üzerine, Peygamberimiz, elini Muaz bin Cebel’in göğsünü sığayarak “Hamd olsun o Allah’a ki, Resulullahın Elçisini, Resulullahın hoşnud olacağı şeye muvaffak kıldı.” buyurdu

Sonra şu tavsiyelerde bulundu:

“Sen, Kitap ehli olan bir kavme gidiyorsun. Onları, Allahdan başka ilah bulunmadığına, benim de, Resulullah olduğuma şahadet getirmeğe davet et! Eğer, bu hususta sana itaat ederlerse, kendilerine bildir ki: Allah onlara, her gün ve gecede, beş vakit namaz farz kılmıştır. Eğer, sana bu hususta da, itaat ederlerse, onlara bildir ki: Allah, kendilerine, zenginlerinden alınıp fakirlerine verilecek bir zekat farz kılmıştır. Eğer, sana bu hususta da, itaat

ederlerse, sakın, mallarının en kıymetlilerini alma! Mazlumun bedduasından sakın! Çünkü, bu dua ile yüce Allah arasında perde yoktur! Allah için tevazu göster. Allah, seni yükseltir. Sakın, iyice bilmedikçe, hüküm verme! Sana, müşkil, karmaşık gelen işi ehline sor, danış, utanma! En sonra ictihad et! ” buyurdu.

Dört büyük halife dinin direkleridir

Sahâbe-i kiram birçok işlerde ictihadları farklı olmuş fakat, hiçbiri diğerinin ictihâdına yanlış dememiş, bunu hâtırlarına bile getirmemişlerdir. Meselâ, Ebû Bekr-i Sıddîk halîfe iken, müslüman olmasını teşvîk için, bir gayri müslimi, bir sahâbînin yanına katarak, beyt-ül-mâlin muhâfaza memuru olan Hz. Ömere gönderdi. Buna zekât hissesini versin! diye emreyledi.

Hz.Ömer ise, bu parayı vermedi. “Müellefe-i kulûb” ismi verilen bu gibi kimselere zekât verilmesi, âyet-i kerimede emredilmiş iken, neye vermedin? diye sorunca, Hz. Ömer “kâfirlerin kalblerini yumuşatmak emri, Allahü teâlânın vaat ettiği zafer ve gâlibiyet başlamadan evvel, kâfirlerin azgın olduğu zamanda idi. Şimdi ise, müslümanlar kuvvetlenmiş, kâfirler mağlup ve âciz olmuştur. Şimdi kâfirlerin kalblerini mal ile kazanmaya lüzûm kalmamıştır” buyurdu. Sonra, “Müellefe-i kulûb” denilen kâfirlere zekât verilmesi emrini nesh eden, yâni yürürlükten kaldıran Mu’âz hadisini okudu. (Bu hadis-i şerifte, zekatı zenginden alıp, müslüman fakirlere vermesini emir buyuruyordu.)

Hz. Ömerin bu ictihâdının, Hz.Ebu Bekir’in re’y ve ictihâdına uymaması, onun bu emrini red etmek değildir. Beyt-ül-mâlin yâni, müslümanlara âid para ve eşyanın muhâfazasına ve idaresine memur olduğu için, ictihâdını söylemişti.

Ebû Bekr de bu ictihâdından dolayı ona bir şey dememişti. Hattâ, ictihâdını değiştirerek, Eshâb-ı kirâmın hepsi, Hz. Ömer gibi ictihâd eylediler.

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî hazretleri meşhûr “İzâle-tül-hafâ” kitâbında buyuruyor ki:

“Kur’ân-ı kerîmde bildirilmiş olan ahkâmın çoğu, mücmeldir, kapalıdır. Selef-i sâlihînin tefsîrleri olmadan çözülemez, anlaşılabilir. Bir kişinin bildirmiş olduğu hadîs-i şerîflerin çoğu, Selef-i sâlihînden çok kimse bildirmedikçe ve müctehidler bunlardan ahkâm çıkarmadıkça, sened olamazlar. O büyüklerin çalışmaları olmasaydı, birbirlerine uymuyor sanılan hadîs-i şerîfler bir araya getirilemezlerdi.

Bütün bu bilgilerde, Selef-i sâlihîne kaynak olan, ışık tutan, Eshâb-ı kirâmdır. Selef-i sâlihînin yapışdıkları direk, Hulefâ-i râşidînin etekleridir. Bu aslı, bu direği kırmağa çalışan kimse, bütün din bilgilerini yıkmış olur”.

Müctehid olabilmek için bazı şartlar

Şâh Veliyyullah-ı Dehlevî hazretleri meşhûr “İzâle-tül-hafâ” kitâbında buyuruyor ki:

Müctehid olmak için, fıkıh bilgilerinin çoğunun, Kur’ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden ve icmâ’dan ve kıyâsdan, edille-i tafsilîyelerini bilmesi lâzımdır. Her hükümün delîlini bilmelidir. Delîle zann-ı kavî hâsıl etmelidir.

Müctehid olabilmek için bu beş ilmde mütehasıs olmak şarttır: İlm-i kitâb-ı kırâet ile ilm-i tefsîr, ilm-i hadîs ki, her hadîsi senedleri ile bilmesi ve sahîhi, za’îfi hemen tanınması, üçüncüsü, ilm-i ekâvîl-i selefdir. Yanî her mes’ele için selef-i sâlihînin ne dediklerini bilmelidir ki, İcmâ’dan dışarıya çıkmasın. Bir mes’ele üzerinde iki başka kavil olmuş ise, kendisi bir üçüncü yola sapmasın.

Dördüncüsü, ilm-i arabîyyet, ya’nî, lugât, nahv, mantık, beyân, me’ânî, belâgat ve sâir arabî ilimlerdir. Beşincisi, ilm-i turuk-ı istinbât ve vücûh-i tatbîk-i beynel-muhtelifeyndir. Böyle derin bir âlime müctehid denir.

Böyle bir âlim, cüz’î mes’elelerden birinde çok düşünür. Buna benziyen her hükmü, delîlleri ile birlikde inceler. Muhakkak bilmelidir ki, Kur’ân-ı kerîmi tefsîr edebilmek için de, bu beş ilmde derin mütehasıs olmak lâzımdır.

Bunlardan başka, âyet-i kerîmelerin sebep-i nüzûlünü bildiren hadîs-i şerîfleri de bilmeli. Selef-i sâlihînin tefsîr için söylediklerini bilmeli, hâfızası, anlayışı çok kuvvetli olmalı. Âyet-i kerîmelerin siyâk, sibâk ve tevcihlerini ve benzeri şeyleri iyi anlamalıdır.”

Mevdûdî ve Seyyid Kutub, Hamîdullah gibi yabancılar ve yerli müctehid taslakları ictihâd yapmağa ve tefsîr yazmağa kalkışanlar, bu ilimlerin isimlerini bile bilmezler.

Bugün ictihad etmek isteyenler, bu işte kendilerinin ehil olmadıklarını biliyorlar aslında. Hal böyle olunca, islâm âlimi maskesi altında, mezheplere savaş açanların islâmîyyeti içerdan yıkmaya çalışdıkları ortaya çıkmaktadır.

Allahü teâlâ, böyle sinsi islâm düşmanlarına aldanmaktan Müslümanları muhâfaza buyursun! Kıymetli okuyucularımızın, mezhebsizlerin yanlış ve çok tehlikeli yazılarına

aldanmamaları için, “ictihâd” ın ne olduğunu bugün için ictihadın mümkün olup olmayacağını çok iyi bilmesi lazımdır. Bugün ictihadın, mezhebin ne olduğunu, önemini bilmeyen dinini, imanını muhafaza edemez.

Cahillerin dinde söz sahibi olması

Kıyâmet alâmetlerinin, şimdi çoğu çıkmış, her yere yayılmıştır. Bu alâmetlerden biri, câhiller çoğalacak, ilim adamları azalacaktır. Câhiller, dinde söz sâhibi olup, herkese yanlış yol göstereceklerdir.

Bunun için Müslümanlar uyanık olmalıdır. Her söze güvenmemelidir. Hutbelerde, kitâblarda ve gazetelerde, “Ehl-i sünnet” âlimlerini ve bunların kitâblarını bildirmeyip, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şerîflerden, kendi kafalarına göre ma'nâ çıkaranlara inanmamalıdır. Mezhebsizler, yâ bid'at sâhibi sapıktır, yâhud kâfirdir. Bunların her ikisi de, her zaman din adamı kılığına girerek Müslümanları aldatmışlar, doğru yoldan çıkarmışlardır. Mezhebsizlerin bildirdikleri âyet-i kerîmelere ve hadîs-i şerîflere, Ehl-i sünnet âlimlerinin nasıl ma'nâ verdiklerini aramalı, işin doğrusunu öğrenmelidir.

Bunun için de, güvenilen, fıkıh “İlm-i hâl” kitâblarını okumalıdır. “Ehl-i sünnet” âlimleri, âyet-i kerîmelerin ve hadîs-i şerîflerin hepsini incelemiş, kılı kırk yarararak doğru ma'nâlarını bulmuşlar. Kitâplara yazmışlardır.

Şimdi biraz arabî bilen din câhilleri, kendilerini müctehid sanıyorlar. Biz fakülteyi de bitirdik, diploma aldık diyerek islâm âlimlerini küçük görüyorlar. Hâlbuki, bir zamanda yaşamış olan müctehidler “İcmâ” ya'nî sözbirliği ile bildirmiş oldukları birşey, dinde zarûf olan şeylerden ise, ya'nî câhillerin bile işittiği, heryere yayılmış bilgilerden ise, bu şeye inanmak da, uymak da farzdır.

Böyle icmâ'a inanmayan kâfir olur. İnanıp da uymayan, fâsık olur. İcmâ' ile bildirilmiş olan şey, zarûf bilinen şeylerden değil ise, buna inanmayan kâfir olmaz. “Bid'at sâhibi” sapık olur. Uymayan yine fâsık olur. Günâh işlemiş olur.

İbni Melek, “Usûl-i fıkıh” kitâbında, icmâ' bahsinde diyor ki, “Bir zamanda yaşamış olan müctehidler, birşeyin nasıl yapılacağına, sözbirliğine varamamış, başka başka söylemişler ise, bunlardan sonra gelen âlimlerin bunların sözlerinden birine uyması lâzımdır. Başka dürlü söylemeleri câiz değildir, bâtıldır. Böyle olduğunu bütün âlimler sözbirliği ile beyân buyurmuşlar, icmâ' hâsıl olmuştur”.

İslâm âlimleri sözbirliği

Şimdi dünyanın hiçbir yerinde bir müctehid yoktur. Müctehid, ictihâd derecesine yükselmiş derin islâm âlimi demektir. Şimdi yeryüzünde hiç müctehid bulunmadığını kendiliğimizden söylemiyoruz. Bunu bütün âlimler, Mezhebsizlerin yalancı şâhid yapmağa kalkıştığı şâh Velîyyullah-ı Dehlevî hazretleri de bildiriyor.

Meselâ, İbni Âbidîn, Dürr-ül-muhtârda, Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” vefâtından dört yüz sene sonra “Kıyâs” kalmadı. Ya'nî kıyâs yapan derin âlim kalmadı. Bir işi, başka işe benzeterek hüküm çıkarabilecek “Mutlak müctehid” kalmadı buyuruyor.

Evet her yüz senede bir ictihâd derecesine yükselmiş olan derin âlimler, ya'nî müceddidler geleceği hadîs-i şerîfde bildirilmiştir. Bu müceddidler, “Mezhebe müctehid”dir. Bunlar kıyâslar yapmak, yeni ictihâdlarda bulunmak vazifesini üzerine almamışlar, buldukları mezhebin imâmîlerinin ictihâdlarını tâzelendirmeğe, halkı irşâd etmeğe çalışmışlardır. Yeni ictihâdlara ihtiyâç olmadığını görmüşler, Ehl-i sünnet bilgilerini kuvvetlendirmeğe ehemmiyet vermişlerdir. Müctehid olmıyan her Müslümana “mukallid” denir.

Şimdi yeryüzündeki bütün Müslümanlar, mukallidiz. Bir mukallid, ne kadar âlim olursa olsun bunun bir iş üzerinde, önce gelmiş müctehidler bildirdiklerinin dışında ayrı bir ictihâdda bulunamayacağı, İbni Melekin “rahmetullahi teâlâ aleyh” bildirdiği, sözbirliğinden de anlaşılmaktadır. “Ümmetim, dalâlet üzerinde birleşmez” hadîs-i şerîfi, âlimlerin bu sözbirliğinin hidâyet olduğunu, doğru olduğunu göstermektedir.

“Şevâhid-ül-hak” diyor ki: “İslâm âlimleri sözbirliği ile bildiriyorlar ki, hicretin dördüncü asrından sonra, dünyâda, ictihâd edebilecek âlim hiç kalmadı. Şimdi bütün Müslümanların, bilinen dört mezhebden birine uymaları lâzımdır.

Çünkü, şimdi, Kur'ân-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfi anlayıp bunlardan ahkâm çıkaracak ilm sâhibi hiç yoktur. Bir mezhebe uyulursa, Kur'ân-ı kerîme ve Resûlullahın sünnetine uyulmuş olur.

Celâleddîn-i Süyûtî gibi büyük bir âlim müctehid olduğunu söyleyince, zamânındaki âlimler, buna yazılı birşey sordular: Önceki âlimler buna iki ayrı cevâb vermişlerdir. İctihâdın en

aşağı derecesinde olan, bunlardan birini seçebilir. Sen de seçip bize yaz dediler, birini seçmeğe cesâret edemedi. İbni Hacer buyuruyor ki, en aşağı derecedeki ictihâd işi böyle güç olunca, mutlak müctehid olmanın imkânsızlığını anlamalıdır.

İslamiyet her devre hitap eder

İctihad yapabilecek özellikler ve üstünlükler, ancak Eshâb-ı kirâmda ve sonra, ikiyüz sene içinde yetişen, ba'zı büyüklerde bulunabildi. Daha sonraları, fikirler, reyler dağılıp, bid'atler çıkıp yayıldı. Böyle üstün kimseler azala azala, dört yüz sene sonra, bu şartları hâiz kimse, ya'nî mutlak müctehid olarak meşhûr olan görülmedi.

Hicretten dört yüz sene sonra, müctehide ihtiyâc da kalmadı. Çünkü, Allahü teâlâ ve Onun Resûlü Muhammed aleyhisselâm, kıyâmete kadar hayât şekillerinde ve fen vâsıtalarında yapılacak değişikliklerin, yeniliklerin hepsine şâmil olan ahkâmın hepsini bildirdiler. Müctehidler de, bunların hepsini anlayıp, açıkladılar.

Sonra gelen âlimler, bu ahkâmın, yeni hâdiselere nasıl tatbik edileceklerini, tefsîr ve fikh kitâblarında bildirirler. "Müceddid" denen bu âlimler kıyâmete kadar mevcûddur. Bunlar da ahkâmın yeni hadiselere nasıl tatbik edileceğini bildirdiler.

"Fen vâsıtaları değişti. Yeni hâdiselerle karşılaşıyoruz. Din adamları toplanarak yeni tefsîrler yazılmalı, yeni ictihâdlar yapılmalıdır" diyerek, nasslara ilâveler, değişiklikler yapmak lâzım olduğunu savunanların islâm düşmanı oldukları anlaşılır.

İctihadın inceliklerini bilmeyen, bu konuda ehil olmayan, Kur'an-ı kerimden, Hadis-i şeriflerden hüküm çıkarmaya çalışırsa yanılır; kendini de başkalarını da helak sürükler. Çünkü, pek çok ayet-i kerime sonra nesh edildi, hükmü kaldırıldı. Pek çok hükümde içki yasağında olduğu gibi ayet-i kerimelerde tedricen bildirildi. Bu incelikleri bilmeyen nasıl hüküm verecek?

İmâm-ı Muhammedin "Siyer-i kebîr" kitâbının tercemesi, seksenikinci sahîfesinde buyuruyor ki: Cihâd emri yavaş yavaş geldi. İslâmiyyetin başlangıcında müşriklerle karşılaşmamak, onlardan uzak kalmak, onlara yumuşak davranmak emir olundu. Sonra, ikinci emir gelerek, kâfirlere yumuşak ve güzel sözlerle islâmiyyeti bildir! "Ehl-i kitâb" denilen yahûdîlerle hıristiyanlara yumuşak, güzel karşılık ver denildi. Üçüncü emir ile harb etmeğe yalnız izin verildi. Dördüncü emir ile kâfirler size eziyyet verince, onlarla harb ediniz, diyerek, karşı koymak farz oldu. Medîne'de islâm devleti teşekkül edince, beşinci olarak, dört aydan başka zamanlarda harb ediniz emri geldi. Altıncı olarak gelen âyet-i kerîmede devletin, her zaman harb etmesi emir olundu."

Bu ve bunun gibi emrin öncesini, safhalarını bilmeyen doğru hüküm verebilir mi?

Cebrail aleyhisselâm yanlış düzeltirdi

Dinimizin emir ve yasaklarının hepsi Kur'an-ı kerimden çıkmaktadır. Kur'an-ı kerim, bütün Peygamberlere gönderilmiş olan, bütün kitâblardaki ahkâmı ve dahâ fazlasını kendisinde toplamaktadır. Kur'an-ı kerimdeki ahkam üç kısımdır: Birinci kısım, ilim ve akıl sahiblerinin anlayabileceği açık hükümler. Kur'an-ı kerimdeki ikinci kısım ahkâm açıkca anlaşılmaz. İctihâd yolu ile meydâna çıkarılabilir.

İctihadda, Eshâb-ı kirâmdan biri, Peygamberimize uymayabilirdi. Fakat bu ahkâm, Peygamberimiz zamânında hatâlı ve şübhelî olamazdı. Çünkü, Cebrâil "aleyhisselâm" gelerek, yanlış olan ictihâdlar, Allahü teâlâ tarafından hemen düzeltilir, hak ile bâtil birbirinden hemen ayrılırdı. Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" âhirete teşrîfinden sonra meydâna çıkarılan ahkâm ise, böyle olmayıp, doğru ile yanlış ictihâdlar karışık kaldı.

Bundan dolayıdır ki, vahy zamanında ictihâd olunan ahkâmı, hem yapmak, hem de inanmak lâzımdır. Peygamberimizden sonra ictihâd olunan ahkâmı da yapmak lâzım ise de, icmâ' hâsıl olmıyan ictihâdlarda şübhe etmek, imânı gidermez.

Kur'an-ı kerimde bulunan ahkâmdan üçüncü kısmı, o kadar derin ve gizlidir ki, bunları anlayıp çıkarmağa insan gücü yetişemiyor. Bunlar, Allahü teâlâ tarafından bildirilmedikçe, anlaşılabilir. Bu da ancak Peygamberimize gösterilmiş, bildirilmiştir. Başkasına bildirilmez.

Bu ahkâm da, Kur'an-ı kerimden çıkarılıyor ise de, Peygamber tarafından açıklanmış olduklarından, bunlara (Sünnet) denir. Birinci ve üçüncü kısım ahkâmda kimse, Peygamberden "sallallahü aleyhi ve sellem" ayrılmaz. Bütün Müslümanların, bunlara inanması ve tâbi' olması lâzımdır.

Ahkâm-ı ictihâdiyyede ise, her müctehidin kendi çıkardığı hükme tâbi' olması lâzımdır. Peygamberimiz uzak memleketlere gönderdiği Eshâb-ı kirâma, karşılaşıcakları mes'elelerde, Kur'an-ı kerimin hükmü ile hareket etmelerini, Kur'an-ı kerimde bulamazlar ise, hadis-i şeriflerde aramalarını, burada da bulamazlar ise, kendi re'y ve ictihâdları ile amel etmelerini emir buyururdu.

Kendilerinden dahâ âlim, daha yüksek olsalar bile, başkalarının fikir ve icthâdlarına tâbî' olmakdan men' ederdi. Hiçbir müctehid ve Eshâb-ı kirâmdan hiçbirisi başkalarının icthâdlarına bozuk demedi. Kendilerine uymayanlara, fâsık ve sapık gibi kötü şeyler söylemedi.

Müctehidlerin en büyüğü

Eshâb-ı kirâmdan sonra gelen müctehidlerin en büyüğü, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir. Bu büyük imâm, her hareketinde, vera' ve takvâ üzere idi. Her işinde Peygamber Efendimize tam ma'nâsı ile tâbî' idi. İctihâd ve istinbâtta, öyle yüksek bir dereceye ulaşmıştı ki, buraya kimse varamadı.

Kendisinden dahâ önceleri, dahâ âlim ve dahâ yüksek kimseler geldi ise de, onların zamanında sapıtmalar yayılmamış olduğundan, doğruyu ayıracak mi'yârlar hâzırlamamışlar, diğer daha kıymetli işlerle uğraşmışlardır.

İmâm-ı Şâfi'î hazretleri, İmâm-ı a'zamın icthâdının inceliğinden, az birşey anlayabildiği içindir ki, "Bütün müctehidler, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfenin çocuklarıdır" demiştir. İsa aleyhisselâm, kıyâmete yakın bir zamanda, gökden inerek, Muhammed aleyhisselâmın dînine göre hareket edecek ve Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkaracaktır.

İslâm büyüklerinden imâm-ı Muhammed Pârisâ hazretleri buyuruyor ki, "İsa aleyhisselâm gibi büyük bir Peygamberin, icthâd ile çıkaracağı bütün ahkâm, Hanefî mezhebindeki ahkâma benziyecek, ya'nî, İmâm-ı a'zamın icthâdına uygun olacaktır".

Bu da, İmâm-ı a'zamın icthâdının, ne kadar çok isâbetli ve doğru olduğunu bildiriyor. Evliyâ, kalb gözleriyle, Hanefî mezhebini, büyük deniz gibi, diğer mezhepleri, ufak dereler, ırmaklar gibi görmüş olduklarını söylemişlerdir.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hazretleri, icthâdında da sünnete tâbî' olmakta, herkesden ileri gitmiş, Mürsel hadîsleri bile, Müsned hadîsler gibi, sened olarak almıştır ve Eshâb-ı kirâmın sözlerini, kendi görüşlerinin, buluşlarının üstünde tutmuştur.

Onların, Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" yanında, sohbetinde bulunmak şerefi ile kazandıkları derecelerin büyüklüğünü, herkesden dahâ iyi anlamıştır. Diğer hiç bir müctehid böyle yapamamıştır.

İmâm-ı a'zam için, kendi görüşü ile ahkâm çıkarıp, Kur'ân-ı kerîme ve hadîs-i şerîflere bağlı kalmamıştır diyenler, yeryüzünde asrardan beri ibâdet etmekte olan milyonlarca Müslümanı, yanlış ve uydurma yolda bulundurmakla ve hattâ Müslümanlıktan ayrı kalmakla lekelemiş oluyor.

Fıkhın kurucusu imâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir

Ehl-i sünnetin reîsi, fıkhın kurucusu, imâm-ı a'zam Ebû Hanîfedir . Bütün dünyâda tatbîk olunan ahkâm-ı islâmiyyenin dörtde üçü, onundur. Kalan dörtte birinde de, ortaktır. İslâmiyette ev sâhibi, âile reîsi odur. Bütün diğer müctehidler, onun çocuklarıdır.

Bir müctehidin çıkardığı ahkâmın hepsine "Mezheb" denir. Ehl-i sünnetin yüzlerce mezhebenden, bugün dört imâmın mezhebi kitâblara geçmiş olup, diğerleri kısmen unutulmuştur.

Bu dört imâmın, Ebû Hanîfe, Mâlik bin Enes Esbahî, Muhammed Şâfi'î, Ahmed bin Hanbel'dir. Müctehid olmıyanların bütün hareketlerinde ve ibâdetlerinde, bu dört mezhebden birinde bulunması lâzımdır. Demek ki, Peygamberimizin yolu, Kur'ân-ı kerîm ile ve hadîs-i şerîfler ile, ya'nî sünnet ile ve müctehidlerin icthâdları ile gösterilen yoldur.

Dîn-i islâm, nakil yolu ile bizlere gelmiştir. Nakilde, edille-i şerriyedir. Bunun dışındaki deliller geçerli değildir. Mesela, tesavvuf büyüklerinin kalblerine gelen ilhâmlar, keşfler, ahkâm-ı islâmiyye için sened ve vesîka olamaz. Keşflerin, ilhâmların doğru olup olmadığı, islâmiyete uygun olup olmamaları ile anlaşılır.

Tesavvufun, vilâyetin yüksek tabakalarında bulunan Evliyâ da, ilmi olmıyan, aşağı derecelerdeki Müslümanlar gibi, bir müctehide tâbî' olmak mecbûriyyetindedir. Bistâmî, Cüneyd, Celâleddîn-i Rûmî ve Muhyiddîn-i Arabî hazretleri gibi Evliyâ, herkes gibi, bir mezhebe tâbî' olarak yükselmişlerdir.

Ahkâm-ı islâmiyyeye yapışmak, bir ağaç dikmek gibidir. Evliyâyâ hâsıl olan ilimler, ma'rifetler, keşfler, tecellîler, aşk-ı ilâhî ve muhabbet-i zâtiyye, bu ağacın meyveleri gibidir. Evet, ağaç dikmekden maksad, meyve elde etmektir. Fakat, meyve kazanmak için, ağaç dikmek şarttır. Ya'nî, imân olmazsa ve ahkâm-ı islâmiyye yapılmazsa, tesavvuf ve evliyâlık hâsıl olamaz. Böyle iddî'âda bulunanlar, zındıktır, dinsizdir. Böyle kimselerden, arslandan kaçmaktan dahâ çok kaçmalıdır. Arslan, insanın yalnız canını alır. Bunlar ise, dînini ve imânını alır.

İmâm-ı Mâlik hazretleri, "Fıkh öğrenmeyip, tesavvuf ile uğraşan, dinden çıkar, zındık olur. Fıkh öğrenip tesavvufdan haberi olmıyan bid'at sâhibi, ya'nî sapık olur. Her ikisini edinen, hakîkate varır" buyurdu. Tesavvuf büyüklerinin hepsi bir fıkh âliminin mezhebinde idi. Mesela, Abdülkâdir-i Geylânî, hanbelî idi. İmâm-ı Rabbânî hanefî idi.

Vücûd yapısı ve iklim şartları

Eshâb-ı kirâmın inanışları hep aynı idi. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açıkça bildirilmiş işleri yapmakda da, birbirlerine uygun idiler. Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilmemiş birşeye inanmağı dînimiz emir etmemiştir.

Fen bilgilerinin çoğu böyledir. Bunlardan akla uygun olanlara inanılır. Açıkca emir veya yasak edilmemiş işler ise, böyle değildir. Böyle işleri yapıp yapmamakda, açıkça bildirilenlere benzetilmelerini, Allahü teâlâ, derin âlimlere emr etmektedir. Bu benzetmeyi yapabilecek derin âlimlere "Müctehid" denir. Bu benzetmek işine, "İctihâd" denir.

Bir müctehidin ictihâd ederek elde ettiği bilgilerin hepsine, o müctehidin "Mezheb"i denir. Eshâb-ı kirâmın hepsi derin âlim, birer müctehid idiler. İslâmiyyet bilgilerinde, siyâset, idârecilik ve zamanlarının fen bilgilerinde ve tesavvuf ma'rifetlerinde birer deryâ idiler. Bu bilgilerinin hepsini, Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem" mübârek cemâlini görmekle ve kalblere işliyen, rûhları çeken sözlerini işitmekle, az zamanda edindiler.

Herbirinin mezhebi vardı. Mezhepleri az veyâ çok farklı idi. Tâbi'nin ve Tebe'i tâbi'nin arasında da müctehidler vardı. Bu müctehidler ve Eshâb-ı kirâmın mezheplerinden yalnız dördü kitâblara geçip, dünyânın her yerine yayıldı. Diğerlerinin mezhepleri unutuldu. Bu dört mezhebin îmânları, Eshâb-ı kirâmın "radiyallahü teâlâ anhüm ecma'in" ortak olan îmânıdır.

Bunun için, dördüne de "Ehl-i sünnet" denir. İmânları arasında esasta ayrılık yoktur. Birbirlerini din kardeşi bilirler. Birbirlerini severler. Birbirlerine uymıyan işlerini de, zarûret olunca, birbirlerini taklîd ederek yaparlar. Allahü teâlâ, mezheplerin böyle ayrı olmalarını istemiştir.

Bu ayrılığın, Allahü teâlâ tarafından Müslümanlara rahmet olduğunu, Peygamberimiz haber vermiştir. Çünkü, dört mezheb arasındaki ufak tefek başlıklar, Müslümanların işlerini kolaylaştırmaktadır.

Her Müslüman, vücûd yapısına, yaşadığı iklim şartlarına ve iş hayatına göre, kendisine daha kolay gelen mezhebi seçer. İbâdetlerini ve her işini, bu mezhebin bildirdiğine göre yapar. Allahü teâlâ dileseydi, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde, herşey açıkça bildirilirdi. Böylece, mezhepler hâsıl olmazdı. Kıyâmete kadar, dünyânın her yerinde, her Müslümanın tek bir nizâm, tek bir emir altında yaşamaları lâzım olurdu. Müslümanların hâlleri, yaşamaları güç olurdu.

Câhil kimse ile müctehid arasındaki fark

Mezheb imâmı demek, Peygamberimizin "sallallahü aleyhi ve sellem" Kur'ân-ı kerîmden çıkardığı ma'nâları, bilgileri, Eshâb-ı kirâmdan işterek toplayan, kitâba geçiren büyük âlim demektir.

Resûlullahın, Kur'ân-ı kerîmin hepsini Eshâbına tefsîr etmiştir. Resûlullahın Kur'ân-ı kerîme verdiği ma'nâları, açıklamalarını anlamak istiyen, bir mezheb imâmının kitâblarını okur, bunlara uyar. Bu kitâbları okuyup, bunlara uyan kimse, o mezhebden olur. Bu ise, Resûlullah ve Kur'ân-ı kerîme uymak demektir.

Eshâb-ı kirâm, Resûlullahdan işittiklerine uyardı. Kendi talebelerinden birine uymaya, ya'nî dört mezhebden birinde olmalarına lüzûm yoktu. Onların herbiri bütün bilgileri asıl kaynağından alıyordu. Birbirlerine sorarak da öğreniyorlardı. Hepsini, mezheb imâmlarından dahâ çok âlim ve dahâ yüksek müctehid idiler. Mezheb sâhibi idiler.

Şimdi ba'zı câhillere, kendilerini âlim sanıyorlar. Bid'at sâhibi olan âlimleri taklîd ederek, Kur'ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden hükm çıkarmağa kalkıyorlar. Mezheb imâmlarından birini taklîd etmeğe ihtiyâcımız yok diyorlar. Hattâ mezheb imâmlarının ictihâd buyurdıkları, anladıkları bilgileri beğenmiyor, bunlar zamanımıza uymaz diyorlar. Bunlar, kendilerini beğenmiş câhillerdir. Kur'ân-ı kerîme uyduklarını sanıyorlar. Hâlbuki, nefslere ve şeytâna uymaktadırlar. Herkesi de Kur'ândan ve hadîs-i şerîflerden ma'nâ çıkarmağa kışkırtıyorlar. Bu ahmaklara, art niyetlilere aldanmamalıdır.

Her Müslüman, "Ehl-i sünnet" itikâdında olmalı ve dört mezhebden birine uymalıdır. Dört mezhebin kolay taraflarını araştıırıp, birbirine karışdırmağa "Telfik" denir. Nefse ve şeytâna uyarak, telfik yapmak yasaktır. Ancak, ihtiyâc, zaruret olduğu zaman, bir iş için câiz olur.

Din adamı geçinen câhil kimse ile müctehid olan âlimler arasındaki fark, yer ile gök arası gibidir. Hattâ şeytân ile melek arasındaki fark gibidir. Fakat, gâfil, ahmak ve nefslere bağlı olduklarından, kendilerini âlim, kâmil sanıyorlar. Böyle din adamını şeytân aldatmış olduğundan,

müctehidleri taklîd etmek istemiyor. Böyle câhile “Mezhebsiz” denir. Bunlar, ya nefislerinin esiri olmuş zavallı kimselerdir ya da bazı dış mihrakların dini bozmak için kullandıkları maşalardır.

Mezhep imamlarının takip ettikleri yol

Mezhep imamlarının takip ettikleri yol şöyleydi: Mezhep imâmlarının hepsi, bir soru ile karşılaştıkları zaman, bunun cevâbını, önce Kur’ân-ı kerîmde ararlardı. Kur’ân-ı kerîmde açıkça bulamazlarsa, hadîs-i şerîflerde ararlardı. Hadîs-i şerîflerde bulamazlarsa, “İcmâ”da ararlardı. İcmâ’da da bulamayınca, bu soruya benzeyen başka sorunun, Kitâb, sünnet ve icmâ’da bulunan cevâbına “Kıyâs” ederek, benzeterek, ictihâd edip cevâbını bulurlardı.

Bin seneden beri bütün Müslümanlar, âlimler, sâlihler, Velîler, hep bu dört mezhebden birine uydular. Hiçbiri, kendinin müctehid olduğunu iddî’â etmedi. Yeni türeyen mezhebsiz bir din adamına aldanıp da, mezhebden ayrılmamalıdır. Dört mezhebin hiçbiri, Kur’ân-ı kerîmden ve hadîs-i şerîflerden kıl kadar ayrılmamıştır. Hepsî, Müslümanlara, Kitâb ile sünneti açıklamışlardır.

İslâm âlimleri, Müslümanların dört mezhebden birini taklîd etmelerini emir ediyor. Böylece, kâfir olmak veyâ bid’at sâhibi olmak gibi, iki tehlikeden kurtulmalarını istiyorlar. Çünkü, bir câhil, bir mezhep imâmını taklîd etmezse, delîlsiz kalarak yoldan çıkar.

“Mîzân-ül-kübrâ” kitabında buyuruyor ki, “Sünnet, ya’nî hadîs-i şerîfler, Kur’ân-ı kerîmi açıklamaktadır. Mezhep imâmları, sünneti açıklamışlardır. Din âlimleri de, mezhep imâmlarının sözlerini açıkladılar. Kıyâmete kadar da böyle olacaktır.

Sünnet, ya’nî hadîs-i şerîfler olmasaydı, sular, tahâret, namazların kaç rek’at oldukları, rükû’ ve secdede okunacak tesbîhleri, bayram ve cenâze namazlarının nasıl kılınacağını, zekât nisâbını, orucun, haccın farzlarını ve nikâh, hukûk bilgilerini, hiçbir âlim, Kur’ân-ı kerîmde bulamaz ve öğrenemezdi.

İmrân bin Husayna birisi, “Bize yalnız Kur’ândan söyle!” deyince: Ey ahmak! Kur’ân-ı kerîmde, namazların kaç rek’at olduğunu bulabilir misin dedi.

Hazret-i Ömere, farzların seferde kaç rek’at kılınacağını Kur’ân-ı kerîmde bulamadık dediklerinde, “Allahü teâlâ, bize, Muhammed aleyhisselâmi gönderdi. Biz, Kur’ân-ı kerîmde bulamadığımızı, Resûlullahdan gördüğümüz gibi yapıyoruz. O, seferde, dört rek’at farzları iki rek’at kıladı. Biz de, öyle yaparız” buyurdu. Din imâmlarının hiçbir sözü, islâmiyetin dışında değildir. Çünkü herbiri, hem hakîkatde, hem de ahkâm-ı islâmiyyede âlimdirler.”

Kötü din adamının özelliği

Allahü teâlâ, herşeyin hükmünü Kur’ân-ı kerîmde bildirdi. Fakat açık değildir. Onun yüce peygamberi olan Muhammed aleyhisselâm da, bunların hepsini açıkladı. Ehl-i sünnet âlimleri de, bunları, Eshâb-ı kirâmdan öğrenip kitâblarına yazdılar.

Şimdi bu kitâbları dünyanın her yerinde mevcûddur. Dünyanın her yerinde, kıyâmete kadar ortaya çıkacak olan her yeni şeyin nasıl kullanılacağı, bu kitâbların bir bilgisine benzetilebilir. Bunun mümkün olması, Kur’ân-ı kerîmin mu’cizesi ve islâm âlimlerinin bir kerâmetidir. Yalnız mühim olan şey, karşılaşılan işin nasıl yapılacağını, Ehl-i sünnet olan hakîkî bir Müslümandan sorup öğrenmek lâzımdır. Mezhebsiz din adamına sorulursa, fikh kitâblarına uymayan cevâb vererek, insanı yanlış yola sürükler.

Arabî bilen bir kimse, bu yolu bırakıp, doğrudan Kur’ân-ı kerîmden ma’nâ çıkarmağa kalkışırsa, doğru yoldan kayar. Dîninin, îmânının sarsıldığını, belki de, küfre bulaşıldığını anlamaz da, kendini doğru Müslüman sanır ve doğru Müslümanlara leke sürmeğe çabalar.

Arabî dilini iyi bilmekle, Kur’ân-ı kerîmin ma’nâsı anlaşılabilseydi, Beyrutdaki arab hıristiyanların, Kur’ân-ı kerîmi herkesden dahâ iyi anlamaları îcâb ederdi. Hâlbuki bunlar, Kur’ân-ı kerîmden hiçbirşey anlayamamış, îmân şerefine bile kavuşamamışlardır.

Bir din adamı, hangi asrda bulunursa bulunsun, Peygamberin ve Eshâbının bildirdiklerine uymazsa, sözleri, işleri ve i’tikâdı bunların bildirdiklerine uygun olmazsa ve nefesine, düşüncelerine uyararak islâmiyetin dışına taşarsa ve aklına uyararak islâmiyetin inceliklerine karşı gelir, anlayamadığı bilgilerde dört mezhebin dışına taşarsa, bu kimsenin kötü din adamı olduğu anlaşılır.

Allahü teâlâ bunun kalbini mühürlemiştir. Gözleri hak yolu göremez. Kulakları doğru sözü işitemez. Buna, kıyâmetde büyük azâb vardır. Allahü teâlâ, bunu sevmez. Bunun gibi olanlar, Peygamberlerin düşmanıdır. Bunlar, kendilerini doğru yolda sanır. Yaptıklarını beğenirler. Hâlbuki, bunlar şeytânın yolundadırlar.

Bunlardan aklını toparlayıp doğruya dönebilen çok azdır. Bunların her sözü tatlı olur. Yıldızlı olur. aydalı görünür. Hâlbuki, düşündükleri, beğendikleri şeyler hep kötüdür. Ahmakları

aldatarak kötü yola, felâkete sürüklerler. Sözleri, kar yığınları gibi parlak, lekesiz görünür. Fakat, hakikat güneşi karşısında eriyip giderler.

Açık bildirilmeyişin sebebi

Allahü teâlâ ve Peygamberi, mü'minlere merhamet ettikleri için, bazı işlerin nasıl yapılacağı, Kur'ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde açık bildirilmedi. Açıkca bildirilse idi, öylece yapmak farz ve sünnet olurdu. Farzı yapmayanlar günâha girer, farza ve sünnete kıymet vermeyenler de kâfir olurdu. Mü'minlerin hâli güç olurdu.

Böyle işleri, açık bildirilmiş bulunanlara benzeterek işlemek lâzım olur. Din âlimleri arasında, işlerin nasıl yapılabileceğini, böyle benzeterek anlayabilenlere, "Müctehid" denir. Müctehidin, bir işin nasıl yapılacağını anlamak için, son gayreti ile uğraşarak görüşüne, doğruya en yakın zannına göre amel etmesi, kendine ve ona uyanlara vâcib olur. Ya'nî, âyet-i kerîmeler ve hadîs-i şerîfler, böyle yapmağı emir etmektedir.

Müctehid, bir işin nasıl yapılacağını anlamağa çalışırken yanılırsa, günâh olmaz. Sevâb olur. Uğraşmasının sevâbını kazanır. Çünkü, insana gücü, kuvveti yetdiği kadar çalışması emir olundu. Müctehid yanılırsa, çalışması için bir sevâb verilir. Doğruyu bulursa, on sevâb verilir.

Eshâb-ı kirâmın hepsi büyük âlim, yanî müctehid idiler. Bunlardan sonra gelenler arasında, ilk zamanlar ictihâd yapabilecek büyük âlim çok idi. Bunların her birine nice kimseler uyandı. Zamanla, bunların çoğu unutulmuş, Ehl-i sünnet içinde, yalnız bu dört mezheb kaldı. Sonraları, olur olmaz kimseler çıkıp da, müctehidim diyerek, bozuk fırkalar çıkarmamaları için, Ehl-i sünnet, bu dört mezhebden başka mezhebe uymadı.

Bu dört mezhebden herbirine, Ehl-i sünnetten milyonlarla kimse uydu. Dört mezhebin itikâdı bir olduğundan, birbirine yanlış demez, bid'at sâhibi, sapık bilmezler. Doğru yol, bu dört mezhebde de, her biri kendi mezhebinin doğru olmak ihtimâli dahâ çoktur bilir. İctihâd ile anlaşılacak işlerde, islâmiyyetin açık emri bulunmadığı için, bir adamın mezhebi yanlış olup da, diğer üç mezhebden birisinin doğru olmak ihtimâli var ise de, herkes "Benim mezhebim doğrudur, yanlış olmak ihtimâli de vardır ve diğer üç mezheb yanlıştır, doğru olmak ihtimâli de vardır" demelidir.

Böylece, harac, sıkıntı olmadıkça, bir işi bir mezhebe göre, başka bir işi de başka mezhebe göre yaparak, dört mezhebi karıştırmak câiz olmaz. Bir kimse, dört mezhebden hangisini taklîd ediyor ise, yanî hangi mezhebi seçmiş ise, o mezhebdeki bilgileri öğrenmesi, harac, sıkıntı olmadıkça, her işinde o mezhebe uyması lâzımdır.

Dört mezhebin çıkışı

Dört mezhebin hâli, bir şehir halkının hâline benzer. Bu halk, önlerine çıkan bir işin nasıl yapılacağı kanûnda bulunmazsa, o şehrin eşrâfı, ileri gelenleri toplanıp, o işi kanûnun uygun bir maddesine benzeterek yaparlar. Ba'zan uyuşamayıp, ba'zısı devletin maksadı, beldeleri ta'mîr ve insanların râhatlığıdır der. O işi, re'y ve fikrleri ile, kanûnun bir maddesine benzetir. Bunlar, hanefî mezhebine benzer.

Ba'zıları da, devlet merkezinden gelen me'mûrların hareketlerine bakarak, o işi, onların hareketine uydurur ve devletin maksadı, böyle yapmaktır derler. Bunlar da, Mâlikî mezhebine benzer.

Ba'zıları ise kanûnun ifâdesine, yazının gidişine bakarak, o işi yapma yolunu bulur. Bunlar da, Şâfi'î mezhebi gibidir.

Bir kısmı ise, kanûnun başka maddelerini de toplayıp, birbiri ile karşılaştırarak, bu işi doğru yapabilmek yolunu arar. Bunlar da, Hanbelî mezhebine benzer.

İşte şehrin ileri gelenlerinden her biri, bir yol bulur ve hepsi, yolunun doğru ve kanûna uygun olduğunu söyler. Kanûnun istediği ise, bu dört yoldan biri olup, diğer üçü yanlıştır. Fakat, kanûndan ayrılmaları, kanûnu tanımadıkları için, devlete karşı gelmek için olmayıp, hepsi kanûna uymak, devletin emrini yerine getirmek için çalışdıklarından, hiçbir suçu görülmez.

Hatta, böyle uğraştıkları için, beğenilir. Fakat, doğrusunu bulan dahâ çok beğenilip, mükâfât alır. Dört mezhebin hâli de böyledir. Allahü teâlânın istediği yol, elbette birdir. Dört mezhebin ayrıldığı bir işde, birinin doğru olup, diğer üçünün yanlış olması lâzımdır. Fakat, her mezheb imâmı, doğru yolu bulmak için uğraşdığından, yanılanlar af olur.

Hattâ sevâb kazanır. Çünkü, Peygamber efendimiz, "Ümmetime, yanıldığı ve unuttuğu için cezâ yoktur" buyurdu.

Bu ayrılıkları bazı işlerde olup, ibâdetlerin çoğunda, yanî Kur'ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflerin açık olarak bildirdikleri ahkâmda ve inanılacak şeylerde, aralarında tam birlik bulunduğundan, birbirini kötülemezler.

Eshâb-ı kirâm hangi mezhebde idi?

Ehli sünnet dışı bozuk fırkalar ve onların kitâblarını okuyanlar, “Mezhepler ikinci asırda meydâna çıktı. Eshâb ve Tâbi’in, hangi mezhebde idi? Mezheplere lüzum yok. Arapça bilen herkes Kur’an-ı kerimi okuyup buna göre amel edebilir. Arapça bilmeyen de mealinden okuyup öğrenir” gibi sözlerle işin aslını bilmeyen cahilleri etki altına alarak kafalarını karıştırmak istiyorlar. Mezhebin ne olduğunu bilen bunlara güler geçer. Bunların art niyetli olduklarını anlar.

Mezheb imâmı demek, Kur’an-ı kerîm ve hadîs-i şerîflerde açıkca bildirilmiş olan din bilgilerini, Eshâb-ı kirâmdan işiterek toplıyan, kitâba geçiren büyük âlim demektir. Açıkca bildirilmemiş olan bilgileri de, açık bildirilmiş olanlara benzeterek meydâna çıkarmıştır. “Hadîka” kitâbında diyor ki; “Bilinen dört imâm zamanında, başka mezheb imâmları da vardı. Bunların da mezhepleri vardı. Fakat, bunların mezheplerinde olanlar azala azala bugün hiç kalmadı”.

Eshâb-ı kirâmın herbiri müctehid idi. Hepsî de, derin âlim, mezheb imâmı idi. Herbiri kendi mezhebinde idi. Hepsî de, mezheb imâmlarımızdan dahâ üstün, dahâ çok bilgili idi. Mezhepleri dahâ doğru, dahâ kıymetli idi. Fakat, bunların kitâbları olmadığı için, mezhepleri unutuldu. Dört mezhebden başkasına uymak imkânı kalmadı.

Eshâb-ı kirâm hangi mezhebde idi demek, alay kumandanı, hangi bölüktendir? Yâhud, fizik öğretmeni, okulun hangi sınıfı öğrencisidir demeğe benzemektedir.

Kur’an-ı kerîmi ve hadîs-i şerîfleri anlamak için arabî bilmek lâzım ise de, yalnız arabî bilmek kâfi değildir. Kâfi olsaydı, Beyrutdaki arab hıristiyanların herbirinin, birer İslâm âlimi olması lâzım gelirdi. Çünkü onların içinde Mısır’daki dinde reformculardan daha kuvvetli arabîsi olanlar, arab lisânının mütehasısları, “Müncid” isimli meşhur arapça lügat kitâbları yazarlar var. Bunların hiçbiri, Kur’an-ı kerîmi anlayamamış, îmân etmek şerefine bile kavuşamamıştır.

Kur’an-ı kerîm, Eshâb-ı kirâma hitâb ediyor. Onların nûrlu kalblerine ve selîm aklalarına hitâb ediyor. Kureyş lisânı ile davet ediyor. Eshâb-ı kirâm, Resûlullahın sohbetinde yetiştikleri ve bütün ümmetin üstünde kemâl sâhibi oldukları hâlde, Kur’an-ı kerîmi anlayışları ayrı ayrı oldu. Anlayamadıkları yerler de oldu. O büyükler böyle âciz kalınca, bizim gibi, argo dili ile arabî anlıyanların hâli nice olur?

Câhil olan cesûr olur

Din imâmlarımız, doğrudan Kur’an-ı kerîmden manâ çıkarmağa kalkışmadılar. Kendilerini bundan âciz gördüler. Resûlullahın “sallallahü aleyhi ve sellem” Kur’an-ı kerîme nasıl ma’nâ verdiğini Eshâb-ı kirâmdan sorup araştırdılar. Eshâb-ı kirâmın anladıklarını da, kendi anlayışlarına tercîh etdiler. İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfe herhangi bir Sahâbînin sözünü kendi anladığına tercîh ederdi.

Resûlullahdan ve Sahâbeden bir haber bulamayınca, ictihâd etmek zorunda kalırdı. Her asırda gelen islâm âlimleri, dahâ önce gelenlerin, büyüklükleri, üstünlükleri, vera’ ve takvâları karşısında titrerler. Onların sözlerine sened, delîl olarak sarılırlardı.

Bu din, edeb dînidir. Tevâzu’ dînidir. Câhil olan, cesûr olur. Kendini âlim sanır. Hâlbuki, âlim olan tevâdu’ gösterir. Tevâzu göstereni Allahü teâlâ yükseltir. Resûlullahın Cehenneme gideceklerini haber verdiği yetmişiki bid’at fırkasının reîsleri de derin âlim idiler.

Fakat onlar, ilmlerine güvenerek, Kitâbdan, Sünnetden ma’nâ çıkarmağa kalkıştılar. Böylece, Eshâb-ı kirâma tâbî olmak şerefine kavuşamadılar. Onların doğru yollarından saptılar. Yüzbinlerle Müslümanın da Cehenneme gitmelerine sebep oldular.

Dört mezhebin âlimleri, derin ilmlerini Kur’an-ı kerîmden ahkâm çıkarmakta kullanmadılar. Buna cesâret edemediler. Resûlullahın ve Eshâb-ı kirâmın bildirdiklerini anlamakta kullandılar.

Allahü teâlâ, insanlara Kur’an-ı kerîmden hüküm çıkarınız diye emretmiyor. Resûlümün ve Eshâbının çıkardığı hükümlere uyunuz, bunları kabûl ediniz diyor. Bid’at sâhiblerinin, ya’nî mezhebsizlerin, bu inceliği anlayamamaları, kendilerini felâkete sürüklemiştir.

Bir âyet-i kerîmede meâlen, “Resûlüme itâ’at ediniz!, Resûlüme tâbî olunuz!” buyuruldu. Bu âyet-i kerîme ve Resûlullahın “Eshâbımın yoluna sarılınız!” emri, bu sözümüzün vesîkasıdır.

Mezheb imâmlarına uymak, Allahı ve Resûlü bırakıp, kula kul olmak değildir, böyle olsaydı, Eshâb-ı kirâma uymak da böyle olurdu. Böyle olmadığı için, Resûlullah , bunu emir etmiştir.

Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, insanların kısaca îmân etmelerini ve gördükleri gibi ibâdet yapmalarını emir ederdi. Bunların delîllerini bilmeği hiç teklîf etmezdi. Bunu imâm-ı Gazâlî “Kimyâ-ı se’âdet” kitâbında uzun bildiriyor.

Cenâb-ı Hak, kâfirlerin analarını, babalarını taklîd etmelerini yasaklıyor, küfrü bırakıp îmân etmelerini emir ediyor. Müslümanlara ise Peygamberini ve onun varisi olan Ehli sünnet âlimlerini taklîd etmelerini emir ediyor.

İmam-ı Şarani hazretlerinin nasihati

İslam büyüklerinden İmam-ı Şarani hazretleri "Mizân-ül-kübrâ" kitabında buyuruyor ki: Din kardeşim iyi düşün! Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, Kur'ân-ı kerîmde icmâlen bildirilenleri, ya'nî kısa ve kapalı olarak bildirilenleri açıklamasaydı, Kur'ân-ı kerîm kapalı kalırdı. Resûlullahın vârisleri olan mezheb imâmlarımız hadîs-i şerîflerde mücmel olarak bildirilenleri açıklamasalardı, sünnet-i nebeviyye kapalı kalırdı.

Böylece, her asırda gelen âlimler, Resûlullah'a tâbî' olarak, mücmel olanı açıklamışlardır. Nahl sûresinin kırkdördüncü âyetinde meâlen, "İnsanlara indirdiğimi onlara beyân edesin" buyuruldu. Beyân etmek, Allahü teâlâdan gelen âyetleri, başka kelimelerle ve başka sûretle anlatmak demektir.

Ümmetin âlimleri de, âyetleri beyân edebilselerdi ve kapalı olanları açıklayabilselerdi ve Kur'ân-ı kerîmden ahkâm çıkarabilselerdi, Allahü teâlâ Peygamberine, sana vahy olunanları tebliğ et derdi. Beyân etmesini emir etmezdi. Şeyh-ül-islâm Zekeriyâ buyurdu ki, "Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem, Kur'ân-ı kerîmde mücmel olarak bildirilenleri açıklamasaydı ve mezheb imâmları kapalı olarak bildirilenleri açıklamasalardı, bunları hiçbirimiz anlayamazdık.

Meselâ Resulullah, abdest nasıl alacağımızı hadîs-i şerîfleri ile bize bildirmeseydi, nasıl abdest alacağımızı Kur'ân-ı kerîmden çıkaramazdık. Namazların kaç rek'at oldukları ve orucun, haccın, zekâtın hükmleri ve keyfiyetleri ve nisâb mikdârları ve şartları ve farzları ve sünnetleri, Kur'ân-ı kerîmden çıkarılamazdı. Kur'ân-ı kerîmde mücmel olarak bildirilen hükmlerin hepsi böyledir. Ya'nî, bunlar hadîs-i şerîflerle bildirilmeseydi, hiçbirini anlayamazdık.

Din âlimleri ile mücâdele etmek, nifâk alâmetidir. Çünkü âlimlerin delillerini ibtâl etmek, red etmek için uğraşmaktır. Nisâ sûresinin 65. âyetinde meâlen, "Onların îmân etmiş olmaları için, aralarındaki anlaşmazlıklarda, seni hakem yapmaları ve vereceğin hükme râzı olmaları, teslim olmaları lâzımdır" buyuruldu. Bu âyet-i kerîme, Resûlullahın hükmünden, islâmiyyetin emrinden sıkıntı duyanlarda îmân olmadığına alâmetdir.

Hadîs-i şerîfte, "Resûlün yanında nizâ', cidâl yapmayınız!" buyurdu. Onun dîninin âlimleri ile nizâ', cidâl yapmak, onların doğru olan ictihâdlarının çürük olduklarını göstermeğe kalkışmak, Onunla cidâl etmek demektir. Çünkü, âlimler, Resûlullahın vârisleridir.

Resûlullahın getirdiklerinin hepsine, hikmetlerini, delillerini anlamasak bile, îmân ve tasdik etmemiz lâzım olduğu gibi, mezheb imâmlarımızdan gelen bilgilere de, delillerini anlamasak bile, islâmiyyete muhâlif olmadıkları için îmân ve tasdik etmemiz lâzımdır.

Peygamberlerin hepsinin "aleyhimüssalâtü vesselâm" dinleri amelde ihtilâflı, hattâ birbirlerine zıd hükmleri bulunduğu hâlde, hepsine îmân ve tasdik etmemiz lâzımdır. Böyle olduğunu âlimlerimiz sözbirliği ile bildirmişlerdir. Mezhebler de, bunun gibidir.

Müctehid olmıyanların, mezhebler arasında ayrılıklar bulunduğunu gördükleri hâlde, hepsine îmân ve tasdik etmeleri lâzımdır. Müctehid olmıyan birinin, bir mezhebi hatâlı görmesi, o mezhebin hatâlı olduğunu göstermez. O kimsenin hatâlı olduğunu, anlayışının kit olduğunu gösterir.

İmâm-ı Şâfi'î, teslim olmak, îmânın yarısıdır buyurdu. Rebî' hazretleri bunu işitince, hayır, îmânın hepsidir dedi. İmâm-ı Şâfi'î, bu sözü kabûl eyledi. Yine imâm-ı Şâfi'î "İmânı kâmil olan, üsûl bilgilerinde söz yapmaz. Ya'nî, niye böyledir, öyle değildir demez" buyurdu. Üsûl bilgileri nedir? dediklerinde, Kitâb ve Sünnet ve İcmâ-i ümmettir, buyurdu. İmâm-ı Şâfi'î hazretlerinin bu sözü gösteriyor ki, Rabbimizden ve Peygamberimizden "sallallahü teâlâ aleyhi ve sellem" gelen haberlerin hepsine inandık demeliyiz. İslâm âlimlerinin bildirdikleri de bunun gibidir. Ya'nî imâmlarımızın sözlerine, söz etmeden ve cidâl etmeden inanırız demelidir.

İmâm-ı ibni Abd-il Berr bunun için "İmâmlarımızdan hiçbirinin, talebesine belli bir mezhebi iltizâm etmelerini, ya'nî taklîd etmelerini emrettikleri işitilmemiştir. Diledikleri mezhebin fetvâlarına uymalarını söylemişlerdir. Resûlullahın "sallallahü aleyhi ve sellem", ümmetinden birinin belli bir mezhebi iltizâm etmesini emir buyurduğu, sahîh veyâ zayıf hiçbir hadîs-i şerîfde bildirilmemiştir" dedi.

Allahü teâlânın kalblerini kararttığı ve mühürlediği bu kötü din adamlarına "Bid'at ehli" yanî mezhebsiz din adamı denir. Bunlar, itikâdları ve amelleri, Kur'ân-ı kerîme ve Hadîs-i şerîflere ve icmâ'ı ümmete uymıyan kimselerdir. Bunlar doğru yoldan sapmış olup, Müslümanları da felâkete sürüklemektedirler.

Bunlara uyanlar, Cehenneme gideceklerdir. Selef-i sâlihîn zamanında ve sonra gelen din adamları arasında böyle bozuk olanlar çok vardı. Müslümanlar arasında bunların bulunması, insanın bir uzvunun kangren olmasına benzer. Bu yarayı yok etmedikçe, sağlam kısımlar da felâketden kurtulamaz. Bunlar, bulaşıcı hastalık mikrobu taşıyan hastalar gibidir. Bunlara yaklaşanlar zarâr görür. Bunların zarârına yakalanmamak için yanlarına yaklaşmamak lâzımdır.

İmâm-ı Kurâfi buyuruyor ki, "Eshâb-ı kirâm, sözbirliğı ile bildirdiler ki, hazret-i Ebû Bekrden ve hazret-i Ömerden fetvâ alıp da, bunları taklîd eden bir kimse, başka işlerini başka Sahâbîlere de sorar ve öğrendiğı ile amel ederdi. Huccet, delîl soran olmazdı. Ya'nî, Tâbi'inden yeni îmân etmiş olanların, Eshâb-ı kirâmdan yalnız birinin mezhebini taklîd etmesi mümkün değildi.

Çünkü, Eshâb-ı kirâmın mezhepleri tedvîn edilmiş, büyük mezheb olarak kitâblara geçmiş değildi. Her zaman aynı Sahâbînin yanında bulunup da, herşeyi ona sorup, işitdiklerini yapmak da, pek az kimseye nasîb oldu. Rast geldikleri sahâbîye sorup, öğrenip, yapmak mecbûriyeti vardı. Zarûret olunca, her mezhebe uyulur. Tâbi'în, delîllerini hiç aramazlardı.

Şimdi ise yeni îmân edenlerin, aynı mezhebdeki âlimlerden huccet, delîl aramadan sorup öğrenerek amel etmeleri, aynı mezhebde olan âlimleri bulamazlarsa, her âlimden sormaları, sonra bir mezhebi öğrenip, bu mezhebi taklîd etmeleri lâzım olduğunu âlimler sözbirliğı ile bildirmişlerdir.

"Hepiniz Allahü teâlânın ipine sarılınz!"

Büyük âlim allâme seyyid Ahmed Tahtâvî hazretleri buyuruyor ki: "Tefsîr âlimlerine göre, "Dinde fırkalara ayrıldılar" âyet-i kerîmesi, bu ümmetde meydâna gelecek olan, i'tikâd, îmân bilgilerinde, bid'at sâhiblerini haber vermektedir.

Hazret-i Ömerin haber verdiğı hadîs-i şerîfde, Resûlullah hazret-i Âişeye, "Dinde fırkalara ayrıldılar âyet-i kerîmesi, bu ümmetde meydâna gelecek olan (i'tikâd, îmân bilgilerinde) bid'at sâhiblerini ve nefslerine uyanları haber veriyor" buyurdu.

En'âm sûresinin 153. cü âyetinde meâlen, "Doğru yol budur. Bu yolda olunuz! Fırkalara bölünmeyiniz!" buyuruldu. Ya'nî, yehûdîler ve hıristiyanlar ve başka sapıklar doğru yoldan ayrıldılar. Siz de, bunlar gibi bölünmeyiniz!

Âl-i İmrân sûresinin yüzüçüncü âyetinde meâlen, "Hepiniz, Allahü teâlânın ipine sarılınz!" Fırkalara bölünmeyiniz!" buyuruldu. Tefsîr âlimleri, Allahü teâlânın ipi, cemâ'at, birlik demektir dediler. Fırkalara ayrılmayınız emri, böyle olduğunu göstermektedir. Cemâ'at de, fıkıh ve ilim sâhibleridir.

Fıkıh âlimlerinden bir karış ayrılan, dalâlete düşer. Allahü teâlânın yardımından mahrûm kalır, Cehenneme gider. Çünkü, fıkıh âlimleri doğru yoldadırlar. Muhammed aleyhisselâmın sünnetine yapışan ve Hulefâ-i râşidînin ya'nî dört halîfenin yoluna sarılan bunlardır. Sivâd-ı a'zam, ya'nî Müslümanların çoğı, fıkıh âlimlerinin yolundadır. Bunların yolundan ayrılanlar Cehennem ateşinde yanacaklardır.

Ey mü'minler, Cehennemden kurtulmuş olan tek fırkaya tâbi' olunuz! Bu da, "Ehl-i sünnet vel-cemâ'at" denilen fırkadır. Çünkü, Allahü teâlânın yardımı ve koruması ve tevfiğı bu fırkada olanlardır. Allahü teâlânın gadabı ve azâbı bu fırkadan ayrılanlardır. Bu fırka-i nâciye, bugün amelde, ibâdetlerde dört mezhebde toplanmıştır.

Ehli sünnete göre, bu dört mezhebden birine tâbi' olmayan kimse, bid'at sâhibidir ve Cehenneme gidecektir. Bid'at sâhibi olanların hepsi de, kendilerinin doğru yolda olduklarını iddi'a ediyorlar. Bu iş, kuru iddi'a ile hayâle dayanarak isbât edilmez. Bu yolun mütehassıslarının ve hadîs âlimlerinin bildirmeleri ile anlaşılır. Bunların bildirdikleri ve buldukları yol hak yoldur.

Eshab-ı kirâmın mezhebi

Mezheb imamı demek, Kur'an-ı kerim ve hadis-i şeriflerde açıkça bildirilmiş olan din bilgilerinin, Eshab-ı kirâmdan işiterek toplıyan kitaba geçiren büyük âlim demektir. Açıkça bildirilmiş olanlara benzeterek meydana çıkaran derin âlimlerdir.

Eshab-ı kirâmın herbiri mütehid ve mezheb imamı idi. Her biri kendi mezhebinde idi. Hepsı de, mezheb imamlarımızdan daha üstün idi. Mezhepleri daha kıymetli idi. Fakat, bunlar kitablara yazılmadığı için, mezhepleri unutuldu. Bazı cahiller hazret-i Peygamberin mezhebini neydi diye soruyorlar. "Peygamberin, sahabenin mezhebi nedir?" demek, "Ordu kumandanı, hangi bölüğün eridir?" veya (okuldaki öğrenmen, hangi sınıfın talebesidir?" demeye benzer. Çünkü sahabenin her biri bir mezheb imamı, hatta mezheb imamlarının hocaları idi. Resulullah efendimiz de kainatın hocası idi.

Hadis-i şerîler, Kur'an-ı kerimi, mezheb imamları da sünneti açıklamışlardır. Âlimler de, mezheb imamlarının sözlerini açıklamışlardır. Hadis-i şerîfler olmasaydı, namazların kaç rekat olduğu, nasıl kılınacağı, rükû ve secdede okunacak tesbihler, cenaze ve bayram namazlarının kılınışı şekli, zekât nisabı, orucun, haccın farzları, hukuk bilgileri bilinmezdi.

Sünneti mütehid âlimler açıklamış, böylece mezhebler meydana çıkmıştır.

Peygamberimiz de bu âlimlere uymamızı emrediyor: "Kur'an-ı kerime tabi olmak, hepimize

farzdır. Onu terk etmek için hiçbir özür olamaz. Kur'an-ı kerimde bulamadığınız işlerde, sünnetime uyunuz. Sünnetimde de bulamazsanız, Eshabımın sözüne uyunuz.”

Tabiinin büyük âlimlerinden Abide bin Amir hazretlerine, Kur'an-ı kerimden bir ayetin hükmü sorulduğunda,” Bu hususta Allahü teâlâdan korkun. Kur'an-ı kerimin manasını hakkıyla bilenler bizden önceydi. Onlar şimdi yok. Onlar bu konuda ne bildirmişlerse bu âyetin manası da odur” buyurdu.

“Mezhebe uymam Kur'anla amel ederim.” demek, “Kanunlara uymam, yalnız Anayasaya göre hareket ederim.” demek gibi yanlıştır. Çünkü Anayasada bütün hükümler, bütün cezalar bildirilmemiştir. Anayasa, kanunlara havale etmiştir. Kanunlardan başka tüzükler, yönetmenlikler de çıkmıştır. “Anayasa varken, kanına lüzum yok.” demek ne kadar yanlış ise, “Kur'an varken, mezhebe lüzum yok.” demek, bundan daha yanlıştır.

Mezhebler rahmettir

Bir müctehidin ictihad ederek elde ettiği bilgilerin hepsine, o müctehidin mezhebi denir. Eshab-ı kiramın hepsi derin âlim, birer müctehid idiler. Din bilgilerinde, siyaset, idarecilik ve zamanlarının fen bilgilerinde ve tasavvuf marifetlerinde birer derya idiler. Bu bilgilerinin hepsini, Resulullahın kalblere işleyen, ruhları çeken sözlerini işitmekle, az zamanda edindiler. Herbirinin mezhebi vardı. Mezhepleri az veya çok farlı idi.

Tabiinin ve Tebei tabiinin arasında da müctehidler vardı. Bu müctehilerin ve Eshab-ı kiramın mezheplerinden yalnız dördü kitaplara geçip, dünyanın her yerine yayıldı. Diğerlerinin mezhepleri unutuldu. Bu dört mezhebin imanları Eshab-ı kiramın ortak olan imanıdır. Bunun için dördüne de Ehl-i sünnet denir. İmanları arasında esasta ayrılık yoktur. Birbirlerine din kardeşi bilirler. Birbirlerine severler. Birbirlerine uymayan işlerinde, zaruret olunca, birbirlerini taklid ederek yaparlar.

Allahü teâlâ, mezheplerin böyle ayrı olmalarını istemiştir. Bu ayrılığın, müslümanlara Allahü teâlânın rahmeti olduğunu, peygamberimiz haber vermiştir. Çünkü, dört mezheb arasındaki ufak tefek başlıklar, müslümanların işlerini kolaylaştırmaktadır. Her müslüman, vücut yapısına, yaşadığı iklim şartlarına ve iş hayatına göre, kendisine daha kolay gelen mezhebi seçer. İbadetlerini ve her işini, bu mezhebin bildirdiğine göre yapar.

Allahü teâlâ dileyseydi, Kur'an-ı kerimde ve hadis-i şeriflerde, herşey açıkça bildirilirdi. Böylece, mezhebler hasıl olmazdı. Kıyamete kadar, dünyanın her yerinde, her müslümanın tek bir nizam olurdu. Müslümanların halleri, yaşamaları güç olurdu.

Kur'an-ı kerimi hadis-i şerifler, hadis-i şerifleri de mezheb imamları açıklamıştır. Kanunlar, Anayasanın gösterdiği istikamette hazırlanmış, mezhebler de, Kur'an-ı kerimin ve hadis-i şeriflerin gösterdiği istikamette teşekkül etmiştir.

“Ben İslâma göre hareket ederim, mezhebe uymam” demek, “Ben devletin emrine uyarım. Fakat, kanunu, polisi, hakimi dinlemem.” demeye benzer. Çünkü İslâma uymak demek, dört hak mezhebden birine uymka demektir. İslâm ayrı, mezheb ayrı değildir.

Resulullahın yolu

Peygamberimizin yolu, Kur'an-ı kerim ile hadis-i şerifler ile ve müctehidlerin ictihadları ile gösterilen yoldur. Bu üç vesika, bir de, İcma-ı ümmet vardır ki, Eshab-ı kiramın ve Tabiinin sözbirliğine denir. Bir hüküm üzerinde, dört mezhebin ictihadları arasında icma hasil olursa, bu icmaa da inanmak gerekir, innamıyan küfre girer. (Mektubat c.2, m. 36)

İslâm âlimleri yanlış birşey üzerinde ittifakta bulunmazlar. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: “Ümmetim dalalet üzerinde birleşmez.” (İ.Ahmed). Bu dört vesikaya Edille-i şeriyeye denir. Bunların dışında kalan herşey bid'attir. Hadis-i şerifte buyuruldu ki: “Ümmetim yetimsüz fırkaya ayrılacak, bunlardan yalnız biri Cennete girecektir. Bunlar, benim ve Eshabımın yolunda olanlardır.” (İbni Mace)

Bu ayrılık, usulde, imanda olan ayrılıktır. Eshab-ı kiramdan sonra, yeni müslüman olanlardan bir kısmının imanları bozuldu. Eshab-ı kiramın doğru imanından ayrıldılar. Dalalet fırkaları meydana geldi. Bu bozuk fırkalara, bid'at fırkaları denir. Bunlar, bazı nasları tevil ederek yapıldıkları için kâfir değildir. Fakat, islâmiyete zararları, kafirlerin zararlarından çok oldu. Birbirleri ile ve Ehl-i sünnet ile çekiştiler. Harp ettiler. Çok müslüman kanı döküldü. Müslümanların yükselmelerini, ilerlemelerini baltadılar.

Bid'at fırkalarını, Ehl-i sünnetin dört doğru mezhebi ile karıştırmamalıdır. Dört mezheb, birbirlerinin doğru yolda olduğunu söyler ve birbirini severler. Bid'at fırkaları ise, müslümanları parçalamaktadır. Bu dört mezhebin birleştirilemeyeceğini, islâm âlimleri sözbirliği ile

bildirmişlerdir. Allahü teâlâ, mezheblerin birleştirilmesini değil, ayrı olmalarını istiyor. Böylece, islâm dinini kolaylaştırıyor.

Kur'an-ı kerimde, "Ey iman edenler! Allahın dinine sarılın. Birbirinizden ayrılmayın!" (Al-İmran 100). Ebüssüud Efendi hazretleri burayı açıklarken, "Ehl-i kitabın parçalandığı gibi parçalanıp da doğru imandan ayrılmayın! Cahiliyye zamanında birbirleriniz ile dövüştüğünüz gibi bölünmeyin!" buyurdu.

Doğru yolun, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdiği iman olduğunu, Peygamberimiz haber verdi. Müslümanların bu birliğinden ayrılan, bu ayet-i kerimeye uymamış olur. Bu yolda birleşir, birer kardeş olduğumuzu bilip birbirimizi severek, dünyanın en büyük, en kuvvetli milleti olur, dünyada rahata, huzura, ahirette de sonsuz saadede kavuşuruz. (Hadika s. 696)

Farklılıklar müslümanların rahatı içindir

Bir ayetin muhkem yani açık olup olmadığını da ancak ehli olan, ilmi olan anlar. Bazıları, "Kevser suresinde "Kurban kes" emri açıktır. Herkesin kurban kesmesi farzdır" diyor. Hâlbuki kurban kesmeye hiç bir âlim farz dememiştir. İmam-ı a'zam hazretleri "vacip", diğer üç imam, "Sünnet" olarak bildirmiştir. Sonra herkesin mi kurban kesmesi gerekir, yoksa belli bir zenginliği olanın mı? Bunları da ayet-i kerimeden bizim anlamamız mümkün değildir. Bunun gibi, namazların nasıl kılınacağı da Kur'an-ı kerimde açıkça yazılı değildir.

Yalnız ayet-i kerimeler değil, hadis-i şerifleri de bizim gibilerin anlaması mümkün değildir. Kıyamda elleri bağlamak Hanefi ve Hanbeliye göre sünnet Malikiye göre ise elleri yana salmak sünnettir. Bunun hangisi doğru, diye bir düşünce akla gelebilir. Peygamber efendimizin bazan elleri bağladığı, bazan da Malikilerin yaptığı gibi yana saldığını hadis kitapları açıkça bildiriyor. Demek ki, ikisi de doğrudur.

Namaz vakitleri meselesinde de, Cebrail aleyhisselam gelip ikinci namazını bir defasında asr-ı evvelde, bir defasında da asr-ı sanide kıldığı hadis kitaplarında açıklanmaktadır. Müctehidler, bu iki uygulama karşısında birisini tercih etmişlerdir. Çünkü bizzat Peygamber efendimiz, Cebrail aleyhisselamla farklı vakitlerde kılmışlardır. Bu farklılık da müslümanların rahatı içindir. Bu iki hükümden birine doğru, diğerine yanlış denmez.

Birbiriyle çelişen iki hükmün ikisi de doğru olamaz, gibi sözler her icthad için geçerli değildir. Çünkü her yere giden iki, üç veya dört yol olabilir. Hangisinden gidilirse gidilsin o yere varılır. Yolun birisi oraya gider, diğer üçü oraya gitmez, demek yanlıştır. Cennete giden yollar da çoktur. Fakat bugün bilinen dört yol kalmıştır. İsteyen istediği yoldan birini seçebilir. Hadis-i şerifte Allaha kavuşturan yolların çok olduğu bildirilmiştir. Peygamber efendimiz, ümmetine kolaylık olması için, değişik şekilde ibâdet yapmıştır.

Mezheplerdeki farklılıkların çoğu, Resulullah efendimizin ibâdetleri değişik şekilde yaptığındandır. Bir de ayet-i kerimelerden ve hadis-i şeriflerden müctehidlerin farklı anlayışları vardır. Müctehid burada yanılabilir. Fakat yanılma da mahzuru yoktur. Farklı anlaması rahmettir. Buhârîdeki hadis-i şerifte "Müctehid, icthadında isabet ederse iki, yanılırsa bir sevab alır" buyuruluyor. Demek ki icthad hatası, günah değil, aksine sevabdır. Farklı icthadlarından dolayı Eshab-ı kirama ve müctehidlere dil uzatılmaz. Mezheplerdeki farklı icthadlar da böyle rahmettir.

"Her asır daha kötü olacaktır"

Bazıları, "İctihad kapısı açıktır. Herkes icthad etmeli, Osmanlı icthad kapısını kapatarak, dine zarar verdi" diyerek dinde kargaşayı, mezhepsizliği körüklüyorlar. İctihad kapısını kimse kapatmamıştır. Fakat ehli olmadığı için bu kapı kendiliğinden kapanmıştır. Ehli olan müctehidin de gelmesi zordur. Çünkü hadis-i şerifte "Her asır, bir öncekinden daha kötü olacaktır" buyuruldu.

Bu bakımdan sonraki asırlarda birinci asırdaki gibi büyük âlimler yetişmedi. Yetişi de çok zordur. Bu zoru başarabilen az da olsa çıkarsa buna kimse bir şey demez, diyemez.

Hicri dördüncü asırdan sonra mutlaka müctehid olarak meşhur olan görülmedi. Mutlak müctehide ihtiyaç da kalmadı. Çünkü Allahü teâlâ ve onun Resulü Muhammed aleyhisselam, kıyamete kadar, hayat şekillerinde ve fen vasıtalarında yapılacak değişikliklerin, yeniliklerin hepsine şamil olan hükümlerin hepsini bildirdi. Müctehidler de, bunların hepsini anlayıp, açıkladılar. Sonra gelen âlimler, bu ahkâmın, yeni hadiseler nasıl tatbik edileceklerini tefsir ve fıkıh kitaplarında bildirdiler. Müctehid denilen bu âlimler kıyamete kadar mevcuttur.

Evet icthad zarurettir. Ancak buna ihtiyaç olursa zarurettir. İctihada ihtiyaç yoksa elbette böyle bir şeyden bahsedilmez. Mevcut hükümler asırlar önce bildirilmiştir. Bunu bulup; çıkaracak bir müslümana ihtiyaç vardır. İctihad kapısı açık diyenler, buyursun icthad etsinler! Mezhep kursunlar! Mezhep kurmayı kolay zannediyorlar.

Mesela, birbirinize zıt gibi görünen çok hadis-i şerif vardır. İmam arkasında Fatihanın okunacağına dair de, okunmayacağına dair de hadis var. İcazetsiz bir kimse, bunları okuyunca ya Peygambere su-i zan edecek, yahut hadis âlimine iftira edecektir. Ehli olmayanların hüküm çıkarmak niyetiyle hadis okuması, elbette doğru olmaz. Dünya işlerinde bile ehli olmayan bir kimse, yaptığı işi başaramaz.

Mesela “Ehliyeti olan şoför olmalıdır” demek normal değil midir? “Herkes araba kullansın” demek doğru olur mu? “Herkes göz ameliyatı yapmalıdır” demek ne kadar saçmalaktır. “Herkes hadis kitabı okumalı, hadisten hüküm çıkarmalı, Kur’an meali okuyup ondan hüküm çıkarmalı” demek daha tehlikelidir. Araba kullanmasını bilmeyen, bir kaza yapabilir ve canından olabilir. Fakat hadisi, Kur’anı anlamayan kimse, bunlarla amel edeceğim derken dininden olur.

Her iş ehline verilmeli

Herkes Avukatlık, hakimlik yapamaz, bu kanunlara aykırıdır, denildiği zaman kimse itiraz etmiyor, akla mantığa uygun bir söz olduğunu söylüyor. Fakat, herkes Kur’an-ı kerimden, hadis-i şeriflerden çıkardığı hüküm ile ibadet etmeli, diyenlere her nedense ses çıkartılmıyor. Halbuki her ikisi de hukuki bir meseledir. Ses çıkarmamak, cahillikten veya İslamiyeti basit görmekten, hafife almaktan kaynaklanır.

Her işi ehline bırakmak kadar tabii ne olabilir? “İş ehline verilmeli” denildiği zaman “hayır herkes hadis okumalı, herkes meal okumalı, anladığı gibi amel etmelidir” deniyor. Bu, ilme, hukuka düşmanlıktır.

Herkesin âlim olmasını, müctehid olmasını istemek, akla da, ilme de aykırıdır. Müctehid olmanın bir çok şartları vardır. Bunlardan biri de, ilahi mevhibeye sahip olmak yani evliya olması da gerekir. Fakat her evliya da müctehid değildir. İctihad, ayağa düşmemelidir.

Hele ilim adamlarının herkesi ictihad kapısından içeri sokmaya çalışması şaşılacak şeydir. Her yüz senede, müceddid bir âlimin geleceği hadis-i şerifle bildirilmiştir. Bu âlimler, kıyamete kadar vardır. Her devirde açıklanması gereken hususları açıklarlar. Organ nakli, faizsiz bankacılık, ay yolculuğunda namaz ve oruç için ictihada lüzum var, deniyor. Hâlbuki bu meseleler, hadis-i şeriflerle bildirilmiş ve âlimlerimizce açıklanmıştır.

Faizsiz bankacılık meselesi hakkında âlimlerimiz, binlerce kitap yazmışlar, teferruatlı şekilde açıklamışlardır. Hangi işlemin faiz, hangisinin caiz olduğunu bildirmişlerdir. Seferilikte namazını nasıl kılınacağını, orucun nasıl tutulacağı da âlimler tarafından bildirilmiştir. En eski kitaplarda vardır. Altı ay gündüz ve altı ay gece olan ülkelerde ve yatsı ve sabah namazının vakti girmeyen yerlerde bu ibâdetlerin nasıl yapılacağı açıklanmıştır. Cahiller bunu bilmiyorsa, İslâm âlimlerinin ve dinimizin ne suçu olur?

Âlimler, mezhepler, mezhep imamları hakkında dikkatli olmalıdır. Taceddin-i Sübki hazretleri buyuruyor ki: Peygamberlerin varisi olan mezhep imamlarına karşı edebli olmalıdır. Din imamlarına dil uzatan, felakete gider. Onların her sözü bir delile dayanır. Onlar gibi olmayanlar, bu delilleri anlayamaz. Müctehidlerin ayrılıkları, Eshab-ı kiram arasındaki ayrılıklar gibidir. Resulullah efendimiz ayrılıkları için, Eshab-ı kirama dil uzatmayı yasak etti. Hepsini iyilikle anmayı emretti. (Mizan-ül-kübra)

Uçaktan düşen şehid olur mu?

Bugün kullanılan bazı arabî kelimeler, fıkıh ilminde başka mânaya, tefsir ilminde ise daha başka mânaya gelmektedir. Hattâ aynı bir kelime, Kur’an-ı kerimdeki yerine, aldığı edâtlara göre, başka mânalar bildirmektedir. Bu geniş ilimleri bilmiyenlerin, bugünkü arabcaya göre, yaptıkları Kur’an tercümelemleri, Kur’an-ı kerimin mânasından bambaşka birşey oluyor. Meselâ, zâlimler kelimesi tefsir ilminde, kâfirler demektir. Fıkıh ilminde, başkasının hakkına saldıran kimselere denir. Tasavvufta ise, ayrı mânası vardır.

Bunun için bir ilme âit bir kitabı okuyup anlayabilmek için, önce kelimelerin bu ilimdeki husûsî mânalarını bilmek lâzımdır. Yarım yamalak arapça ile, Kur’an-ı kerimden ve hadis-i şeriflerden hüküm çıkartmaya kalkışmak, para kazanmak için tercüme ve tefsir yapmak zararlı olmaktadır. Ayrıca Kur’an-ı kerim ve hadis-i şerifler çok veciz olduğu, yani az sözle çok şey anlatıldığı için anladığını zannedenler yanlış anlamaktadırlar.

“Bir lisede öğretmen idim. Derste, bir öğrencim, Hocam, harpte ölen Müslüman şehid olur mu? dedi. Evet olur dedim. Peygamber bunu haber verdi mi? dedi. Evet, dedim. Denizde boğulursa da, şehid olur mu? dedi. Evet olur. Hem de sevâbı dahâ çok olur, dedim. Uçaktan düşerse de, şehid olur mu? dedi. Evet olur dedim. Peygamberimiz bunları da haber verdi mi? dedi. Evet, haber verdi dedim.

Bir kahraman edâsı ile ve gülererek, Hocam! O zaman uçak var mı idi? dedi. Yavrum, dedim. Peygamberimizin 99 ismi var. Her bir ismi, bir güzel sıfatını bildirmektedir. Bir ismi,

“Câmi’ul-kelîm” dir. Çok şeyleri, bir kelime ile bildirirdi. İşte Peygamberimiz, “Yüksekden düşen şehîd olur” buyurdu. Uçakta yüksekte olduğuna göre düşen şehid olur.

Bunun gibi, Kur’ân-ı kerîmde ve hadîs-i şerîflerde, çok kelimeler ve hükümler, yanî emirler ve yasaklar vardır ki, herbiri, muhtelif ma’nâları bildirmektedir. Bu ma’nâları bulmağa ve aralarından lâzım olanı seçmeğe “İctihâd” etmek denir. İctihâdı yasak edilmedi. Hicretten dört asır sonra, mutlak müctehid (derin âlim) hiç yetişmediği için, ictihâd yapılmamış, ictihâd kapısı kendiliğinden kapanmıştır. Kıyâmete yakın, İsâ aleyhisselâm gökden inecek ve Mehdî çıkacak, ictihâd yapacaklardır.” (Hatıra, İngiliz Casusunun İtirafı kitabından alınmıştır)

“İndirdiğimi insanlara açıkla!”

Bazıları dinde Kur’ân-ı kerîmde başka kaynak kabul etmiyor. Diğen üç kaynağı kabul etmiyorlar. Halbuki, hadîs-i şerîfler, Kur’andan ayrı değildir. Kuran-ı kerîmin açıklamasıdır. Allahü teâlâ buyurdu ki: “İndirdiğimi insanlara açıkla” (Nahl 44). Âlimler de, âyetleri açıklayıp Kur’ân-ı kerîmde hüküm çıkarabilselerdi, Allahü teâlâ Peygamberine, “Sadece sana vahiy olunanları tebliğ et” derdi. Ayrıca açıklamasını emretmezdi. Resulullah, Kur’ân-ı kerîmde, kısa ve kapalı olarak bildirilenleri açıklamasaydı, Kur’ân-ı kerîm kapalı kalırdı.

Hadîs-i şerîfler olmasaydı, namazların kaç rekât olduğu, nasıl kılınacağı, rûkû ve secdede okunacak tesbihler, cenaze ve bayram namazlarının kılınışı şekli, zekât nisabı, orucun, haccın farzları, hukuk bilgileri bilinmezdi. Yani hiç bir âlim, bunları Kur’ân-ı kerîmde bulup çıkaramazdı. Bunları Peygamber efendimiz açıklamıştır. Mezhep imamı, hadîs-i şerîfleri açıklamasaydı, sünnet kapalı kalırdı. Sünneti, müctehid âlimler açıklamış, böylece mezhepler meydana çıkmıştır.

Dört mezhep arasında amelle ilgili farklı ictihadlar, işlerimizi kolaylaştırmaktadır. Her Müslüman, durumuna göre, kendisine kolay gelen mezhebi seçer.

Allahü teâlâ dileseydi, Kur’ân-ı kerîmde her şeyi açıkça bildirirdi. Böylece, mezhepler ortaya çıkmazdı. Her yerde, tek bir nizam olur, Müslümanların halleri, yaşamaları güçleşirdi.

Bir Müslüman, kendi mezhebine göre ibâdet yaparken, bir meşakkat hasil olursa, başka bir mezhebe uyarak, bu işi kolayca yapar. Mesela Şafiiler, hacda kadına dokununca abdestleri bozulur. Bunun için Hanefî’yi taklit ederek haclarını yapıyorlar. Bu apaçık bir rahmettir.

“Mezhebe, hadîslere uymam, sadece Kur’ana uyarım” demek, “Kanunlara, tüzüklere uymam, Anayasaya uyarım” demek gibi yanlıştır. Çünkü Anayasada her hüküm, her ceza bildirilmemiştir. Anayasa, kanunlara havale eder. Kanunlardan da tüzükler, yönetmelikler çıkmıştır.

Kanunlar, nasıl Anayasaya uygun oluyorsa, mezhepler de, Kur’ân-ı kerîmin ve hadîs-i şerîflere uygundur. Hiç kimse, “Madem, mezhep, Kur’ân ve sünnetin açıklamasıdır. Ben de açıklar bir mezhep kurarım” diyemez. Çünkü bir kimsenin, “Doktor olmak, tıp kitabı, kimyager olmak için de kimya kitabı okumak yeter” diyerek eline aldığı bir tıp ve kimya kitabı ile doktorluk yapmaya, ilaç imal etmeye kalkışması ne kadar yanlış ise, “Ben de Kur’andan, hadîsten hüküm çıkarırım” demek daha yanlıştır.

Söz birliğinden ayrılmamalı

Allahü teâlâ, müminlerin böyle mezhebe ayrılmalarını ve bunun, kulları için faydalı olacağını ezelde takdir ve irade buyurdu. Amelde mezheblere ayrılmaktan razı olduğunu bildirdi. Razi olmasaydı Resulü, bu ayrılığın rahmet olduğunu bildirmezdi. İtikadda ayrılmayı yasakladığı gibi, amelde ayrılmayı da yasakladı.

Dört mezhep arasındaki ufak tefek başlıklar, müslümanların işlerini kolaylaştırmaktadır.

Ehl-i sünnetin dört mezhebinin imanları, inandıkları şeyler, birbirlerinin aynı olup aralarında hiç fark yoktur. Ayrılıkları yalnız ameldedir. Bu da, müslümanlara kolaylıktır. Her müslüman, dilediği mezhebi seçerek, bunu taklid eder. Her işini, seçtiği mezhebe göre yapar.

Müslümanların, dört mezhebe ayrılmaları, rahmettir. Bir müslüman, kendi mezhebine göre ibâdet yaparken, bir meşakkat hasil olursa, başka bir mezhebi taklid ederek, bu işi kolayca yapar. (Mizan, Hadika)

Mezheplerin dindeki yerini bilmeyenler “Herkes, Kur’andan anladığına uymalı! Hadise, sahabe sözlerine, mezhebe, âlime uymak; Allaha değil, devşirme dine uymak olur” diyorlar. Peygamberimiz, sahabe ve âlimler bize Kur’andan bildirmedi mi? Biz de böyle yapalım gibi cahilce şeyler söylüyorlar.

Bu fikirde olanlar, dinde anarşi, kaos, kargaşa çıkarıp dinimizi içten yıkmaya çalışıyorlar. Herkes kendi anladığına uyarsa, ortaya binlerce görüş çıkar, Allahın dini unutulur. Dini parçalamak, fırka fırka ayrılmak bölücülüktür ve zararı büyüktür. Hadîs-i şerifte buyuruldu ki:

“Ümmetim 73 kısma ayrılır. Bunlardan 72si Cehenneme gider, yalnız bir fırka kurtulur. Bu fırka, benim ve Eshabımın gittiği yolda gidenlerdir.” (Tirmizî)

Bu doğru yolun Ehl-i sünnet vel-cemaat olduğu âlimlerin sözbirliği ile bildirilmiştir. Bunu yıkmaya çalışmak dini yıkmak, kurulu düzeni yıkmak olur. Bu sapıklar, Peygamber efendimizin sözlerini Kur'an-ı kerimden ayrı göstermeye çalışıyorlar. Hâlbuki Peygamber efendimiz, Allahü teâlânın vahy ettiğini bildirmiştir. Asırlardan beri âlimlerimizin bildirdikleri itikada, ibâdete sarılmamız şarttır. Yoksa herkes Kur'an-ı kerimde kendi anladığına uyarsa dinde anarşi olur, bölücülük olur. Din yıkılır.

Birlikten ayrılan Cehenneme düşer

Bazıları, madem ki mezhepler, Kur'an-ı kerimin ve hadis-i şeriflerin açıklamasıdır. Ben de bunları okur, okuduğumla amel ederim, diyor. Bir kimsenin, “Madem doktor olmak için, tıp kitabı okumak kâfidir” diyerek eline aldığı bir tıp ve kimya kitabı ile doktorluk yapmaya, ilaç imal etmeye kalkışması ne kadar yanlış ise, “Ben de Kur'andan, hadisten hüküm çıkarırım” demek daha yanlıştır.

Bir kimse, İslâma uymak için, Peygamber efendimizin ve İslâm âlimlerinin açıklamasına bakmadan, Kur'an-ı kerimden kendi anlayışına uyarsa, sapıtır. Çünkü hadis-ı şerifte, “Kur'an-ı kerimi kendi görüşü ile açıklıyan, doğru olsa bile muhakkak hata etmiştir” buyuruluyor (Tirmizî)

Âlimlere tabi olmak, dört mezhebden birine uymak demektir. Asırlardan beri bütün İslâm âlimleri, dört mezhebden birine uymuşlar ve müslümanların da uymalarının gerektiğini bildirmişlerdir. Bunlara uymakta İcma hasıl olmuştur. İcmadan, cemaatten, birlikten, topluluktan ayrılan helak olur. Hadis-i şeriflerde buyuruldu ki:

“İki kişi, bir kişiden, üç kişi, iki kişiden iyidir. O hâlde cemaatle birlikte olsun! Allahın rızası, rahmeti, yardımı cemaatten ayrılan Cehenneme düşer.” (İbni Asakir)

“Cemaatten ayrılan, yüzüstü Cehenneme düşer.” (Taberânî)

“Ümmetimin âlimleri, hiç bir zaman dalalette birleşmezler. İhtilaf olunca sivad-i a'zama (âlimlerin ekseriyetinin bildirdiği yola) tabi olun!” (İbni Mace)

“O gün her fırkayı imamları ile çağırırız.” mealindeki İsra suresinin 71. ayet-i kerimesini Kadi Beydavi hazretleri “Her ümmeti peygamberleri ve dinde uydukları imamları ile çağırırız.” şeklinde açıklamıştır. Ruh-ul beyan ve Tefsir-i Hüseyride ise, “Herkes mezhebinin imamı ile çağırılır. Mesela "Ya Şafii" veya "Ya Hanefi" denir.” şeklinde açıklanmaktadır. Bu açıklamalar da, her müslümanın dört hak mezhebden birine uyması gerektiğini açıkça bildirmektedir.

Medarik tefsirinde “Müminlerin yolundan yarılan Cehenneme gider.” mealindeki Nisa suresinin 115. ayet-i kerimesi bildirdikten sonra, “Kitab ve sünnetten ayrılmak gibi icmadan da ayrılmak caiz değildir.” buyuruluyor. Beydavi tefsirinde ise aynı ayet-i kerimenin açıklamasında “Bu ayet, icmadan ayrılmanın haram olduğunu göstermektedir.” Abdülgani Nablûsi hazretleri de “Bugün dört mezhebden başkasına uymak, icmadan ayrılmak olur caiz değildir.” buyuruyor.

Beşinci kapı açma teşebbüsü

İmam-ı Gazali hazretleri, bir ara müstakil bir mezheb kurmak istedi. Kendisine rüyada ikaz edildiği için bundan derhal vazgeçti.

Yine İslam hukukunda söz sahibi, “Sadr-üş-şeria” ünvanına sahip Abdullah ibni Mesud-ül Mahbubi de beşinci bir mezheb kurmak istedi. Bunun üzerine rüyasında, Cebrail aleyhisselamı gördü. Kendisine, dört kapısı ve üzerinde dört penceresi olan çok güzel bir cami göstererek; bu güzel mabedin, ahenk ve nizamını, mimari özelliğini bozmadan, camiyi yıkılma tehlikesine maruz bırakmadan bir kapı ve bir pencere açmasını teklif etti. Ne kadar uğraştıysa, sayılan bu özelliklere riayet ederek, yeni bir kapı ve pencere açma cesaretini gösteremedi.

Bunun üzerine, Cebrail aleyhisselam, yeni bir kapı açılması halinde, mevcut ahengin bozulacağını, İslamın zarar göreceğini ikaz ederek, bu teşebbüsünden vaz geçmesini kesin bir şekilde ihtar etti. Bu önemli ikaz üzerine, “Sadr-üş-şeria” hatasını anlayıp bu teşebbüsünden hemen vazgeçti. Daha sonra da kimse böyle bir teşebbüste bulunma cesaretini gösteremedi. Dört mezheb dinimize ait bütün meseleleri çözmüş, ileride çıkabilecek meselelerin de çözme yollarını göstermiştir.

Müslümanlar için dört mezhepten birine uymak büyük bir kolaylık, büyük bir sıkıntıdan kurtulmak demektir. Bir kimsenin bir mezhebe uyması demek, o kişinin şöyle düşünmesi demektir: “Benim, dinimin emir ve yasaklarını dinin dört kaynağından çıkartmam mümkün değildir. (Meselâ, Hanefî mezhebinde olan bir kimse) Ben İmâm-ı a'zam hazretlerinin ilminin üstünlüğüne inanıyorum. O'nun bildirdiği bütün hükümlerin, Kur'an-ı kerime ve hadis-i şeriflere uygun olduğuna itimat ediyorum. Bunun için de İmâm-ı a'zam hazretlerini kendime rehber ediniyorum, dinde ne bildirdiyse doğru kabûl ediyorum.”

Bir Müslümanın ibâdetlerini, i'tikâdını belli bir mezhebe göre yapmaması halinde îmânını muhafaza etmesi çok zordur. Uçurumun hemen kenarındaki insan gibidir. En ufak bir rüzgârla kendini uçurumun dibinde bulur. Çünkü, kişinin kendi başına dinin bütün emir ve yasaklarını Kur'ân-ı kerîmden çıkartması mümkün değildir.

Dört mezhebin i'tikâdı birbirinin aynıdır. Dört mezhebten birinin îmân ve fıkıh bilgilerine tâbi olan uyan bir müslümana "Ehl-i sünnet" veya "Sünnî" denir.

DİNDE FIKHİN ÖNEMİ

Fıkıh ilmi, dinin temeli

Bugüne kadar, müctehid olmayan müslümanların (Hicri dördüncü asırdan sonra mutlak müctehid gelmemiştir. Bundan sonra da gelmesi mümkün değildir) doğrudan Kur'ân-ı kerîmden ve hadis-i şeriflerden hüküm çıkartıp buna göre ibadet edemeleceğini, mutlaka dört mezhepten birine tabi olup, bunun fıkıh kitapları ile amel etmesinin şart olduğunu vesikalari ile bildirdik.Şimdi de fıkıh nedir biraz da bunun üzerinde duralım.

Müslümanların bedenle yapmaları veya sakınmaları lâzım olan işleri bildiren ilme fıkıh ilmi denir. Fıkıh kelimesi Arapçada, dördüncü bâbdan olunca, "bilmek, anlamak" mânâsına gelir. Beşinci bâbdan olunca "dinin emir ve yasaklarını anlamak" demektir.

Fıkıh bilgileri, İslâmın dört kaynağı olan Edille-i Şer'iyeden, yâni Kur'ân-ı kerîmden, hadîs-i şeriflerden, icmâ-i ümmetten ve kıyastan elde edilmektedir. Fıkıh bilgilerinin, âyet-i kerîmelerden ve hadîs-i şeriflerden nasıl çıkarıldığını öğreten ilme ise, "usûl-i fıkıh" denir.

Büyük İslâm âlimi olan müctehidler, bu dört kaynaktan ahkâm (hükümler) çıkarırken, mezheplere ayrılmışlardır. Bunlardan dört mezhebin bildirdiği din bilgileri kitaplara geçirilip, bize kadar ulaştırılmıştır. Bunlar; Hanefî, Şâfiî, Mâlikî, Hanbelî mezhepleridir. Diğer mezhep imâmalarının sözleri toplanarak kitaplara geçirilmemiş, zamânımıza kadar ulaşmamışlardır.

Fıkıh ilmi dört büyük kısma ayrılmaktadır:

1. İbâdet: Bunlar beşe ayrılır: Namaz, oruç, zekât, hac, cihâd. 2. Münâkehât: İslâm âile hukûkuna âit, evlenme, boşanma, nafaka ve daha nice dalları vardır. 3. Muâmelât: Müslümanların cemiyet hayatındaki karşılıklı münâsebetlerini düzenleyen, hukuk kâidelerinden, alış veriş, kirâ, şirketler, fâiz, mîras gibi birçok bölümleri mevcuttur. 4. Ukûbât: İslâm dînine göre suç olan fiillerin cezâlarını bildirmektedir.

Fıkıhın ibâdet kısmını kısaca öğrenmek her Müslümana farzdır. Münâkehât ve muâmelât kısımlarını öğrenmek farzı kifâyedir. Yâni başına gelenlerin öğrenmesi farz olur. Her Müslümanın helâlden, haramdan kendisine lâzım olan fıkıh bilgisini öğrenmesi lâzımdır. Farzlardan sonra ibâdetlerin en kıymetlisi, kendisine lâzım olan fıkıh ve diğer bilgileri öğrenmektir.

İmam-ı Mâlik hazretleri buyurdu ki: "Fıkıh öğrenmeyip, tasavvuf ile uğraşan, dinden çıkar, zındık olur. Fıkıh öğrenip tasavvuftan haberi olmıyan, bid'at sahibi, yâni sapık olur. Her ikisini edinen, hakîkate varır."

İlimlerin sınıflandırılması

Müslümanların öğrenmesi lâzım olan bilgilere "Ülûm-i islâmiyye" denir. İslâm dîninin emrettiği bu bilgileri, Resûlullah ikiye ayırmış, "El-ilmü ilmân, ilmü ebdân ve ilmü edyân" buyurmuştur. Biri "Ülûm-i nakliyye" yâni din bilgileri, diğeri "Ülûm-i akliyye" yâni fen bilgileridir, buyurmuştur.

Din bilgileri, dünyada ve âhirette huzuru, saadeti kazandıran bilgilerdir. Bunlar da iki kısma ayrılır: "Ülûm-i âliyye" yâni yüksek din bilgileri ve "Ülûm-i ibtidâiyye" yâni âlet ilimleri. Yüksek din bilgileri sekizdir: Tefsîr, Üsûl-i kelâm, Kelâm, Üsûl-i hadis, İlm-i hadis, Üsûl-i fıkıh, Fıkıh, İlm-i tasavvuf. Tasavvuf ilmi, alb ile yapılması ve sakınılması lâzım olan şeyleri ve kalbin, ruhun temizlenmesi yollarını öğretir.

Bu sekiz ilimden, kelâm, fıkıh ve ahlâk bilgilerini lüzûmu kadar öğrenmek ve çocukluğuna öğretmek, her müslümana "Farz-ı ayn"dır. Öğrenmeyenler ve çocukluğuna öğretmeyenler büyük günah işlemiş olur. Cehenneme gider, yanarlar. Öğrenmeye lüzûm görmiyen, önem vermiyen ise, kâfir olur, îmanı gider. Bu üç ilmin lüzûmundan fazlasını ve öteki beş yüksek din bilgisini ve ulûm-i akliyyeyi öğrenmek "Farz-ı kifâye"dir.

İslam âlimleri, herkesin bilmesi ve yapması gereken kelâm (yâni îman) ve ahlâk ve fıkıh bilgilerini kısaca ve açıkça anlatan kitaplar "İlm-i hâl" kitapları hazırlanmıştır. Dînini bilen ve seven ve kayıran mübârek insanların ilm-i hâl kitaplarını alıp, çocukluğuna ve çocukluğuna öğretmek, her müslümanın birinci vazifesidir. Kendilerine din adamı ismini ve süsünü veren câhil ve sapık

bir kimsenin sözlerinden ve yazılarından din öğrenmeye kalkışmak, kendini Cehenneme atmaktır.

Kur'an-ı kerimden bir miktâr ezberledikten sonra, fıkıh öğrenmek lâzımdır. Çünkü, Kur'an-ı kerimin hepsini ezberlemek farz-ı kifâyedir. Lâzım olan fıkıh bilgilerini öğrenmek ise, farz-ı ayndır. Farzlardan sonra ibâdetlerin en kıymetlisi, ilim ve fıkıh öğrenmektir. Hadîs-i şeriflerde fıkıh ilminin öneme şöyle bildirilmiştir: “Her şeyin dayandığı bir direk vardır. Dînin temel direği, fıkıh bilgisidir.” “İbâdetlerin efdali, en kıymetlisi, fıkıh öğrenmek ve öğretmektir.” “Allahü teâlâ bir kuluna iyilik etmek isterse, onu dinde fakîh (fıkıh ilmini bilen) yapar.” “Allahü teâlânın en üstün dediği kimse dinde fakîh olan kimsedir.”

Fıkıhta âlimlerin dereceleri

Fıkıh ilmini ilk kuran, ilk defâ sistemleştiren İmâm-ı A'zâm Ebû Hanîfe'dir. Fıkıh bilgilerini toplayarak, kısımlara kollara ayırdığı ve usûller, metodlar koyduğu gibi, Resûlullah'ın ve Eshâb-ı kirâmın bildirdiği îtikat, îmân bilgilerini de topladı. Talebelerinden İmâm-ı Muhammed'in yetiştirdiği Ebû Bekr-i Cürçânî, onun da yetiştirdiği Ebû Nasr-ı İyâd, onun da yetiştirdiği Ebû Mansûr-i Mâturîdî, îtikatta mezheb imâmımız oldu. İmâm-ı Ebû Yûsuf ve İmâm-ı Muhammed Şeybânî, hocasından öğrendikleri bütün fıkıh bilgilerini kitaplara geçirmişlerdir. Fıkıh ilimlerinde yetişen ve söz sâhibi olan İslâm âlimleri, yedi sınıfa ayrılır:

1. İslâmiyette mutlak müctehid olan âlimler. Bunlar “Edille-i Erbe'a”dan hüküm çıkarmak için, usûl ve kâideler kurmuşlar ve koydukları esaslara göre, ahkâm çıkarmışlardır. Dört mezheb imâmı bunlardandır.

2. Mezhepte müctehidlerdir. Bunlar, mezhep reîsinin koyduğu kâidelere uyararak, dört delilden ahkâm çıkaran âlimlerdir. İmâm-ı Ebû Yûsuf ve İmâm-ı Muhammed ve benzerleri bu âlimlerdendir.

3. Meselelerde müctehid olanlardır: Bunlar, mezhep reîsinin bildirdiği meseleler için, mezhebin usûl ve kâidelerine göre ahkâm çıkarırlar. Çıkardıkları ahkâmın, mezhep reîsinin koyduğu esaslara uygun olması şarttır.

4. Eshâb-ı tahrîc: İctihâd derecesinde olmayıp, müctehidlerin çıkardıkları kısa, kapalı bir hükmü açıklayan âlimlerdir. Hüsâmeddîn Râzî bunlardandır.

5. Erbâb-ı tercih: Müctehidlerden gelen birkaç rivâyet arasından birini tercih ederler.

6. Eshâb-ı temyiz: Mukallid âlimler olup, bir mes'ele hakkında gelen çeşitli haberleri, kuvvetlerine göre sıralayıp, yazmışlardır. Kitaplarında reddedilen rivâyetler yoktur. Kenz-üd-Dekâik sâhibi Ebûlberkât Abdullah bin Ahmed Neseî ve Muhtâr sâhibi Abdullah bin Mahmûd Mûsulî ve Vikâye sâhibi Burhânüşşerî'a Mahmûd bin Sadrüşşerî'a Ubeydullah ve Mecma-ul-Bahreyn sâhibi İbnüssa'âtî Ahmed bin Ali Bağdâdî bunlardandır.

7. Önceki tabakalardaki âlimlerin kitaplarından doğru olarak nakil yapabilen, onları bildiren mukallitlerdir. Tahtâvî, İbn-i Âbidîn bu tabakanın âlimlerindendir. Hadis-i şerifte buyruldu ki: “Şeytana karşı bir fakîh, bin âbiddin (ibâdeti çok yapandan) daha kuvvetlidir.”

Fıkıh ve Kelâm...

Fıkıh ilmi herkese lazımdır. Ancak, Kelâm ilmini yani iman bilgilerini, Ehl-i sünnet vel-cemaat âlimlerinin bildirdikleri îtikadı öğrenecek ve bunları akıl ile nakil ile isbât edecek ve sapıklara, dinsizlere anlatacak kadar okumak farz-ı ayn olup, bundan fazlasını öğrenmek, ancak din âlimlerine lâzımdır. Başkalarına câiz değildir. Dîne yardım etmek için, fazla öğrenmek farz-ı kifâye ise de, bunu ancak, Allah rızası için çalışan, zekî din adamının öğrenmesi câizdir. Başkaları öğrenirlerse, bâtil yollara kayar. Kendilerini helak ettikleri gibi başkalarını da helak ederler.

Bunun için, İmâm-ı Şâfi'î hazretleri buyurdu ki, “İlm-i kelâm ile uğraşıp sapıtmak yanında, büyük günah işlemek hafif kalır”. İmâm-ı Şâfi'î'nin zamanındaki ilm-i kelâm için böyle denilince, şimdiki din câhillerinin kısa görüşleri ve hayâlleri ile yazdıkları din kitaplarını okumanın yasaklık derecesini ve zararlarını artık düşünmelidir.

Yine İmâm-ı Şâfi'î hazretleri buyurdu ki, “Ehl-i sünnet îtikatını iyi öğrenmeden önce ilm-i kelâm ile uğraşmanın zararı bilinmiş olsaydı, kelâm ilmi ile uğraşmaktan, arslandan kaçır gibi kaçınılırdı”.

Şimdi, kendi akli, kendi görüşü ile kelâm ilmi kitapları yazanlar çoğaldı. Bunların kitapları şirk ve dalâlet ile doludur. İmâm-ı Ebû Yûsuf, “Kelâm ilmi ile uğraşanların imam olması câiz değildir” buyurdu. Cahillerin kelâm ilmi ile uğraşması çok tehlikelidir. Bunun için, Bezzâziyye fetvâsında, “İlm-i kelâm ile uğraşanların çoğu zındık olur” buyuruldu.

Zamanımızda, “Kur'an tercümesi” ve “Kur'anın hakikatleri” “Kur'ana göre din” gibi isimler takip, halkın önüne sürüyorlar. Yalnız bu kitapları okuyun, fıkıh kitaplarını okumayın diyerek, Ehl-i sünnet âlimlerinin bildirdikleri doğru din bilgilerinin öğrenilmesine mani oluyorlar.

Hadîs-i şerîfde, “Âlimler arasında kıymet bulmak için ve câhiller ile mücâdele için ve her yerde meşhûr olmak için din bilgisi öğrenen ilim adamı, Cennetin kokusunu bile duymayacaktır” buyruldu. Dünyalık menfaatler için ilim öğrenen ve ilmi ile amel etmeyen kimse, islâm âlimi değildir. Bunlar, müslümanları dalâlete, felakete sürüklemektedirler. Hakîkî müslüman olmak için, sâlih müslümanların yazdığı fıkıh, İlimihâl kitaplarını okumalıdır.

“Yâ Rabbî! Beni fâidesiz ilmden kuru!”

Fıkıh dinin temelidir. Yeterli fıkıh bilgisi olmadan, dinin emir ve yasaklarını doğru, eksiksiz olarak yapmak mümkün değildir. Bunun için temel bilgi olan Fıkıh öğrenmeyip, hadis, tefsir öğrenmek çok zararlıdır. Kible ve namaz vakitleri için astronomi öğrenmek câizdir. Falcılık için öğrenmek haramdır. Mücâdele, münâkaşa için kelâm ilmi öğrenmek mekruhtur. Câhillerin, bid'at fırkaları üzerinde, mezhepler üzerinde konuşmaları câiz değildir.

Eski yunan felsefecilerinin ve bid'at ehlinin, mezhepsizlerin din kitaplarını okumak, evinde bulundurmak câiz değildir. Böyle kitaplar, insanın İtikatını, İmanını bozar. Din bilgilerinin, İman bilgilerinin “Ehl-i sünnet” âlimlerinin kitaplarından öğrenmeden evvel, fen bilgilerinin, felsefe bilgilerinin öğrenmek câiz değildir.

Her müslüman, çocuklarına, önce, Kur'an-ı kerim okumasını, namaz kılmasını, din ve islâm ahlâkını öğretmeli, ondan sonra okula gönderip, fen ve sanat ve sâir lüzûmlu, faydalı şeyleri öğretmelidir. Her çeşit faydasız oyun “Mâ-lâ-yâni” olur, ilim öğrenilmesine mani olur.

İlmi, Allah rızası için, islâm dînine ve müslümanlara hizmet için öğrenmelidir. Mal, mevki' kazanmak için, kibir ve şöhrat için öğrenmemelidir. Hadîs-i şerîfde, **“Dünyalık ele geçirmek için, ilim öğrenen, dünyada mal ve mevki' elde eder. Âhiretteki kazancı ancak Cehennem ateşi olur”**. Böyle ilmin fâidesi yoktur. Böyle ilimden kaçmak lâzımdır. Yine hadîs-i şerîfde, **“Yâ Rabbî! Beni fâidesiz ilmden kuru!”** buyruldu.

İlmi, sâlih insanlardan öğrenmeli ve sâlih insanlara öğretmelidir. İlmi iyi insanlardan esirgememelidir. Sâlih insan, iyi insan demektir. Ehl-i sünnet İtikatında olan ve haram işlemekten sakınan müslümana “sâlih insan” denir. Ehl-i sünnet İtikatında olmayan müslümanlara bid'at sahibi veya mezhepsiz denir. Ehl-i sünnet İtikatını ve haramları öğrenmek, binlerce İhlâs sûresi okumaktan daha sevaptır.

Fıkıh öğrenmek, hâfız olmaktan eftaldir. Hâfız olmak da, nâfile ibâdetten eftaldir. Vaaz verirken, Allahü teâlâ demelidir. Yalnız, Allah demek hurmetsizliktir. Haram işlenen yerlerde tesbîh, tahmîd ve Kur'an-ı kerim, hadis-i şerif ve fıkıh okumak günahdır. Mecburen burada bulunuyorsa tesbîh ve dua okumak câiz olur.

Fıkıh ilmi ve imam-ı a'zam

Fıkıh, şereflî bir ilmidir. Fıkıh bilgisi okumak, geceleri nâfile namaz kılmaktan daha sevaptır. Âlimlerden okumak da, yalnız okumaktan daha sevaptır. Hanefî mezhebindeki dinin ahkâmı, Eshâb-ı kirâmdan Abdüllaah ibni Mes'ûddan başlıyan yol ile meydana çıkarılmıştır. Yâni, mezhebin reîsi olan imam-ı a'zam Ebû Hanîfe, fıkıh ilmini, Hammâddan, Hammâd da, İbrâhîm-i Nehâ'îden, bu da Alkamadan, Alkama da, Abdüllaah bin Mes'ûddan, bu da Resûl-i ekremden almıştır.

Ebû Yûsûf, Muhammed, Züfer bin Hüzeyl ve Hasen bin Ziyâd, hep, İmâm-ı a'zamın talebesidir. Bunlardan, imam-ı Muhammed, din bilgilerinde, bin kadar kitap yazmıştır. Talebesinden olan imam-ı Şâfi'înin annesini nikâh ettiği için, ölünce, kitapları, imam-ı Şâfi'îye miras kalarak, imam-ı Şâfi'înin bilgisinin artmasına hizmet etmiştir.

Bunun için imam-ı Şâfi'î “Yemin ederim ki, fıkıh bilgim, imam-ı Muhammedin kitaplarını okumakla arttı. Fıkıh bilgisini derinleştirmek istiyen, Ebû Hanîfenin talebesi ile beraber bulunsun” dedi. Bir kere de “Bütün müslümanlar, İmâm-ı a'zamın ev halkı, çoluk çocuğu gibidir” buyurdu. Yâni, bir adam, çoluk çocuğunun nafakasını kazandığı gibi, İmâm-ı a'zam da, insanların, işlerinde muhtaç oldukları din bilgilerinin meydana çıkarmağı kendi üzerine almış, herkesi güç bir şeyden kurtarmıştır. İmâm-ı Şâfi'înin ayrı bir mezhep kurması, İmâm-ı a'zamı beğenmemesi, ondan ayrılması demek değildir. Eshâb-ı kirâmın da ayrı mezhepleri vardı. Bununla beraber birbirlerini çok severler ve hurmet ederlerdi. Feth sûresinin son âyeti buna şâhittir.

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, fıkıh bilgilerinin toplayarak, kısımlara, kollara ayırdığı ve üsûller, metodlar koyduğu gibi, Resûlullahın ve Eshâb-ı kirâmın bildirdiği İtikat, İman bilgilerinin de topladı ve yüzlerce talebesine bildirdi. Talebesinden (İlm-i kelâm) yâni İman bilgileri mütehasısları yetiştirdi.

Ebû Nasr-ı İyâd, kelâm ilminde, Ebû Mensûr-i Mâtürîdîyi yetiştirdi. Ebû Mensûr, İmâm-ı a'zamdan gelen kelâm bilgilerini, kitaplara yazdı. Yoldan sapmış olanlarla çarpışarak, Ehl-i sünnet fikrini kuvvetlendirdi, her tarafa yaydı. Bir hadiste, "İlm dörttür: Dînin muhâfazası için fikh ilmi, sıhhatin korunması için tıb ilmi, lisanın muhâfazası için sarf ve nahv ilmi, vakitlerin bilinmesi için astronomi ilmi" buyuruldu.

"Ebû Hanîfe, ümmetimin ışığı olacaktır"

Fıkıh ilmini kuran, sistemleştiren Ehl-i sünnetin reisi İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe hazretleridir. Bunun için bu mübarek zat hakkında biraz bilgi vermek yerinde olacak.

İmâm-ı a'zam hazretleridir. Ticâret ederek helâl kazanırdı. Başka yerlere mal gönderir, kazancı ile talebesinin ihtiyaçlarını alırdı. Kendi evine bol harc eder, evine harc ettiği kadar da, fakirlere sadaka verirdi. Her Cuma günü, anasının, babasının ruhu için, fakirlere ayrıca yirmi altın dağıtırdı. Hocası Hammâdın evi tarafına ayağını uzatmazdı. Hâlbuki, aralarında yedi sokak uzaklık vardı. Ortaklarından birinin, çok miktârda bir malı, dine uygun olmıyarak sattığını anlayınca, bu maldan kazanılan doksanbin akçanın hepsini fakirlere dağıtıp, hiç kabûl etmedi.

Kûfe şehrinin köylerini haydûdlar basıp, koyunları kaçırmışlardı. Bu çalınan koyunlar şehirde kesilip, halka satılabilir düşüncesi ile, o günden beri, yedi sene, Kûfede koyun eti alıp yimedi. Çünkü, bir koyunun, en çok yedi yıl yaşayacağını öğrenmişti. Haramdan bu derece korkar, her hareketinde dini gözetirdi.

İmâm-ı a'zam, kırk sene, yatsı namazının abdesti ile sabah namazı kıldı, yâni yatsıdan sonra uyumadı. Ellibeş defa hac yaptı. Son haccında, Kâbe-i muazzama içine girip, burada iki rekât namaz kıldı. Namazda, bütün Kur'an-ı kerimi okudu. Sonra, ağlayarak "Yâ Rabbî! Sana lâyük ibâdet yapamadım. Fakat, senin akıl ile anlaşılamiyacağını iyi anladım. Hizmetimdeki kusurumu, bu anlayışıma başışla!" diyerek duâ etti. O ânda bir ses işitildi ki, "Ey Ebû Hanîfe! Sen beni iyi tanıdın ve bana güzel hizmet ettin. Seni ve kıyâmete kadar, senin mezhebinde olup, yolunda gidenleri af ve magfîret ettim" buyuruldu.

Hergün sabah namazını câmide kılıp, öğleye kadar tâliblere cevap verirdi. Öğleden önce, oturduğu yerde (Kaylûle) yapardı. Öğle namazından sonra, yatsıya kadar, talebeye ilim öğretirdi. Yatsıdan sonra evine gelip, biraz dinlenir, sonra câmiye gider, sabah namazına kadar ibâdet ederdi.

Resûlullah, İmâm-ı a'zamin geleceğini haber verdi. Hadis-i şerifte, "Âdem ve bütün Peygamberler, benimle öğündüğü gibi, ben de, ümmetim içinde, soy adı Ebû Hanîfe, ismi Nu'mân olan bir kimse ile öğünürüm ki, ümmetimin ışığı olacaktır. Onları, yoldan çıkmaktan, cehâlet karanlığına düşmekten koruyacaktır" buyurdu.

O dininin büyük bir direğidir

İmâm-ı a'zam Ebû Hanîfe, Ehl-i sünnetin dört büyük imamının birincisidir. Muhammed aleyhisselâmın parlak olan dininin büyük bir direğidir. Acemistânın ileri gelenlerinden birinin soyundandır. Hicri seksen yılında, Kûfe şehrinde doğdu. Eshâb-ı kirâmdan Enes bin Mâlik ve Abdûllah bin Ebî Evfâ ve Sehl bin Sa'd-i Sâ'idî ve Ebüttüfeyl Âmir bin Vâsile zamanlarına yetişmiştir. Fıkıh ilmini, Hammâd bin Ebî Süleymândan öğrendi.

Tâbiînden birçok büyük zatlarla ve imam-ı Câfer Sâdıkla sohbet etti. Çok hadis-i şerif ezberledi. Mezhep imamı olmasaydı, büyük bir hakîm, fikir adamı olacak şekilde yetişti. Üstün bir akıl ve herkesi şaşırtan zekâsı vardı. Fıkıh ilminde, az zamanda, eşi, benzeri olmıyan bir dereceye yükseldi.

Talebesi pekçok olup, içlerinden büyük müctehidler yetişmiştir. Hicri 150 yılında, yetmiş yaşında vefât etti. Hadis-i şerifte, "Yüzelli senesinde dünyanın zîneti gider" buyuruldu. Selçûkî pâdişâhlarından sultan Melikşâhın vezîrlerinden Ebû Sa'd-i Hârezmî, Ebû Hanîfe hazretlerinin mezarı üzerine mükemmel bir türbe yaptı. Sonra, Osmanlı pâdişâhları, bu türbeyi çok defa tâmîr ve tezyîn eyledi.

Hanefî mezhebi, Osmanlı devleti zamanında her yere yayıldı. Devletin resmî mezhebi gibi oldu. Bugün, dünya yüzünde bulunan Ehl-i islâmın yarısından fazlası ve Ehl-i sünnetin pekçoğu, Hanefî mezhebine göre ibâdet etmektedir.

İmâm-ı a'zamin babası Sâbit, Kûfede, imam-ı Ali ile buluşup, İmâm hazretleri, buna ve evladına duâ buyurmuştu. Hadis-i şerifte, "Ümmetimden, Ebû Hanîfe adında biri gelecektir. Bu, kıyâmet günü, ümmetimin ışığı olacaktır" buyuruldu.

"Nu'mân bin Sâbit adında ve Ebû Hanîfe denilen biri gelecek, Allahü teâlânın dînini ve benim sünnetimi canlandıracaktır" buyuruldu. "Ebû Hanîfe adında biri gelir. O, bu ümmetin en hayrlısıdır", "Ümmetimden biri, dinimi canlandırır. Bid'atleri öldürür. Adı, Nu'mân bin Sâbittir", "Her asırda, ümmetimden, yükselenler olacaktır. Ebû Hanîfe, zamanının en yüksekidir",

“Ümmetimden, Ebû Hanîfe adında biri gelecektir. İki küreği arasında ben vardır. Allahü teâlâ, dînini, onun eli ile canlandırır” hadis-i şerifleri meşhûrdur.

“O’nun kıymetini bilmeyenler helâk olacaktır”

İmâm-ı a’zam Ebû Hanîfe’nin, fıkhındaki çok geniş bilgisini ve hele kıyâstaki hârik-ul’âde kuvvetini ve zühd ve takvâdaki ve hilm ve salâhdaki, akıllara hayret veren üstünlüğünü bildiren kitaplar, sayılamıyacak kadar çoktur.

Âlimlerden biri, rü’yâda, Resûlullah’a, “Ebû Hanîfenin ilmi için ne buyursunuz?” dedi. Cevabında, “Onun ilmi herkese lâzımdır” buyurdu. Başka bir âlim, rü’yâsında, “Yâ Resûlallah! Kûfe şehrindeki Nu’mân bin Sâbitin bilgileri için ne buyursunuz?” dedi. “Ondan öğren ve onun öğrettiği ile amel et. O, çok iyi kimsedir” buyurdu.

Hazret-i Ali, “Size, bu Kûfe şehrinde bulunan, Ebû Hanîfe adında birini haber vereyim. Onun kalbi, ilim ile, hikmet ile dolu olacaktır. Âhır zamanda, birçok kimse, onun kıymetini bilmiyerek helâk olacaktır. Ebû Bekir ve Ömer’in kıymetini bilmeyenler de helâk olacaklardır” dedi.

İmâm-ı Muhammed Bâkır, Ebû Hanîfeye bakıp “Ceddimin dinimi bozanlar çoğaldığı zaman, sen onu canlandıracaksın. Sen korkanların kurtarıcısı, şaşırانların sığınağı olacaksın! Sapıkları doğru yola çevireceksin! Allahü teâlâ yardımcın olacak!” buyurdu. Hadis-i şerifte, “Peygamberler benimle öğündükleri gibi, ben de Ebû Hanîfe ile öğünüyorum. Onu seven, beni sevmiş olur. Onu sevmiyen, beni sevmemiş olur” buyuruldu.

Hadis-i şerifte, “İman süreyyâ yıldızına çıksa, Fâris oğullarından biri, elbette alıp getirir” buyuruldu. Fâris demek, İrânın Fers denilen memleketindeki insanlar demektir. İmâm-ı a’zamin dedesi buradandır. Bu hadis-i şerifin, İmâm-ı a’zamı gösterdiği açıktır. Bunda hiç şüphe yoktur.

Hadis-i şerifte, “İnsanların en hayırlısı, benim asımda bulunan müslümanlardır. Yâni Eshâb-ı kirâmıdır. Onlardan sonra en iyileri, onlardan sonra gelenlerdir. Yâni Tâbiîndir. Onlardan sonra da en iyileri, onlardan sonra gelenlerdir. Onlardan sonra gelenlerde, yalan yayılır. Bunların sözlerine ve işlerine inanmayınız!” buyuruldu.

Eshâb-ı kirâmın hepsi, onlardan sonraki asırlarda gelenlerin ise çoğu, hadis-i şerifte bildirildiği gibidirler. İmâm-ı a’zam, bu hadis-i şerifte müjdelenen Tâbiînden biridir. Hattâ, Tâbiînin en üstünlerinden olduğunu, bütün müslümanlar, hattâ dinli dinsiz her ilim adamı bilmektedir. İmâm-ı a’zam, bu hadis-i şeriften müjdelenenlerin en üstünlerinden biri olduğundan, onun şânını, yüksekliğini anlatmak için, başka hadis-i şerif aramaya lüzûm yoktur.

“Ömrümde bir kere güldüm...”

İmâm-ı a’zam hazretleri daha gençliğinde kelâm ilmine ve marifete çalışıp, pek mâhir oldu. Sonra, imam-ı Hammâda yirmisekiz yıl hizmet edip yetişti. Hammâd vefât edince, onun yerine, müctehid ve müftî oldu. İlmî, üstünlüğü her yere yayıldı. İlmî, fazîleti, zekâsı, anlayışı, zühd ve takvâsı, emâneti, çabuk cevablı olması, dîne bağlılığı, doğruluğu ve bütün insanlık olgunluklarında, herkesin üstünde idi.

Zamanında bulunan ve sonra gelen bütün müctehidler ve başka âlimler, üstün kimseler, hattâ Hıristiyanlar, kendisini hep medh etmiş, övmüştür. İmâm-ı Şâfi’î “Fıkh bilgisinde, herkes, Ebû Hanîfenin çocuklarıdır. Fıkh âlimi olmak isteyen, Ebû Hanîfenin kitaplarını okusun” buyurmuştur. Bir kere de “Ebû Hanîfe ile teberrük ediyorum. Hergün, mezarını ziyâret ediyorum. Zor bir durumda kalınca, Onun kabrine gidip, iki rekât namaz kılarım. Allahü teâlâyâ yalvarırım. Dileğimi verir” buyurmuştur.

İmâm-ı Şâfi’î, İmâm-ı a’zamin ikinci talebesi olan imam-ı Muhammedin talebesi idi. “Allahü teâlâ, bana ilmi iki kimseden ihsân etti. Hadisi, Süfyân bin Uyeyneden, fıkhı, Muhammed Şeybânîden öğrendim” buyurdu. Bir kere de “Din bilgilerinde ve dünya işlerinde, kendisine minnettâr olduğum bir kişi vardır. O da, imam-ı Muhammeddir” buyurdu. Yine imam-ı Şâfi’î buyurdu ki, “İmâm-ı Muhammedden öğrendiklerimle, bir hayvan yükü kitap yazdım. O olmasaydı, ilimden birşey edinemecektim. İlmde, herkes, İrâk âlimlerinin çocuklarıdır. İrâk âlimleri de, Kûfe âlimlerinin talebesidir. Kûfe âlimleri ise, Ebû Hanîfenin talebesidir”.

İmâm-ı a’zam, dörtbin kimseden ilim aldı. Hanefî mezhebinde, beşyüzbin din mes’alesi çözülmüş, hepsi cevaplandırılmıştır. İmâm-ı a’zamin takvâsı çok fazla idi. Helâl yemek için, ticâret yapardı. Ortakları vardı. Şüpheli sandığı binlerle lira kazancı, fakirlere ve din adamlarına dağıtırdı. Yüzlerce talebesini kendi kazancından besler, ihtiyaçlarını giderirdi.

Bir azâb veya rahmet âyetini namazda veya namaz dışında tekrar tekrar okuyup, hıçkırığa hıçkırığa ağlar, sızlardı. İştienler, hâline acırdı. Fakirler gibi giyinirdi. Bâzan da, Allahü teâlânın

nîmetlerini göstermek için çok kıymetli elbise giyerdi. Az söyler, çok düşünürdü. “Ömrümde bir kere güldüm. Ona da pişmanım” demiştir.

Fıkıh ilmine savaş ilan edenler

Her asırda , her zaman, hiç bozulmıyan, Eshâb-ı kirâmın yolundan ayrılmıyan, hakîkî, sâlih müslümanlar da vardı. Bunlara “Ehl-i sünnet vel cemaat” denir. Ehl-i sünnet âlimleri dünyanın her yerinde, her asırda , insanları irşâd ettiler. Hiçbir suâli cevapsız bırakmadılar. Müslümanları, bid'at sahiplerinin ve dinde reformcuların yalanlarına aldanmaktan korudular. İslâmiyetin kıyâmete kadar bozulmıyacağını, Allahü teâlâ haber vermiştir. Hadis-i şerifte, “Her yüz senede bir müceddid gelir. Bu dîni kuvvetlendirir”

Fıkıh ilmine savaş ilan eden, reformistler, fıkıh âlimleri, nakli esas alıp dini, kendi görüşlerine, kendi akıllarına göre söylemeyip, Eshâb-ı kirâmdan gelen haberleri naklettikleri için dinde reformcular, bu âlimleri cahillikle suçlamaktadırlar. Hâlbuki, bu haberleri ve tatbîk yerlerini bilmiyen, kendileri uydurup söyleyen bu dinde reformcular câhildir. Hem de kara câhildirler.

Fıkıh âlimleri, icmâ ile bildirilmiş olan ve ihtilâflı olan mes'eleleri bildirdiler. Bu ilmi bilenler, bunları birbirlerinden ayırır. Câhil dinde reformcular, fıkıh âlimlerini kendileri gibi sanıyorlar.

Her sözü hikmet ile dolu olan Peygamber efendimizin, “Kıyâmete yakın, ortaya çıkan din adamları, eşek leşinden daha çok kokmuş olacaklardır” hadis-i şerifi ile haber verdiği kokmuşları aramaya lüzûm kalmamıştır. Onlar kendilerini teşhîr ediyorlar. Zehirli, pis kokuları her tarafa yayılıyor. Allahü teâlâ, genç din adamlarımızı ve hepimizi bu öldürücü hastalık mikroplarının bulaşmasından ve bu türedilerin şerrinden muhâfaza buyursun

Resûlullahın yolunu gösteren ve Onun vârisleri oldukları bildirilmiş olan, (Ehl-i sünnet) âlimlerinin doğru yolundan bizleri ayırmasın! Bu mübârek Allah adamları, fıkıh ve ilmihâl kitaplarını yazmamış olsalardı, bu türedi din câhillerinin pençelerine düşerek, yaldızlı sözlerine aldanarak, helâk olurduk. Küfürden, bid'atten bizleri koruyan, Ehl-i sünnet âlimlerinin mübârek ruhlarına bizlerden binlerce selâm ve duâlar olsun!

Buhârîde, geçen bir hadis-i şerifte, “Allahü teâlâ, sizden ilmi almak için ilmi ile âmil olan âlimleri kaldırır. Câhiller kalır. Dinden suâl edenlere, kendi akılları ile cevap verip insanları doğru yoldan ayırırlar” buyuruldu. Bu hadis-i şerif, âlimlerden nakletmeye taklîdcilik, cahillik diyerek, Ehl-i sünneti kötülüyen, kendi kısa akıl ve boş kafaları ile dîni iğzerden yıkan dinde reformcuların zararlarını bildirmektedir.

“İlim yok olacak, din câhilleri çoğalacak”

Dinin temeli olan fıkıh ilmini yıkıp, İslamiyeti iğzeriden çökertmek isteyen dinde reformcular, kıyası sadece mezhep imamlarının yapmasına karşı çıkıyorlar, herkes kıyas yapmalı diyorlar. Halbuki kıyas yapabilmek herkesin işi değildir. Kıyas yapabilmek için, müctehid olmak, konunun mütehasısı olmak lazımdır.

Asrımız ihtisas asrıdır. Yalnız tıp ilminde ve yalnız fizikte ve kimyâda yeni yeni ihtisas kolları meydana çıkıyor. Dahiliyye mütehasısı olan doktor, hastasını bâzan sinir mütehasısı olan doktora, o da ruh mütehasısı olan doktora, bu da psikiyatri mütehasısı olan doktora göndermek zorunda kalıyor. Fiziko-terapideki ihtisas kolları ise, bundan daha çok.

Fen kısımlarında, bu çeşitli ihtisas kolları bulunuyor da, daha geniş ve daha şümüllü ve daha yüksek olan din bilgisindeki ihtisas kollarını ve bunların mütehasıslarını haffif görmek, hattâ inkâr etmek nasıl doğru olabilir?

Bir câhilin, bir âlime, bir mütehasısı dil uzatmasının kıymeti olamaz. Âlimi, âlim tanır. Câhil tanıyamaz. Âlimlerin sözlerini anlamadan yazan, böylece sayfalar dolduran bir câhil, ancak kendi gibi câhilleri aldatabilir. Buhârî'de bildirilen hadis-i şerifte, “Kıyâmet ââmetlerinden biri, ilim yok olacak, din câhilleri çoğalacak, içki içenler ve zinâ edenler artacak” buyuruldu. Dinde reformcuların, Ehl-i sünneti yok edip, din adamı olarak ortaya çıkmaları, bu hadis-i şerifin, gaybdan haber veren mucizelerden olduğunu göstermektedir.

Din bilgilerinin kıyâmete kadar bozulmadan devam edeceğini, hem Kur'an-ı kerim, hem de hadis-i şerifler, haber veriyor. Her yüz senede bir, bu dîni kuvvetlendiren âlimler yaratılacaktır. İtikatı bozulanlar çoğaldı. Fakat, hak üzere olan da vardır. Hak yol meydandadır. Din, ilk asırda olduğu gibi, sâfiyyetini muhâfaza etmektedir.

Dinde reformcular, İslam düşmanları, bu dîn-i mübîni, kıyâmete kadar, hiçbir zaman bozamıyacaklardır. Dünyanın her yerindeki kütübhânelerde bulunan İslâm kitapları arasında bozuk, yıkıcı, bölücü olanları pekçok ve hergün çoğalmakta ise de, bunlar arasında “Ehli sünnet” âlimlerinin yazdığı doğru fıkıh kitapları da vardır. Bu kitapları arayıp, bulup, okuyup saadete kavuşanlara müjdelersun!

(Tam İlmihal ve Faideli Bilgiler kitaplarından derlenmiştir)